

Vatra veche

Vatra veche

Români din toate țările, uniți-vă!

3

Lunar de cultură * Serie veche nouă* Anul XI, nr. 3 (123) martie 2019 *ISSN 2066-0952

VATRA, Foaie ilustrată pentru familie (1894) *Fondatori I. Slavici, I. L. Caragiale, G. Coșbuc
VATRA, 1971 *Redactor-șef fondator Romulus Guga* VATRA VECHÉ, 2009, Redactor-șef Nicolae Băciuț

Irina Gurin, Confruntare II, 2017

Vatra veche dialog cu acad. Jean Askenasy

SUMAR

Vatra veche dialog cu Jean Askenasy, de Magdalena Brătescu/3
Interviu cu Grigore Vieru – un plagiat, de Nicolae Băciut/5
Patria și mama, la Grigore Vieru, de Ilie Șandru/9
Asterisc. Patriotismul e doar un cuvânt(!?!), de V. Molodeanu/11
Valoarea limbii strămoșești, de Theodor Damian/12
Remember -30. N. Steinhardt, de Veronica Pavel Lerner/14
Ion Brad, în memoriam, de Nicolae Băciut/15
Ion Brad și întoarcerea la arhivele personale, de Nicolae Suciuc/16
Poeme de Ion Brad/17
(Re)construcția mitului jurnalului intim (Eugen Simion), de Florian Copcea/18
Să ne (re)jămăntim de A.E.Baconsky, de Dumitru Hurubă/22
Correspondența lui Dimitrie Stelaru, de Gheorghe Sarău/24
Mihai Diaconescu, tendința actuală..., de R. Subțirelu/25
Universul lui Bergson, de Al. Florin Țene/26
Aspecte narative – basmul, de Mihai Batog-Bujeniță/27
Cartea inimii. Decupajele subiective din inima lirismului, de Lörinczi Francisc-Mihai/29
Poeme de Theodor Damian/31
Anca Sirghie, dialog despre Radu Stanca, la Sibiu, de Mihai Posada/32
Ochean întors. Mihai Bot în „groapa cu lei”, de Silvia Urdea/35
Vitrina. Variațiuni pe o temă dată (Ana Blandiana), de Milena Munteanu/37
Festivalul de Creație și Interpretare „Ana Blandiana”/38
Cronica literară. Recurs la Eminescu (Răzvan Ducan), de Liliana Toma/39
Al doilea Indris (Liliana Spătaru), de A.I. Brumaru/40
Așteptând-o pe venus (Mircea Teculescu), de Daniel Luca/40
Nobletea diafană (Ioan Pavel Azap), de Radu Ilarion Munteanu/41
Ploaie de vară (Ana Urma), de Cezarina Adamescu/42
Cercul poezilor (Irina Lucia Mihalca), de Ionel Bota/43
Felecia ca o nălucă (Ion Opreșor), de Daniel Luca/44
În beția cadril (ului) pe cărbuni (Dora Pascu), de Camelia Ardelean/45
Ce te-ai face, dragoste, fără îndrăgostiți (Puiu Răducan), de Daniel Marian/46
Umbră Mării nu este marea (Liviu Antonesei), de Daniel Marian/47
Dezvăluirea soarelui învăluit de nori (Gheorghe Jurcă), de Răzvan Ducan/48
Literatura cu bune și... nebune (Magda Ursache), de Corneliu Vasile/49
Coincidențe sau întâlniri în spirit (Mariana Popa, Alexandru Surdu), de Mircea Daroși/51
Pași prin lume, cu Paul Leibovici, de Mihai Batog-Bujeniță/52
Un dosar cât o eliberare (Ion Toma Ionescu) de Daniel Luca/53
Amintirea, singurul Paradis (Voicu Lăzăruț), de Constantin Stancu/54
Doi pe un balansoar (Magda Ursache, Adrian Alui Gheorghe), de Dumitru Hurubă/56
Documentele continuității. Transilvania, starea noastră de veghe, de Ioan-Aurel Pop/57
Mihai Eminescu și Basarabia, de Gicu Manole/58
Patriarhul Miron Cristea -80, de Florin Bengean/59
Cuvântul, liant al reînțregirii, de Radu Șerban/60
Aici e țara mea, nu acolo, de Mihaela Aionesei/61
Convorbiri duhovnicești cu Î.P. S. Ioan, de Luminița Cornea/62
Asterisc. Răzbunarea soției, de Gheorghe Șincan/64
Destinul, opțiunile, coroana, firea, de Daniel Mureșan/64
Despre francmasonerie, de Eugen Mera/65
Poeme de Georgeta Resteman/66
Poeme de Mihai Mercicaru/66
Întâlniri în spațiul canadian. Raul Dudnic, de Veronica Pavel Lerner/67
Premiile UZPR/68
Mapamond. Japonia, note de călătorie, de Mihai Posada/69
Gândurile unui imigrant român, de Pompilia Burcă/70
Starea prozei. Falsificator de tablouri de Gheorghe Răducan/71
Fitoterapie cu vârsă, de Nicolae Aurelian Diaconescu/71
Dialog cu Traianus (Traian Vasilecău), de Alexandra Mihalache/72
Dorul Eminescu, poem de Traian Vasilecău/74
Poeme de Iuliu Ionaș/75
Argumente pentru pace, de Corina Simeanu/76
Muzica. Adrian Ivănițchi, de Sorina Bloj/77
Vatra veche dialog cu Paul Chiribuță, de Tamara Constantinescu/79
Teatru. Strepsease la Bazin, de Cristian Stamatoiu/80
Scena. Jake și femeile lui..., de Tamara Constantinescu/81
Șevalet. Destăinuirii ale unui suflet călător în univers (Irina Gurin), de Adalbert Gyuris/82
Lumea lui Larco, de Vasile Larco/83
De la un clasic citire. Vasile Militaru/83
Epigrame criptograme, de Nicolae Mățaș/84
Curier/85

Irina Gurin, Compoziție I, Copilărie, 2018, guaş

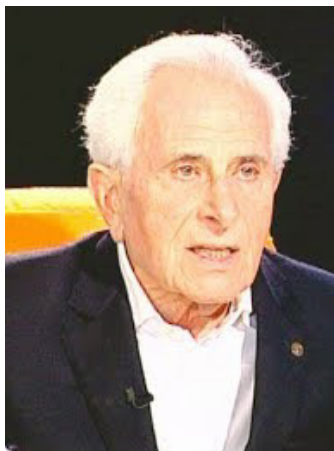

Irina Gurin, Ecou, II

Irina Gurin, Natură statică

Vatra veche dialog

Jean Askenasy

„Academia Română și, prin ea, România, este al doilea cămin al meu.”

Acad. prof. dr. Jean Askenasy este un celebru neurolog care și-a început activitatea în România. Din anul 1972, a profesat în Israel. La vârsta de 89 de ani, continuă să predea la Facultatea de drept a Universității din Tel Aviv, lucrează la Spitalul Assuta și este membru al Consiliilor Superioare ale Ministerului Sănătății. Mărturia lui în documentarul „Evrei de vânzare” (2012), a regretatului regizor filosemit Radu Gabrea, despre condițiile emigrării sale în Israel, este cutremurătoare.

- Domnule profesor Askenasy, știu că sunteți sionist. Prima dvs. cerere de plecare în Israel datează din 1959. Nu vi s-a aprobat, în schimb ați fost concediat de la Spitalul Central din București, unde erați medic. Din ce ați trăit până la aprobarea emigrării, în 1972?

-Timp de un an, am vândut la Talcioac toate obiectele aflate în podul casei, bineînțeles după ce reparam ce putea fi reparat, le curățam, le lustruiam și le aduceam la locul pe care-l închiriasem. După aceea, am trăit din salariul primit de la Ministerul Sănătății și din consultațiile cu plată de la Policlinica cu Plată.

- Ce a însemnat pentru dvs. venirea în Israel?

-Venirea în Israel a însemnat soluționarea problemei identității mele. Născut la Sofia, în Bulgaria, dintr-o mamă bulgăroaică-evreică-spaniolă și un tată român-evreu-spaniol ajuns la

Paris la vârsta de trei ani, am venit la Craiova la opt ani și jumătate, cu două luni înainte de intrarea nemților în Paris (datorită înțelepciunii tatălui meu, fie-i țărâna ușoară!). Identitatea mea era fluidă. Bulgar, francez, evreu? Nu cunoșteam, din păcate, la acea vârstă, problema identitară a lui Mihail Sebastian, a cărui dorință de a deveni român a eșuat, după cum a exprimat-o genial Nae Ionescu în formula pe care o consider *adevărul universal al antisemitismului*: Mihail Sebastian poate fi un „român bun”, dar niciodată „român”.

În cei 32 de ani ai tinereții petrecute în România monarhică și a dictaturilor legionaro-antonesciană și comunistă, devenisem neurolog șef de secție la Spitalul Universitar Băneasa. Într-o zi, intrând în biroul meu, ușa a rămas întredeschisă și, din sala de așteptare, două bătrânele suferinde și fudule de ureche vorbeau: „Ai auzit de el? E doctor bun? Da, e doctor bun, dar să știi că e evreu”. Nu puteam fi identificat ca „bun”, ci doar în sintagma „bun, dar evreu”. Eram de mulți ani medic în România, dar identitatea mea era menținută fluidă de cei care mă înconjurau.

Israelul a soluționat problema identității mele. Și iată cum s-a întâmplat: era la începutul lunii noiembrie 1972, venisem în Israel de 40 de zile și fusesem repartizat la Ulpanul din Carmiel, pentru a învăța ebraica. În prima zi de la sosire, la ora 12 noaptea, am ieșit din camera mea, mi-am scos pantofii și ciorapii și am început să pășesc pe arătura proaspătă

din spatele Ulpanului. Simțeam sub talpa picioarelor pământul umed și, cu fiecare pas, în creier îmi auzeam vocea strigând: Este pământul tău! Este pământul meu!! Lacrimile îmi curgeau șiroaie, în liniște, fără hohote. Și creierul îmi striga mereu.

Acesta a fost raptusul meu identitar. Singur cu mine însumi, devenisem israelian. De 2000 de ani, neamul meu a dat meseriași buni, foarte buni, eminenți, dar niciodată nu i s-a permis să devină proprietar de pământ, de stat, de steag, de limbă. Azi sunt „israelian” și, în simțirea mea, nu mă simt egal cu Nae Ionescu, deoarece nu cred că un cerchez, druz sau beduin poate fi „un bun israelian, dar niciodată un israelian”.

Ca izraelian, credeam că voi înceta să fiu o sintagmă, dar m-am înșelat, deoarece din „bun, dar evreu”, am devenit „bun, dar român”.

- Vorbiți-ne despre activitatea dvs. de neurolog. Unde ați profesat? Ce loc ocupă în preferințele dvs. cariera universitară?

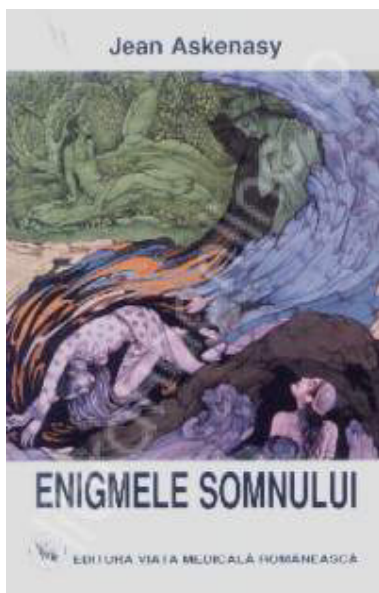
-Am avut șansa de a putea lucra timp de 62 de ani din cei 65 de când sunt medic, numai în spitale universitare. Această șansă mi-a permis să mă aflu pe linia întâia a frământărilor, a căutării noului, a încercărilor și a aspirațiilor. Continui să consult în jur de 50 de bolnavi neurologici pe săptămână, în cele patru locuri de muncă în care lucrez la 89 de ani.

Am avut norocul de a fi numit profesor la Facultatea de Drept a Universității din Tel Aviv, la vârsta de 82 de ani, adică de șase ani, și predau cursul de neurocriminologie în cadrul cursului de masterat pentru avocați. Sper ca până la sfârșitul anului să scot la lumina tiparului primul textbook de neurocriminologie. Particip la toate congresele neurologice la care sunt invitat, cu o frecvență de patru-cinci congrese pe an.

- Cu ce sentimente și în ce ocazii vă mai întoarceți în România?

-Numirea mea ca membru de onoare al Academiei Române mă obligă să iau parte activă la viața academică a României. Am participat la alegerea noului Președinte, la seminarul rabinului Alexandru Șafran, care s-a ținut în aula Academiei Române. Particip anual la Seminarul internațional „Penser Europe”, considerat „Clubul de la București”, la care iau parte academiile a zece state→

MAGDALENA BRĂTESCU

europene. În acest an, are loc cea de-a 17-a sesiune a seminarului, sub conducerea academicienilor Eugen Simion și Maya Simionescu. Academia Română și, prin ea, România, este al doilea cămin al meu.

- Ce ați simțit când președintele României, Traian Băsescu, v-a înmănat Premiul de Excelență pentru contribuția dvs. la promovarea relațiilor bilaterale și realizări excepționale în domeniul medicinei?

-Ca orice om, am fost măgulit, conștient însă că mulți alții ar fi meritat premiul înaintea mea și că jumătate din merit este al celor care m-au propus.

- Care considerați că sunt, până în prezent, cele mai importante realizări ale dvs.?

-Dintre cele mai importante realizări, aș alege următoarele, fără ca ordinea expunerii lor să reprezinte ierarhia lor: 1. Rezolvarea problemei identitare; 2. Cei trei ani de voluntariat în așezarea din deșertul Negevului, Yeruham; 3. Aducerea a două generații de medici de calitate în țara lor firească; 4. Slujirea și alinarea a zeci de mii de suferizi de tulburări neurologice; 5. Cele 13 cărți și 110 articole științifice originale, care vor continua să fie de folos oamenilor și după ce eu voi înceta să exist.

- Povestiți-ne o întâmplare de neuitat din viața dvs. de medic israelian!

-Către sfârșitul anului 1998, am primit un telefon de la Shlomo, din Naharia, care m-a întrebat: -Ai depus o cerere la primăria Bucureștiului să îți se retrocedeze apartamentul din Cotroceni? I-am răspuns: -Cererea mea a ajuns la Naharia? -Nu! mi-a răspuns Shlomo, cam buimăcit de întrebare, dar cea care a înregistrat cererea are o soră foarte bolnavă de o boală neurologică și vrea s-o ajute. I-am spus să mă sune la telefonul de pe cerere.

M-a sunat și, după primirea dosarului medical cu toate datele din România, la data de 19 februarie 1999, am așteptat-o pe N.P. la aeroport, ținând o carte cu coperti verzi sub braț ca semn de recunoaștere. N.P., în vârstă de 27 de ani, era adusă de cumnatul ei într-un scaun cu rotile, cu un picior complet paralizat. Suferea de o tumoră uriașă a măduvei spinării. Obținusem de la directorul general al Spitalului Ihllov, prof. Barabaș, însoțit fiind de bunul

meu prieten prof. Vaknin - o eminență a neurochirurgiei israeliene - aprobarea de a face operația la un preț de șapte ori mai ieftin decât i se ceruse la Paris.

Operația a durat nouă ore și a fost executată cu măiestrie de altă eminență a neurochirurgiei israeliene, prof. Shlomo Constantini. După șase zile de internare, a rămas în tratamentul de recuperare al soției mele, Rita, la noi acasă.

La plecare, a lăsat scaunul cu rotile în Israel și a mers sprijinindu-se într-un baston și de cumnatul ei. După cinci luni, mergea ca pe vremea când era sănătoasă și așa merge și azi, după 20 de ani. Înainte de plecarea din Israel., N.P., cu o voce ca un tremolo de vioară, m-a întrebat: -Domnule profesor, mi-ați redat sănătatea, ce vă datorez? -Uite ce-mi datorezi, i-am răspuns, mi-ai povestit că îți-ai luat bacalaureatul cu note mari și că îți-ai fi dorit, dacă nu te îmbolnăveai, să studiezi Dreptul. Îmi datorezi să urmezi Facultatea de Drept și, la primirea diplomei, să mă sune. Voi veni cu o togă elegantă cu pălărie din Israel.

Așa a și fost. Au trecut 20 de ani. N.P. e juristă și lucrează zi de zi la București cu o energie și o bucurie de viață care o fac fericită. Fericirea ei este și fericirea mea.

- O întrebare indiscretă: purtați numele Askenasy, deci originile dvs. sunt sefarde. În România, evreii sefardzi sunt considerați „evreii de mătase”, cu sânge albastru. În general, provin din familii de bancheri, rabini sau oameni de știință și de litere. Ce ne puteți povesti despre strămoșii dvs.?

-Sunt sefard „tahor”, în traducere înseamnă „pur sânge”, iar pentru evreii așkenazi înseamnă „frenk”. Nu mă consider evreu de mătase și nici cu sânge albastru. A fi cu sânge albastru înseamnă a avea sângele dezoxigenat, precum cel din vene și în drum spre moarte. Deci, am și un motiv medical de a refuza să fiu de sânge albastru! Adevărat însă este că am primit ca dar de la mătușa mea, Mica Brif din Haifa, arborele genealogic al familiei de 400 de ani, care demonstrează că strămoșii mei provin din cei 400.000 de evrei expulzați de Ferdinand și Elisabeta în anul 1492, anul exodului spaniol. De altfel, pielea mea are o tentă care-i trădează originea. Tatăl mamei mele, Cappon, era rabin la Sofia și fratele lui era directorul Societății de petrol Socombel din Sofia. Străbunicul meu patern era tehnician de moară în comuna Ișalnița, din județul Dolj.

- La o recentă serată de umor la Institutul Cultural Român din Tel Aviv, prezentând volumul „O istorie a umorului”, de Ilinca Roxana Theodorescu, v-ați însoțit cuvântarea de anecdote debitate cu har, interpretări personale ale conținutului și cu șarmul care vă caracterizează toate aparițiile în public. Pentru cititorii noștri care n-au fost prezenți în sală, vă rog să repetați ce susțineți referitor la importanța râsului în vindecarea bolilor!

-Am vrut să scriu o carte intitulată „De la bufnit la podidit”, dar fiind solicitat să scriu o carte științifică, i-am dat titlul „Biosemiotica vieții cotidiene”. Ea descrie ceea ce am vrut să scriu despre emoție, umor, surâs, râs, plâns. Surprinzător, descoperirea genomului uman și cel al cimpanzeului dovedește o mare asemănare între cele 32.000 de gene ale celor două specii, diferențele rezumându-se la o proporție de 2%.

Umorul și surâsul sunt cele două trăsături care-l deosebesc pe om de cimpanzeu și ele sunt pe cale să dezvolte gene reprezentative în genomul uman.

Un om lipsit de umor este ca o floare fără miros și culoare.

-Domnule acad. prof. dr. Jean Askenasy, în numele cititorilor și al meu personal, eu fiind o admiratoare a farmecului dvs., vă mulțumesc pentru bunăvoința de a ne acorda acest interviu de excepție.

Interviu cu Grigore Vieru - UN PLAGIAT

STELIAN GOMBOȘ:

„Însă, totuși, chiar dacă sunt două interviuri asemănătoare ele sunt, totuși, identice!...”

Cineva fură un text și-l publică apoi cu semnătura lui. Nu o dată, ci de mai multe ori, reluându-l, an de an, schimbând doar câte o cifră și câteva cuvinte din șapoul de prezentare, propunându-l mai multor publicații, obsesiv.

Un astfel de sport a practicat Stelian Gomboș, care a luat/plagiat un text al meu, un interviu cu Grigore Vieru, publicat și în presă și în volum, și a început să-l publice și el sub propria semnătură, spunând o poveste halucinantă de fiecare dată despre întâlnirea lui cu Grigore Vieru.

Firește, am semnalat furtul și nu am așteptat explicații. Ce să spui în fața evidenței?

Și totuși. Stelian Gomboș mi-a trimis un „Drept la replică”, fără să se căiască o clipă pentru fapta sa, ba, dimpotrivă, tunând și fulgerând cu acuze de tot felul, fluturând principiile sale morale... admirabile, sublime... dar...

Răspunsul pe care Stelian Gomboș i-l trimite lui George Stroia, de la revista „Armonii culturale”, ca o justificare a faptei sale, și care mi-a fost transmis și mie pe email, este la fel de uluitor.

Mă-ntreb dacă merită să-mi pierd vremea cu un astfel de personaj?

Dacă avea o minimă onestitate, atunci când a publicat textul meu sub semnătura lui, ar fi explicat care a fost povestea interviului. Care e „partea sa” de interviu și care e „partea mea”. Deși „partea sa” nu există, el publicând mereu doar „partea mea”.

Poate ne spune până la urmă cum i-a trimis Grigore Vieru prin email interviul meu, câtă vreme eu nu i l-am trimis vreodată și nici nu știu ca Grigore Vieru să fi folosit internetul sau emailul prin 2002-2005. Așteptăm adresa de email a lui Grigore Vieru...

E hazoasă povestea cu „interviul” său cu Grigore Vieru, realizat în 2002, finalizat în 2003, publicat mai

târziu, „prin 2005-2006”, adică după apariția cărții mele de interviuri..

A dracului regie...

Caraghios e S.G., când încearcă să dea vina pe Grigore Vieru „în acest fel a așezat lucrurile Maestrul”. Concluzia sa e de Gâgă, ori de un personaj caragialean: „Însă, totuși, chiar dacă sunt două interviuri asemănătoare ele sunt, totuși, identice!...” Măi să fie!

E inutil de purtat vreo discuție în astfel de circumstanțe.

Emailul „lămuritor” pe care mi l-a trimis este în tonul discursului anterior. Și care îmi impune să mă simt vinovat că nu l-am contactat direct și că am spălat rufe în public.

Stelian Gomboș, nu le putem spăla în familie, pentru că nu facem parte din aceeași familie, iar de furat, matele ai furat, nu eu. Să te contactez eu să... ce, după ce ai umplut revistele și internetul ani la rând cu un interviu pe care îl semnezi dar nu îți aparține.

Sigur, de-abia aștept să fiu dat în judecată pentru prejudiciul de imagine adus.

NICOLAE BĂCIUȚ

*

Stimate Domnule Băciuț, bună seara!

Îmi cer iertare și regret incidentul la care am ajuns însă puteați, înainte de a face public tot acest incident, să mă contactați direct, nemijlocit și personal, nu să ajungeți să spălați rufe în public!...

Toate acestea mi-au fost semnalate de Gheorghe Stroia căruia i-am și trimis răspuns, pe care vi l-am redirecționat și dumneavoastră, pentru lămurire și clarificare!

Gheorghe Stroia, la cererea mea, a și radiat materialul în cauză, urmând să solicite și celorlalți același lucru!...

Eu v-am trimis acest material, neștiind că este identic cu al dumneavoastră, cu scopul de a-l comemora pe Grigore Vieru, la zece ani de la trecerea sa la cele veșnice,

iar nu în vederea "dezgropării morților"!...

Dacă tot doriți să mă acționați în instanța, nu uitați că prejudiciul de imagine este, dacă vreți, unul reciproc iar dacă, eventual, ați avut și un beneficiu material în urma publicării acestui interviu, va trebui să demonstrați acest lucru, și dacă l-ați și declarat oficial, în condițiile în care eu voi putea dovedi că nu am avut așa ceva!...

Eu am publicat acest material strict într-u (sic!) amintirea, omagierea și comemorarea lui Grigore Vieru, atât și nimic mai mult, nimic altceva!...

Acum vă solicit, eu, (Sic!, - cu virgulă între subiect și predicat!) în mod respectuos și legal, să-mi postați „Dreptul la replică” pe, exact aceeași rețea de socializare, în caz contrar mă văd nevoit să va acționez eu, primul, în instanță, pentru prejudiciul adus propriei mele imagini!...

Eu vă propun, respectuos însă ferm, să ne oprim, aici și acum, altminteri vom ajunge în situații penibile și neplăcute!...

Acest lucru vă recomand să-l facem și din respect pentru Grigore Vieru!...

Vă mulțumesc foarte frumos!

Stelian Gomboș.

*

Dragă George, am verificat, lucrurile, iar ele stau în felul următor:

Domnul Nicolae Băciuț a realizat, într-adevăr, un minunat interviu cu Grigore Vieru, undeva în cursul anului 2000, fiind publicat în revista „Vatra veche”.

Eu am realizat, inițial, o bucată de interviu, în toamna anului 2002, când am fost la Chișinău și, când, cu ajutorul Părintelui Protoiereu Petru Buburuz, m-am (re)întâlnit cu Poetul Grigore Vieru!...

De ce o bucată fiindcă Poetul se grăbea, întâlnirea a durat preț de numai 40 de minute, la o cafea, căci era ora 10 dimineața, mi-a promis că, vom corespunda prin e-mail și (că) vom finaliza dialogul!...

După mai multe insistențe ale mele, prin e-mail, când i-am trimis mai multe întrebări, mi-a trimis răspunsurile și menționarea/recomandarea de a mă inspira și încheia materialul cu ajutorul interviului realizat de Domnul Nicolae Băciuț!...→

Așa se explică faptul că eu am terminat acest interviu, undeva, la mai bine de un an de la vizită mea la Chișinău, adică, undeva, în toamna anului 2003, iar de publicat, undeva mult mai târziu, prin 2005 - 2006!...

Deci, practic, avem în fața noastră două interviuri, cu același interlocutor, cu aproximativ același conținut, căci, până la urmă în acest fel a așezat lucrurile Maestrul, însă, totuși, chiar dacă sunt două interviuri asemănătoare ele sunt, totuși, identice!...

Acum nu știu ce să cred: Domnul Băciuț mie nu mi-a semnalat așa ceva deși, cel mai corect era, să o facă, dacă dorea acest lucru până să dea publicității semnalarea de pe facebuks! (sic!)...

Eu nu dispun, nu utilizez această rețea de socializare așa că, de fapt, nici nu am cum îi răspunde în acest mod!...

Eu propun totuși, să ne oprim aici și acum, cu toții, fiindcă vorbim de două interviuri vechi și (re)publicate, protagonistul este în lumea spiritelor de zece ani încheiați iar eu, unul, m-am gândit acum doar să (re)trimit acest interviu strict cu scop omagial - comemorativ și nu pentru a deschide acum o „cutie a Pandorei” și a ne apuca de polemici vizând paternitatea asupra spuselor, afirmațiilor Poetului, altminteri elocvente și deosebite, pe rețelele de socializare, în marele maidan al internetului!...

Prefer, pentru liniștea tuturor, să nu fie publicat ori să fie radiat și atâta tot, nimic mai mult, nimic altceva!...

Oricum, mie, cel puțin, întâlnirea și cuvintele Scriitorului mi-au rămas în inimă ceea ce, până la urmă, în opinia mea, este cel mai, mult mai important!...

În speranța că am fost corect înțeles și, complet, asimilat, vă mulțumesc, tuturor, rugându-ne că Grigore Vieru să fie numărat cu Sfinții lui Dumnezeu, cei din veac bineplăcuți înaintea Lui! Amin!...

Mare mulțumită pentru tot!...

Stelian Gomboș.

*

Cum să-l lași pe om cu onoarea „nereperată”? Cum să nu-i publici dreptul la replică?

Surpriza „devastatoare” a fost însă constatarea că, de fapt, „Dreptul la replică” trimis mie e unul pe care l-a mai trimis și în 2014, după o altă acuză de plagiat: „Plagiate pentru

azi” sau „Plagiatul are picioare scurte”.

Cu o singură diferență. În 2014, scria: „acum în Sfântul Post al Paștelui”, în timp ce acum, în 2019, scrie: „acum în toată această perioadă, răgaz ori răstimp”.

Se pare că „Dreptul la replică” transmis mie e unul de uz curent, de câte ori Stelian Gomboș e prins că a mai plagiat ceva.

Iată câte ceva despre antecedentele lui S. Gomboș, semnalate pe blogul „Liga oamenilor de cultură bonțideni”:

Anonim 12 iunie 2012, 04:28

Dacă aruncați o privire pe google, puteți observa că Stelian Gomboș e acuzat de mai multe ori de plagiat. Și încă de acum 2-3 ani. Sunteți în urmă rău cu informațiile despre bravii noștri tineri teologi..

Cristian Florentin

20 august 2012, 01:52

Bună ziua,

Vă aduc la cunoștință ultimul plagiat al "smeritului" individ. Iată un articol publicat de mine pe 12 Ianuarie 2012 pe site-ul conștiințe.ro, intitulat "Gândirea populară și critică modernității la Ernest Bernea": <http://conștiințe.ro/gândirea-populară-și-critică-modernității-la-ernest-bernea-i>

Și iată-mi articolul plagiat în întregime, cu motto și bibliografie, de distinsul drd., pe Foaie națională.ro, dar cu intertitlurile schimbate, publicat în iulie 2012:

Portretul lui Grigore Vieru, pictat de Igor Vieru

<http://foaienationala.ro/ernest-bernea-gnditor-cretin-promotor-filozof-al-culturii-romneti-autentice.html>

Același articol mi-a fost plagiat la fel și pe site-ul CrestinOrtodox.ro, însă domnii de acolo au fost de bun-simț și i-au retras articolul la solicitarea mea.

Așadar, Stelică al nostru are potențial de prim-ministru!

Anonim 3 august 2013, 09:02

Stelu plagiază și se autoplagiază până și în necrologuri. (Ăsta-i omul dracului!) Iată doar 3 exemple din vreo 5-6 identice (urmează citatele!)

Și încă o ispravă a lui S.G., „Posted by Vaisamar”: Găsim AICI, de pildă, un articol semnat de Stelian Gomboș, autor care se înfruptă cu nesaț (dar fără să citeze) din rodul intelectual al ieromonahului Teofan Mada, mai precis, din „Omul în Hristos și Omul în existențialismul de astăzi,” articol publicat în *Revista Transilvania* nr. 3/2006, pp. 73-79.

Și o concluzie:

v.s. cosma 20 august 2012, 10:18

Ce e fascinant e că nu se lasă. A fost prins, dovedit, dar perseverează. cu adevărat e vrednic de ministeriat!

*

Iată cum își apără S.G. plagiatele:

Drept la replică. Ce avem noi a pierde sau ce avem a câștiga?!...

În ultima vreme m-am tot gândit și răzgândit de ce este omul, în general, atât de ambițios, de vanitos și de pătimăș?... În definitiv, ce este a lui pe acest pământ ca să-și exercite simțul posesiei și al proprietății într-un asemenea hal?... De ce atâta micime sufletească concretizată și materializată în multe și diverse împrejurări!?!... Bunăoară, ne place să contestăm tot ce face și are celălalt, dintr-un spirit de mândrie feroce!... Ce casă are, ce mașină are, ce funcție are, ce zice, ce scrie, de ce are, de ce zice, de ce scrie?!... Și din acest motiv sau această cauză ne apucăm, multă implicare, să-l contestăm, să-l discredităm, să-l bârfim, să-l judecăm, cu alte cuvinte, să-i „purtăm sâmbetele” oriunde și oricând, în tot ceasul și în tot locul, pretutindeni și aiurea!... Și toate acestea numai din cauza micimii noastre sufletești, și, culmea, mai nou, au această „calitate” și oameni citiți și mai puțin citiți și învățați și mai puțin instruiți și sus puși și jos puși, în sfârșit, din→

toate categoriile sociale, intelectuale și culturale!...

Mai nou, pe toți ne „preocupă” soarta celuilalt, ce are ce nu are, ce mănâncă, de ce mănâncă, unde și cu cine mănâncă sau petrece, de ce el și nu eu, de ce așa și nu altfel, de ce aici și nu dincolo, de ce acum și nu atunci?!... Sau, cu alte cuvinte, ia te uită acela ce a făcut, celălalt ce a zis, ăstalt ce a scris!... Și, iată, în felul acesta, poate fără să conștientizăm ori să ne dăm seamă, ne cultivăm și dezvoltăm la maximum toată micimea sufletească de care este omul în stare și care nu este nici mică nici puțină, uitând faptul că „ai Domnului suntem” neavând nimic care să fie cu adevărat al nostru, fiindcă toate, inclusiv viața, lumina zilei sau farmecul și liniștea nopții ne sunt oferite și dăruite de Dumnezeu!... Nici măcar talanții sau talentele pe care noi, nu facem decât să le cultivăm și le punem în mișcare și în lucrare, nu ne aparțin nouă ci ne sunt date nouă de la Tatăl, de la Fiul și de la Duhul Sfânt!... Și atunci, de ce atâta patimă, vanitate, invidie și frustrare fraților?!... La ce bun? La ce folos? Cui folosește (sic!) cu adevărat toate acestea?!...

Făcând și săvârșind noi toate acestea uităm, de fapt, că „defilăm separat și pierdem în comun”, că în fond, ne dezumanizăm ca persoane, ne răcim sufletele și ne împietrim inimile și „atunci când nu va mai fi cărare de la un vecin la altul se apropie sfârșitul”... Și, deci, pentru ce toate acestea, când am putea trăi în pace, bună înțelegere, armonie socială, bună înviețuire și autentică înțelegere unii cu alții?!... În definitiv, ce avem a pierde sau ce avem a câștiga unii de la alții în felul acesta?!... Absolut nimic, dimpotrivă!... Nu facem altceva decât să ne exacerbam toate complexele și frustrările de care suntem în stare, să ne dezgolim și să ne arătăm toată micimea sufletească de care suntem în stare și care este una uimitoare și frapantă!... Nu mai zic de micimea sufletească, invidia și frustrarea consumată în cadrul aceleiași bresle și profesii, unde este, cu adevărat, „plângerea și scrâșnirea dinților”!... Dar să nu uităm un singur lucru: că toate acestea ne pot arunca pe noi „în întunericul cel mai din afară”!...

Trecând la un fapt concret, în ceea ce mă privește pe mine, în mod

direct și personal, m-au tot acuzat, unii și alții, ba că am scris foarte mult și foarte repede, adică într-o perioadă foarte scurtă de timp, ba că nu am scris bine, ba că am preluat fără să citez corect, ba că am plagiat de-a dreptul; fiecărui dintre cei care m-au acuzat de așa ceva, le-am explicat exact și precis cum stau lucrurile în realitate, demonstrând cu probe și dovezi, le-am explicat că, într-adevăr, într-o vreme am scris și publicat mult și, bineînțeles, mai mult ca sigur, că am și greșit, însă nu am făcut-o într-un mod intenționat, că, între timp, m-am retras, spre a nu deranja și incomoda pe nimeni, cu atât mai mult a tulbura sau sminti pe cineva...

Căci am observat că am destul de mulți „adoratori”, preocupați foarte mult de soarta mea, de ceea ce citesc, de ceea ce scriu, mai mult, au implicat și instituția în care lucrez, pentru a vădi o frustrare și o răutate în plus, fiindcă toți cei care au făcut acest lucru sunt mari promotori ai eticii și onestității, intelectuale, culturale și sociale...

Toți acești distinși oameni de cultură și spirit s-au grăbit să facă publică toată această poveste, fără să mă contacteze, întâi de toate, pe mine – împriecinatul și acuzatul, în mod direct și personal, așa cum ar fi fost corect și firesc!...

Tuturor acestora le-am răspuns, am (re)corectat textele sesizate/reclamate, unde a fost cazul am dat erată precum și explicațiile de rigoare, totodată am precizat faptul că au fost foarte multe situații în care au fost preluate diferite texte de pe diferite pagini web, fără a mi se aduce la cunoștință, fără a mi se cere acordul sau a fi menționată sursa de unde au fost preluate; da, recunosc faptul, că s-au făcut și lucruri cu adevărat neprofesioniste, am încercat să repar situațiile în cauză, atât cât mi-a stat în putință, dar nimic, zadarnic totul, căci dumnealor au rămas, neclintii și reci, în convingerea și atitudinea lor, căci, cum poate un funcționar public al Statului să scrie și să publice atât de mult, cum ar îndrăzni unul ca acesta, să aibă (și) asemenea preocupări, culturale, spirituale!...

Prin urmare, au postat, au lăsat și chiar au înmulțit sau cultivat acuzele de acest fel, în mediul virtual, pentru a vedea toată lumea ce mare lucru au descoperit ei și câtă dreptate și

Bustul lui Grigore Vieru, amplasat prima oară în fața centrului Cultural „Mihai Eminescu” din Târgu-Mureș, în 2013, de Ziua Limbii Române (31 august) la inițiativa lui Nicolae Băciuț, într-un nepermis de lung provizorat. Bustul, opera lui Romi Adam, a fost obținut dintr-o donație, de Nicolae Băciuț

reparație au făcut domniile lor prin aceasta; au venit cu informații incorecte și incomplete, cu injurii și calomniile, pentru a fi cât mai convingători în demersul lor; nu a mai contat dacă am făcut și ceva bun pe lumea aceasta, nu, tot ce contează sunt aceste derapaje și incidente, pentru care nu mai există iertare, redresare și remediere!...

Și totuși, nu aș vrea, aici și acum, să-i nominalizez pe toți acești observatori, fini, competenți și eficienți, ai scrisului românesc, postcomunist și contemporan, cu toate că dumnealor au făcut-o cu foarte multă râvnă și zel. În sfârșit, ne știe Dumnezeu pe toți, cu toate ale noastre, bune și rele!... Ceea ce vreau să le precizez însă, este faptul, că acolo unde și când am greșit, am recunoscut și mi-am cerut iertare de la persoanele respective – stau în acest sens, mărturie, toate e-mailurile primite pe această temă!...

Totodată, mai vreau să precizez faptul că eu nu am fost niciodată retribuit pentru ceea ce am scris și publicat, că tot acest demers publicistic al meu l-am făcut pur și simplu, că nu a avut un alt rost și scop, decât acela spiritual – misionar și apologetic – mărturisitor, în→

virtutea calității de fiu al Bisericii. Atât și nimic mai mult!...

În concluzie și încheiere, acum în toată această perioadă, răgaz ori răstimp, acolo și atunci unde am greșit regret foarte mult și îmi cer sincer iertare, pentru restul însă, vă rog respectuos, să fiu lăsat în pace, pentru care fapt v-aș fi profund recunoscător!...

P.S. Și mai am o singură rugămintă, apelând la onestitatea dumneavoastră, ce vă caracterizează: Dacă tot ați publicat tot felul de acuze la adresa mea, postându-le pe tot felul de pagini web și blogg-uri, fiți amabili sau corecți și publicați, vă rog, și acest drept la replică!... Vă mulțumesc anticipat!

Stelian Gomboș

<http://steliangomboș.wordpress.com/>

*

Dacă, inițial mă gândeam să tratez cu duhul blândeții subiectul plagiatului lui S. G., după ce am descoperit că el practică de ani buni acest meșteșug al plagiatului, consider că omul trebuie pus la punct. Impostura capătă dimensiuni strigătoare la ceruri, dacă tot e teolog făptuitorul plagiatului.

În ciuda evidenței plagiatului și a șubrezeniei invențiilor legate de sugestia lui Grigore Vieru ca Stelian Gomboș să se inspire din interviul meu (dar a inspira înseamnă a copia integral?), Stelian Gomboș nu ne-a lămurit de unde a luat interviul. Grigore Vieru nu avea cum să i-l comunice, pentru că nici eu nu i l-am trimis niciodată, nici în format electronic (oricum, Grigore Vieru nu folosea calculatorul și nu avea adresă de email!) și nici printat.

Se pare că S.G. nu mai are nici un pic de demnitate.

Ba chiar încearcă să mă tânguiască într-un nou „Drept la replică”.

Drept la replică - Scrisoare deschisă! Domnul Nicolae Băciuț!

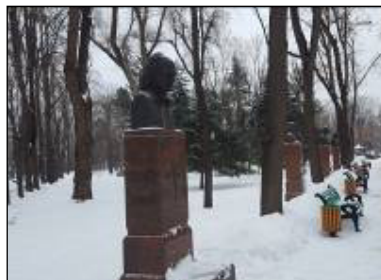
Pe distinsul om de cultură Nicolae Băciuț l-am întâlnit și cunoscut, pentru prima oară, undeva, în jurul anului 2004, dacă nu mă înșel, la Toplița, la "Zilele Miron Cristea"!...

Întotdeauna, întâlnirea și revederea cu domnia să mi-a provocat multă plăcere și nedezmănițită apreciere sau admirație!...

Ba mai mult, domnul Băciuț, m-a găzduit, de câteva ori, în paginile

revistei "Vatra veche", cu mai multe articole și materiale, motiv pentru care doresc să-i mulțumesc și pe această cale!...

Toate bune și frumoase până la începutul acestui an, mai exact, până la data de 18.01.2019, când, de bună credință, nu cu rea intenție ori cu premeditare, realizând, ce-i drept, o imensă gafă, i-am trimis un interviu "În memoriam" cu poetul Grigore Vieru, cu prilejul împlinirii a zece ani de la plecarea sa la veșnicele lăcășuri, acest gest dorindu-se a fi, pur și simplu, doar un gest de comemorare, de omagiere a poetului Grigore Vieru!...

**Bustul lui Grigore Vieru,
pe Aleea Clasicilor din Chișinău.**

Atât și, nimic mai mult, nimic altceva!...

Da, însă, iată este vorba, de fapt, de un interviu, buclucaș, dublat, putem spune plagiat, fiindcă, potrivit afirmațiilor domnului Nicolae Băciuț, i-aș fi plagiat interviul realizat de domnia să cu poetul Grigore Vieru, în toamna anului 2000!...

Eu unul nu contest nimic din toate acestea, cum nu contest nici faptul că interviul domnului Băciuț a fost publicat, în anul 2005, la Editura "Reîntregirea" din Albă Iulia, în vol. II al cărții "Istoria Literaturii Române în Interviu" și că, prin urmare, toate drepturile de autor îi revin domnului Băciuț, carte pe care eu însă nu o am, nu o știu!...

Până aici toate sunt cât se poate de clare și de limpezi!...

Problema în sine este cu totul alta: Eu m-am (re)întâlnit cu poetul Grigore Vieru, la Chișinău, în toamna anului 2002, mai exact în data de 13.10.2002, când, pe stil vechi, era prăznuită Sărbătoarea "Acoperământul Maicii Domnului", după ce l-am (mai) întâlnit și cunoscut, la noi, la Oradea, în primăvară anului 2000, la un Salon/târg de carte!...

Întâlnirea a avut loc, cum spuneam, în dimineața zilei de 13.10.2002, undeva în jurul orei 10,00, mijlocitor al acestei întâlniri fiind fostul și vrednicul Părinte Protoiereu Petru Buburuz!...

Preț de aproximativ 40 de minute am discutat mai multe lucruri cu poetul Grigore Vieru, între care și dorința mea de a-i lua un interviu; domnia sa s-a arătat a fi dispus și disponibil în acest sens, promițându-mi că putem păstra legătură, inclusiv prin e-mail, lucru zis și făcut; așa stand lucrurile, eu, la un moment dat, am început să-i scriu, să-i trimit mai multe mesaje, prin e-mail, poetului Grigore Vieru, amintindu-i și, insistând asupra dialogului cu pricina; după mai multe amânări, mi-a trimis prin e-mail, în attachment, un draft în care erau, deja trecute, mai multe întrebări și răspunsuri, recomandându-mi și sugerându-mi să mă inspir de acolo fiindcă el este foarte prins pentru a reuși să realizăm un interviu cap - coadă, prin e-mail, în condițiile în care eu, atunci eram la Oradea, iar domnia să era în multe călătorii și deplasări, mai ales între Chișinău și București; ce-i drept, mi-a spus că este fragment din interviul cu fratele Nicolae Băciuț de la Târgu Mureș, însă eu, la ora aceea, mărturisesc sincer, că nu-l cunoșteam și nu știam cine este domnul Nicolae Băciuț, abia mai târziu, cum am spus deja, aveam să află că este poet, scriitor, publicist, redactorul șef al revistei "Vatra veche" din Târgu Mureș, precum și directorul Direcției Județene de Cultură și Patrimoniu Național Mureș!...

În sfârșit, eu, bucuros și entuziasmat, am luat de bun ce mi-a trimis poetul Grigore Vieru, și, undeva, la finele anului 2003, aveam încropit/întocmit interviul acesta, pe care, mai bine nu-l aveam, mai bine nu-l solicităm, mai bine nu-l publicam, mai bine nu era!...

Acum este tardiv și derizoriu totul, încât nu doresc, nu am intenția de a face proces de intenție nimănui!...

Vorbim de 17 (19) ani la mijloc, de la întâlnirea și, mai bine de zece ani de la plecarea, în lumea spiritelor, a poetului Grigore Vieru!...

Cred, însă, că la un moment dat, am văzut interviul domnului Nicolae Băciuț (și) în revista "Vatra veche" →

însă, nu am stat, nici să-l verific, nici să-l confront, nici să-l compar!...

Ba mai mult, chiar eu i l-am mai trimis domnului Băciuț, în urmă cu mai multă vreme, tot prin e-mail, însă, păcatele, a făcut că acum, după atâta timp, să iasă, iată, tot acest pocinog nedorit dar, zic eu, prost gestionat de domnul Băciuț, care, putea să mă contacteze, bărbătește și personal, după toată această descoperire, pentru a lămuri și clarifica lucrurile, nu să mă împoaște, în ziua de sâmbătă - 19.01.2019, cu venin și cu noroi, în rețeaua de socializare Facebook, pe Confluente Literare și în alte locuri publice iar acum, să mă publice, pe prima pagină, în numărul/ianuarie 2019 al revistei "Vatra Veche", amenințându-mă cu deferirea în instanță, în condițiile în care, eu, după ce am aflat de toată această trășenie, l-am contactat telefonic, de mai multe ori, însă nu mi-a răspuns, i-am trimis mai multe mesaje (sms) telefonice și e-mailuri la care nu mi-a răspuns, ba mai mult, i-am trimis (și) un "Drept la replică" pe care nu l-a publicat, în același loc și pe aceeași rețea de socializare, așa cum este normal și corect!...

Dacă tot vorbim de corectitudine și onestitate!...

Apropo, eu stau, în continuare, la dispoziția domnului Nicolae Băciuț, pentru clarificare și lămurire ori limpezire sau, poate îl postează/publică, totuși, pe acesta de acum, căci trebuie să știți că, până la urmă, prejudiciul moral sau de imagine este, practic, unul reciproc!...

În concluzie, eu regret faptul că am căzut, acum, la mijloc, la zece ani după plecarea la cele veșnice a protagonistului acestui interviu, că nu mai am cum proba și demonstra cum au stat ori stau lucrurile în fapt, fiindcă, schimbându-mi, de mai multe ori, e-mailurile, adresele și conturile de e-mail, bineînțeles că am pierdut mesajele și e-mailurile din anii 2002 - 2003, între care, desigur, și corespondența electronică cu poetul Grigore Vieru!...

Înțeleg că domnul Băciuț a realizat/imortalizat interviul în cauza pe bandă și, bine a făcut!...

Da, și uite cum, din colaborator al revistei "Vatra veche" am devenit plagiator al domnului Nicolae Băciuț fără să fi intuit, dorit sau urmărit așa ceva!...

Aste este, uneori, în viață: "unde dai și unde crapă!..."

În încheierea acestei scrisori deschise - drept la replică, eu unul repet și subliniez: regret tot acest incident, promit că nu voi mai publica nicăieri acest interviu și îmi cer sincer și public scuze domnului Nicolae Băciuț, fiindcă, într-adevăr, eu nefiind gazetar/ziarist consacrat, iată, am făcut o treaba plină de amatorism iar nu de profesionalism!...

Și, totuși, „numai cine nu muncește nu greșește!..."

Ce aș vrea, totuși, să se știe și să înțeleagă toată lumea: că, tot demersul meu publicistic a fost și este unul pro bono, neurmărind și nedobândind nimic altceva, în schimb, decât afirmarea și cultivarea valorilor culturale și spirituale, perene, românești, autentice, acest demers fiind, cu alte cuvinte, unul absolut misionar, mărturisitor și apologetic!...

Dumnezeu să ne ajute, tuturor, în continuare, numai, în tot lucrul cel bun! Amin!...

București - 06.02.2019

Cu aceeași considerație,

Stelian Gomboș.

Patria și Mama teme majore în creația poetică a lui **Grigore Vieru**

Când te hotărăști să scrii despre Grigore Vieru - „Orfeul de peste Prut”, cum l-a numit Lazăr Lădăriu – nu se poate să nu-ți tremure mâna, fiindcă te gândești imediat la uriașa sa personalitate, atât ca patriot înfocat, cât mai ales unul dintre cei mai de seamă poeți români ai literaturii contemporane. În ce mă privește, l-am considerat și îl consider pe Grigore Vieru „Cetățeanul de Onoare” al României, aducându-mi aminte de cuvintele rostite aici, la Toplița, orașul care i-a conferit în premieră, înaltul titlu de „Cetățean de Onoare”, în 1995, cu ocazia împlinirii vârstei de 60 de ani. „Devenind azi Cetățean de Onoare al al Topliei – a spus atunci Poetul – simt că am devenit Cetățean de Onoare al Patriei mele scumpe – România”.

Aceasta a fost convingerea dintotdeauna a lui Grigore Vieru că adevărata sa patrie este România, nu

Omagiu lui Grigore Vieru la Târgu-Mureș, în 2015, la aniversarea a 80 de ani de la naștere

Republica Moldova. „Nu am nimic împotriva Republicii Moldova, pe care am susținut-o de la bun început și a susțin, dar nu altfel decât o treaptă spre Reîntregire”¹. Grigore Vieru a trăit având în suflet credința și speranța reîntregirii. „Cred în restabilirea hotarelor strămoșești și doresc această legitimă restabilire. Pentru că, dincolo de patriotismul meu local, basarabean, știu că Miorița s-a născut în Vrancea, că mănăstirea noastră cea mare și adâncă este Putna(...), că stâncile din Pererita mea natală, pe care le port în sufletul copilăriei mele, nu au țări Carpaților; că nu putem fi o cultură, o știință și o istorie națională fără Eminescu și Creangă(...)”. Cred, cu toată inima, că Reunirea cu Țara mamă este inevitabilă”².

Din această credință, din această mare inimă de român s-au născut multe dintre creațiile sale poetice, care ar putea fi incluse într-un capitol al poeziei sale patriotice. De reținut însă că nu trebuie neapărat să ne cantonăm doar la acele poezii unde este vorba despre Patrie, fiindcă, așa cum era și credința Poetului, „o poezie bună de dragoste, o poezie slăvind frumusețile naturii e și ea o poezie patriotică”³. Este cazul poeziei „**Această ramură**” (dedicată lui Nicihita Stănescu): „Iar părul tău înrouat / Ca busuiocul / Sfințește aerul de sus / În care-mi strig norocul”. Sau poezia „**Brâncuși**”: „Se aud Carpații spre seară / Cum, aplecându-se, astern umbra / Pe masă / Curată și răcoroasă”. Evident, este vorba→

ILIE ȘANDRU

¹ Grigore Vieru – Vremuri pline de primejdii, în „Totuși iubirea” nr.122, ianuarie 1993, pag.3

² Ibidem, pag. 6

³ Grigore Vieru – Rădăcina de foc, Ed.Univers, București, 1988, pag. 342

despre „Masa Tăcerii”, prin care poetul îl proiectează pe Brâncuși în nemurire.

Multe dintre poeziile sale s-au născut din dragostea sa fierbine pentru tot ce este românesc, din patriotismul fierbinte al Poetului. Așa este și „**Legământ**”, dedicată „dascălului” său de Limbă română: „*Știu: cândva, în miez de noapte./ Ori la răsărit de Soare./ Stinge-mi-s-or ochii mie / Tot deasupra cărții sale(...) // S-o lăsăm așa deschisă./ Ca băiatul meu ori fata / Să citească mai departe / Ce n-a dovedi nici tata*”. O altă creație poetică a lui Vieru, poezia „**Eminescu**” a devenit un fel de imn al zilelor de 15 ianuarie și 15 iunie: „*La zidirea Soarelui, se știe / Cerul a muncit o veșnicie./ Noi, muncind întocmai ne-am ales / Ne-am ales cu domnul Eminescu. / Domul cel de pasăre măiastră./ Domnul cel de nemurirea noastră, / Eminescu*”.

Mănat de același fierbine patriotismu, Grigore Vieru reușește să dea o definiție poetică la întrebarea: ce e Patria, fără măcar să amintească acest cuvânt, apelând la fenomenele naturii: „*Piatra este pâine caldă. / Vântul ăsta e vin domnesc./ Și pelinul – busuioc sălbatic*”(..) „*Vine ziua aurindu-mi pâinea / Vine seara aromindu-mi vinul. / Vine mama îndulcindu-mi gândul*”.

Ca în multe alte poezii, aici iubirea Patriei se confundă cu iubirea Mamei. Într-o altă poezie, aceeași puternică iubire de Patrie se desprinde din imnul închinat pământului natal: „*Pământule./ Tu, răzbătând către adânci line!/ Atunci când bat și grindinile grele./ Cu mine să te-acoperi./ Cu mine./ Pământ matern / Și-al meu până la stele*”(Pământule) Același lucru îl face Poetul și în poezia „**Dar mai întâi**”: „*Dar mai întâi / să fii sămânță./ Tunet să fii. / Ploaie să fii./ Lumină să fii./ Să fii os / de-al fratelui tău / rețezat de sabia dușmană./ Brazdă să fii./ Doină să fii / Ca să ai dreptul / a săruta acest pământ / îndurerat /de-atâta rod*”. Poezia ne duce cu gândul la un alt mare poet al literaturii române, Lucian Blaga, și la minunata sa poezie „**Mirabila sămânță**”.

În acest fel, dorul de Mamă, de satul natal, de izvor, de porumb, de pâinea coaptă în cuptorul copilăriei sale toate se transformă și se încheagă în dorul de Patrie, fiindcă „*Acasă / Patria mai*

liniștită este”. Această patrie, care îi va rămâne Poetului chiar dacă se va întâmpla ca Mama să treacă în neființă („*Mi-a rămas Patria*”) este patria cea mare, e România, pe care o visează el. Pentru ea se roagă Grigore Vieru în ciclul intitulat „**Dumnezeu și Patria**”. Acestei Patrii reîntregite îi cere el iertare, pentru că a trăit în minciuna celor care în 1812 „*au așezat piatră de hotar la Prut și au rupt biata noastră Moldovă în două*” : „*Cu vorba-mi strâmbă și pripită / Eu știu că te-am răbind spunând / Că mi-ai luat și grai și pită / Și-ai năvălit pe-acest pământ*”/ *Sau, dureros de adevărat: „Credeam că un noroc e plaga./ Un bine graiul cel sluțit./ Citesc azi pe Argezi, Blaga./ Ce tare, Doamne-am fost mințiți!”*

Drumul reîntoarcerii la matcă, „*procesul regăsirii din poezia lui Vieru este orientat către propriul eu*”⁴. Iar acesta nu poate fi decât „*sentimentul românesc al ființei*”, cum l-a numit Constantin Noica. Iar odată „*întors la sine, spiritul nu mai dezvăluie: destăinuiește, astfel spiritul nu face altceva decât să se regăsească pe sine*”⁵. Această regăsire, la Vieru nu este altceva decât regăsirea Patriei. Căci ce este Patria pentru Grigore Vieru? Este ceea ce a fost pământ românesc, după 1918. Adică România Mare.

*

Anul acesta, 2019, Grigore Vieru ar fi împlinit 84 de ani (14 februarie). Ar mai putea fi în viață, așa cum este și semnatarul acestor rânduri. Ne-am fi bucurat mult dacă ar fi fot așa. S-ar fi bucurat toți românii, atât cei de dincoace, cât și cei de dincolo de Prut, din „Mica Românie”. Ne-am fi bucurat, în primul rând, noi, românii toplițeni, fiindcă municipiul Toplița este primul oraș din România care i-a acordat înaltul titlu de **Cetățean de Onoare**, în 1995, cu ocazia aniversării a 60 de ani de viață. De atunci Vieru s-a simțit a fi Cetățean de Onoare al țării sale – România „*pe care o iubesc atât de mult și cu dorul căreia mă voi duce în mormânt*”. Așa s-a și întâmplat, din păcate. Cu dorul Ei, cu dorul României, a plecat pe calea nemuririi.

⁴ Ana Bantoș – Deschidere spre universalism – Casa Limbii Române Nichita Stănesc, Chișinău, 2010, pag.120

⁵ Ibidem, pag. 120

Dar „*Fratele Grigore*” – așa îi spuneam noi toți cei care ne-am aflat de multe ori în preajma Sa și așa ne spunea și El nouă: *frate Lazăre, frate Nicolae, frate Ilie* – ne-a lăsat o imensă datorie: aceea de a-i împlini visul „*pentru că niciodată nu e prea târziu*”, cum scria Nicolae Băciuț. Astfel ca Prutul să nu mai curgă „*printre țări române*”. Poate dincolo – dar și dincoace! - de Prut se vor găsi bărbați cu acea înălțime morală a celor din 1918, care își vor aduce aminte că „*Basarabia noastră este o țară românească*”. Poate în ființa lor vor simți acea convingere pe care o aveau cei de atunci: „*Noi socotim că mântuirea noastră este numai în unirea tuturor fiilor noștri într-o singură țară. Noi de la străini nu mai așteptăm nimic; toată nădejdea ne-o punem în viața la un loc cu frații noștri români...Noi vrem o Românie a tuturor românilor*”!

PS: Cea dintâi zi a noului an mi-a adus o veste tristă, care mi-a umplut sufletul de durere. Un telefon primit din Târgu Mureș mă înștiința că poetul Lazăr Lădăriu a încetat din viață. Vestea mi-a răvășit întreaga ființă. Știam că era suferind, că multe încercări prin care a trecut și nopțile albe, creatoare de valori poetice, i-au zdruncinat sănătatea. Și, totuși, nu puteam accepta că omul de care mă lega o prietenie de o viață a trecut în neființă. Ardealul și Țara au pierdut un mare român! Unul dintre aceia care vegheat, mereu treaz, la vatra românismului. A plecat unul dintre „*frații*” mureșeni ai lui Grigore Vieru. Ca și El, Lazăr Lădăriu a plecat pe drumul veșniciei. Un drum necunoscut totuși, pe care era obligat să pășească cu teamă: „*Pribeag, eu am plecat din zori la drum./ Mi-e tare frică iar și mă cutremur, Doamne...*”.

S-a dus să-și întâlnească fratele de peste Prut sus, în împărăția cerului, spre a-și spune unul celuilalt marea durere cu care au plecat din lumea aceasta: că nu au trăit să-și vadă împlinit marele vis al revenirii Basarabiei acasă, la sânul maicii sale, România. Însă au închis ochii, amândoi, cu încrederea nezdrucinată că acest vis se împlini, fiindcă „*reunirea cu Țara Mamă este inevitabilă*”.

PATRIOTISMUL E DOAR UN CUVÎNT (!?)

Unul dintre posturile TV a transmis o emisiune despre Ion Antonescu. Un fapt cu totul remarcabil, dacă avem în vedere că această personalitate a românilor a intrat sub vălul de umbră al uitării, cum, de altfel, s-a întâmplat și în numeroase alte cazuri (1). Nimeni nu contestă caracterul contradictoriu al personajului. Nu e nici o greșeală; Ion Antonescu a fost o remarcabilă personalitate, apreciată de unii, contestată de alții, dar personalitate a rămas.

A devenit însă și personaj. Este meritul lui Marin Preda de a fi umanizat monstrul despre care se vorbea până atunci; nu mai era doar cel posedat de spiritul răului, ci devenea om, chinat de fel de fel de întrebări.

Autorul prezentării lui Ion Antonescu în emisiunea cu pricina (menționarea numelui nu are vreo relevanță pentru ceea ce vom spune) a fost, poate, plin de cele mai bune intenții, insistând tocmai pe contradicțiile mareșalului, dar și ale opozițiilor săi. Dacă nu l-ar fi scos din contextul istoric, ar fi constat că societatea acelor ani era plină de contradicții și că, volens, nolens, de opoziție și de critici nu ar fi scăpat, de oricare parte a baricadei s-ar fi situat.

La începutul anilor '90, mareșalul era declarat erou național, pentru nestrămutata sa credință în idealul posibilei refaceri a României Mari, rămasă în același an, 1940, fără Basarabia, ocupată de Uniunea Sovietică în iunie, fără jumătate din Transilvania, ocupată de Ungaria în august, și fără sudul Dobrogei, cedat Bulgariei, la insistențele Germaniei, în septembrie.

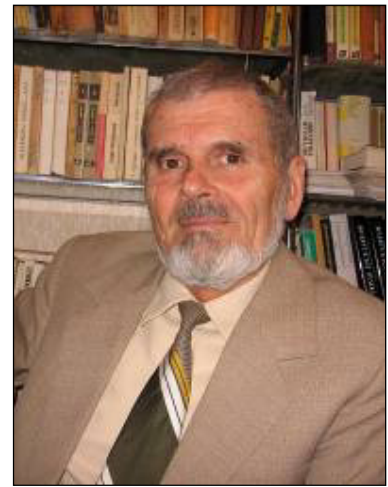
După scurt timp, Ion Antonescu redevenea monstrul care subjugase țara intereselor Germaniei (2) (deși aceasta obligase România la cedarea Cadrilaterului și a Transilvaniei), care nu ținuse cont de avertizările opoziției și împinsese armatele române dincolo de teritoriile românești pentru a căror eliberare intrase în război alături de Germania, căruia i se puneau în seamă pătimirile românilor ajunși dincolo de frontierele patriei și ale conaționalilor, fie în țară, fie în deportările din Transnistria etc.

Nu mi-am propus aici să iau apărarea lui Ion Antonescu, nici să-l judec. E rolul istoricilor, despre care cred că ar fi putut fi mai prezenți prin formularea unor opinii argumentate privind istoria românilor din ultima sută de ani, scutindu-ne de opiniile unor politicieni, lipsite de suport științific, sau de opiniile unor nenumărați „formatori de opinie“ din mass-media, de la rubrica „o istorie care nu se învață la școală“ (ca și cum istoria care se învață la școală ar trebui să menționeze toate evenimentele prin care se concretizează un anumit proces!).

Am fost (și îmi place să cred că am rămas!) profesor și profesia m-a învățat că orice demers formativ trebuie să se finalizeze cu o concluzie sau ceva care să semene a... Să știe omul cu ce rămîne.

Putem fi sau nu de acord cu cele promovate de Adrian Cioroianu în ale sale „Cinci minute de istorie“, dar trebuie apreciată grija lui de a aduna într-un singur enunț ideea desprinsă din cele prezentate. În emisiunea care m-a obligat să scriu aceste rânduri autorul a ajuns la concluzia că atât Ion Antonescu, cât și opoziții săi au acționat ca patrioți. Frumos și, măcar în parte, adevărat, dar a urmat un fel de concluzie a concluziei, concluzia finală, cum ar spune unii: *patriotismul e doar un cuvânt*. Nu-mi venea să cred! *Patriotismul e doar un cuvânt!...*

Nu s-au stins încă ecurile sărbătoririi Centenarului Întregirii României, merită să pună în lumină patriotismul celor care și-au închinat viața idealului ca toți românii să aibă

o singură Țară, aceeași și pentru cei rămași în afara frontierelor statale. Ori de câte ori au ocazia românii rămași afară vin în Țară, spun ei, adică Acasă, nu în România, căci ei aparțin oricum *româniei*, prin care se înțelege „comunitatea tuturor românilor“, oriunde s-ar afla.

Vedeți, dară, nu statul interesează aici; statul e doar o instituție, un instrument folosit pentru organizarea unui sistem social, în limitele unui teritoriu. Și vine cineva să afirme, într-o emisiune TV, cu scop educativ, îmi place să cred, nu numai informativ, că patriotismul e doar un cuvânt.

Poate că eliminarea lui *doar* din enunț, ar fi putut schimba perspectiva asupra mesajului, dezvoltând cu totul altă semnificație pentru *cuvânt*.

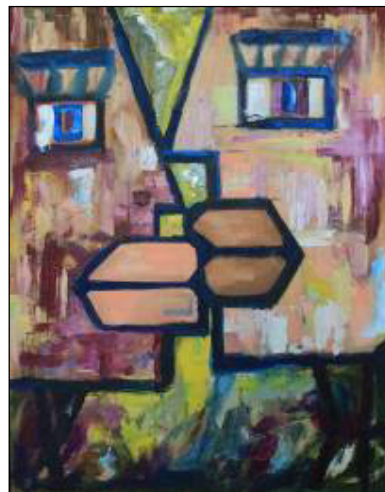
E suficient să ne gândim că *Evangelia după Ioan* începe așa: „La început era Cuvîntul și Cuvîntul era cu Dumnezeu și Cuvîntul era Dumnezeu. El era la început cu Dumnezeu.

Toate lucrurile au fost făcute prin El; și nimic din ce a fost făcut n-a fost făcut fără El“.

Acesta este *cuvîntul creator, logosul*, existent înaintea lumii materiale, pe care o înțelegem în toate profunzimile tocmai prin raportare la *cuvînt*.

De câte ori ne pare că nu înțelegem bine un enunț, facem apel la descifrarea sensurilor cuvintelor și îl alegem pe cel potrivit în acel context lingvistic și extralingvistic. Nu spun vreo noutate; latinii ziceau *non idem est si duo dicunt idem* „nu e același lucru dacă doi (inși) spun același lucru“. →

V. MOLODEANU

Irina Gurin, Momente fierbinți

Pare paradox, dar nu e! Să ne gândim doar la enunțul banal *azi ești mai frumoasă*, care poate fi compliment, cu accentul pe *mai*, sau jignire, cu accentul pe *frumoasă*. Limba pune la îndemână materialul de care se folosește cel ce comunică și la care se raportează cel cu care se comunică, performanțele depinzând direct de cel care vorbește și de cel care ascultă.

Așa stînd lucrurile, enunțul *patriotismul e doar un cuvînt* are un mesaj descurajator.

Eliminarea lui *doar*, pusă pe seama neatenției autorului emisiunii, creează deschideri la care ne putem gândi cu încîntare.

Istoria românilor, ca, de fapt, a oricărui alt neam, abundă de fapte menite să pună în lumină credința în cuvintele *țară, patrie, patriotism*, generatoare de energie care să mobilizeze alte și alte energii, în numele unor valori comune pentru întreaga colectivitate și pentru a căror apărare nici un preț nu e prea mare.

E suficient, din nou, să reamintim formidabila declanșare de energii din anii 1916 – 1918, ale cărei rezultate le trăim și le reținem la simpla pronunțare sau receptare a cuvintelor evocatoare. Pe baza acestor cuvinte se formează concepții, atitudini, convingeri, care ne condiționează existența.

Fie-mi permis să cred că autorul emisiunii va fi avut în vedere semnificația despre care am vorbit a Cuvîntului.

Și fie-mi permis să cred că nu numai eu am receptat astfel enunțul, iar pentru cei care au înțeles altfel, rămînînd la suprafață, să fac invitația de a trece dincolo de aparențe. E o modalitatea de a ne depăși limitele.

Ian. 2019

Surprinde foarte neplăcut, de pildă, faptul că numele lui Octavian Goga, unul dintre cei mai aprigi luptători pentru cauza Unirii Transilvaniei cu Țara, nu a fost pronunțat în nici una dintre manifestările dedicate centenarului Unirii.

² Tratatul prin care România intra în sfera de influență a Germaniei fuseseră încheiate de guvernele anterioare.

Valoarea limbii strămoșești

În păstrarea identității personale și naționale*

*În aceeași limbă
Toată lumea plînge
În aceeași limbă
Râde un pământ
Ci doar în limba ta
Durerea poți s-o mîngâi
Iar bucuria
S-o preschimbi în cânt.*

*Iar când nu poți
Nici plînge și nici râde
Când nu poți mîngâia*

*Și nici cânta
Cu-al tău pământ
Cu cerul tău în față
Tu taci atunci
Tot pe limba ta.
În limba ta, de Grigore Vieru*

*Limba nu e vorba ce o faci;
singura limbă, limba ta deplină
stăpînă peste taine și lumină
e-aceea-n care știi să taci.
Lucian Blaga,
din ciclul *Corăbii cu cenușă**

Dimensiunea sacră a limbii

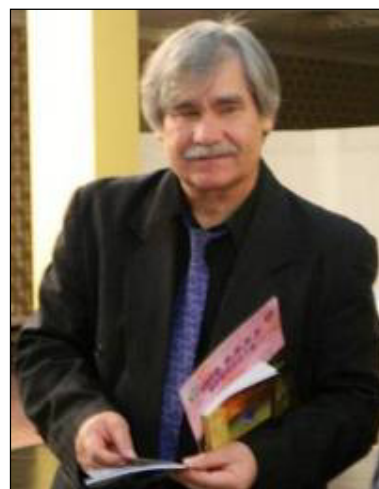
Se înțelege din frumosul poem blagian că dincolo de caracterul uman, construit, al unei limbi, aceasta, ca și limbajul, are și o dimensiune sacră, metafizică. Meta-limbajul arată că limba nu e o simplă făcătură omenească.

Atitudinea adecvată în fața dimensiunii sacre a limbii este tăcerea, care după Sf. Isac Sirul este limbajul veacurilor viitoare, și care este, între altele, starea de mirare în fața tainei. Tăcerea este și o expresie a covârșirii, și grațitudinii pentru limba ce ni s-a dat și astfel ea are un caracter doxologic.

Legătura tainică dintre limbaj și tăcere este superb formulată de Meister Eckhart atunci când zice că Dumnezeu este un Cuvînt la capătul tăcerii.

Limbă și identitate

Așadar, adâncul tăcerii divine izvodește Logosul, iar noi suntem făcuți după chipul lui Dumnezeu, suntem făptură – cuvînt –

cuvîntătoare, avînd în noi în mod ontologic capacitatea limbajului câtă vreme fără Logosul divin „nimic nu s-a făcut din tot ce s-a făcut” (Ioan 1,3).

Și așa cum fiecăruia i s-a dat o sumă de daruri personale, tot astfel limba și capacitatea de comunicare, pe lângă faptul că sunt daruri comune, sunt totodată oferite și individualizate, personal și personalizat.

Cu alte cuvinte, așa cum capacitatea personală de exprimare face parte intrinsecă din identitatea cuiva, la fel, trecînd pe alt plan, limba neamului tău este unul dintre cele mai puternice elemente de identitate atât la nivel de grup, cât și la nivel personal.

Identitatea este o valoare fundamentală în viață. Totul începe cu ea și sfîrșește cu ea, de aceea, limba, ca element identitar esențial este atât de importantă în definirea de sine, care definește generează apoi un mod de a fi.

De aceea Anoushka von Heuer spunea că limba este casa ființei. Limba poate fi concepută ca loc de refugiu, ca un cuib unde te poți adăposti, unde te simți protejat, hrănit.

Fiind locul pe care îl numim „acasă”, limba nu este mai fidelă nouă decât îi suntem noi ei. Chiar atunci când cineva o reneagă, precum Fiul risipitor casa părintească, și o părăsește, ea este acolo cu el și în el și îl ajută ca în final să schimbe direcția și să revină, căci aceasta este puterea fenomenului numit „acasă”.

Așa cum spune scriitorul american: „Acasă este locul de unde, când crești, vrei să pleci, și unde, →

THEODOR DAMIAN

când îmbătrânești, vrei să revii” (John Ed Pearce).

Deci, chiar în condiții de criză, de răzvrătire, de renegare a casei părintești, a limbii părintești, ea, casa, limba, nu poate fi izgonită din adâncul ființei, din identitatea ta autentică profundă. Cam așa cum frumos spune un poet român: „Când ne uram, ne mai lega ceva”.

Uitarea limbii – alienarea

Totuși, atunci când se întâmplă ca cineva să uite limba strămoșească, cu toate că aceasta nu-l uită pe el, consecințele sunt dramatice. A uita limba strămoșilor înseamnă a adopta o existență fabricată, superficială, care nu va fi niciodată a ta și în care nu vei fi niciodată tu însuși.

Îndepărtarea de limba strămoșească este îndepărtarea de părinți, îndepărtarea de tine însuși, adică alienare. Pierderea limbii duce la rătăcire, iar rătăcirea, cu toată prezența limbii materne închisă în adâncul ființei tale, uneori înăbușită, poate duce la pierdere definitivă. Cam așa cum ar indica versurile lui L. Blaga:

„Până în cele din urmă margini
privim
Noi sfinții, noi apele,
Noi tâlharii, noi pietrele
Drumul întoarcerii înapoi nu-l mai
știm
Elohim, Elohim!”

(Ioan se sfâșie în pustie)

Riscul alienării, al pierderii este acela de a nu mai ști drumul înapoi, de aceea, ca și în cazul mântuirii, unde în îndepărtarea noastră de Dumnezeu ne trebuie un Mântuitor care să ne pună pe drumul întoarcerii spre casa Împărăției făgăduită nouă de la facerea lumii, tot astfel, în cazul alienării față de limba neamului, al rătăcirii prin adâncul pierzării, ne trebuie un glas care să ne strige: „Lazăre, vino afară!” Acel glas poate cădea pe fondul esențial al identității noastre și astfel să producă minunea.

Abuzul față de limba străbună

Pe lângă neglijarea și uitarea parțială sau totală a limbii strămoșești, un alt mare păcat împotriva limbii este abuzul față de ea prin folosirea unor stiluri bombastice și a barbarismelor care forțează exprimarea, dezechilibrează armonia și distruge frumusețea-i caracteristică.

Acest fenomen, din nefericire prezent la o scară pe cât de largă, pe atât de deplorabilă în ziua de azi, în țară și în diasporă, nu este nou. Iată-l deja pe Eminescu, marele nostru patriot, criticând aspru acest lucru: “Limba strămoșească e muzică”, zice el; “Ea ne armonizează cu alte timpuri mai vrednice și mai mari decât ticăloșia de azi cu timpuri în care unul s-a făcut poporul și una limba” (cf. Ion Andreiță, “Omăgiu Sfântului Mihai Eminescu”, în *Bucureștiul literar și artistic*, An VII, Nr. 1/64, ianuarie 2017, p. 14).

Evident, Eminescu face aici un drastic rechizitoriu tendințelor de barbarizare a limbii române de către o anumită elită din vremea lui, barbarizare ce avea capacitatea de diminuare a identității noastre naționale.

În contextul acestui fenomen negativ este ciudat cum majoritatea normală privește impotentă și inhibată la parada triumfalistă a anormalului. O întreagă societate, o întreagă națiune este vandalizată intelectual în timp ce majoritatea privește în consternare acționând mult prea puțin a-l opri.

Se potrivește aici un vers dintr-un celebru poem al lui Romulus Vulpescu:

**Irina Gurin, Hamlet, 2017,
monotipie**

“În fiecare zi ne batem joc
De păsări, de iubire și de mare
Și nu băgăm de seamă că în loc
Rămâne un deșert de disperare.”

(În fiecare zi)

Într-adevăr, limba română este abuzată în fiecare zi, uneori fără a ne mai da seama chiar, fără a conștientiza abuzul. Ne batem joc de limba părinților noștri prin folosirea de cuvinte de ocară, o formă a grăirii în deșert, prin împrumutări nefericite din alte limbi și adaptări caraghioase și alte forme de abuzuri verbale ridicole și neavenite care nu sunt decât o siluire grosieră și inacceptabilă a frumuseții, cuminenței și autenticității limbii părintești. Și, vorba poetului: Nici “nu băgăm de seamă că în loc rămâne deșert de disperare”.

Concluzie

Într-una din cărțile sale, Constantin Noica citează un vers dintr-un poet care personifică asinul ce L-a purtat pe Iisus spre Ierusalim la intrarea Sa triumfală. Neconștientizând ce se întâmplă și ce face, asinul se plânge post-factum:

“De ce nu mi-ați spus, de ce nu mi-ați spus

Că pe spatele meu Îl purtam pe Iisus?
Ce lin, ce senin L-aș fi dus!”

La multiplele tendințe de deznaționalizare a neamului românesc ce vin azi din exterior, mai grave sunt cele ce vin din interior și abuzul față de caracterul sacru al limbii părinților noștri este unul dintre acestea.

Desigur, se trag semnale de alarmă pe mai multe planuri și în multe feluri, cu toate că aparent, acest lucru nu e suficient. Dar cei care au conștiința, simțirea și căderea, trebuie să o facă. Și acest important Simpozion este unul din forurile care trag necesarul semnal de alarmă. Nu poate nimeni veni mâine, luna viitoare, anul viitor, peste ani și să zică: “N-am știut. De ce nu mi-ați spus? De ce nu mi-ați spus?”, ca asinul Domnului. Iată, între alte semnale, și noi aici și acum, la acest Simpozion o spunem.

* Comunicare ținută la Simpozionul internațional, *Language: The Key to Preserving Faith, Culture and Identity of a Nation. The Case of Romania*, organizat de Holy Trinity Romanian Orthodox Church, Philadelphia, Pennsylvania, USA, 19 februarie, 2017.

Lumina Lina, 3/2017, pp. 93-96

Remember - 30

N. Steinhardt

(29 iulie 1912- 30 martie 1989)

(III)

Încheiasem partea a doua a omagiului adus lui N. Steinhardt menționând dragostea lui pentru pictură. Iată ce-i scrie lui Virgil Ierunca în 1972:

"Am rugat un prieten parizian să-ți remită un plic în care se află programul expoziției lui Horia Bernea, extraordinar de interesantă, superbă. Cât de mare continuă a fi școală românească de pictură! [...] În trecere prin București, am vizitat câteva expoziții deosebit de îmbietoare. Ca niciodată în ultimii ani! Pretutindeni, în toate sălile, numai avânt, talent, nonconformism, suflet, inspirație, meșteșug inspirat. [...] ...Programul expoziției lui Bernea - "Dealul" lui este o *imago mundi*, un rezumat al lumii, un punct care conține și dezvăluie toată liturghia cosmică." (*Scrisoarea 89, Poiana Brașov, 13. IX. '72, p. 143*).

În scrisoare e vizibil entuziasmul lui N. Steinhardt pentru expoziției lui Horia Bernea. Găsim cronica acestei expoziții în volumul "Incertitudini literare" de N. Steinhardt (Ed. Dacia, Cluj-Napoca, în 1980). Sub titlul "Dealul universal și românesc al lui Horia Bernea", cronica prezintă întâi tema principală a expoziției, după care, pe parcursul celor câteva pagini, trece la interpretarea personală a tablourilor, la comparații cu alți pictori și alte arte. Asistăm, cum adesea se întâmplă în scrierile lui N. Steinhardt, la o revărsare a erudiției lui, pe care, în același fel natural, și-o manifesta și în vorbirea de zi cu zi.

"Dealul e unul din motivele cele mai frecvente la Horia Bernea. Mai bine zis un deal real, dintr-un anume loc al țării. (comuna Poiana Mărului, județul Brașov). Dealul acesta (întru totul neexcepțional), cam pleșuv, ca și muntele lui Mussorgsky, deal posesor sus pe creastă, în dreapta, al unui pomuleț și mai jos, în stânga, al unei troițe) e înfățișat primăvara și toamna, sub soare și pe timp de ploaie, dimineața devreme, la amiază, seara, noaptea, ...[...]" (*pg 200-201*)

Și, mai departe:

"Ceea ce ar fi putut să fie monoton [...] se adevărește de o varietate infinită și aceasta numai fiindcă artistul, având în față același deal, unic și neschimbat obiect, se schimbă el,

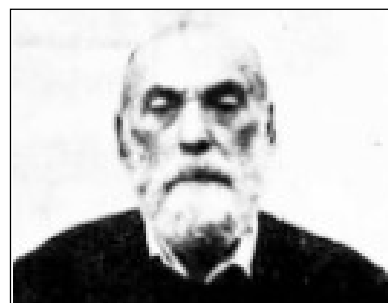
devine altul, se transformă el de fiecare dată în Creator și (în sens elin) Poet absolut. Odată cu fiecare nou deal, Horia Bernea revine la ziua dintâi a Facerii [...], redobândește capacitatea originară de a se uimi și da nume celor dimprejur. [...] Horia Bernea, stăruint asupra dealului, n-a vrut (deșertăciune a deșertăciunilor) să arate cât de măiestrit poate schimba, înmulți, preface, reconstitui un lucru. Conștient sau nu, voit ori nevoit, a exeplicat "pe viu" că infinitul ne stă la îndemână, sălăsuiește în fiecare parte, porțiuni ori părțică a totalului". (*pg 202-203*)

Cronica se continuă cu o trecere în revistă a unor picturi celebre ca "Scaunul" lui Van Gogh, sau "Infanta din *Las meninas*" de Velasquez, arătând cum și elementele lor pot ilustra ideea că sufletul artistului, ca și paleta lui, sunt vizitate de acest "infini" la care se referea N. Steinhardt. Iată finalul cronicii:

"Scaun sau deal sau orice o fi, nu este neapărat nevoie să ne uităm peste zări; infinitul e și aici, *între, printre și în noi*, mai ales în inimile noastre. Căci ce sunt scaunul acela atât de galben al lui Van Gogh, ori dealul cu o mie și una de fețe al lui Horia Bernea ori o natură moartă de Chardin ori merele de Luchian de nu o proiectare a eului, a inimii care e "ochiul cerului"? Să luăm aminte: *împărăția infinitului începe înlăuntrul nostru.*" (*pg 205*).

Mărturisesc că, deși momentele în care-mi aduc aminte de N. Steinhardt îmi produc emoție și bucurie, după ce am scris paragrafele de mai sus m-a cuprins tristețea: când eram prieteni și hoinăream împreună prin Cișmigiu sau pe străzile Bucureștiului din apropierea casei lui, nu eram atât de cultivată ca acum. Fusesem prea ocupată cu studiul chimiei, fizicii și matematicii, care nu sunt deloc ușoare, dar mi-ar fi plăcut să fi putut schimba atunci cu el păreri și despre literatură și artă plastică, nu numai despre muzică. I-aș fi spus, de exemplu, deși sunt convinsă că știa, că și Cézanne a pictat "Mont Saint Victoire" în multe variante, cum și Bernea a făcut-o cu dealul lui. În volumul menționat am găsit un text intitulat "Rilke și Cézanne", dar nu despre "Mont St Victoire" era vorba, ci despre elementele comune pe care le au creatorii de artă, indiferent de domeniu.

Și totuși, fiind simplu "Cântărețul" pentru Nicu, aveam amândoi o plăcere nebună să discutăm și să ne amuzăm

de pe urma neghobiilor întâlnite în cotidian. Eu aveam multe de povestit din știință și Nicu era grozav de interesat de matematică, fizică, chimie, astronomie și nu numai. Când îi povesteam, de exemplu, despre niște rezultate surprinzătoare ale unor lucrări de laborator de la facultate, el le gusta din plin și imediat făcea legătura cu ceva din imensa lui erudiție, citând din memorie un mic fragment, care întotdeauna se potrivea exact.

Nu știam, atunci, cât suferise. Mă întreb astăzi cum de personalitatea lui nu i-a cucerit pe anchetatori. Mi-amințesc totuși că parcă am citit pe undeva că pe unii dintre ei îi muiase un pic. Poate că securiții nu se lăsau cucerii, abrutizarea călăului prin frica de superior fiind pe atunci cea mai eficace metoda folosită. Pe Nicu însă n-au reușit nici să-l înfricoșeze, nici să-l umilească.

Volumul "Incertitudini Literare" care apoi a fost reeditat, nu cuprinde numai cronici literare, ci oferă cititorului repere critice din toate domeniile. Desigur, în acea vreme fără computer, autorii scriau și corectau de mână, apoi dădeau textul unei dactilografe, corectau ei înșiși textul dactilografiat pe toate cele câteva copii, dintre care numai primele două se vedeau bine, celelalte erau greu de citit, apoi îl trimiteau spre publicare, primeau șpalturile pentru corectură și abia după aceea urma tipărirea textelor. Era o muncă imensă pe care autorul trebuia s-o îndeplinească, iar Nicu, în mod special, ținea foarte mult ca textele lui să fie tipărite exact așa cum le-a gândit, scris și corectat el însuși. Nemulțumirea lui când găsea greșeli în volumul tipărit era vizibilă, se înfuria și lansa cuvinte aspre la adresa celor responsabili. L-am văzut și eu o dată revoltat și i-am regăsit acest ton în scrisorile adresate lui Virgil Ierunca, pe care voi continua să le răsfoiesc și în episodul următor.

VERONICA PAVEL LERNER

IN MEMORIAM

ION BRAD

(8 noiembrie 1929 – 6 februarie 2019)

Ne-a părăsit, la început de februarie Ion Brad.

La o vârstă venerabilă, Ion Brad s-a menținut conectat la sevele Ardealului și, nostalgic, a păstrat legăturile cu mulți dintre scriitorii ardeleni. A fost unul dintre apropiații entuziaști ai revistei *Vatra veche*, la care se și abonase, rămânând un cititor tradițional, fermecat de parfumul hârtiei tipărite.

I-am dedicat chiar un supliment al revistei, în octombrie 2017, ca un fel de compensație la marginalizarea cu care a fost tratat în Capitală, în viața literară, fiind acuzat de păcate ideologice de care nu s-a făcut vinovat, chiar dacă a fost un slujbaş privilegiat al regimului comunist, fiind diplomat, ambasador la Atena.

A fost un număr de revistă cuprinzător, care a ilustrat toate fațetele personalității cărturarului Ion Brad. Un număr care a încercat să recupereze și să așeze într-un alt orizont de întâlnire un destin literar, o operă.

Ion Brad a primit cu entuziasm acest număr, la care a contribuit și domnia sa prin punerea la dispoziție a unei arhive fotografice, a unor manuscrise, texte inedite, extrase critice

Într-o dedicație pe o carte pe care mi-a trimis-o, mă considera coleg și prieten. Mă suna destul de des la telefon, cu o voce stinsă, întrebându-mă despre scriitori mureșeni despre care nu mai știa ce mai scriu. Despre cărțile unora s-a învrednicit să facă pertinente comentarii critice, descoperindu-și o vocație de care nu a uzat prea mult în anii mai tineri.

Continua să scrie, să publice, să facă planuri pe termen lung. În ciuda vârstei, mintea îi era încă sclipitoare, iar harul său literar încă nu-și consumase toate energiile.

Ion Brad a lăsat o operă peste care nu se poate trece. Condiția e ca să îi (re)descopere critica opera, s-o recitească detașată, cu obiectivitate.

Revista *Vatra veche* începe acest demers prin prezentarea unor cărți recente, care completează fericit portretul autorului... în posteritate.

NICOLAE BĂCIUȚ

ION BRAD ȘI ÎNTOARCERILE LA ARHIVELE PERSONALE

1. Veritabilă replică la concepția lui Nichita Stănescu despre sensul scrisului (1), cartea d-lui Ion Brad, **Întoarceri la arhivele personale** – apărută în 2018, la editura Anamarol pare a se înscrie pe linia deschisă de celelalte cărți ale domniei sale, apărute în ultimii doi ani, și pare a viza tot mai mult nevoia marelui scriitor de confesare indirectă, fără a apela la formule și specii literare specifice, cum ar fi memoriile, amintirile.

Alcătuită din două volume distincte, cartea pornește de la pretextul revizuirii arhivelor personale, modalitate inedită de a stabili comunicarea autor-cititor, pe diverse teme: istorie, literatură, politică, lectură, scrisoarea, unul dintre marile merite ale scriiturii fiind în primul rând, de a scoate la lumină texte inedite, care, fie că nu mai văzuseră niciodată lumina tiparului, fie că, dacă nu le-ar fi scos acum din sertarele propriei biblioteci, ar fi rămas probabil necunoscute pentru posteritate.

„Personajul” principal al cărții este și de această dată, același neobosit autor, întâlnit mai nou și în alte cărți, liantul care face legătura pe de o parte, între două lumi, una a trecutului căruia îi aparține documentul răsfoit, și o alta a prezentului responsabil cu redescoperirea textului, iar pe de altă parte, facilitează interceptarea a două perspective diferite asupra lumii, una proprie momentului când apăruse documentul și alta aparținând momentului recitirii și, evident, al

redactării prezentei cărți. Tonul confesiv, de cele mai multe ori, glisează în cel justițiar, uneori chiar de revoltă, s-ar putea spune, cartea fiind și o veritabilă frescă a anumitor epoci istorice, mai întâi trăite și mai apoi comentate de autorul care are puterea demiurgică de a face dintr-o anumită personalitate a vremii, un personaj literar, apt să înfrunte mai ușor nimicnicia, așa cum, pe bună dreptate, opinează și poetul Nichita Stănescu în **Fiziologia poeziei** (2).

În volumul I, titluri ca *Întâlnire cu prima revistă literară, Citind și recitind, Alte nume și debuturi literare, Primul meu debut literar, Al doilea debut poetic, Prima oară redactor-șef, Nicolae Labiș, Despre reviste literare, etc.*, dau contur impactului pe care îl trăiește scriitorul, privind retrospectiv, de pe poziția anilor senectuții, primii pași timizi, ai tânărului pe atunci, în arealul lecturii și al scrisului. Pretexte? Primul pretext este chiar sertarul bunicului patern din Pănade, Teodor Brad, în care acesta își ținea actele de identitate, fotografiile dragi și scrisori. Mai apoi, în anii de liceu, când fusese inclus într-un grup de elevi chemați la înregistrarea unor documente, revista *Mlădițe* îi va reține atenția, așa cum, ceva mai târziu, îi reținuse atenția și biblioteca învățătorului Ionuț Brad din Pănade. Găsirea unui număr al acestei reviste amintește de întâmpinarea de către elevii de atunci ai Blajului, a mareșalului Ion Antonescu și mai apoi, de rebeliunea din 21-23.01.1941, când la putere ajunseseră legionarii lui Zelea Codreanu. Este prezentată cu lux de amănunte, până și coperta respectivului număr al revistei. În acest capitol II, sunt inserate fragmente din cuvântul semnat de „căpitan”. *Citind și recitind* este consacrat ampretei pe care au lăsat-o școlile Blajului în ceea ce privește configurarea culturii românești de mai târziu, și mai ales a importanței personalității lui Timotei Cipariu în diriguirea *Asociațiunii pentru Lite-ratura și Cultura Poporului Român ASTRA*.

Ultimul număr din *Mlădițe* (sub conducerea profesorului de literatura română, I. Gh. Biriș - poetul Radu Brateș, p. 31), găsit în arhiva personală și datând din ianuarie-martie 1942 este din nou, un→

NICOLAE SUCIU

bun prilej de privire nostalgică înspre anii de liceu și înspre școlile blăjene care formaseră luminatele minți ale corifeilor Școlii Ardelene.

Revista elevilor din Alba Iulia, *Gând tineresc*, nr. 5/ 1947, în care viitorul autor al **Romanului de familie** avea să debuteze, deoarece din 1944, *Mlădițe* fusese suspendată, este un alt bun prilej de „a plonja” în lumea tinereții și a fragedului, pe atunci, condei. În *Primul meu debut literar*, cel de-al treilea capitol al cărții, nu numai că sunt reproduse versurile publicate atunci, dar sunt retrăite înălțătoarele sentimente care l-au marcat, atât la vederea primelor versuri tipărite, cât și la revederea textului *Îmi trebuie un gând!* al P.S. S. Episcop Dr. Ioan Suci (p. 43). De asemenea, referirile la interviul inclus în volumul lui Ion Moldovan, **Episcopul Ioan Suci. Mărturie**, ediția Buna Vestire, Blaj, 2013 (p. 44) și la prefața cărții aceluiași episcop, **Rănilor Domnului**, tipărită la Oradea 1943, din care este reprodus un pasaj (p. 45) – sunt poate, cele mai impresionante rânduri ale acestui capitol. Tot în același capitol, autorul face referire la „dramatica Adunare de 3/15 mai, 1948 pe Câmpia Libertății”, în cadrul căreia Administratorului Apostolic Ioan Suci, „i-a fost interzis acest drept elementar (de a răspunde la atacurile măsluite)” (p. 45).

În *Blajul și blăjenii*, autorul revine la anul 1947, an în care autorul **Fotografiilor de familie** era vicepreședintele *Societății de lectură „Timotei Cipariu”*, ca elev bibliotecar al liceului *Ioan Inochentie Micu-Clain* (p. 51.), prilej cu care își aduce aminte de unii dintre colegii săi dragi, de chilia din spatele liceului, în care locuia (p. 51) și de situația școlară a domniei sale pe anul 1947. Tot aici sunt reproduse scrisori, cum ar fi cea a colegului de clasă, Mircea Haitonic, către Petru Sechel, alt coleg de clasă, prozator de mai târziu, (p. 64- 65), fragmente ilustrative ale „talentului, culturii și stilului său plin de savoare și prospețime” (pp. 66-71) și în sfârșit, este inserată dedicația acestuia pe un „original volum” (p. 71). Palpitante pagini de proză sunt cele în care sunt puse în lumină emoțiile pe care le încearcă tânărul Ion Brad în drumetia sa din vara anului 1947, alături de un alt coleg de școală, viitorul doctor Ion Câmpeanu,

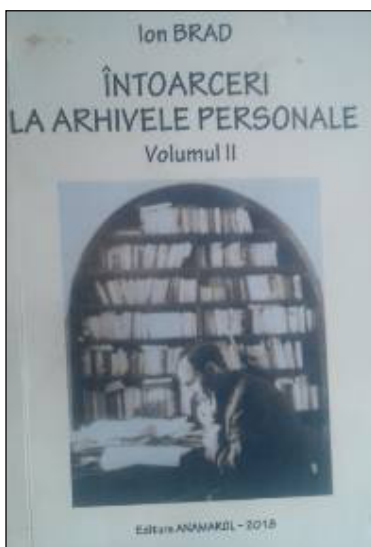
spre Cergăul Mic, la invitația lui Petru Sechel, petru a ajunge peste deal, în satul Păuca, la „balul intelectualilor” (pp.75-82).

Capitolul *Prima și singura mare dragoste* este un alt bun prilej de a „poposi la documentele de arhivă și amintirile care mă leagă de *Mica Romă eminesciană*” și de a retrăi emoțiile începuturilor unicei iubiri. Scormonitor în propriile arhive, autorul găsește „un caiet cu scoarțe tari, de culoare maro, în care am transcris din alt caiet mai vechi, pe care nu l-am mai găsit” și din care reproduce „cuvinte pe care i le închinam ei, iubitei de la Blaj”, cunoștință din toamna lui 1946 (p.88). Cititorul acestei cărți are un prilej de zile mari, de a insera (pronunțată tentă postmodernă) și în acest capitol, texte lirice inedite, dedicate de autorul **Zăpezilor de acasă** iubitei și viitoarei soții (p. 101).

Despre al doilea debut literar din toamna lui 1949, în revista *Almanahul literar* din Cluj și despre colegii de redacție – adevărate portrete în tuș (așa ca în *Comorile unui prieten tânăr*, *Un catastif al lui Corbu Junior*) – aflăm în capitolul *Al doilea debut poetic*, în care găsește prilejul de a se ocupa pe îndelete de conturarea figurii „personajelor”-colegi de redacție la *Almanahul literar*, așa cum apar în **Un Catastif ciudat și personajele sale**, despre care am avut și eu, onoarea să scriu (3.): Miron Radu Paraschivescu, prim-redactor, A. E. Baconsky, secretar de redacție, Victor Felea, redactor tehnic, Aurel Rău (și Ion

Brad), redactor, Cornel Regman (126- 136), Dumitru Micu, Ion Vlad, Aurel Gurghianu – colegi de facultate). Tot în acest capitol este reprodusă evocarea monografică **Un tribun al ideilor noi** (p.137), amintiri despre Ioanichie Olteanu, „tutorele nostru de la *Cenaclul Luptei Ardealului*” (p. 150) și sunt inserate unele poezii semnate de acesta. *De la Cluj la București* este un capitol dedicat prezenței autorului în calitate de secretar al *Filiilei din Cluj a U.S.*, între 1953- 1955, în același capitol găsim evocarea monografică a lui Emil Isac, „tribun al ideilor noi” (p. 164) și ultima scrisoare pe care autorul i-o trimisese acestuia, de la Sinaia. *Primii pași la București* surprinde acceptarea propunerii d-lui Ion Brad de a fi numit activist cultural la *Comitetul Central al UTM* și pune în lumină nu numai unele scrisori de la Ion Agârbiceanu (p. 173), ci și ajutorul pe care cei doi prieteni tineri, Ion Brad și Mircea Zăciu, i l-au dat marelui preot-scriitor în anii aceia tulburi (p. 176). Despre activitatea în calitate de redactor-șef la revista *Cravata roșie*, alături de Nina Cassian, aflăm în capitolul *Prima oară redactor-șef*. Aici sunt inserate, atât articolul *Amintiri despre Ion Agârbiceanu* (p 178), cât și cel al lui Tudor Arghezi despre pictorul Ștefan Luchian (p. 179). Tot în acest capitol autorul relatează cum în 1957, făcuse parte dintr-o delegație a redactorilor-șefi și revistele pentru tineret, condusă de D.R. Popescu și invitată în URSS. Faimoase descrieri rețin atenția: „Avionul a plutit deasupra norilor ca o barcă fantomatică →

pe un ocean alb. Singur amurgul a îndrăznit să își întindă brațele de coral până la nava noastră scânteietoare”(p.183). La fel, în următorul capitol, *Noi vizite în străinătate*, relatează despre o nouă vizită în URSS, mai precis în R.S. Moldovenească, în anul 1957, și despre misiunea de a alcătui o antologie a tinerilor poeți români „ce avea să apară, după un an, în alfabetul chirilic, cu supracoperta în tricolor” (p. 187). Un întreg capitol din primul volum îi este dedicat poetului Nicolae Labiș. Aici sunt inserate o poezie, *Prima oară*, semnată de Doina Sălăjan (p. 193) și poezia omagială semnată Ion Brad și citită de însuși autorul la înmormântarea tânărului poet, în cimitirul Bellu, în 24 decembrie 1956 (p.197).

2. Un număr de 62 de pagini din cel de-al II-lea volum, aparțin *Părții I*, pretexte de aduceri-aminte și de retrăire a unor clipe demult trecute, legate importante reviste ca: *Luceafărul*, *Gândirea* și *Bilete de papagal*. „Saltul” în trecut, mai bine zis, în derularea acestor capitole, autorul îl face odată cu titlul primului capitol, foarte scurt de altfel: *Dacă aș fi trăit pe vremea aceea*. Condiționalul optativ perfect al propoziției condiționale, îi oferă o cu totul altă perspectivă asupra ideilor vehiculate, revistele interbelice amintite având și aici rolul de a provoca memoria voluntară a naratorului-personaj, tehnică care parcă ar trimite la proza de analiză psihologică a lui Proust.

Observând că, din colecția revistei *Luceafărul* nu mai rămăseseră decât câteva numere răzlețe și nici acelea întregi, autorul găsește prilejul de a se ocupa de istoria începutului revistei: „a început la Budapesta, în 1902, sub conducerea lui C. Tăslăuanu, Al. Ciura și Octavian Goga.” (p. 7). În primul ei număr, Al. Ciura își propunea ca *Luceafărul* să fie „o revistă literară a tinerimii academice” și „să promoveze cultura națională” (p. 7). Atenția autorului focusează în dreptul personalității marelui prozator, Ion Agârbiceanu, prezent în colecția din 1913, după ce revista se mutase la Sibiu – totodată un pretext pentru relatarea unui alt moment-cheie din viața autorului **Arhanghelilor** și anume, aniversarea, în 1953, a 40 de ani de la apariția romanului și mai apoi a

momentului „reîntoarcerii marelui prozator la literatura vie”, prin retipărirea operelor acestuia, favorizată de Petru Groza.

La fel de interesantă i se pare autorului **Monologurilor paralele**, spicuirea în numărul 2 al *Luceafărului*, a unor titluri cum ar fi **Noi** de Nic Octavă (pseudonimul lui O. Goga), articolul lui C.Tăslăuanu care elogiaza personalitatea poetei Carmen Silva, regina României, textul lui Nicolae Iorga despre Castelul Peleş, poezia lui Dimitrie Anghel, **Schimb de vești** și alte articole care, în momentul redescoperirii lor, găsesc ocazia de a fi reevaluate cu ochiul cititorului mileniului III, în manieră postmodernă. Personalitatea care-i favorizase în copilărie, contactul cu această revistă, este popa Ioniță Brad din Pănade, care, până la mutarea *Luceafărului* la Sibiu, plătea 12 coroane pe un număr.

Cel de-al doilea capitol este consacrat revistei *Gândirea* din care constată că au mai rămas în arhivele personale, numai două numere integrale. Numărul 18/ 1.01. 1922, când aceasta apărea la Cluj, sub conducerea lui Cezar Petrescu, „scriitor valoros” și a lui D.I. Cucu. Aici, cititorul are fericirea de a redescoperi autori ca: G. Bacovia, cu poezia **Frig**, pe care o reproduce integral, Ion Vineanu cu proza **Ioana** în care sunt prezentate personalități ale scrisului românesc, cum ar fi: Al. Davilla, Paul Verlaine, D. Bolintineanu, N. Grigorescu, Ion Sân Georgiu, Gh. Bogdan-Duică. Într-un alt număr, nedat,

redescoperă **Comoara de haine**, poem în proză al lui Leon Donici, cazul Alexandru Macedonsky și în final, personalitatea lui Cezar Petrescu căruia autorul îi dedică un memorabil medalion.

Următorul capitol, intitulat *Bilete de papagal*, reprezintă un alt prilej favorabil de a face o descindere în viața revistei omonime. Pornind de la un număr omagial, cel din 21 mai 1970, dedicat lui Tudor Arghezi, la 90 ani de la naștere, Ion Brad găsește un număr de pagini din *Bilete de papagal* 1928, pe care, nefiind reproduse nicăieri până acum, le supune „din nou lecturii, ca pe niște bijuterii ale cuvântului, nealterate de rugina vremurilor”(p. 37). Pe scormonitorul în arhive îl impresionează „stilul acesta unic, ironic și autoironic” pe care „nu l-a mai putut egala nimeni, în afară de Baruțiu Tudor Arghezi, semnat cu inițialele B.T.A., la sfârșitul textului *Bilet lui Coco...*” (p 38-39). Același capitol îi este dedicat și lui Baruțiu care „a păstrat o mulțime de poezii ale Tăticuțului, scrise în perioada interdicțiilor...”(p. 39), apoi este pusă într-o nouă lumină, opera criticului Dumitru Micu, „entuziast îndrumător literar”, dedicată lui Tudor Arghezi (p.41). „Traversată azi, – consemnează autorul-colecția *Bilete de papagal* ni se înfățișează ca un splendid muzeu al scrisului arghezian și în genere al literaturii române din momentele în care apărea *mica* publicație mare” (p. 42). Frumoasele pagini dedicate acestui „patriarh al literelor și gândirii naționale” (p.43) poartă pecetea unui comentariu rar întâlnit, care începe cam așa: „În finalul acestei cercetări de arhivă, am să reproduc aici, cu convingere că este vorba de texte mai puțin cunoscute, date importante pentru istoria literaturii române, o parte din capitolul foarte amplu TUDOR ARGHEZI, așezat sub genericul NUME PENTRU ETERNITATE...” (p. 43). aparținător volumului **Dincoace de munți**, ed. Casa Cărții de Știință, 2008. De asemenea, mai este prezentată întâlnirea la redacția *Luceafărului*, cu autorul *Cuvintelor potrivite*, „vrăjitorul cuvintelor” (p.46), cum opinează autorul **Zborului cunoașterii** și mai apoi despre trecerea la cele veșnice, în 1967, a autorului **Psalmilor** p.49), cu—

inserarea totodată a cuvântărilor lui Al. Rosetti, Al. Dima, la înmormântarea marelui poet (p. 61)

3. Cea de-a doua parte a cărții, intitulată *Noi întoarceri la arhivele personale*, este la fel de interesantă ca și prima. Primul capitol, *Utarea*, începe cu regăsirea unor „documente aflate în bric-a-brac-ul din sertarul meu, golit pe jumătate, rămânând în alte sertare documente legate de relațiile mele cu Grecia” (pp. 63-64). Găsește un caiet „cu scoarțe maron” din anii 1946-1950, în care dă peste dedicația făcută iubitei sale și o serie de poezii, unele inedite, pe care le inserează în următoarele pagini (pp. 64,65). În *Documente diverse*, proprietarul arhivelor găsește lista unor cărți vechi cedate *Bibliotecii Metropolitane*. În numărul din aprilie 1958, al *Cravatei roșii*, revede poezia **Cântec pentru patrie** a Otiliei Cazimir, pe care o inserează la paginile 76-77. În revista *Luminița*, numărul 12/1956, redescoperă poezia lui Nicolae Labiș, **Versuri de iarnă** (p 77), pe care, tot așa, o inserează, apoi găsește și alte documente importante, cum ar fi: **Un enciclopedist...dedicat „celui mai mare om politic ar românilor din Ardeal”**, cum îl numește Lucian Blaga, pe mitropolitul Ioan Inocențiu Micu Klein (p 79). *De acasă în Grecia și înapoi* reproduce scrisoarea lui Constantin Tsatsos, trimisă autorului, pe când funcționa ca ambasador în Grecia și tradusă de fiica acestuia, Lia (pp. 80- 81). Următorul capitol, *Răsfoind o revistă importantă*, numărul 18 din mai 1989 al *României literare*, reprezintă un nou prilej, tot atât de semnificativ, de a vorbi despre importanți truditoni în ogorul literelor românești la acea vreme, care au pus umărul în ceea ce privește comemorarea poetului nostru național, în cadrul *Zilelor Eminescu*, la Alba Iulia, la Sibiu și la Blaj, evidențiindu-se cuvântările scriitorilor: Petru Creția, S. Pop, M. Tomuș, Eugen Tudoran, D. R. Popescu. Tot în acest număr, Tiberiu Utan semnează nouă poezii (p. 84), care sunt inserate în această carte, iar Geo Bogza, semnează **Arcul de timp** care este și ea reproducă aici (p.85). În același număr al *României literare* sunt prezente și alte alte publicații ale unor nume de prestigiu

ale literelor românești din acea vreme cum ar fi: M. Iorgulescu. C. Țoiu, L. Ulici, Ioan Groșan, Ion Dodu Bălan și alții. Urmează un capitol surpriză, *Din trecut spre prezent*, în care sunt reproduse integral paginile 1-3 ale ziarului *Cuvântul liber* (p 90-95), acestea cuprinzând scrisoarea lui Hajdu Gyozo, scriitorul maghiar văzut cu ochi reticenți de către colegii lui *udemeriști*, pentru verticalitatea în ceea ce privește patriotismul de care trebuie să dea dovadă oricare fiu al României, și pe care am avut onoarea de a-l asculta pe viu, la întâlnirea de la Pănade (30 oct. 2014), prilejuită de împlinirea a 85 de ani a autorului **Descoperirii familiei**. În *Un elogiu binemeritat*, al cincelea capitol, sunt reproduse texte semnate de Emil Isac, în care sunt „sintetizate și amplificate analizele mele din acea monografie de texte din 1972, HOMO NOVUS – HOMO MILITANS” ... (p. 95), apoi este inserat integral, textul rostit de autorul **Muntelui catârilor** (pp. 102-106) la comemorarea lui Nicolae Titulescu, mai bine-zis, la reîntoarcerea în patrie, în 1992, a osemintelor acestuia (p.110). Tot aici sunt inserate pagini scrise de cantorul din Pănade, Vasile Jacadî, în anii de prizonierat din Rusia (1914- 1915). Următorul capitol, *Scrisori și cuvântări*, reproduce *Cuvântul la ediția a XV-a a Congresului Spiritualității Românești*, în care sunt evocate personalități, precum Adrian Păunescu, Grigore Vieru, Victor Crăciun. De asemenea, „în aceeași notă aniversară”(p. 127) este inserată și scrisoarea dedicată colegilor de la Dumbrăveni, județul Sibiu, cu ocazia dezvelirii bustului marelui lingvist al nostru, Timotei Cipariu, la data de 4.12. 2010, în fața liceului care-i poartă numele (pp. 127). Mai departe, este reproducă scrisoarea trimisă „consăteanului meu Vasile Frățilă, profesor la Universitatea de Vest din Timișoara”, pe 1 decembrie 2010 (pp. 129-131). În același capitol găsim „pe foi îngălbenite de vreme”, *Un Volum monumental*, conținând 500 de pagini, dedicat lui Mihail Jora și intitulat **Mihail Jora – studii și documente** vol I, și scris „într-un stil de elogi, uneori cu anumite note de pamflet” (pp. 131-138). Capitolul *Unele bucurii de familie* atrage atenția cititorului prin duioșia relatării, printre altele, a celor

La aniversarea de 85 de ani ai lui Tudor Arghezi

mai frumoase momente din viața unui străbunic care are onoarea de a participa la botezul srănepotei Olivia, la București. Are onoarea și de a insera o poezie dedicată strănepotei și de a se bucura, ca orice străbunic, de atât de fermecătoarele convorbiri la telefon cu nepoatele Corina Șuteu (p 141) și cu Ana de la Londra - gest care „e ca un medicament mai important pentru mine decât toate celelalte 8-10 pe care le iau zilnic dimineața, la prânz și seara” (142). Primirea de către autor, a două volume masive din *Rebraniană* a lui N. Gheran, este un bun prilej de lectură „pe nesăturat” (142). Apoi gânduri despre **Cocoarele în ultimul lor zbor** (2015), **Comorile unui prieten tânăr** (2016); **Cărțile prietenilor mei, Alte cărți al prietenilor mei, Oameni și cărți** și despre **O sută una poeme**, carte prefăcută de Ion Buzași. De asemenea, sunt înșiruite numele celor care i-au trimis cărțile lor (pp. 144-145), printre care credeam că mă regăsesc și eu. Pomenirea celor din familia Brad (pp.146-150) împreună cu familiile lor. În sfârșit, **distinse** pagini care-i stau la inimă, cum e și firsc, sunt cele în care inserează poezia dedicată nepoatelor sale (151-154). *Moment diplomatic*, apoi *Evenimente. Evocări. Texte noi*, atrage atenția prin inserarea cuvântării rostite de Martin Ladislau Salamon, consulul general al României la Salonic, și a textului rostit de consulul evreu de origine maghiară, referitoare la apariția **Întâlnirilor de taină în Grecia** (p.156). În același capitol reține atenția, vizita lui Ion Brad la Roma, în 1956 și reîntoarcerea acasă, prin Viena și prin Ungaria, călătorie din care se întoarce cu un ciclu de poezii publicate mai apoi, în volumul **Cu timpul meu** (1958), pentru care a primit premiul George Coșbuș și din care

reproduce câteva poezii (pp.162-166). În același capitol, atrag atenția pagini în care sunt reproduse texte rostite de fostul ambasador în Grecia, la *Teatrul Nottara*, la spectacolul de poezie deschis cu deviza: *Spectacolele de poezie încep cu Nichita Stănescu*, 1984. *O aniversare deosebită* (168), *Republica și teatrul* fiind alte două cuvântări destul de pertinente. *Oameni și cărți de altădată* este capitolul în care **O carte esențială** a istoricului Stelian Neagoe, este un bun prilej de a vorbi despre *Centenarul Marii Uniri*. Cu această ocazie este reprodus textul d-lui Ion Brad: *Azi, pe Câmpia Libertății* (173-183). În același capitol, figurează pagini despre Ștefan Manciulea. Apoi este inserat textul lui Șt. Manciulea, *Încercări de a mai salva* (p.185) despre lumea Blajului- comoară culturală a românimii de pretutindeni. De asemenea, în același capitol se află pagini dedicate unuia dintre „scriitorii uitați”, Virgil Teodorescu, a cărui poezie, *Când merge, merge*, este reproducă și comentată aici. Paginile următoare ale **Întoarcerilor la arhivele personale** fac cunoscute personalitatea unor scriitori, printre care poetul Ion Miloș, „un român iugoslav franțuzit în Suedia” (p.197), a prozatorilor Leon Klaustian și Paul Cortez, a fostului ambasador al României la UNESCO, Dan Hăulică și a pictorului și sculptorului Ion Vlasiu (p.213). Un capitol deosebit este cel intitulat *Critică și poezie* în care autorul cărții de față aruncă o privire „într-un ceas de mare seriozitate”, asupra importanței pe care au avut-o critici literari preum G. Călinescu, Al. Phiphidae care „și-au aruncat privirile scormonitoare și exigente” asupra poeziei tânărului de atunci, Ion Brad, apoi gânduri despre poetul autodidact, Vasile Zamfir, și despre poetul Ion Miclea. De asemenea, plină de interes este *O întâlnire fericită* în care este vorba atât despre întâlnirea la cea de-a XXVI-a ediție a *Festivalului Internațional Lucian Blaga* de la Lancrăm, cu medicul ortoped Călin Pătrășcanu, fiul profesorului Traian Pătrășcanu de la *Liceul Sfântul Vasile cel Mare*, dar și despre întâlnirea cu cărțile de versuri (pp.227-230) ale Rafiei Pătrășcanu. *Întâlniri de altădată* este capitolul dedicat ziaristului Ion Cristoiu, cărții

acestui, **Personaje de ocazie**, (1985) și recomandărilor d-lui Ion Brad la (pp.234-237) o posibilă istorie a literaturii române (1947-1953) pe care marele ziarist renunță de a o mai edita. *Orizonturi, orizonturi*, antepenultimul capitol pune în lumină, pe parcursul unor titluri ca: *Teatru. Pentru cine?*, *Arta clasică nu contrazice înnoirile*, câteva reflecții asupra importanței teatrului într-o societate – o discuție despre film cu Alice Mănoiu, realizată în mai 1988; *Cum scriu scriitorii*, în care sunt făcute cunoscute o serie de secrete din laboratorul de scriitor. *CertIFICATE și diplome și Decorații, legitimații, plachete*, ultimele capitole, pun în lumină alte lucruri de mare preț, aflate în arhiva personală: distincții, diplome, brevete, decorații și legitimații primite într-o viață de înrăit truditor în ogorul scrisului - mărturii pentru posteritate, în ceea ce privește continuitatea, tenacitatea, talentul și fidelitatea scriitorului total care este neobositul nonagenar Ion Brad.

BIBLIOGRAFIE:

1. Stănescu, Nichita, *Fiziologia poeziei*, editura Eminescu, 1990, p. 71: „Cuvintele sunt partea noastră eternă. Nescrise, mor. Orice literă, orice fel de semn, semnificând un fenomen, este o haină de epocă, îmbrăcând goliciunea eternității noastre. Absurdul exprimat încetează să mai fie absurd. Orice formă de exprimare implică o ordine”.
2. Stănescu, Nichita, id., p. 60: „Dar Ulysse a fost întodeauna cu mult mai viu decât Homer. Homer a existat sau nu, dar Ulysse trăiește precis și are o mare răspundere față de lume”.
3. Suci, Nicolae, *Personajele unui catastif ciudat*, în revista *Acasă*, Anul XI, Nr. 2 (36)/2018, pp. 178-183.

La Pănade, în august 2010

ÎNGERUL PORTAR

**Îngerul portar mă-ntreabă:
– Ce tot vii? N-ai altă treabă?
Ți-am mai spus că Sfântul Petru
Este cel mai bun geometru,
Care știe să măsoare
Viața pentru fiecare.
Tu, trăind prea mult, așteaptă
Judecata lui cea dreaptă.
Poate ai păcate multe,
Nedreptăți, loviri, insulte.
Singur judecă-te, – apoi
Mai încearcă pe la noi!
Îl privesc. N-am ce-i răspunde.
Aș pleca, dar nu știu unde.
Singur, părăsit, cu mine
Răul să-l defac de bine,
Delicatul lor cântar
Să nu-mi fie în zadar
Doamne, știindu-mi tot amarul,
Hai, înduplecă portarul!**

INSCRIȚIE

**S-ar cuveni să scriu pe fila asta
Că viața nu rimează cu năpasta,
Că chiar și vârstele octogenare
Ne duc precum asinii în spinare
Și când ne lasă-n ceasul de hodină,
Pământul tot cu noi când se
închină,
Tot mai sperăm că vine vreo
Vestală
Să ne înalțe iar pe verticală.**

SPOVEDANIE

**Duminică. Pildele Bibliiei. Cântări
și rugăciuni.
"Mănâncă, bea, te veselește,
suflete!"
Nu i-am spus niciodată sufletului
meu.
Lacom de viață n-am fost, ea fiind
generoasă
Mi-a dat ani dubli decât mamei,
Și harul de-a colinda lumea
Căutând adevărul și pacea
construcției
Pentru neamul acesta
Renăscut mereu din cenușă.
Mă rog, acum la sfârșit, să nu mă
usuc sufletește,
Căzând în genunchi, să plec din
lumea aceasta
Cu mintea întregă, rugându-mă...**
ION BRAD

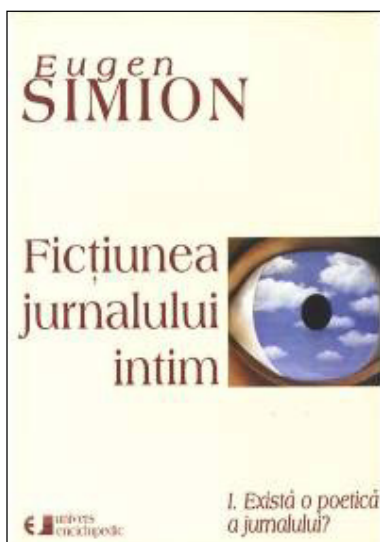
(Re)construcția mitului jurnalului intim

(I)

O întrebare posibilă, ce nu poate fi ocolită în niciun fel, ar fi aceasta: Eugen Simion (re)construiește sau nu o istorie de idei când pătrunde în „labirintul creației” aparținând altor diariști, însoțit de demonul lecturii? Ficțiunea jurnalului intim – Intimismul european oferă răspunsul. Exegețul intră în istorie (text) făcând istorie. Actul lecturii determină direct actul creației, acesta din urmă având rolul, printre multe altele, de a valoriza sensurile miturilor care îl țin într-o permanentă relație cu lumea dinlăuntrul lumii și cu lumea dinafara lumii. Ambele lumi, separate doar de o frontieră mobilă, epică, își au propriul lor mit. Cea a autorului, mai ascunsă și greu accesibilă, deseori fictivă, presupune o reflectare mai profundă, re-creatoare, în timp ce a eroilor/personajelor, identificată în discursul epopeic, să-l cităm pe M. Bahtin, este desacralizată. Totuși, deși lumea reală (sacră) este separată de lumea ficțiunii (distorționată), nu am greși dacă am susține că, în ambele spații, duale și temporale, autorul se identifică, simpatetic, cu mitul comun al supraviețuirii intelectuale prin opera literară. Dar opera literară rezistă timpului prin atitudinea sa axiologică, prin viziunea pe care o are despre lumea reală și lumea imaginată integrate în mitul literar. Așadar, textele, atât cele lecturate, cât și cele concepute de E. Simion, au o funcție mitică. Ele au un timp al lor, o istorie care nu poate fi despărțită nici de a autorului și nici de a personajului său, imaginat sau existent în realitatea literaturizată, mitologică sau transcendentă.

Adoptarea unui „cod” de interpretare eufemerizată a studiilor referitoare la jurnalul intim, în accepția lui J.J. Wunenburger (vezi Filozofia imaginilor, Ed. Polirom, București, 2004, p. 299), desfășurat la diferite niveluri de semnificație, ne oferă privilegiul de a atribui ficțiunii propria noastră realitate „hermetică”, să parafrazăm teoria lui G. Călinescu privitoare la mit, acesta fiind considerat, mai ales, un adevăr încifrat.

Discursul lui E. Simion are, la prima vedere, o profunzime greu perceptibilă, probabil din cauza „mesajului ascuns” al narațiunii, care datorează totul memoriei. Interpretat

din acest unghi, teoreticianul este un Prometeu dezlănțuit, dar mântuit: se lasă înlănțuit de mirajul lecturii și devorat de „vulturii” fantasmelor celor „imortalizați” în „saga” în discuție – Ficțiunea jurnalului intim, pentru a aprinde, inițial, focul veșnicei cunoașteri. Prin scriitura sa artistică, naratorul se întoarce astfel la timpul său „unic și omogen” (R. Barthes) și biografic, ritual care „înseamnă a ieși din câmpul obișnuit al exercitării limbajului, marcat de preocupările de adevăr sau de convingere” (Gérard Genette, Introducere în arhitectură. Ficțiune și dicțiune, Ed. Univers, București, 1994), pentru a consubstanțializa ficționalul și realul operei.

Pentru moment, ideea dezvoltată aici atrage după sine unele complicații. Starea de conștiință este, în principiu, asociată cu un proces emoțional evolutiv. Ar trebui accentuat că apartenența și convertirea logosului la un univers cultural non-tradițional se explică prin modul în care diaristul reflectă asupra posibilității de a alege între mit și literatură, literatura aceasta fiind capabilă de remodelarea estetică a gândirii sale. Strict vorbind, datorită acestui, să-i spunem: hazardat joc, întreaga scriitură se pune sub semnul flexibil al unui act de constrângere, recognoscibil, a cărui menire în creație este de a surprinde „în aceste condiții, manifestările conștiinței, responsabilitățile spiritului, formele, subtilitățile realului.” (p. 267).

O cronică a stării de spirit ne-o oferă, în opinia autorului studiului Ficțiunea..., „intimistul” Thomas Mann. Foarte plastic, Eugen Simion

ne dezvăluie, în pagini de neuitat, întregul eșafodaj al scrierii jurnalului. „Viciul” lui T. Mann de a distruge mâine ce scrie azi, prin analogie, ne aduce în minte sacrificiul Meșterului Manole. Din păcate, zidul în care intenționează să închidă, aici, opera, este înlocuit cu focul magic, dând naștere, astfel, unui motiv epic redimensionat care evidențiază efectele ordonatoare ale lexicului. Focul, contrar unor filozofi, nu va avea niciodată memorie, chiar dacă în urma arderii rămâne cenușă din abundență.

Eugen Simion, pentru a reda chipul trudit al unui Sisif, în cele din urmă victorios, ne reamintește paradoxul Penelopei: „deșiră noaptea pânza pe care o țese ziua” (p. 270). Pentru a ne oferi imaginea marelui scriitor T. Mann, Eugen Simion, nu rareori abătându-se programatic și demonstrativ de la firul roșu al narațiunii diaristice, pătrunde, cu instrumentele specifice criticii literare, în operele de ficțiune ale acestuia, sporind tensiunea între mit și antimit. Deși ne-ar putea contrazice, și chiar o face fără prea lungi ezitări, admite că „bătrânul prozator” „scrie nu cu gândul de a face literatură și nici de a păstra, ca documente pentru dosarul său de existență, ceea ce scrie” (p. 276). „Codul de existență al lui Thomas Mann – ne informează ultimativ criticul –, format în altă cultură, este oarecum diferit. Visează și el fervoarea libertății, dar nu îndrăznește să spună totul despre sine. Viața lui intimă este ordonată, cum spune, de un secret bine păzit. Esențială este pentru el religia muncii. Scrie în fiecare zi și, când nu poate să scrie, acuză excitație nervoasă, depresie. Scrisul nu-i o ceremonie, este o experiență anevoioasă, bine și îndelung premeditată. [...] Scrisul merge, paralel, cu lectura. Lectura productivă, lectura ca exercițiu spiritual, lectura ca pregătire a spiritului creator. Thomas Mann vorbește într-un loc de «pedantismul [său] cultural» și, în altă parte, de «conștiința creștinismului [său] cultural». Citește pe Balzac și este, o dată, surprins de faptul că prozatorul francez scrie «incredibil de rău», altădată îl găsește «glorios». În iulie 1919 cineva îi vorbește de un romancier francez pe nume Proust sau «ceva asemănător». Nu-l citește →

FLORIAN COPCEA

decât în decembrie 1937, fără să spună în jurnal dacă-i place sau nu. Pe Turgheniev îl găsește «prea estetic», pe Kafka «genial». Tolstoi este, putem spune, scriitorul preferat al lui Thomas Mann: îl consultă toată viața și, în 1933, când citește Război și pace, declară că prozatorul rus este «consolarea și sprijinul meu». Primește în 1933 Condiția umană și, peste o vreme, romanul lui Céline. E decepționat: «literatură sălbatică». Revine, în exil, la Don Quijote și la Faust, trece apoi la romanele lui Broch și Hesse. În 1944, notează despre Céline: «un om sălbatic, bolnav, înrăit, azi fără îndoială nebun». Dar opera lui? Ea cum este?... Nu lipsește din această listă numele lui Goethe, marele model. Thomas Mann spune într-o propoziție că Muntele vrăjtit este «un roman goethean» (p. 277).

Un „pândar al clipei” este și Ernst Jünger. În stilul său inconfundabil, cu care ne-a obișnuit în Timpul trăirii, timpul mărturisirii și în Sfidarea retoricii, Eugen Simion apreciază: „Jünger vrea să creeze, prin jurnal sau din jurnal, o operă și, dacă n-o gândește ca atare (există imprevizibilul eveniment!), o scrie cu aceeași migală cu care își scrie opera de ficțiune” (p. 286). Spre deosebire de T. Mann, Jünger are conștiința efemerității. Jurnalul este pentru el – consemnează Simion – o creație care trece, ca orice operă literară, printr-un proces lung de elaborare.

Jurnalul de idei este, nu?, o filozofare euristică, ideală, a culturii și a vieții. Forța lui de seducție constă în transcrierea fără niciun compromis a dialogului eului interior cu eul exterior. Suntem obligați să recunoaștem: eul interior se manifestă în conspirativitate. Limitându-ne la o parcurgere a argumentelor lui R. Barthes, eul interior este ascuns sub masca istoriei, a sufletului, cum o consideră Eugen Simion, se dedublează, adică, și ia înfățișarea eului mitic, minat de riscurile firescului, devenind în consecință celălalt. Această oscilare a autorului între eul interior, caracterizat de metafizic, și eul mitic, sprijinit pe idealitate, concură, evident, la ambiționarea autorului de a-și etala știința, știința de a ficționa, de a mitiza și a recunoaște indirect că mitul, în general, plasat dincolo de „timpurile originare”, este „o maladie

a limbajului” (vezi Friedrich Max Müller, Contributions to the Science of mythology, London, Longman, Green & Co., 1987). Eugen Simion, în contextul respectiv, se pronunță categoric: celălalt, omul din adâncul textului, e greu de prins. De aici decurge faptul că problema textului poate fi pusă „din punctul de vedere al Celuilalt. [...] Celălalt perceput într-o relație duală și aproape personală: cel ce mă va citi. Pe scurt, îmi închipui că paginile mele de Jurnal ajung sub ochii celui spre care privesc sau atins de tăcerea celui căruia îi vorbesc. – Dar oare nu asta e situația oricărui text? – Nu. Textul e anonim sau, cel puțin, produs de către un soi de Nume de Război, cel al autorului. Pe când Jurnalul, niciodată (chiar dacă eul său e un nume fals): Jurnalul este un discurs (un fel de rostire writée după un cod particular), și nu un text. Iar întrebarea pe care mi-o pun: Trebuie să țin un jurnal? se încarcă imediat, în mintea mea, cu un răspuns arțagos: ce contează? Sau, mai psihanalitic: E treaba ta. [...]. Jurnalul nu răspunde nici unei misiuni. Să nu râdem de acest cuvânt. Marile opere literare, de la Dante la Mallarmé, la Proust, la Sartre, au avut întotdeauna pentru cei care le-au scris un fel de scop, social, teologic, mitic, estetic, moral etc. Cartea, arhitecturală și premeditată, trebuie să repro-ducă o ordine a lumii; ea implică întotdeauna, cred, o filosofie monistă. Jurnalul nu poate aspira la Carte (la Operă); el nu e decât un Album, pentru a relua distincția mallarméeană (nu Jurnalul lui Gide este o operă, ci propria lui viață)”³⁵.

Am recurs la citarea acestui expozeu al lui Barthes, întrucât el intră inevitabil în armonie cu discursul lui Eugen Simion care, să folosim o formulare mai puțin ortodoxă, insolitează³⁶ pe cel ce „își face de lucru cu sine” (p. 315). Înțelegem astfel de ce la ambii teoreticieni apare același echivoc și din ce considerente, cel din urmă, Eugen Simion adică, deduce: „Jurnalul este [...] o cameră ascunsă în care, dacă pătrunzi, poți descoperi devenirea spirituală a celui care scrie... Incertă este în propoziția din urmă noțiunea de operă. Cum am arătat, Jünger a mizat pe jurnal ca pe o operă competitivă... Spatele operei poate fi, în acest caz, opera însăși. Uneori poate fi, în timp, chiar opera

principală” (p. 294). Într-adevăr, „este greu să depistezi capodoperele în spațiul acestui gen literar” (p. 301).

Cu Pierre Drieu la Rochelle ne situăm tot în apropierea adevărului: jurnalul mizează pe superficialul din existența [...] omului spiritului. Confesiunile catolicului, maurrasianului, antisemitului autor cu spiritul „obosit”, cu reflecții „scurte și rareori esențiale”, depășesc cadrul intimismului, fixându-și traectoria, desigur, bravând, pe valorile unionismului european, deși unele dintre acestea s-au dovedit a fi, imediat după prăbușirea modelului „unui regim totalitar”, cum este sau nu firesc, falimentare, sau, să rămânem în teritoriul analizei noastre: non-valori. În unele privințe, Drieu la Rochelle exagerează. Își creează proprii săi idoli. Este tragedia..., scrie E. Simion, a unui om inteligent care s-a angajat într-o direcție greșită. Interesul său merge spre fascism, stalinism și spre comunism, fără însă a-și motiva opțiunile. Nu ezită, de altfel, ne lămurește Eugen Simion, să-i citeze alături de Lenin într-o ordine aiuritoare a marilor spirite: Nimeni n-o să mă convingă că Robespierre sau Napoleon, Lenin sau Hitler nu sunt tot atât de mari gânditori pe cât sunt Goethe sau Shakespeare, Pascal sau Hegel. Referitor la breasla din care face parte, Pierre Drieu la Rochelle „detestă pe Paulhan și întregul grup de la N.R.F. În afară de Malraux, pe care îl simpatizează până la sfârșit, puține note favorabile. Valéry nu-i pe gustul său, nici Gide, Claudel, suspecți de a fi profitori ai regimurilor decadente. Literatura franceză, în genere, îi pare minoră, chiar Franța, pays de petrite ironie – dominată intelectualicește de normalieni, iar politiceste de francmasoni – se pregătește pentru un destin de pensionară. Sunt câteva fragmente în jurnal, continuă Simion, de o mare asprime despre acest subiect. După 1750, Franța a păcătuț împotriva spiritului, scrie Drieu în stilul profetic al generației sale. Poporul francez nu vrea decât un singur lucru: să fie lăsat în pace să îmbătrânească... Franța moare și diaristul nu-i foarte trist. Ușor masochist, el înregistrează cu satisfacție aceste păcate capitale. Se interesează, pe acest fond de agonie, de tradiția ezoterică și, încă o dată, savurează deliciale unei morți acceptate.”

Să ne mai (re)amintim de...
A.E.BACONSKY
- 16 iunie 1925 – 4 martie 1977 -

(V)

Traduceri: Poezii clasici coreeni, București, 1960; Salvatore Quasimodo, **Versuri**, prefață de Tudor Arghezi, București, 1961; **Poezii**, ediție bilingvă, București, 1968; Artur Lundkvist, **Versuri**, București, 1963; **Mahabharata. Arderea zeilor**, prefața traducătorului, București, 1964; Semprun, **Marea călătorie**, prefața traducătorului, București, 1964; Carl Sandburg, **Versuri**, prefața traducătorului, București, 1966; S. Kanyadi, **Cai verticali**, București, 1969; **Panorama poeziei universale contemporane**, introducerea traducătorului, București, 1972; Françoise Cachin, **Gauguin**, București, 1977; Odysseas Elytis, **Iar ca sentiment un cristal**, ediție îngrijită și prefață de Iordan Chimet, Cluj Napoca, 1980 (în colaborare).

...Chiar și această înșiruire... seacă de titluri ne obligă la o privire mai atentă asupra operei unuia dintre cei mai importanți scriitori români din a doua jumătate a secolului al XX-lea, A.E.Baconsky. Și nu ar fi deloc normal să dăm dovadă de-un subiectivism cu totul nepotrivit, ca să nu spun răuvoitor expediind în două trei fraze întreaga operă baconskyană în „imperiu” proletcultismului de formă acută în *obsedantul deceniu*. Această manevră ridicolă a fost executată cu sânge rece de inși „cu operă invizibilă”, cum foarte bine a spus Acad. D.R.Popescu, și se putea face de către aceștia doar printr-un proces reduțional rapid plasându-l acolo fără griji pe autorul volumelor **Fluxul memoriei**, **Cadavre în vid**, **Fiul risipitor**, **Corabia lui Sebastian**, sau **Biserica Neagră**. Destui critici și istorici literari și-au dat seama de acest adevăr, și au recurs, pe bună dreptate, la o analiză corectă, profundă și realistă a creației baconskylene, însă trebuie să spun și că, urmașii unora precum M.R.Paraschivescu, Miha Dragomir ș.a., n-au stat degeaba, ci s-au metamorfozat, după '89, în fervenți detractori ai lui Baconsky, mergând într-un fel de crescendo de la marginalizare până la... anulare. În contextul prezentului comentariu, pentru lămurirea cât mai bine a lucrurilor, voi recurge la câteva nuanțări a trimiterilor spre unii cărcotași pro-

fesioniști care nu s-au ferit să construiască adevărate edificii distrugătoare pentru unele personalități.

Dintre acestea, A.E.Baconsky făcea parte.

Însă pentru obiectivitate și corectitudine, voi recurge la citate, edificatoare, cred eu, în sensul celor afirmate ceva mai înainte... Astfel, Dinu Flămând etichetează: „Dacă la începuturile sale poetice Baconsky părea a fi un produs literar oarecare al dogmelor predominante, versificând fluent pentru anecdotică și propaganda literaturii noi, în mai puțin de un deceniu el dobândește o personalitate distinctă și deja controversată, impunând un stil și o etică scriitoricească inconfundabile” (Dinu Flămând, în **Dicționarul scriitorilor români, A – C**, de M. Zăciu, A. Papahagi, A. Sasu, Ed. Fundației Culturale Române, p. 142). În aceeași ordine de idei, Crina Bud, exegetă și corectă comentatoare a creației lui Baconsky, completează: „E greu – și profund eronat – de judecat evoluția literaturii române din perioada imediat postbelică și până în granița anilor '80 fără a ține cont de scrisul lui Baconsky, având în vedere că el înregistrează toate aspectele cu adevărat semnificative: poeme suprarealiste, rimări proletcultiste, redescoperirea lirismului, recuperarea marilor scriitori interbelici și instituirea neo-modernismului specific generației '60 și abordarea teritoriilor literaturii experimentale sau ale antiliteraturii.” (dintr-un interviu acordat de Crina Bud publicației „**Jurnalul Național**). Poate într-un context un pic mai larg, Acad. Eugen Simion, afirmă (și confirmă): „Am avut sentimentul, citindu-l și observându-l de la distanță, că poetul își construise un stil al personalității și se identificase, în cele din urmă, în viață și poezie, cu

el. A.E.Baconsky rămâne prin modul de a fi și de a scrie una dintre figurile cele mai originale ale literaturii postbelice.” (Eugen Simion, în **A.E. Baconsky, OPERE I, Poezii**).

Și nu aș trece mai departe fără să amintesc alte câteva păreri ale unor scriitori români care l-au cunoscut îndeaproape pe cel care a lăsat istoriei noastre literare, între altele, volumul de traduceri **Panorama poeziei contemporane universale** având aproape o mie de pagini... Deci: „Volumul său de poezii din 1964, **Fiul risipitor**, poate cel mai profund și mai plin de rezonanțe din câte a scris, este o mărturie de adâncă semnificație despre înrădăcinarea marelui poet (...) în epoca sa...” (Francisc Păcurariu, în **Rînduri pentru Anatol**, p. 49); „Trăia ca un artist și scria ca un om. Retras într-o solitudine mîndră, era solidar prin creație. Aparenta lui izolare era un mod de apropiere esențială, de un patetism netrucat. Ura mistificarea, avea oroare de falsitate și de simulacru (...)” (Mircea Iorgulescu, în **Fluxul memoriei**, p. 57); „Se arăta neiertător față de producțiile manufacturiere ale unor autori contemporani; era adeptul abordării poeziei numai în clipele de înaltă inspirație; credea în capacitatea emoțională și în forța de penetrație a cuvîntului, de aceea îl și cultiva cu rigurozitate.” (Ioanid Romanescu, în **Artist și caracter**, pp. 63-64); „...Un singuratic, mai degrabă, – cu care critica, dealtfel, n-a fost prea binevoitoare. Distant și demn, omul... intimidă. A avut parte de răstălmăciri și de procese de intenție, fiind acuzat – să zicem –, cîndva, de modernism, cînd era vorba de modernitatea expresiei ca atare..., de exotism, evazionism și celelalte, cînd nu aveam de-a face decît cu o firească lărgire a perspectivei și cu repunere de acord a noastră cu un diapazon european.” (Șerban Foarță, în **Sortit unui destin aparte**, p. 82); „Încă o dată îi descoperiam cultul permanențelor spirituale, acel atașament intelectual față de valori (...)” (Henri Zalis, în **Sentimentul apropierei**, p. 84); „Dealtfel, poetul a făcut tot ce a putut pentru a nu luneca înspre o viziune brutală, apocaliptică, ci pentru a se menține numai pe firul simbolurilor în ceea ce au acestea mai în general.” (Este vorba despre→

DUMITRU HURUBĂ

Cadavre în vid, n. D.H.) (M.N.Rusu, în *Avalanșa absurdă*, p. 87)... Și, încă: Al.Raicu, Cezar Baltag, Aurel Rău, Paul Emmanuel, Aurel Gurghianu, Leonida Neamțu, Octavian Paler, Gheorghe Andrei..., semnând amintiri, portrete, comentarii..., colegi de breaslă, oameni care l-au cunoscut, l-au înțeles și l-au iubit pe Baconsky – *Anatol, Tolea*, între prieteni – gânduri după moartea fulgerătoare și nedreaptă a sa la cutremurul din 4 martie 1977. Toate-acestea în **9 pentru eternitate**, volum apărut sub egida Asociației Scriitorilor din București, cu texte alese și îngrijite de Mircea Micu și Gheorghe Tomozei, apărut în 1977 și din care am și reproduș citatele de mai înainte...

După cum s-a putut observa de-a lungul anilor din comentariile și analizele câtorva critici și istorici literari prestigioși și responsabili față de creația de valoare, personalitatea lui Baconsky a fost evocată în spiritul și litera recunoașterii valorii și adevărului. Aici trebuie să folosesc un comentariu ca argument edificator și anume, este vorba de, telegrafic amintind, enciclopedismul baconskyan, autorul *Fluxului*... În acest sens, la capacitatea intelectului său, el și-a putut permite să creeze, literar vorbind, în cam toate genurile literare, inclusiv dacă ne referim la proza fantastică. Concret, în această ordine de idei, poate fi vorba despre „*Echinoxul nebunilor și alte povestiri*” (1967) și, de ce nu?, la romanul-parabolă „*Biserica neagră*” atât de greu acceptat pentru publicare, în realitate, sub diverse motive, mai directe sau mai subtile, refuzat pentru publicare inclusiv de Editura *Cartea Românească* al cărei director era... Marin Preda; apoi, de referință sunt și jurnalele (notele) de călătorie: „*Călătorii în Europa și Asia*” (1960) și „*Remember*”, vol. I-II, publicate în 1968), precum și comentarii critice despre scriitorii români și străini „*Colocviu critic*”, 1957, „*Poeți și poezie*”, 1963, ș.a., ș.a.

Cu toate-acestea, și nu numai, unii comentatori, și de după 1989, printr-o reducere lipsită de cea mai elementară logică, l-au cantonat pe Baconsky și creația sa în perioada 1950-1957, în rest, parcă n-ar mai fi scris și publicat nimic, sau texte insignifiante... În această situație, totul s-a simplificat brusc și etichetat: scriitor perfect circumscris

proletcultismului din anii '50, când a publicat masiv și loial creații proprii, mai ales versuri de propagandă comunistă, unele chiar închinatے fostei URSS... Lărgind puțin aria comentariului de față, câțiva denigratori nu s-au sfiit să afirme că Baconsky ar fi avut un cuvânt greu de spus în lumea demnitarilor comuniști putând să intervină pentru situația materială a unor confrați mai tineri, aceasta în pofida faptului că, mutat fiind la București de la Cluj, rămăsese șomer, împreună cu soția sa Clara – se știe! – ajungând să trăiască greu, doar din scris... Ca atare, acuzația că ar fi avut influență importantă asupra demnitarilor comuniști, cade în derizoriu, sau ce să mai credem altceva decât o cădere într-un paradox apropiat de *science fiction*...

Și, dacă tot am ajuns aici, să ne reamintim că Baconsky a fost și rămâne unul dintre marii noștri traducători de poezie universală. În DSR (1995), se face chiar o afirmație categorică, și corectă, desigur: „*Traducător prodigios (antologii din Quasimodo, Carl Sandburg ș.a.), A.E. Baconsky a realizat, în 1972, „Panorama poeziei universale contemporane”, o selecție din poezii secolului XX, „comparabilă cu cele mai frumoase antologii din alte literaturi*”, pentru care a fost din nou distins cu Premiul Uniunii Scriitorilor. A fost tradus, la rândul său, în numeroase limbi, a realizat și studii despre pictură, a îngrijit sau a prefațat albumele „*Gheafă*” (1971), „*Țuculescu*” (1972), „*Botticelli*” (1977). Însă, pentru subiectivismul acid al unor comentatori cu oarecare pretenții, e firesc să fie gata, cu

Irina Gurin, Limba română este Patria mea

nerușinare, să anuleze toată opera de după 1957 și să-l fixeze pe Baconsky-autorul în proletcultismul anilor 1950-1956... În același context și paradoxul paradoxurilor: nu puțini sunt cei care îl consideră un... accident în literatura română, un răsad al proletcultismului din care a evadat, însă nu fără a plăti tribut acestuia de-a lungul **întregii**(?, D.H.) sale cariere de scriitor. Mă refeream ceva mai înainte la critici și istorici literari de mare prestigiu (acum am unele rețineri,...), care s-au aplecat cu atenție profesională asupra operei baconskyene fără să-l acuze de... păcatele tinereții și de microbul realismului socialist, morb care i-ar fi infestat opera în totalitate. În general, capul de afiș, cazul mercenarilor cărcotași îl deține volumul de *Poezii* (1950), urmat îndeaproape în clasaamentul ad-hoc al denigratorilor, de *Copiii din Valea Arieșului* (1951), *Cântece de zi și noapte* (1954) și *Două poeme* (1956), plus colaborările la *Scânteia* și alte publicații comuniste. Este piatra de moară care trage opera lui Baconsky spre... *obsedantul deceniu* cu toată contrabalansarea creației sale de după 1957. Astfel, din punct de vedere denigratoriu, nu contează genul literar sau domeniul abordat, scrierile baconskyene sunt marcate de o desprindere a autorului de atmosfera creației literar-artistice privind-o pe aceasta ca pe un ceva impersonal, nu și atunci când implicarea realist-ideologică o cere. În al său comentariu, Crina Bud, intrând un pic pe alte coordonate ale „temei”, detaliază situându-se pe o poziție ceva-ceva mai diferită, dar, în orice caz, mai aproape de realitate datorită etapizării pe care o aplică: „În biografia baconskiană sunt identificate trei vârste de creație distincte, determinate de înfruntarea omului cu „teroarea istoriei”. Prima etapă ține până în 1956, iar volumele publicate (*Poezii, Copiii din Valea Arieșului, Cântece de zi și noapte, Două poeme*) se caracterizează prin *obediința lor față de comanda socială, ceea ce duce la sugrumarea lirismului și a talentului poetului*.” (Poate fi aceasta chiar o fațetă a „versificărilor penibile”, cf. D. Micu?, n.DH) Dar Crina Bud continuă: „*Chiar și primele însemnări de călătorie și articolele publicate în revista Steaua sunt tributare clișeeilor epocii.*”

Corespondența lui Dimitrie Stelaru

(XII)

București, 10 februarie 1961

“Tov. Dimitrie Stelaru,
str. 1 Mai, nr. 35,
Orașul Turnu Măgurele

Dragă Mitia,

Acum o pătesc eu cu așteptarea, cum ți s-a întâmplat ție. În fiecare zi credem că vii și văd că nu mai ajungi. Probabil că nu ai găsit bani?

Eu am vrut să plec sîmbăta trecută pe două zile la munte – dar am amînat fiindcă știam că vii tu luni.

Grăbește-te și dă-mi vești, fiindcă săptămîna viitoare am să plec neapărat.

Eu mă simt ceva mai bine – dar am neapărat nevoie să plec. Cele două zile cît am stat la tine – și care mi-au prins minunat - mi-au dovedit că numai aerul și schimbarea de mediu îți priesc, în asemenea caz. Ca să nu mai vorbim de afecțiunea cuiva în care ai încredere.

Îți mulțumesc foarte mult pentru găzduire, și ție și mamei tale, și te asigur că sînt tentată s-o mai repet.

Aș vrea să vii, fiindcă am anumite planuri la care sper să participi și tu. Te așteptăm,

Carmen

P.S. Mamina** spune să-și scriu că a făcut chiftele și te-a așteptat cu ele și acum s-au terminat. Și mai spune să-ți scrieu că dacă nu te grăbești o să trebuiască să te „mulțumești” cu societatea ei.

Note

1.* Poeta, scenarista și regizoarea Carmen Miheșcu (ns. în ziua de 1 mai, anul ? - m. în 1977, incinerată la București) a fost o bună prietenă a lui Dimitrie Stelaru și a publicat volumul de versuri *Naștere* (București: Editura pentru literatură, 1969, 124 p. Coperta: L. Braun. Format: 200 x 130, cotă BCU: 217384). Avea două facultăți și cunoștea șapte limbi. Prin 1968-1971, i-a predat lecții de franceză lui Vlad Eunor Stelaru. Angela Stelaru arată: “Carmen Miheșcu a dus o piesă a lui Dimitrie Stelaru, “OAC”, la Teatrul Tineretului din Piatra Neamț, de unde, la 2-3 luni, mi se transmitea niște bani”.

2. Dimitrie Stelaru, încă nedivorțat în acte de pictorița Rodica Mihaela Pandele, nehotărât în reluarea relației de căsătorie cu Despina Stelaru Belingher, iată, se

întâlnește în ianuarie – februarie 1961 și cu dramaturga Carmen Miheșcu, la Turnu Măgurele și București.

3. Cea de-a treia soție a poetului, Anghelina Stelaru, i-a dăruit această scrisoare lui Gheorghe Sarău, în anul 1989.

4.** *Mamina*, pe numele real Aura, era mama regizoarei Carmen Miheșcu, locuind împreună în București, pe strada Dionisie Lupu, la nr. 66.

*

Scrisoarea trimisă de Despina Stelaru, de la Constanța, la 22 februarie 1961, lui Dimitrie Stelaru, la Turnu Măgurele [n.n.: se reia tonul comunicării prietenoase].

Constanța, 22 februarie 1961

“Mitia dragă,

Iartă-mă că-ți răspund așa târziu. N-am mai dat pînă azi pe acasă. Stau de peste o lună la mama. Azi am trecut să-mi iau niște hîrtii și am găsit scrisorile tale. Ca să nu mai treacă timp, îți răspund acum. Îmi pare rău că ai fost bolnav, cum văd că scrie bătrîna. Sper că acum te-ai făcut mai bine. Ți-o doresc din inimă. N-avea grijă de acte. Ți le vor trimite intacte, te rog să ai mică răbdare pînă după 1 martie, cînd am să fiu puțin mai liberă.

De aproape o lună lucrez și dimineață și după amiază la două școli – suplinesc o colegă bolnavă și abia am timp să-mi trag duhul. Dacă se întoarce la 1 martie la școală, am să am ceva mai mult timp și-ți voi trimite actele. Aș vrea să nu fii supărat pe mine. Poate sînt, într-adevăr, rea, poate e doar efectul stării mele nervoase îngrijorătoare. Am fost în pragul unei astenii cînd am plecat la București. S-a mai liniștit de vreo zece zile. Munca asta extenuantă la două școli a fost și un paliativ. Aș fi fericită să nu mai revină. Nu-ți pot spune cîta nevoie am de sănătate, cel puțin 10 – 15 ani de acum încolo.

Aș fi fericită să poți să mă înțelegi și să mă ierți dacă am fost într-adevăr așa de rea și lipsită de inimă cum se pare că m-ai judecat. Aș fi fericită, dragul meu, și să știu că te descurci și că tu însuși înțelegi viața așa cum e și nu ți-o complici cu prostii. N-am de gînd să te judec și să-ți dau sfaturi. N-am nici un drept. Mă obsedează adesea chinuitor gîndul la necazurile tale, ca și ideea că nu sînt suficient de răbdătoare și puternică să te ajut.

Noroc că sînt pe lume somnifere. Nu știu ce se va întîmpla cînd și-or pierde de tot puterea asupra mea. Iartă-mă, de asemenea, că cel puțin pentru o perioadă n-am să-i vorbesc fetiței de tine. E deocamdată sănătoasă, mînîncă, doarme, se joacă, citește. Asta poate fi o mîngiere și pentru tine, pentru mine e tot. Nici bătrînei n-are să-i scrie o vreme. Are să-i scrie mai tîrziu. Acum nu vreau să se gîndească la nimic altceva decît la lucruri imediate care o destind și o ajută. Nici ție nu ți-ar strica să procedezi la fel (iartă-mi mania sfaturilor!). Dacă vrei totuși să-mi scrii, fă-o! Te rog, numai fără tristeți. Cel puțin pînă cînd sistemul meu nervos iese din impas, vrei? Dacă o faci, fă-o pe adresa mamei. S-ar putea să mai stau acolo. Nu mai am lemne și n-am timp să le car aici. Nu știu dacă ți-am scris că ai primit o scrisoare de la I. A. Manolescu, în care-ți cerea sugestii cu privire la muncitorii care lipsesc din piesă.

Îți dorește mult bine prietena ta rea,

Despina

P.S. Transmite, te rog, bătrînei sănătate și sărutări de mîini din partea mea și a fetiței și ție sănătate!

Dacă, totuși, inima ta s-ar ușura printr-o spovedanie completă și sinceră, fă-o ca-n fața propriei tale conștiințe. Dacă am să fiu în stare, mă voi gîndi cum să-ți întind mîna.

Sînt, de fapt, sora ta, nu uita!

Noapte bună acum, François,

Zănatecul, păcătosul meu frate!

Note

1. Se observă că se reia tonul comunicării prietenoase din partea Despinei Stelaru Belingher.

2. Prezenta scrisoare i-a fost dăruită lui Gheorghe Sarău de cea de-a treia soție a poetului Stelaru, Anghelina, în anul 1989.

*

Scrisoarea trimisă de Despina Stelaru, de la Constanța, la 30 martie 1961, lui Dimitrie Stelaru, la Turnu Măgurele.

GHEORGHE SARĂU

MIHAIL DIACONESCU

TENDINȚA SPIRITUALĂ ÎN CULTURA ROMÂNĂ DE AZI (XV)

- *Vă rog vă opriți!.. Există în afară de misă și alte forme (genuri, specii) de inspirație religioasă, respectiv creștină în muzica europeană, în general, și în cea din secolul al XX-lea, în special?*

- Există... Unii compozitori au compus tedeumuri... Dacă dumneavoastră, stimată și iubită prietenă Rodica Subțirelu, doriți să vă informați în legătură cu ceea ce este specific în forma literară a tedeumului, puteți consulta ceea ce eu am scris despre el în tratatul *Teologia ortodoxă și arta cuvântului* (2013), respectiv în volumul al doilea *Genul liric. Genul epic*. Acolo găsiți capitolul *Tedeumul* la paginile 373-380.

Despre tedeumuri ca formă (specie, instituție) a genului liric în literatură și ca formă în muzică am scris, de asemenea, în tratatul meu *Istoria literaturii dacoromane* (Ediția a II-a, revizuită și adăugită, 2013), respectiv în capitolele *Personalitatea și opera Sfântului Niceta de Remesiana* și *Creații literare dacoromane de valoare universală*.

Sfântul Niceta de Remesiana, personalitate ilustră a culturii dacoromane la cumpăna secolelor al IV-lea-al V-lea, din Școala Literară de la Dunărea de Jos, i-a influențat prin capodopera sa *Te Deum laudamus*, pe mulți compozitori și poeți de după el, până în zilele noastre.

Printre ei se numără Martin Luther (el a scris tedeumul *Herr Gott, Dich, loben wir*), Georg Friedrich Händel, Franz Joseph Haydn, Louis Hector Berlioz, Antonin Dvořák, Anton Bruckner și mulți alții.

Capodopera *Te Deum* începută de Bruckner în 1881 și încheiată în 1894 este o creație liturgică, plină de elanul liric al preamăririi lui Dumnezeu.

Misa și tedeumul au influențat forma lirică impusă în muzica occidentală sub numele de *psalm*.

Max Reger, de care am mai amintit, a compus muzică inspirată de psalmii din *Vechiul Testament*.

Igor Stravinski a compus *Simfonia psalmilor* (1930), pe un text în limba latină, susținută de orchestră și de coruri pe mai multe voci. Apar aici sugestii ale muzicii religioase din spațiul creștin ortodox, unde el s-a format ca artist, dar și ecouri ale muzicii gregoriene, respectiv euro-occidentale. Zoltán Kodály, personalitate reprezentativă a muzicii maghiare în secolul al XX-lea, a compus *Psalmus hungaricus* (în 1923) și *Psalmul Genevei nr.*

114 (1952).

Și recviemul, formă corală a muzicii de inspirație religioasă, în care este amintită cu evlavie o persoană decedată, a fost mult cultivat în cultura europeană a secolului al XX-lea.

De altfel, recviemul ca formă a compunerilor muzicale are o veche tradiție în cultura europeană. Mozart, Berlioz, Verdi, Brahms și alții au compus recviemuri.

Igor Stravinski a compus *Canoane funebre* (1954) după unele poeme ale lui Dylan Thomas.

Béla Bartók a introdus în unele dintre compozițiile sale elemente expresive grave, specifice recviemului.

Amintind de Béla Bartók nu uităm faptul că el a fost unul dintre marii admiratori ai folclorului muzical românesc. De aceea el a publicat în 1913 la București volumul *Cântece populare românești din Bihor*.

El a fost un cunoscător profund și un mare admirator, mai ales al folclorului muzical românesc din Ardeal, Crișana, Banat și Maramureș.

Inspirat de melosul nostru folcloric, Béla Bartók a compus *Șase dansuri populare românești din Ardeal*, op. 56; *20 colinde românești*, op. 57; *Nouă cântece populare românești*, op. 59.

În *Suita de dansuri* (1923) cu un impresionant *allegro* final, compuse pentru a marca o jumătate de secol de la unirea urbanistică dintre orașele Buda și Pesta, devenite cele două părți ale actualei capitale ungare, Béla Bartók a introdus, între altele, melodia unui joc popular românesc.

În *Cantata profana*, creație reprezentativă pentru modul lui Bartók de a înțelege muzica, se află prelucrarea uneia dintre cele mai cunoscute teme ale colindelor laice (precreștine, păgânești, cum li se spune) românești. Este povestea emoționantă a nouă fii de țărani prefăcuți în cerbi, dar care, în final își găsesc libertatea.

Béla Bartók i-a iubit pe români. Fasciștii care au mutilat România pe

timpul lui Horthy îi produceau doar o imensă repulsie.

Și românii iubesc opera magnifică a compozitorului și marelui filoromân Béla Bartók, pentru că se regăsesc în ea. Această magnifică operă ne amintește faptul că arta îi unește pe oameni, că sensul ei fundamental este spiritual. Gabriel Fauré, reprezentant tipic al romantismului în muzică, autor de compuneri cu caracter grav, introspectiv, suprasaturate de armonii și viguroase culori orchestrale, dar și de acel farmec inefabil al mediului istoric și cultural mediteranean, care ne atrage prin caracterul său aparte, luminos, a compus între 1887-1890 un copleșitor și zguduitor *Recviem*, considerat de muzicologi și de toți cei ce iubesc arta sunetelor o sublimă capodoperă lirică, plină de accente grave și de elan spiritual. Părțile orchestrale, orale și solistice ale acestui *Recviem* sunt perfect îmbinate.

Nu trebuie să uităm faptul că în tinerețe, la numai 21 de ani, Gabriel Fauré a fost organist la biserica Saint-Sauver din Rennes, oraș care păstrează vie amintirea sa.

Muzica sacră pe care Gabriel Fauré a interpretat-o în biserică, la oficiile divine, i-a marcat definitiv evoluția de compozitor cu o fermă orientare spiritualistă. Fără să ne raportăm la această orientare spiritualistă, măreția, frumusețea și originalitatea creațiilor lui Gabriel Fauré nu pot fi înțelese.

Și Benjamin Britten, compozitor englez reprezentativ pentru muzica secolului al XX-lea, a compus un recviem.

Este cel intitulat *Recviem de război* (*War Requiem*, 1962), dedicat zecilor de milioane de victime – militari și civili din cel de-al doilea Război Mondial.

Muzicienii care în secolul al XX-lea au scris recviemuri au avut mai ales în creația lui Mozart un model sublim. *Recviemul*, pe care Mozart l-a încheiat cu puțin timp înainte de propriul său deces, a fost pentru acești muzicieni un punct de referință, un îndemn și un criteriu de apreciere a propriilor resurse creatoare. Simpla audiere a *Recviemului* mozartian ne duce pe cele mai înalte culmi ale extazului artistic și spiritual.

Am putea continua cu numeroase alte nume și titluri de creații care arată că muzica de inspirație spirituală este masiv și puternic reprezentată în cultura europeană a secolului al XX-lea. Este firesc să fie așa... Europa este un continent creștin.

R. SUBȚIRELU

UNIVERSUL LUI BERGSON

„MAȘINĂ DE FĂURIT ZEI” (2018)

Întreaga filosofie a lui Henri Bergson încearcă să ofere, peste timp, o replică la concepțiile lui Descartes. Filosoful pune viața, în diversitatea ei infinită și ubicuă, în locul presiunii cogito-ului și a dictaturii pretenției rațiunii de a controla despotice „pasiunile sufletului”. Direcția gândirii lui Bergson urmărește, aproape fidel, un crez formulat în anii tinereții: „A ști să te bucuri de prezent, să stăvilești neliniștea și teama, iată adevărata înțelepciune și scopul ultim al oricărei filosofii” (Henri Bergson *“Ecrits et paroles,”* Paris, 1957-1959, volum de debut, p.29). Influența lui Epicur, pe care îl citește din scoarță în scoarță, i-a conturat aceste gânduri. Louis Lavelle în *“La philosophie française entre les deux guerres”*, volum apărut la Paris în 1942, scria la pagina 91 că Bergson este *“unul din rarii filosofi pe care gloria i-a vizitat”*, atrăgând cititorii și auditoriul cu magia verbului scilpitor, obișnuit să ducă din tinerețe frumoasa imagine țesută de exaltările apologetilor. Opera sa, multiplu diversificată, totuși pare unitară și organizată insistent în preajma ideii direcționare-trăirea subiectivă a duratei. O scrisoare către Harald Hoffding scrisă de Bergson avertiza categoric că miezul operei sale este *“intuiția duratei”*, scrisoare semnalată de exegetul danez Vladimir Jankelevitch în *„Henri Bergson”*, Paris, 1959, p.4, și orice altă perspectivă închide nesususului calea spre ea. *„Curentul vieții”* filosoful încearcă să-l pătrundă, să-l ducă în chinga disciplinată, să-l pună sub direcționarea înțelegătoare a sufletului. Acest context îl face pe filosof să semneze pactul cu iraționalul. Însă păreriile comentatorilor săi sunt contrazise de lucrările principale ale lui Bergson care refuză să poarte numitorul comun *favorit-durată*, fiecare aduce o primenire revelatory de accent. *„Eseu despre datele imediate ale conștiinței”* (1889), se axează indubitabil asupra libertății eului și al cogitoului, *„Materie și memoria”* (1896), în care se face referire asupra raportului și confluenței dintre spirit și corp, *“Evoluția creatoare”* (1907),

unde se insistă asupra dinamicii vieții în univers, iar *„Cele două surse ale moralei și religiei”* (1932) părăsește direcția inițială și se îndreaptă spre apologia creștină. Fiecare dintre aceste lucrări orchestrează diferit experiența eului din gândirea lui Bergson- dar niciodată cu final de imm al bucuriei.

În paginile fiecăreia revin insistent sunetele joase ale unui sentiment tragic al timpului, cu accente de doină, ca în cântecele de jale românești, sau tânguitoare ca un clopot al destinului, al cărui sunet vibrează altfel pe timp noros. Filosoful spunea în al doilea volum al său *„Ecrits et paroles”* că marii gânditori și-au pus problema sensului vieții, dar mai puțini ne-au făcut să înțelegem că purtăm în noi cheia enigmei. Viața constituie existența privilegiată a universului și angajamentul cel mai serios, însă dificil, pe care și-l poate asuma o filosofie să-i explice sensul. Însă, gândind ca Fr. Schlegel, că filosofia se dezinteresează de orice propedeutică, Bergson urmărește să capteze ritmul vieții, să redea plasticitatea ei impunătoare printr-o gândire la fel de maleabilă și plastică, neobligată de arhetipurile ne fructuase ale metafizicii.

Filosofia lui este departe de a concepe viața ca o abstracție, *„ca o simplă rubrică sub care se înscriu toate ființele vii”*, (*Euvres*, ediție apărută la centenar, Paris 1959, p.493), dorește să-i statueze vieții intactă prospețimea, să plonjeze în abisurile ei insondabile, să se implice în vâltoarea fluxului vital și să urce până la rangul de conștiință de sine a acestuia. La început rigoarea științifică nu prea o găsim în lucrările lui, predominând înclinarea spre poezie. În *“Evoluția creatoare”*, la pagina 578, filosoful asimilează traiectoria vieții cu un obuz explodat într-o jerbă de fărâme scilpitoare, pentru ca la sfârșit să cedeze loc religiei, în *“Cele două surse ale moralei și religiei”*, unde își face loc providența, universul fiind imaginat ca *“o mașină de făurit zei”*. El descoperă că forța explozivă a vieții înfrânge rezistența materiei brute, pe care o echivalează cu *“inerție, geometrie, necesitate”* și deschide drumul pavat cu certitudini al evoluției, al dinamicii imprevizibilă și spontană al *“elanului vital”*, asimilat

cu energia ocultă, răspunzătoare de promovarea vieții de la ameobă la om. Compară, oarecum entuziast, natura, tulburătoare prin imensa eflorescență de forme, prin jocul aleator și arbitrar al forțelor ei, cu *„o mare operă de artă”* și preia de la romantism motive pentru a o descrie. Cum ar fi *mobilitatea infinită* care desfide legea, *muzicalitatea* care suspendă haosul, *emoția artistică intensă* care revelează nemărginirea. Conceperea vieții instinctului și a dorinței ca reactive pentru înțelegerea omului, convertirea penumbrelor psihice în echivalent spiritual, “desenarea” cu o finețe de filigram a stărilor afective, analizarea perseverență a memoriei, acea *indiscretă fiică a plictiselii*, cum o numea Ungaretti, sunt elemente cu care bergsonismul dorește să recucerească *ogoarele* pierdute ale perceptului socratic. Acesta, folosit de Bergson, devine solidar cu elanul vital și insurgent față de rațiune, fapt ce-l face pe Leon Brunschvicg să spună în *“La vie intérieure de l’intuition”* că teoria bergsoniană *“ignoră imperativul moral al lui Socrate”*.

A ne cunoaște, spunea Bergson, înseamnă a descifra în eferescența adâncurilor, aritmiile și euritmiile elanului vital, a acorda puterile sufletului la tumultul răscolitor prin care viața cosmică irumpe irațional în om. El susține că elanul vital produce și indivizi de excepție- eroii, profeții, sfinții-ctitori ai unei ai unei *“morale deschise”*, care îndrumă oamenii către *“societatea deschisă”*, prin care se înțelege *umanitatea*. Sub imboldul lor, înmugurește în om dorința de identificare cu principiul iubirii și creației emanate de divinitate și să se contopească cu ea. Prins în capcana timpului, în chinga lui haină, omul trece necurmat prin un nesfârșit șir de metamorfoze, devine mereu altul; niciodată ființa lui intimă nu se îmbăiază de două ori în valurile aceluiasi râu sufletesc.

Filosofia lui Bergson nu construiește o strategie a victoriei omului asupra timpului și nici nu luminează vocația unică a omului de a dura valori nepieritoare, de a căuta, în zborul infinitului minimal(clipa), *„mirabila sămânță”*, cum spunea Blaga, a eternului înțeleș ca *mașină de făurit zei*.

AL. FLORIN ȚENE

ASPECTE NARATIVE

ÎN STUDIILE LINGVISTICE

- BASMUL -

Studiile lingvistice, în abordarea aspectelor narative, iau în considerare toate modalitățile de exprimare sub această formă literară sau orală. Ceea ce pentru cazul de față ar necesita o explorare extinsă în domeniu și ar excede mult dimensiunile unui subiect fatalmente limitat de spațiul tipografic. Prin urmare, consider că referirea la un singur aspect al narativului, unul cu rădăcini adânci în cultura omenirii, basmul, este suficientă și poate deveni chiar edificatoare. Cu atât mai mult cu cât această formă de narațiune trece de la nivelul oral-folcloric la forme culte în care autori de mare prestigiu din întreaga lume și-au exersat condeiul. Iar dacă ne gândim și la cinematografie, cea care, în nenumărate producții pune în prim plan acest model cultural, iar apoi, în alte genuri de film, introduce simbolistica și preceptele morale izvorâte tot din această formă arhaică de narațiune putem spune că avem o plajă largă de posibile referiri, dar și concluzii, unele chiar deosebit de interesante.

Să pornim însă de la definiția basmului: *Basmul* (din sl. *basnū: născocire, scornire*), numit și *poveste*, este alături de *povestire, snoavă și legendă*, una dintre cele mai vechi specii ale literaturii orale, semnalată încă din antichitate, răspândită într-un număr enorm de variante la toate popoarele. Indiferent de tip, basmul diferă de restul scrierilor fantastice, precum *nuvela*, prin aceea că prezintă evenimente și personaje ce posedă caracteristici supranaturale, fără a pretinde că acestea sunt reale sau seamănă cu realitatea, miraculosul din basme purtând, astfel, numele de *fabulos și reprezentând, de fapt, un fantastic convențional, previzibil, ce vine în contrast cu fantasticul autentic modern, unde desfășurarea epică și fenomenele prezentate sunt imprevizibile, insolite și se manifestă în realitatea cotidiană, drept o continuare a ei. (Wikipedia).*

Nici trimiterea la limba slavă și nici alăturarea basmului cu povestea nu sunt erori de natură să modifice profund ideea de bază, aceea că basmul este o specie a narativului, inițial orală, foarte veche. Pentru că vom găsi verbul: *a băsnî* printre arhaismele limbii române având sensul de: *a născoci, a inventa, a spune lucruri de necrezut*, prin urmare

etimologia de proveniență slavă poate fi pusă în discuție, dacă cineva ar fi interesat de acest lucru. Însă a suprapune basmul cu povestea este, sunt convins, o eroare care ar putea afecta exact rolul și locul basmului în cultura umană, rol ceva mai puțin înțeles și, în consecință, de multe ori neglijat de cei care abordează problematica.

Afirm aceasta deoarece, frecvent, este ignorat contextul socio-economic în care basmul se presupune că apare, dar în mod sigur circulă, cu preponderență. Avem suficiente mărturii că basmul este una din formele majore de cultură folclorică în Evul Mediu, așa cum îl considerăm noi europenii, însă informații despre basm, concept identic celui luat în discuție, există dovezi că sunt prezente cu mult mai devreme în culturi mult mai vechi și chiar îndepărtate geografic, Orient, Africa, Australia, continentele Americane, etc...

Deci se poate afirma că basmul este parte a culturii planetare și, așa cum am amintit, circulă într-un context socio-economic în care știm că omul era preocupat și chiar acaparât de procurarea celor necesare existenței, deci, se poate lua în discuție, lipsa nu numai a timpului necesar reflecției asupra problemelor ideatice de tip cultural ci și o foarte posibilă lipsă de interes pentru aceste aspecte ale vieții. Observăm că nici în zilele noastre nu se observă o apetență pentru creație la populațiile aflate la limita de jos a mijloacelor de existență. Și nu vom lua în discuție unele aspecte ale narațiunii care prefigurează, aproape la fel ca literatura de anticipație din zilele noastre, referirile la tehnologii și acțiuni care depășesc cu mult imaginația un om, oricât de inteligent ar fi el, aflat în stadiul de culegător, agricultor rudimentar, sau chiar vânător. Dar pentru o mai bună așezare a problemei să recurgem tot la informația oferită de sursa Wikipedia:

Despre originea basmelor au existat mai multe teorii, mai importante fiind: teoria mitologică, teoria antropologică, teoria ritualistă și teoria indianistă. Mitul, istoria sacră, înscrisă în timpul "circular, reversibil și recuperabil", vorbește despre zei, despre ființe fantastice cu abilități pentru călătorii cosmice și terestre. Basmul induce și ideea de lume repetabilă, existentă în tipare arhaice, atemporale, încă de la începutul începuturilor. Unele gesturi sunt magice, cum ar fi scuipatul de trei ori în urmă; la fel, petele de sânge de pe

batistă pot arăta că fratele de cruce este mort. Plantele pot adăposti copii: un dafin are în el o fată care iese doar noaptea pentru a culege flori. Zmeii sau balaurii aleargă după carne de om sau o miroso de departe când se întorc acasă și aruncă buzduganul de la distanță. Unele pedepse, cum ar fi aceea a decapita persoana și a o arde, aruncând cenușa în patru direcții, sunt de certă inspirație arhaică, din comunitățile primitive.

Relația dintre basm și mit a fost stabilită de frații Grimm, de Wesselski și de Propp: basmul are ca sursă certă de inspirație mitul, iar cele două specii au existat de la începutul dezvoltării arhaice, uneori confundându-se. Cu timpul, însă, mitul a pierdut importanța pe care o avea prin degradarea sacrului și transformarea lui în profan, zeii și eroii mitici fiind înlocuiți cu personaje umane, cu puteri însă supranaturale, în basmul fantastic, sau cu personaje comune, în cel novelistic. Pe această pantă a desacralizării, zeitatea supremă a pădurii devine Strâmbă-Lenne, adică un personaj cu puteri specifice mediului în care trăiește; foarte băutor devine Setilă, în timp ce zeul ubicuu, uriașul care pășește de pe un munte pe altul, devine Munte Vânător, având capacitatea de a fi peste tot, de a sta cu picioarele pe lună și cu capul sub un stejar, calități pe care le întâlnim la Păsări-Lăți-Lungilă. Teoriile moderne vorbesc de poligenza basmelor, de originea multiplă, de influențele reciproce, ca și de structurarea unei tipologii coerente a acestei specii literare.

Și o ultimă referire, din aceeași sursă, la timpul în care basmul își concretizează acțiunile, dar și la timpul în care el este vehiculat de naratori care, așa cum vedem din chiar spusurile lor, se pare că au preluat conținutul de la →

MIHAI BATOG-BUJENIȚĂ

o sursă mult mai veche, considerată acum ca nefiind de încredere sau doar suspicioasă de a fi pus în circulație lucruri și fapte neverosimile, pentru cei ce povestesc, dar și pentru cei care ascultă: *Verosimilitatea basmului fantastic trimite spre o vreme îndepărtată, in illo tempore, când a umblat Dumnăzău cu Sfântu Pătru pă Pământ, când erau viteji cu urieși, adică într-un timp mitic. Despre veridicitatea faptelor petrecute într-un timp atât de îndepărtat și insondabil chiar cu percepția omului modern, există accepțiunea: "nu credea nimenea, toată lumea vede că-s bazme de pierdut vremea, poate copiiiăștia mai mici cred c-așa o fost. Nu, ce să crezi în minciuni? Niciodată n-o existat oameni care să creadă, chiar dacă n-o știut carte." Inserția în timpul mitic este dată de formulele inițiale și finale, care fixează timpul narativ în care se proiectează acțiunea, iar la sfârșit închide această buclă temporală, prin revenirea în timpul real. Formulele pot fi diversificate, uneori foarte expresive și dezvoltate, precizând și atitudinea naratorului față de faptele povestite și caracterul lor miraculos, aproape paradoxal, dar toate au ca nucleu precizarea de ordin temporal: "A fost odată ca niciodată; că, de n-ar fi, nu s-ar mai povesti; de când făcea ploșșorul pere și răchita micșunele; de când se băteau urșii în coade; de când se luau de gât lupii cu mieii de se sărutau înfrățindu-se; de când se potcovea puricele la un picior cu nouăzeci și nouă de oca de fier și s-arunca în slava cerului de ne aducea povești: De când scria musca pe perete, / Mai mincinos cine nu crede." Sau o formulă de final: "Iar eu, isprăvind povestea, încălecai p-o șea și vă spusei dumneavoastră așa; încălecai p-un fus, să fie de minciună cui a spus; încălecai p-o lingură scurtă, să nu mai aștepte nimica de la mine cine-ascultă; iar descălecând de după șea, aștept un bacșiș de la cine mi-o da: Basm băsmuit, / Gura i-a trosnit, / Și cu lucruri bune i-s-a umplut". Formulele mediane mențin discursul narativ în același timp al fabulei, făcând conexiunea între secvențele narrative, arătând durată, continuitatea, deplasarea fără sfârșit: "Și se luptară, / Și se luptară, / Zi de vară până seară" sau "Zi de vară / Până seară, / Cale lungă, / Să-i ajungă." (sursa Wikipedia).*

Iată deci că studiile nu ignoră vechimea basmului, dar nici nu dezvoltă relația dintre nivelul socio-economic și creativitate. Ca să nu mai vorbim de faptul că, deși tangențială,

problema destul de stranie a existenței unor ființe atestate științific, uriașii de exemplu, care nu aveau cum să fie, așa credem, cunoscuți creatorului de basm, un om aparținând totuși istoriei cunoscute a omenirii, ori a unor mijloace tehnice pe care abia acum le-am putea înțelege, poate genera puternice controverse. Să dăm câteva exemple: Zmeul, o ființă care nu se confundă în nici un fel cu balaurul și nici cu uriașul, căpcăunul sau alți umanoizi, locuiește pe un tărâm special (dincolo, țara zmeilor) în nici un caz sub pământ, este o ființă cu un puternic sentiment al familiei (frați, mamă excesiv de iubitoare, dar și foarte puternică, autoritară) și deține tot felul de posibilități de a se deplasa (de regulă în zbor), răpește, în scopuri conjugale, femei frumoase pe care le ține închise în locuri speciale, dar foarte bine utilizate (vestitele palate ale zmeilor) sub un control destul de sever.

Zmeul nu este o simplă brută, are chiar niște tabieturi, vrea ca masa să-i fie servită nici caldă nici rece, iar pentru asta își anunță soția din timp (trimite de la distanță un buzdugan care lovește într-un anumit fel în poartă) și în general face notă discordantă cu manierele unui timp în care credem că acestea nu erau chiar norme sociale generalizate. În prezent am spune că zmeul trimite un mesaj SMS, o chestiune banală pentru oricare dintre noi, însă de neimaginat pentru acele vremuri.

Și mai interesant este personajul din Tinerețe fără bătrânețe, „jumătate de om călare pe jumătate de iepure șchiop” o descriere care incită mai ceva decât viziunea lui Iezechel și care, la o analiză conformă normelor actuale de gândire, ar putea fi un fel de motociclist. Nici cheile zmeului, acelea care țipă dacă sunt luate de o altă mână, nu ne mai surprind acum. Cheile amprentate sunt la fel de banale precum mai sus pomenitele SMS-uri.

Mașinile de zburat ale zmeilor, să nu le confundăm cu bidiviul vorbitor al personajului pozitiv, sunt de asemenea de natură să ne uimească. Nu aduc în discuție paradoxul temporar care ne fascinează în același basm și care ne vorbește despre un tărâm în care timpul trece altfel dând iluzia unei permanente tinereți.

Și nici despre apa moartă care cufundă omul într-un somn greu, dar foarte necesar unei intervenții chirurgicale extreme (recompunerea unui corp dezmembrat) sau a apei vii, singura în măsură, după intervenție, să readucă la viață personajul.

Iar dacă ne referim la mit, așa cum a ajuns el la noi, ne putem întreba cine sunt înțelepții centauri (Nessus cel priceput la farmece și care îl va ucide pe viteazul, dar cam instabilul, Herakles ori Chiron, învățatul care îl crescuse și educase pe același neliniștit Herakles. Pentru că nu putem confunda un simplu călăreț, foarte frecvent în timpurile istorice, cu aceste personaje fascinante a căror înțelepciune și cunoștințe par a fi transmise unor urmași nu tocmai vrednici de ele.

Dar păsările stymfalide prezentate ca un fel de reptile zburătoare mai precis precum pteranosaurus sau ramforincus, ființe despre care știința a luat cunoștință abia prin secolul al XIX-lea? Desigur lucrurile straniei prezentate în basme nu se opresc aici.

Dar chiar și cele câteva la care ne-am referit pot induce întrebarea: Nu cumva basmul este un depozit de știință al unei civilizații anterioare pe cale de dispariție, din diferite pricini, depozit transmis potențialilor urmași în așa fel încât atunci când aceștia vor ajunge la înțelepciune și își vor putea pune întrebări, să găsească și răspunsuri!? Pentru că și metoda găsită pentru a face basmul transmisibil prin timp fără să piardă informația indiferent de modificările, inerente, introduse de povestitor sau chiar de instituții precum cele eclesiastice, evident din necesități ideologice, este tulburător de ciudată. Basmul se transmite, de milenii, prin intermediul celui mai simplu, dar și celui mai eficient mod. Mama, în mod tradițional, principalul vector de transmisie, este cea care spune basme copilului până în jurul vârstei de șase-șapte ani.

Creierul copilului, indiferent de sex, absoarbe și reține aproape integral informația apoi, la rândul său copilul devenit adult o va reda viitorilor copii, fără prea multă prelucrare întrucât nici el nu înțelege în totalitate ceea ce povestește. Această tehnică, uimitoare prin simplitate nu poate fi însă decât rodul unei cunoașteri profunde nu numai a speciei ci și a posibilităților fiziologice ale indivizilor acesteia. Cine să fi fost cei care aveau aceste cunoștințe!?

Este greu de spus, dar în contextul societăților civilizate tehnologic, societăți în care basmul este înlocuit cu alte forme de informare (formare) a copiilor (desene animate, povești scrise de povestitori fără profunzime, etc...) este predictibilă pierderea unui important depozit de cunoștințe inițiatice, posibil potențiale surse de revoluții tehnice și nu numai.

Cartea inimii

Decupaj subiectiv din inima înscrisului

(I)

Motto: „Inima mea, pasăre din sălbăticie / și-a găsit cerul în ochii tai...” (R. Tagore)

Glasul inimii e tăcerea, substanța poetică absolută, o coborâre înspre profunzimile metafizice ale ființei, o căutare mută: „și ca un ucigaș ce-astupă cu năframa/ o gură învinsă, / închid cu pumnul toate izvoarele, / pentru totdeauna să tacă, / să tacă”⁶. Această tăcere semnifică trecerea spre adâncimile filosofice: „și amarul mi-l îngrop într-o operă metafizică, să tacă acolo ca într-un mormânt.”⁷

Existăm în măsura în care ne amintim: „Ești iată, Aducere-Aminte, singurul triumf al vieții/ asupra morții și ceții.”⁸ Substanțialitatea amintirii ne definește de-plinătate ființei. Avem memoria lucrurilor și a stărilor. Brazdele memoriei natale ne fac stăpânii autenticului din noi. Raiul interior. Aluatul convingerilor este mai intens decât filoanele realității. Suntem influențați și amprentați de amintirile noastre ascunse, păstrate în sertarele abisale ale subconștientului, după cum scrie Lucian Blaga în „Aforisme”, parafrazez: „prezentul tace sau vorbește, numai trecutul cântă. De aici farmecul amintirii.” Există o rememorare și o introspecție sangvină, dincolo de orice bariere: „trecutul însuși, cel personal, dar și cel al celuiilalt, când celălalt contează, are greutate automat tocmai fiindcă e, presupus, plin de taine. A scormoni în trecut face parte din impulsurile umane irepresibile. Trecutul, memoria seamănă cu trupurile cu sertare pictate de Dali.”⁹

Suntem atâta cât ne putem aminti. Un decupaj dintr-o lume apasă fizic, dar intrată în povestea amintirii, în paradisul picasso al

imaginației, amprentă a spațiului natal care îngerește (și întregeste ceea ce n-am putut strânge în lume) în noi cuptorul de pâine caldă și mușcate roșii cu o precizie de oculist, și tăind parcă cu diamantul fin poate căuta inima de Acasă, inima din noi, din cei care avem unde ne întoarce, avem ce ne aminti, avem un cer, un început unde să plecăm după ce am dus la bun sfârșit ceea ce trebuia, un loc unde se ascunde frumusețea (cum scrie poetul Dumitru Ichim, „frumusețea este centrul binelui”). Oh, dar cât o mai căutăm azi în lumea urâtă de nepăsare față de semenul nostru, căutându-l pe aproapele...

Și deschizătura pe care o găsește poeta Anca Tănase, ochiul magic, fuga în noi, calea de a ieși afară și de a intra în neatînsele și peste neîntinatele hotare, cum făcea C.S. Lewis prin dulapul cu blănuri, în lumea lui Aslan, pentru ieșirea în poveste, Alice este un „decupaj în inima din scândura porții”. Și îmi este atât de cunoscut acest drum, acest decupaj, încât nu mai este un puzzle pentru mine, ci doar acel declanșator firesc al rememorării: „Cineva a decupat o inimă/ în scândura porții, / în bradul din scândura porții, / în chihlimbarul bradului din scândura porții.”¹⁰ Un poem-emblemă. Așa cum Blaga căuta inima satului, acel spațiu rural nu determinat geografic, ci un sat al lăuntricului, al marilor tăceri, al nebănuțului: „în cădere din adâncul inimii/ din adânc de tăcere”. Loc patriarhal, cu mușcate roșii în ferești, ca la bunica mea, omul adevărat din spatele porții, din curtea de acasă, tihnă-dialog sincer, curgere sufletească, timp al destăinuirii, al trăirii alături de cei dragi. „Timpul pe care nu îl trăiești alături de cei dragi nu există”, scria poetul Ovidiu Vasilescu. Curgere în celălalt suflet, ascultare. O poezie cât un munte de Dragoste. Decupaj. Și aproape intri ca să găsești raiul. Dacă l-ai avut mai înainte. Or dacă ai fost dinainte aflat. Ca să te poți întoarce în rai trebuie să fi fost deja acolo. Mai întâi ne-a invitat El. Citești o singură poezie și deguști raiul. E transmutarea care se petrece prin forța cu care a fost ars cuvântul ca să devină bijuterie în celălalt, dantelă a tăcerii: „Chipul este

imaginea tăcută, copleșitoare a existenței, dar el nu se identifică, desigur, cu transcendența însăși. Superior cuvântului, chipul exprimă un mister revelat, dar nu misterul însuși, care rămâne atributul inpenetrabil al lumii cerești. [...] Chipurile tăcute ale veșniciei sunt umbre ale luminii divine, indivizibile: „Umbra lui Dumnezeu e mai vârtoasă în lumină, mai grea ca alte umbre”. Umbra, spune Blaga într-un aforism, este o reverență pe care o face lumina întunericului.¹¹ Această idee-metaforă o regăsim și în opera poetei Ana Blandiana, foarte elegant tănuț sub geana misterului, a umbrei celei desăvârșite, edificatoare în poemul „Vânătoare”: „N-am alergat niciodată după cuvinte, / Tot ce-am căutat/ Au fost umbrele lor / Lungi, argintii, / Târâte de soare prin iarbă, / împinse de lună pe mare; / Nu am vânat niciodată / Decât umbrele vorbelor - / O foarte iscusită vânătoare/ învâțată de la bătrâni / Care știu / Că din cuvânt / Nimic nu e mai de preț / Decât umbra/ și nu mai au umbră/ Cuvintele care și-au vândut sufletul.”¹² Trăirea „într-un mister și revela-re”, cum scrie Blaga, e profundă, transmندانă, „potențarea afectului are ca scop lărgirea eului până la suprapunerea peste ființa universală”¹³.

Metaforele se deschid cupe îmbietoare de crini și se alungesc peste întreaga creație blagiană ca un curcubeu al lacrimilor, boltă →

**LŐRINCZI FRANCISC-
MIHAI**

⁶ Marin Mincu, *Lucian Blaga. Poezii*, Editura Pontica, Constanța, 1995, p. 153.

⁷ Dorli Blaga, *Tatăl meu Lucian Blaga*, ediția a III-a adăugită, Editura Humanitas, București, 2015.

⁸ Lucian Blaga, *Poeme alese*, ediție bilingvă româno-franceză, Editura Gra și suflet, București, 1998, p. 222.

⁹ Alexandru Deșliu, *Miezul lucrurilor, Convorbiri literare cu Irina Petraș*, Editura Pallas, Focșani, 2006, p. 22-23.

¹⁰ Tănase, Anca, *Iarna copacului*, Cuvânt înainte de Dumitru Ichim, Editura Etnous, 2015, Brașov, p.157

¹¹ V. Fanache, *Chipuri tăcute ale veșniciei în lirica lui Blaga*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2003, p. 35-36.

¹² Ana Blandiana, *La cules de îngeri*, Editura Litera Internațional București-Chișinău, București, 2002, p. 346.

¹³ Marin Mincu, *Lucian Blaga. Poezii*, Editura Pontica, Constanța, 1995, p. 144.

misterioasă a tăcerii. Magicul salt al revelației metaforice face să vibreze întreaga lume a sensibilului, să clocotească paradisuri în bucurie („Bucuria e cel mai bun medicament...”¹⁴ pentru inimă), marele mister al adâncurilor omenești: „omul nu devine om decât încercând să-și reveleze misterul”, parafrazându-l pe Blaga. În loja sinapselor nebănuitei tăceri se produc modulații ale imaginarului, asocieri artistice spectaculare, în starea fractală a unui alt „anotimp sever” al misterului și al ne-cuvintelor, în cetatea metaforică a lucidității.

Și apoi satul este locul care adăpostește casa, în sens de cămin, „materie încărcată cu duh, purtătoare de afecte și simțiri, deținătoare de secrete [...] Căminul, constată Eliade, stă în inima realului, în chiar centrul realității, el este refugiul unde te poți oploși și regăsi (regăsi sinea ta cea mai stabilă, mai nealterată de vuietul exterior), fugind de haos, irealitate și neființă. [...] Căminul este centrul lumii pentru ins deoarece acolo se încrucișează linia verticală cu cea orizontală. Linia verticală urcă la cer și coboară în țara morților, sub pământ.”¹⁵ Și dacă ducem ideea mai departe spre miez, în fiecare cămin există casa dinainte care „adăpostește, prezintă și exprimă, asemenea unei opere artistice, ideea de podoabă, căldura sufletului, încrederea în frumos. [...] E o incredibilă tărie a caracterului omului de la sat de a aduce și a de a apăra prin ani și vitregii un loc ales din care curățenia, frumusețea, morala să nu fie alungate.”¹⁶

În inima satului există răgazul, tihna. Te cuceresc locurile, apoi oamenii, care se mișcă în ritmul natural și care țin de rânduială. Brazda de acasă și cerul de deasupra se topesc într-o osmoză perfectă. Microcosmos divin, năvod umplut cu pește. Acest tandem, brazda de acasă și cerul de deasupra, este spirala vieții așa cum o văd eu. Dumnezeu ne-a dăruit un petec de pământ, dar și un

colț de cer deasupra. Și pe acestea două le-a așezat cu rânduială într-un fel anume. Cerul să fie acoperiș sufletului nostru care pribegește pe pământ. Sămânța edenică este așezată în această ladă de zestre divină. Iar brazda de acasă și cerul de deasupra sunt înspirale în noi. Doar acasă poate exista rod. Doar deasupra locului natal pot zbura îngerii. Sămânța pe care o păstrăm ca într-o ladă de zestre în inima noastră nu este o sămânță oarecare, ci una de aristocrație cerească, pe care nu putem să o aruncăm în orice pământ. Pământul de acasă și cerul de deasupra au fost hărăzite nouă într-o fericeală și bucurie.

Iată! Sunt în casa poetului Vasile Voiculescu și citesc poezia *Șarpele* în original, scris pe o ușă. Apoi țin în mână un corn vechi și acesta mă întoarce mult înspre inocența timpului. Îmi amintesc de o piesă instrumentală de mare profunzime, de la Enigma, „Return to innocence”. Apoi vis-à-vis zăresc un portret al scriitorului care mă privește. Nu poți căuta Frumusețea. Ea te caută pe tine. Dacă nu îi simți apropierea și nu îi deschizi larg ușile, ca vântul ei să umfle velele corabiei tale, nu poate să intre și să cineze cu tine. Frumusețea nu dă buzna în inima ta. Ea bate la ușă și așteaptă. Într-o zi toridă de iulie mă aflu împreună cu viitoarea mea soție în București pentru a face o vizită Doamnei Gabriela Defour-Voiculescu, pe strada Olimpului, numărul 11. Glasul blajin al fiicei Poetului ne-a cucerit și, povestindu-ne, ascultam cu emoție vorbe care parcă veneau din altă lume. Printre frunzele de viță de pe terasa casei răzbăteau raze de soare și se reflectau în picurii cristalini de pe obraji. Tănuiesc în inimă acest moment. Oare nu este aceasta o sărbătoare, rememorarea? Uneori granița dintre real și imaginar se îngustează atât de mult, încât simți de parcă ai fi și aici

și dincolo deopotrivă. Din primele șerpuiuri ale condeului imaginarul se răstoarnă în lutul scrisului și încrustează un strigăt nou și vechi în același timp. Să fie oare sunetul cornului? „Că dacă n-ar fi sunat cornul și dacă altul nu i-ar fi răspuns din depărtări, n-ar fi început vânătoarea, iar omul n-ar fi știut nici ce e iubirea, nici ce e moartea.”¹⁷ Încerc să îmi amintesc și să aștern cât de fidel posibil spusele poetului din ziua în care am fost invitatul Domniei Sale, la cină, pe strada Staicovici. Mi-a strâns mâna cu căldură și m-a poftit să îl urmez. Am trecut printr-un vestibul, apoi am coborât pe o scară de mahon roșu, la demisol, unde mi-a cerut să iau loc într-un fotoliu, în timp ce în mine primii îngerii se jucau în lumini edenice. O băutură răcoritoare mă aștepta deja pe o tăviță de argint. Am șezut comod în fotoliu, în timp ce ochii admirau odaia care purta cu sine personalitatea Poetului. Își făcu apariția ținând în mână un corn - o relicvă geologică. Nu pot să uit o clipă primele lui vorbe cu care și-a început expunerea: să nu privești niciodată numai suprafața, mi-a spus. Trebuie să îți arunci mereu năvodul în larg, în ape mai adânci, iar atunci vei prinde mulți pești. Din acel moment parcă totul din jurul meu dispăru și m-am simțit cufundat într-o profundă visare. Nu mai știam dacă era aievea sau eram în nuvelele fantastice eliadești în care realitatea amorțește. S-a petrecut un fel de sedare a simțurilor ca atunci când ai consuma anumite ierburi cu efecte miraculoase, care îți convertesc realitatea și îți deschid o lume în care te simți confortabil. Lumea în care trăim ascunde nestemate, dar care nu pot fi posedate, doar contemplate, cum scrie Mircea Eliade, „nu poți cunoaște cu adevărat decât ceea ce renunți de a stăpâni.” Timpul pe care îl petrecem are uneori măsuri care depășesc raționalul. Sau poate doar îl ascund sau îl acoperă cu o mantie nevăzută și îi schimbă durata. Ești și aici și acolo deodată, așa cum ești și lângă lac și în lacul glaciilor, în reflectarea fidelă a oglinzii acestuia. Uneori granița șerpuieste fără știrea noastră. Și cine știe să înțeleagă toate semnele viselor...

Irina Gurin, Maci, 2014, acuarelă

¹⁴ Ioana Părvulescu, *Viața începe vineri*, Editura Humanitas, Prefață de Mircea Cărtărescu, București, 2018, p. 90.

¹⁵ Nicolae Steinhardt, *Monologul polifonic*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 2002, p. 271-271.

¹⁶ Olimpiu Nușfelean, *Să furi raiul cu ajutorul cuvântului*, *Eseuri*, Editura Charmides, Bistrița, 2014, p. 157-158.

¹⁷ Nicolae Suciu, *Fascinantul corn de vânătoare*, Editura Pim, Iași, 2013, p. 299.

Să iubești pe aproapele tău

Iubirea de frați
putrezește prin scorburile
ascunse
n-o mai caută nimeni
altele sunt grijile
zilei de mâine
fiecare cu propria sa pâine
sau dacă poți
o iei și pe cea a săracului
că el tot știe să rabde
bine că nu te arde pe tine
ceea ce pe el până-n rădăcină
îl arde
Ca-n inversarea zicalei
cu capra vecinului
ideea să moară
și capra vecinului
nu mai e profitabilă
deși ea a pus
cătuși de puțin
prin veacuri
lăcomiei o stavilă
Acum se zice
că mai bine să moară vecinul
ca să-i poți tu lua capra
Sigur asta nu te va mulțumi
până nu-i vei lua și femeia
și vatra
Ești mereu la vânătoare
ca stelele cu botul rotund
amirosind prin Nemuțșor
boișteni
apoi strecurându-se
printre atomii big-bang-ului
dintr-o dată deveniți
mari și vicleni
Într-o zi însă
te trezești urmărit
și alergi printre stele
printre case
printre păduri și poieni
să scapi de omul negru
Sprijinit într-o poiană-n
baston
ca ziua a opta a facerii lumii
într-un singur eon
sprijinit în baston
ca un cioban fără oi
urmărindu-te cu privirea
fixă
ce te poate aduce-napoi
Tu fuși într-una
nu întorci capul
de frică să nu te prefaci
în stană de piatră
sau să nu te prindă vecinul
căruia i-ai luat
și femeie și vatră
Simți că a venit judecata
cauți o scorbură
un big-bag

un atom
să scapi de privirea din urmă
și de glasul ce tună
și-ți sfărâmă creierii
și te arde
până la rădăcină
Să iubești pe aproapele tău
ca însuși pe tine

Vai mie

Umblăm prin pustie
cu voie și fără de voie
așa cum e și păcatul
pe care-l faci uneori
de nevoie
Umblăm cu voie
pentru că așa cum am vrut
să călcăm rânduiala
cea veșnică
tot așa am plecat
în pustie
cu gândul de a o cuceri
și prin ea pe Împărăție
vai nouă
vai mie
Umblăm fără de voie
pentru că totuși
n-am știut
ce făceam
când am făcut
Așa că a venit pustia
peste noi
credeam că mergem înainte
dar mergeam înapoi
ca atunci când cazii
din abis în abis
și crezi că o nouă perspectivă
ți s-a deschis
Va veni o zi
una ca oricare alta
o zi
dar va fi cu totul altfel

alt soare
alt aer
alt cer
oamenii nu vor mai ști
de ce se trăiește
de ce se moare
Fiecare va primi
cincizeci de dolari
ca să ia o hotărâre
fie că stă
fie că nu în picioare
ca atunci când treci
cu barca altuia
dintr-o stea în alta
sperând că pe drum
nu te-nneci
Alege
la dreapta sau stânga
sau invers
nu contează
orice spui și orice faci
întră într-unul
și același vers
Va veni o zi
când stelele ne vor părăsi
când râsul lor
cu sunet de roți
dințate
de diverse mărimi
și împerecheri
va deveni
șansa noastră pentru
limba română
în această limbă
se face cernerea
cine este contra
și cine pentru
ceea ce din limba noastră
trebuie să rămână

Te uiți

Te uiți la icoană
contempli
ca atunci când te rogi
ca timpul cu veșnicie
să-l umpli
nu știi
dacă tu te uiți la ea
sau ea se uită la tine
dacă tu mergi
sau ea vine
dar ți se spune
să te scufunzi în cuvânt
singurul loc unde poți asculta
glasul subțire de vânt
Pentru orice lucru
pot să te iert
dar să nu iei numele
Domnului Dumnezeuului tău
în deșert

THEODOR DAMIAN

Anca Sîrghie

Dialog despre Radu Stanca la Sibiu
(I)

Conf. univ. dr. Anca Sîrghie,
ambasador cultural al României în
Europa, Statele Unite și Canada

* * *

Conf. univ. dr. Anca Sîrghie este profesor de limba și literatura română, autorul a unsprezece cursuri tipărite de Universitatea Alma Mater din Sibiu, specialist în biblioteconomie, istoric literar valoros, membru al Uniunii Scriitorilor din România – Filiala Sibiu, cercetător al vieții și operei unor condeieri și cărturari de seamă ai culturii românești, de la Eminescu și Coșbuc, la Lucian Blaga, Radu Stanca, Aurel și Emil Cioran. De asemenea, este membru al Asociației pentru Istoria Presei, al Uniunii Teatrale din România, al ASTREI sibiene, al Academiei Româno-Americane, al Uniunii Ziariștilor Profesioniști etc. Susține arta instrumentală și vocală a tinerilor, ca inițiatore și organizatoare a Masterclass-ului, ajuns la a XIV-a ediție anuală în 2018, în colaborare cu Filarmonica sibiană, și cultivă relațiile francofone în calitate de președintă a Ligii Culturale „România-Franța” cu sediul în Sibiu, activă din 1990 până astăzi. Calitatea neoficial-recunoscută de ambasador al literaturii române în Turcia, Finlanda, Franța, Germania, Republica Moldova, precum și peste Ocean, se datorește repetatelor conferințe, prezentări și lansări de carte pe care le-a ținut de-a lungul activității, în Europa și, de aproape două decenii, la universități și centre culturale românești din Statele Unite (la New York, Denver, Cleveland, Detroit, Troy, San Francisco) și Canada (Hamilton, Toronto, Windsor, Montréal).

Autoarea mai multor volume de istorie și critică literară, memorii și jurnale de călătorie, cursuri universitare.

În anul 2000, după susținerea unor cursuri la Universitatea Michel de Montaigne din Bordeaux, în Franța, la Blaye i-a fost conferit titlul de Cavaler, pentru merite culturale ca om de teatru, iar în 2007, în România, Ordinul Național „Serviciul Credincios”.

* * *

Mihai Posada: Distinsă doamnă Sîrghie, sunteți născută la Brașov și ați copilărit la bunicii din Ocna Sibiului și la Sibiu. Care vă sunt cele mai dragi amintiri din copilărie?

Anca Sîrghie: Cred că nu sunt un caz aparte, dacă vă mărturisesc că prima perioadă a existenței mele mi-a fost adesea povestită de părinți, deci fără să păstrez amintiri directe. Nici n-ar fi fost posibil. Dar în mintea mea a rămas foarte puternic conturat momentul ivirii mele pe lume, povestit chiar de cei care m-au zămislit. Fusesem un copil așteptat, mult dorit, dar vremurile tulburi au întârziat proiectarea mea. M-am născut în plin război mondial, respectiv la 9 februarie 1944, în Brașov. Părinții mei, care tocmai din cauza războiului au amânat căsătoria timp de cinci ani, iar când evenimentul nunții s-a petrecut fără tradiționalul ritual și fără rochie de mireasă, nerăbdarea tatălui a fost aceea ca să aibă cât de repede copii, neapărat un băiat. Într-o scrisoare, tata glumea, mândrindu-se că s-a căsătorit cu o bucureșteancă, pentru că mama funcționase în Ministerul Sănătății din capitală, unde i se spunea „domnișoara din Ardeal”. În fine, am apărut eu și nu eram băiat, cum sperase tata, care la vârsta lui de 41 de ani dorea să-și perpetueze numele cât de repede posibil. Vezi bine, a aflat că eu nu eram băiat. Mare supărare! Dar dezamăgirea a durat până când tata a reușit să intre în salonul maternității și a văzut asistenta care cu mișcări sigure mă spăla harnic la o chiuvetă. Atunci s-a născut afecțiunea lui pentru boțul acela de om care eram eu. S-a speriat „să nu mă rupă” asistenta, ca apoi privindu-mă atent să-i spună mamei, cuprins de entuziasm: „Mică dragă, eu

nu dau fata aceasta nici pe 10 băieți!”. Domnul i-a împlinit voia tatălui meu, care a avut 3 feciori în următorii cinci ani. Dacă ne întoarcem la momentul intrării mele în locuința din Brașov, din amintirea mamei am aflat că tata mă purta mândru în brațe și în fericirea lui a dat drumul radioului, nimerind un vals. Era februarie 1944, în plin război. M-a purtat în ritmul legănat al melodiei prin casă, declarând că mă va învăța, la vremea convenită, să dansez. Îmi povesteau părinții că la fiecare alarmă aeriană, mama mă înfășa, pregătea și niște schimburi și tata alerga cu mine într-un adăpost. Mama nu putea să țină pasul și intra mai târziu în adăpost. Nu știu ce-mi vor fi prorocit ursitoarele, dar dansatoare aveam să fiu, chiar înainte de a începe lecțiile tatălui, care juca românește și ungurește, dansa tot ce era modern pe atunci, ca un profesionist. Familia noastră era invitată la Balul Mărțișor la restaurantul ARO, unde la un moment dat am părăsit scaunul pe care fusesem așezată și filiformă, cum eram atunci, îmbrăcată într-o rochiță albă cu ghirlande de flori brodate pe guleră și în partea de jos a cloșului, am început să dansez printre mese, fără vreo reținere ori teamă că deranjez participanții la acea petrecere. Organizatorii m-au adus pe scenă și am fost declarată „regina balului”, drept care mi s-a pus o coroniță pe cap. Imaginea fotografiei făcute atunci mi-a rămas în memorie, căci eram un firisor de om la cei 3-4 ani ai mei, când mama îmi tăia foarte scut părul, probabil ca să se întărească, ceea ce s-a și întâmplat. Bucuria tatei de a avea băieți s-a împlinit, dar eu am rămas pentru el fata lui fără egal. Pe pozele făcute când eu împlinisem 6 luni scria – și avea tata un scris excepțional, ca Petrarca, după cum am constatat eu mai târziu – că sunt un „bulgăraș de aur”. Vedeți ce amintiri dragi, *avant la lettre* am eu, în sensul că asemenea relatări au premers propriile mele amintiri?

Mihai Posada: Cine erau tatăl și mama dumneavoastră?

Anca Sîrghie: Tatăl meu, Vlase Bițu, mezinul unei familii de țărani români făgărășeni din Sâmbăta de Jos, funcționa pe atunci ca director administrativ al Spitalului Județean Mârzescu din Brașov, după ce alți 10 ani condusese, tot ca manager, Spitalul județean din Miercurea Ciuc. →

MIHAI POSADA

Era un om cu o pricepere managerială de excepție, înzestrat cu un devotament profesional ieșit din comun, care în viața familiei se repercuta cu totul supărător. La cedarea Ardealului din 1940, el salvase în cele 36 ceasuri, câte avea la dispoziție, tot ce izbutise să transporte din avutul spitalului, dar nu trecuse în țară, peste hotarul bicisnic pus în inima Transilvaniei, nimic din propria agoniseală. Mi-l amintesc și astăzi ca un om înzestrat de Bunul Dumnezeu cu o energie debordantă, mereu implicat, vesel cu noi, copiii lui, la momente de bucurie, însă și aspru, când ceva nu era în regulă. Dar chiar și atunci, știam că reacționează împins de dragoste pentru noi. Era omul care aducea bucurie în familia lui, chiar și în vremurile aspre, de mare sărăcie, ca acelea de după război. Tata nu și-a luat vreodată nici măcar o zi de concediu de odihnă, așa cum legea prevedea. Mama mea, Maria, contabilă în același spital brașovean, unde a fost transferată de la Ministerul Sănătății din capitală, descindea din neamul unor țărani vrednici din Ocna Sibiului, păstrând vie amintirea „uncheșului“, a memorandistului Nicolae Cristea, și a altor preoți și învățătoare, care au modelat educația ei, imprimându-i rigoare, modestie și respectul pentru tradiție. A moștenit un păr ca arama și avea pistrii. Era o femeie blândă, așezată, echilibrată, devotată deplin familiei. Nu avea niciodată un alt plan, decât propria noastră realizare. La firea dinamitară a soțului ei, ea răspundea cu calm, interiorizându-și trăirile. Cred că nu mult după ce m-am născut, mama cu mine a fost adăpostită la bunicii mei de la Ocna Sibiului, ca să nu ni se întâmple ceva rău la Brașov, oraș mult mai expus bombardamentelor în acea ultimă etapă de război, când tata avea mari solicitări la spital. Păstrăm într-o poză uniformă pe care o purta el pe atunci. Familia noastră a sporit, căci la scurt timp după mine s-a născut Puiu, frățiorul meu frumos. Pentru ca mamei să-i fie ușurată responsabilitatea, când aștepta un al treilea copil în anul 1947, a fost angajată o servitoare, Victoria, căreia i s-a dat o cameră personală. Tocmai de aici avea să pornească o tragedie care ne-a zguduit familia. Neascultând sfatul dat de mama, care pleca la dentist, condusă cu trăsura de către tata, Victoria nu ne-a supravegheat când tocmai ne-am trezit

din somn, ci și-a spălat podelele camerei cu sodă caustică lichidă, aflată într-o cană metalică lăsată pe podea. La trei ani, eu mi-am imprimat în memorie acea scenă, când amândoi copiii, însetați după somnul de prânz, ceream apă și servitoarea nu ne băga în seamă, ci își continua treaba aranjării camerei sale. Jos era pusă cana cu lichid incolor pe care noi, copii de 3 și respectiv de 2 ani, am crezut că este, nu altceva, ci apă. Primul care a ridicat-o la gură a fost Puiu și a băut cu sete. Eu am tras de cană să beau și eu, dar auzindu-l că țipă m-am oprit și abia atunci a văzut servitoarea ce nenorocire a provocat neatenția ei. Era prea târziu, căci tot sistemul digestiv al copilului fusese ars. Revăd cu ochii minții camera plină de doctori și asistente în halate albe. S-a luat o decizie crudă, poate chiar nedreaptă pentru frățiorul meu. Doctorii au socotit inadmisibil ca de la vârsta aceea, unui copil să i se rezerve o viață grea, cu anus contra naturii. Deci, următoarele 12 ceasuri, cât a mai trăit Puiu, mama l-a ținut în brațe, iar eu aveam să aflu apoi că frățiorului meu i s-a făcut „un nou pătuț“, nu altul decât sicriul în care a fost îngropat. După o lună s-a născut, de Sfânta Maria, fratele Mircea și la distanță de alți doi ani, mezinul familiei, Radu. Eram o familie frumoasă, dar suferința mamei a săpat adânc în sufletul ei și, cu depresia fără leac instalată agresiv, ea l-a jelit zi de zi pe acest copil timp de 18 ani, așa că a fost în cele din urmă pensionată drept „doamna care plânge“.

Mihai Posada: Cum ați ajuns la Sibiu?

Anca Sîrghie: În anul 1947 familia lui Vlase Bițu s-a mutat la Sibiu, de la Brașov, localitate căreia i se schimbaseră numele în Orașul Stalin, pe care printr-o etimologie populară noi, copiii, aveam să o numim „orașul lui Stalin“. În acest sens, fratele mijlociu, întrebat de șoferul spitalului unde s-a născut, a răspuns fără ezitare „la Moscova“, pentru că îndocrinarea noastră comunistă începea de la vârsta fragedă, astfel că și cei mai mici copii știau care este orașul lui Stalin. Tata i-a împlinit soției sale dorința de a o apropia de părinți și frați, astfel că familia noastră a părăsit Brașovul, prea încărcat de amintiri dureroase, și tata a primit postul de manager al Spitalului de Neuro-Psihiatrie din Sibiu. Era o instituție de sănătate cu o istorie

redutabilă, patronată de amintirea Împărătesei Maria Terezia și cu gospodărie autonomă, astfel că responsabilitățile profesionale ale lui s-au întreit. Copilăria mea la Sibiu a început sub auspiciile bucuriei de a reuși să ajung cu statura mea de copil de 3-4 ani să privesc lumea de pe stradă, căci pervazul geamurilor era mult mai scund decât la locuința părăsită la Brașov. O locuință cu 3 camere și cu dependențe. Ceva mă și îngrozea acolo, anume cămara, care avea o scară spre pod, unde când se înnopta parcă se deschidea un hău negru deasupra mea. Cu fantezie de copil temător, ridicam privirea la bezna aceea și îmi făceam tot felul de scenarii despre ce se putea petrece în pod. De aceea, evitam în secret să intru seara în cămară. Altfel, camerele comunicau între ele și noi, cei trei copii, ne jucam nestingheriți, țipând după poftă și alergând în voie cât ne țineau puterile, pentru că nu existau vecini direcți. Locul nostru de joacă era toată curtea, clădirea cu pod imens și nu mai puțin parcul spitalului. Ne grupam pe vârste toți cei vreo 60 de copii ai angajaților și când porneam jocul *Hoții și jandarmii*, ne ascundeam în parcul cu stejari seculari sau chiar în podul spitalului, unde ne urmăreau dușmanii. Nu ne dădeam ușor adunați pe la locuințele noastre, oricât de repede venea ora de culcare. De multe ori, ne jurleam genunchii de atâta joacă și de la o vârstă am început să văd că urmele rănilor aveau să-mi urâtească picioarele de domnișorică, ceea ce m-a nedumerit. Trebuia, ca atare, să am grijă să nu mai cad când alergam în joacă. Ne întâlneam oricând în curte și în parc cu bolnavii cronici, care își foloseau util timpul lucrând la grădina de legume și la ferma de porci a spitalului. Această ocupație activă făcea parte din terapia bolilor nervoase de care ei sufereau. Când pe câmpul de pe malul râului Rotsbach se desfășura secerișul, noi, copiii angajaților, ne amestecam printre lucrătorii de la combină. Ne urcam pe sacii cu cereale, simțindu-ne mândri de asemenea ispravă. Nu știu câtă treabă făceam noi pe dogoreala aceea a verii, dar nu lipseam, când se aducea mâncarea, să luăm slănină ori brânză cu ceapă și pâine proaspătă, care ni se păreau mai bune, acolo, pe câmp, decât orice ar fi preparat mama acasă. Odată cu grădinița, la care aveam educatoare foarte pasionate de munca lor, precum →

doamne Vulcu și Popovici, părinții m-au dus la balet în centrul Sibiului și la ore de pian, pe care le făceam în particular, cu blonda doamnă Cloțan, femeie nurlie, dar care bună parte din oră se rătăcea prin bucătărie, dereticând, în timp ce eu exersam. Părinții au decis să schimbăm profesorul, așa că am trecut la Elena Gherman, care avea o cu totul altă atitudine. Era o domnișoară serioasă și adevărată profesionistă a pianului, absolventă de Conservator la Cluj. Cu ea am urmat lecții de pian până la finele liceului, când de la Școala de Artă, unde educația mea muzicală se completa cu lecții de teorie și solfegii și de istoria muzicii, am dobândit un certificat de corepetitoare. Eram recomandată pentru Conservator, căci profesorii mei au venit și acasă la părinți să le explice că am ureche muzicală absolută și că ar fi un mare păcat să părăsesc domeniul muzicii.

N-aș putea spune că în familie nu exista o emulație muzicală. Dimpotrivă, mama era mare melomană, nelipsită la concerte simfonice, unde uneori o însoțea și tata, care în tinerețe învățase să cânte la vioară. Rar, foarte rar, mai reușea tata să pună mâna pe vioară ca să cânte. Dar vioara s-a păstrat cu sfințenie, probabil în speranța că vreunul dintre copiii tatei să cânte și la acest instrument. În casa temeinică a bunicilor din Ocna Sibiului, reuniunile de familie erau acompaniate de cântece românești. Eu și unchiul Simion Drăghiciu, care era profesor de muzică, interpretam valsurii la un pian vienez, care avea să fie păstrat și folosit de mine, aflat în locuința mea, până în prezent. Dar, nemaieșersând ani buni la pian, mi-am pierdut cunoștințele interpretative. Mi-a rămas, în schimb, plăcerea de a asculta muzică, cea mai nedezmințită prietenă de viață lungă.

Multe povești în familia noastră erau despre cei 6 frați ai tatălui, dintre care 4 plecaseră la începutul secolului al XX-lea în S.U.A. și numai cel mai mare avea să se reîntoarcă în satul de obârșie, Sâmbăta de Jos. Acolo și-a ridicat Ion Bițu o casă frumoasă, muncind pământul până la 96 de ani. Urmașii fratelui Victor Bițu trăiesc în S.U.A. în statul Minnesota, păstrând neclintit numele familiei. Pe aceștia abia în anul 2004 a dat Dumnezeu să-i vizităm în orașul Winona de pe Mississippi și

uimirea mea a fost nemăsurată când am constatat că verii mei primari, deși născuți acolo și nevorbind românește, au păstrat cu sfințenie toată corespondența lor cu familia din România, pozele trimise de tatăl meu din anii tinereții, scrisorile mele, când prin studenție am avut curajul să dialoghez epistolar cu mătușile și verii mei din America. Dintre toți, numai mătușa Istina din Warren Ohio a făcut în 1964 o vizită în România, iar de atunci a început să-mi trimită pachete cu rochii frumoase, pentru că a constatat că semănăm cu ea tânără. Când m-am căsătorit, Istina mi-a trimis o zestre adevărată cu piese de lenjerie pe care le mai folosesc și astăzi, atât de multe și de bună calitate erau. Mătușa Istina m-a iubit din tot sufletul și eu am socotit-o a doua mamă a mea.

Mihai Posada: Cum vă amintiți de anii școlărității?

Anca Sîrghie: Prima zi de învățătură la Școala nr.1 „Ursuline” din Sibiu a stat sub semnul naivității absolute, căci asimilându-l pe învățător cu tatăl familiei, ne întreceam între noi, fetițe micuțe și sensibile, în dorința de a fi luate în brațe de învățător. Da, și bietul om nu a avut de ales, ne-a luat pe rând în brațe, gest care astăzi ar fi cu totul compromițător. Vă puteți închipui scena aceea? Și astăzi râdem cu colegile de clasă de atunci, când evocăm acel moment. Una dintre primele amintiri cutremurătoare mi-a fost provocată în clasa a II-a la școala primară, de plânsul nostru, cu nevinovăția specifică vârstei, la moartea „Tătuțului Stalin”. Învățătorul nostru Sergiu Cioinei era basarabean refugiat, care n-ar fi făcut vreo greșală politică prin care să-și periclitaze situația, mai ales că se știa urmărit. De aceea, atmosfera perioadei staliniste era terifiantă, cu arestările unor cunoscuți și vecini. În clasele școlii primare și gimnaziale a existat o emulație sănătoasă, căci profesorii noștri ne-au creat deprinderi de studiu, cu care mințile noastre se îmbogățeau zi după zi. Citeam pe rupe tot ce ni se cerea la școală și mult peste. Căutam și cărțile interzise, care se ofereau colegilor pe timp limitat, ca să ajungă la cât mai mulți dintre noi. Așa, prin liceu citeam *Quo vadis* sau *Pe aripile vântului*, ca să dau doar aceste exemple, când pe lista lecturilor obligatorii figura *Tânără gardă* de Fadeev, din care să desprindem

eroismul sovietic, care să ne fie model. Tensiunea politicului ajungea uneori până la noi, copiii. Deși părinții mei nu făcuseră nicio formă de politică înainte de instalarea comunismului, nici noi nu am fost feriți de necazurile politice din anii întunecatului și „obsedantului deceniu”, când, la chestionarea de la Securitatea din Sibiu cu privire la scrisorile de familie primite din America, numai o minune l-a salvat pe tatăl meu de închisoare sau de trimitere la Canal. Așteptarea de o jumătate de zi la temuta poartă a Securității i-a produs mamei noastre, (pentru că noi, cei 3 copii care o însoțeam nu înțelegeam despre ce era vorba), spaima că îl puteam pierde pe tata pentru mulți ani, dacă nu pentru totdeauna. Norocul a fost că nu existase absolut nimic politic în scrisorile trimise din America. Dar, de atunci nimeni nu l-a mai putut convinge pe tata să scrie vreun rând către frații lui de peste Atlantic. După mai mulți ani, așa se face că mi-am luat inima în dinți și am cutezat să coresponderez cu mătușile și cu verișoarele mele de departe, profitând de deschiderea pe care o realizase atunci Nicolae Ceaușescu. Și ideea a fost de mare succes, folosindu-mi nu numai mie, ci întregii familii cu părinți și frați, pentru că mătușile noastre la mari sărbători ne trimiteau bani, ca să înfruntăm sărăcia perioadei socialiste.

În lupta cu sovietizarea orizontului de cunoaștere, impusă de regim, în sufletele părinților mei s-a încrustat o nostalgie după un mod de viață la care în România nu mai puteau aspira.

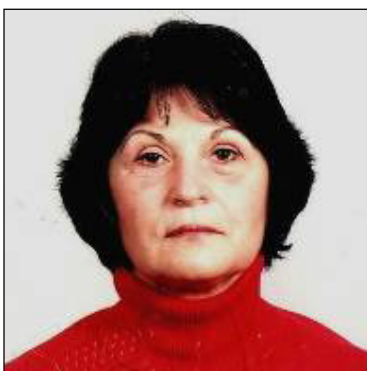
De aici și interesul pentru călătorii, întreținut în anii copilăriei și adolescenței, nu numai de unele cărți poștale cu peisaje californiene exotice trimise de mătuși, ci și de adevărate expozeuri săptămânale despre alte țări și culturile lor, ținute în familie de o personalitate sibiană, doctorul-inspector Gheorghe Preda (azi dă numele Spitalului de Neuro-Psihiatrie din Sibiu), care la rândul lui mă asculta cu plăcere cântând la pian. Închipuiți-vă că abia în anii adolescenței am văzut prima dată Marea Neagră într-o „excursie de merit” organizată pentru elevii premiați ai liceelor sibiene! Se împlinea un vis, cel mai frumos din câte erau realizabile în acei ani, acela de a vedea marea, nu numai ca realitate geografică, ci și ca una de importanță existențial-metafizică.

Ocean întors

Mălin Bot în „groapa cu lei”

Nu moare Timișoara oricât de multă mocirlă umană se încearcă a se turna peste spiritul ei. Vă amintiți desigur de *Punctul 8 din Proclamația de la Timișoara*. Câte mizerii am auzit atunci despre acest punct, care, dacă s-ar fi aplicat, astăzi nu ne-am mai fi aflat la discreția unui vătaf din Teleorman și a slugilor lui plecate și îndatorate. Teribila rețea securistă, care l-a trădat pe Nicolae Ceaușescu, făcând rapid reverențe lui Ion Iliescu, nu a lăsat țara din strânsoarea ei malefică nici un moment. Astăzi, după aproape treizeci de ani de distrugere economică și stagnare, după înstăpânirea hoției și corupției la toate nivelele societății, putem pune cu certitudine diagnosticul de dictatură securisto-aparatică, instaurată chiar înainte ca heliicopterul să-i zboare pe Nicolae și Elena Ceaușescu. Care sunt simptomele clare ale dictaturii post-comuniste? În primul rând s-a instalat la butoane un singur partid, opoziția fiind decorativă și probabil tratând cu puterea când îi convine, populația a fost manipulată cu metode bolșevice ca zvonuri, minciuni, înscenări, totală dezinformare. Și apropos de pactizări pe sub masă. Suntem curioși ce a discutat Cosmin Gușe la Belgrad cu penalul Sebastian Ghiță în prezența lui Dan Andronic, alt penal.

Aparatul securist post-comunist a avut chiar mai mult de lucru în direcția denaturării realității. Nu este ușor să menții o dictatură, feștind-o în democrație, care tocmai de aceea este chiar mai nocivă decât dictatura pe față. În România avem de-a face cu o falsă democrație. Monopartidismul, trâmbițarea principiilor democratice trădate la tot pasul, absența dezbaterilor în PSD, excluderile ca pe vremea Anei Pauker, revolta în genunchi a nemulțumiților, dintre care unii ca Ecaterina Andronescu - pocăiți la scurtă vreme, înșelarea electoratului, fraudă practică de la vârf până la bază, netransparența, obediența votanților din parlament și partidul de la conducere sunt aspecte care ne amintesc de timpul defunctei dictaturi. Și încă mai mult, PSD-ul care a condus 24 din 29 de ani este un partid al crimelor comise după 22 decembrie și în cursul mineriadelor.

Minerii au fost aduși de Ion Iliescu ajutat de Virgil Măgureanu, șeful SRI pe atunci, pentru a-i snopi în băți pe intelectualii care au priceput imediat cât de mare era farsa pusă la cale prin lovitura de stat. Poporului „*prostit cu televizorul*” încă nu i s-a spus îndeajuns despre capcana în care a căzut în Duminica orbului și în toate alegerile care au urmat, promovând pe scena politică un partid nociv. Poporul trebuie trezit printr-o muncă îndârjită de lămurire ca să nu mai legitimeze criminali corupți la conducerea României. Vedem cu câtă emfază se umflă Liviu Dragnea ca broasca-n tău că ei au fost aleși de cele milioane!

Ați observat cu câtă stânjeneală trăiesc oficialitățile an de an momentul comemorării revoluției și ale martirilor ei? Da, acum după ce s-au încotoșenit în jilțuri de catifea, după ce și-au umplut buzunarele fie cu fraude din bugetul statului, fie din fonduri europene sau spăgi grase primite pe vânzarea în fel și chip a țării, acum aleșii „*vă dau legi și vă pun biruri*” sau „*petrec ca și în ceruri*”. Cine îndrăznește să-i arate cu degetul o pătește rău de tot deoarece libertatea de expresie a început să fie un concept incomod în România.

Nimeni nu ilustrează afirmația mea mai limpede decât avatarurile jurnalistului Mălin Bot, care după 22 de ani de carieră începută la ziarul *Timișoara*, continuată la *Evenimentul zilei* și apoi la *România liberă*, la 22 februarie 2017 a fost concediat fără explicații și fără drept de replică la ordinul patronului Alexander Adamescu de la Londra. Cred că înțelegeți că domnilor celor mari nu le mai priește să trăiască în paupera Românie. Așa cum Dragnea i-a dat afară din partid pe unii din contestatarii lui, A. Adamescu l-a aruncat în șomaj pe Mălin Bot nu

doar pentru opiniile lui, ci și pentru participarea la mișcarea #rezist și discursurile lui din Piața Operei din Timișoara sau din Piața Victoriei la București. Securității nu sunt obișnuiți cu toleranța democratică. Ori de câte ori cineva le stă în cale aplică pumnul în gură cu aroganță. De aceea s-a murit la Timișoara, de aceea s-a murit la București? Tinerii la revoluție au strigat „*vom muri, dar vom fi liberi!*”! Da, românii sunt astăzi liberi să înghețe în blocurile din București sau în cocioabele de la țară, în școlile unde părinții aduc aeroterme, sunt liberi să moară de-a valma, adulți și copii din cauza stafilococilor din spitalele insalubre, sau să fie înjunghiați mortal de delincvenții eliberați prin legea recursului compensatoriu, promovată de Tudorel Toader, un ministru al justiției, care ne amintește de senilitatea lui Trahanache, sau sunt pur și simplu liberi să plece la muncă peste hotare. Disperarea românilor sfidați de ciocii postcomuniști a ajuns la paroxism deoarece contrastul între democrația „originală”, promisă de puciștii mincinoși și realitatea confiscată de mafia securiștilor, strecurăți la toate palierurile societății românești este uriaș. Tot ceea ce s-a petrecut și se petrece este o farsă cu accente tragice.

Să spicuiem printre „delictele” de opinie ale lui Mălin Bot, care au condus la aruncarea lui în stradă dintr-o redacție unde a muncit nu doar onest, dar și cu toată puterea credinței în binele românilor. El afirmă pe bună deptate că „*un jurnalist trebuie să-și exprime liber opiniile, indiferent cum contrazic ele patronul sau potențaii zilei*”, sau „*avem dreptul să trăim într-o țară civilizată, condusă de domnia legii și principii democratice, nu de, baroni corupți care emit legi în interes personal #noapteacahoșii*”, sau „*eu fac tot ceea ce fac cu convingerea fermă că cei mai mulți români sunt sătui de hoție, de corupție și mai ales de minciuna din presa „clasică”, sau „situația este extrem de gravă și milioane de români nu reușesc să o vadă corect din pricina uriașei perdele de fum, de minciuni, dezinformări și manipulări, aruncată prin televiziunile și ziarele controlate de patroni care fie sunt deja condamnați penal, fie au dosare*→

SILVIA URDEA

penale în curs”, penalii în frunte cu Liviu Dragnea să părăsească funcțiile lor în stat etc.(vezi Mălin Bot, *wordpress.com*).

Acestea sunt opinii de bun simț, aplicate realității, izvorâte din sincer patriotism și ar trebui să formeze miezul mediei românești, dacă aceasta s-ar angaja cu adevărat în slujba idealurilor democratice și a luptei pentru curățirea țării de toxinele clasei politice.

Mălin Bot se conduce după profesia de credință a tatălui său, trecut în lumea umbrelor.

N-a înțeles-o copil fiind, dar acum îi este steaua polară a vieții sale: *”Banii nu sunt cel mai important lucru în viață. Cinstea este. Cuvântul. Obrazul. Libertatea. Modestia”*.

La 42 de ani ai săi, luptând să rămână un cavaler al idealurilor morale, a avut cutezanța de a refuza comenzile patronilor lui atunci când acestea veneau în flagrant conflict cu principiile sale, ceea ce i-a atras ostilitatea multora din clasa politică măcinată de rele.

Este conștient că ostracizarea sa se datorește atacurilor sale la adresa acestei clase: *”Am deranjat atât de mult gașca care gravitează în jurul vâtafului României, Liviu Dragnea, încât trebuia să fiu distrus, eliminat, îndepărtat urgent și brutal”*. (idem, ibidem).

Mălin Bot este fiul Timișoarei, al aceluși oraș martir care dovedește că nu abandonează lupta, rămânând fidel celor care și-au dat viața pentru o patrie eliberată de securismul bolșevic, de teroarea pumnului în gură care acum vedem că i se pune temerării jurnaliste.

Urmaș al tatălui său este conștient că trebuie să transmită prețuirea pentru dreptate, cinste și adevăr fiicei sale, căci numai așa, crescând o generație curată va putea România să iasă din marasmul ei de treizeci de ani.

Și iat-o pe fiica lui Mălin prezentă la mitingul #rezist din Piața Operei din Timișoara, *”în corul superb al copiilor care au cântat din toate sufletele lor mici ”Nouă ne pasă, aici e acasă!”* (idem, ibidem).

Nemaiavând acces într-o redacție, Mălin Bot în disperarea lui și-a cumpărat un stick care împreună cu telefonul îl ajută să se filmeze când, mergând prin locurile publice, taie

calea protipendadei infractorilor, realizând interviuri smulse, acoperite de furia interlocutorilor surprinși de întrebările perfect legitime ale jurnalistului.

Așa i-a aținut calea lui Liviu Dragnea când a ieșit de la tribunal sau lui Dan Voiculescu, Adrian Năstase, Virgil Măgureanu, prezenți la Târgul de carte *Gaudeamus*.

Pe infractorul Dan Voiculescu l-a întrebat cum de-a reușit să scrie 11 cărți în cei doi ani și jumătate cât a stat în pușcărie, fiind scutit de restul pedepsei. Securistul Voiculescu s-a purtat ca un clown, cum s-a observat de către Radu Moraru la *Nașul TV*.

Întrebarea a fost cât se poate de serioasă, vizând contrastul dintre gravitatea infracțiunii și ridicolul pedepsei.

Dan Voiculescu a încercat să se ascundă în spatele lui Mălin Bot și, ceea ce este cu totul repugnant, a aplicat palma sa peste gura ziaristului, gest abject, spunând totul despre tacticile securiste ale reducerii oamenilor cinstiți la tăcere.

Adrian Năstase a fost peștele cel mare. Însoțit de bodyguarzi, de fiul său a conversat cu Mălin Bot în spațiul public al târgului de carte. Mălin Bot i-a reproșat fostului prim-ministru că a crescut niște politicieni la fel de corupți ca și el și că împreună cu Ion Iliescu a generat pseudo-democrația de care are parte țara astăzi.

L-a scos din papuci pe fostul prim-ministru când a relevat

incompatibilitatea prezenței lui, un dublu infractor, (condamnat în 2012 și 2014) la asemenea reuniuni culturale, când de fapt s-ar recomanda puțină reclusiune, căință pentru toate fărâdelegile lui, între care furtul este la loc de frunte.

În acest moment al dialogului printre dinți scârșniți, Năstase l-a făcut *”idiot”* pe Mălin Bot.

Trebuie să recunosc că am urmărit cu o extremă tensiune acest interviu pe muchie de cuțit, expunând un jurnalist extrem de curajos și stăpân pe sine și un fost prim-ministru simțindu-se total neconfortabil, cu o oglindă pusă în față necruțător. Adrian Năstase a fost de altfel și la manifestația de la Ateneul Român cu ocazia preluării președinției Comisiei UE de către guvernul român.

Ceea ce Mălin Bot a dorit să ne arate a fost faptul că securiștii postcomuniști în ciuda infracțiunilor pentru care au primit pedepse mai mult decât dulci, fac tot posibilul să rămână în actualitatea politică, sfidând regulile bunului simț, ale decenței elementare, urmărind cu tot dinadinsul albirea dosarului lor, amestecându-se printre oamenii cinstiți, pe care ei i-au jefuit nemilos.

Pe Virgil Măgureanu, Mălin Bot l-a întrebat dacă se simte responsabil pentru cei uciși la revoluție și în timpul mineriadelor. Întrebările sunt iarăși la obiect, perfect legitime, dar V. Măgureanu în loc să dea un răspuns a preferat să-l eticheteze pe jurnalist ca fiind *”necivilizat”*.

Cum s-ar spune, dl. Măgureanu s-a spălat pe mâini, dar degeaba că noi știm că are mâinile pătate de sânge nevinovat la fel ca și Ion Iliescu. Tergiversarea dosarelor revoluției și ale mineriadelor îi lasă pe acești criminali să moară liniștiți, după ce-și vor fi consumat bătrânețea sub protecția unor pensii fabuloase, în liniștea vilelor bine păzite.

La Târgul de carte *Gaudeamus* jurnalistul Mălin Bot a avut curajul să intre în *groapa cu lei*, despre care a mărturisit în Vechiul Testament proorocul Daniel. Leii n-au putut să-l sfășie pentru că dreptatea și adevărul erau de partea lui. Și adevărul, după cum tot în Scriptură se spune, te face liber.

Am asistat la un regal de ziaristică și omul care l-a susținut s-a simțit cu adevărat liber.

Irina Gurin, Galbenă gutăie

Variațiuni pe o temă dată

Ștusem că în volumul „Variațiuni pe o temă dată” este vorba despre moarte. Am gândit că aceasta este o temă de larg interes, având în vedere că ne este destinată, în mod egal, nouă tuturor. Presupusesem că Ana Blandiana și-a luat răgazul să internalizeze pierderea recentă a soțului (R.), mai ales că ei au format un cuplu uimitor, o entitate indestructibilă, și asta nu doar în viață, ci, așa cum se dovedește, și dincolo de ea. Din volum aflu că ei împart chiar și un înger păzitor. Pentru că *togetherness*-ul le e de neseplat, poeta se întrebă care dintre cei doi a murit, de fapt. „Ca și cum ne-am încăpățâna să aflăm/Cine-a murit dintre noi.” Sau poate nici nu este vorba despre moarte, ci despre o continuare în nemurire a unei relații începute în această viață? Echilibristica pe muchia de cuțit dintre lumi, tăișul ce străpunge, „până-n prăsele”, e articulat superb: „...E sigur ca noi suntem mirii/ Care trebuie doar să adoarmă pe muchia/ subțire-ntre lumi paralele/ a unui stilet ce ucide și scrie/ înfipt în iubire până-n prăsele.”

Acesta este jurnalul suferinței care luminează, așa cum e ea observată și în lumea ce ne înconjoară: „Cad frunzele.../ .../ Se luminează/ când moartea se aprinde în ele” sau: „Ce strălucire dă suferința!/ Aureolele sfinților/ chiar asta înseamnă./ Din geamantanul cu hârtiile tale/ Lumina se scurge/ Asemenea unui sânge/ Dintr-un sfânt ciopârțit.”

În cadrul temelor metafizice abordate, poezia Anei Blandiana pornește de la circumstanțe individuale, care însă transcend timpul și spațiul. Ele merg dincolo de timpii pre-natali ca și de cei post-mortem. „Sau poate că pur și simplu/ Cele două părți/ Rupte una de alta de la facerea lumii/ Fuseseră puse înapoi/ Într-o singură făptură/ În care, așa cum rodesc plantele,/ Eram amândoi./ Timpul devenea inutil și se desfrunzea/ În o mie de foi.” Sau: „Ne întâlnim ca într-un balon de săpun/ Pe care reușesc din când în când/ Să îl suflu/ Strălucitor, transparent./ Cu noi doi înăuntru/ Fericiți și frumoși,/ Conștienți/ Că totul e doar pentru câteva secunde./ Dar totul este atât de miraculos/

Încât cine știe dacă acolo/O secundă/ Nu durează/ Milenii...”

Iubirea e văzută ca singurul liant dintre oameni, timp, spațiu și lumi; Unitatea îndrăgostiților rezistă oricărui separări, devenind veșnică: „Ce e iubirea, dacă nu imposibilitatea de a fi despărțite două ființe care nu ele au hotărât să fie-mprenună?.../Și ce e iubirea dacă nu legea universală de desființare a frontierelor?”

În acest context, shakespeare-anul „a fi sau a nu fi” devine irelevant, chiar în cazul „trecerii între vecii”, căci granițele dintre cele două stări existențiale par să se topească: „Tu înțelegi ce înseamnă?! Acum înțelegi?! Din moment ce EȘTI/ În continuare./ În ce constă trecerea între vecii?! În ce constă deosebirea măcar/ Când e clar/ Că nu mai poate fi vorba/De simplistul a fi sau a nu fi?”

Variațiuni pe o temă dată demonstrează, așa cum însăși poeta o spune: „descoperirea nedespărțirii prin moarte” și răspunde unei nevoi omeneste perene. La fel ca întrebările pe care le articulează, acest volum atinge nemurirea. Sunt întrebările fiecăruia, exprimate sensibil, poetic, esențial – și care, în ciuda unei formulări personale, intime chiar, ajung să ne reprezinte pe toți, în fundamentalul uman, găsindu-și astfel universalitatea.

Constat că e greu să scriu despre poezia Anei Blandiana. De ce? În primul rând, pentru că simt că sunt un intrus, mi se pare că tropăi într-un loc sacru, unde se umblă pe vârfuri. E posibil să fie chiar un gest de indiscreție, o impietate, să comentez despre unitatea a doi “mirii” care rămân uniți în suflet. Apoi, am impresia că nu a mai rămas mare lucru de spus după ce închizi volumul *Variațiuni pe o temă dată*. Ideile sunt așa de bine contu-

rate, că e aproape imposibil să mai aduci ceva de valoare, o perspectivă nouă, pe care numai tu să o fi intuit, pe care nimeni să nu o fi văzut înaintea ta. Totul pare că se citește ca într-o carte deschisă, chiar dacă se face pe șoptite. În plus, ești ghidat printr-o lume nouă, aceea dintre lumi, în care nu știm sigur care dintre cei doi a murit, nici dacă “E mai ușor să fii mort? / E mai ușor să fii viu?”.

Retrăirea experiențelor trecute sau prezente ale poetei devine posibilă prin perpetuarea lumii magice în care cei doi au trăit dintotdeauna (de când se căutau unul pe altul, iar acum, pe când se caută, din nou, în veșnicie). Experiența trăită e bogată, chiar dacă vine din afara percepției directe a simțurilor. Ea nu este doar o proiecție a trecutului spre viitor, ci este reală. Aflăm și că “Abia cu moartea începe totul.”

Poate că acest volum este motivat și de dorința de a lămurii ce s-a întâmplat, poate e o încercare de a cădea la pace cu soarta, o nevoie imperioasă de a înțelege de unde venim și încotro ne îndreptăm, o descifrare a rostului nostru, un semn lăsat ca urmare a trecerii prin lume. Ideile, precum și întrebările pe care le ridicată sunt creative și memorabile. Nu se oferă însă răspunsuri la toate întrebările existențiale aduse în discuție. Cititorul e lăsat să răspundă singur la unele dintre ele, ajungând să își confrunte propria mortalitate.

Variațiuni pe o temă dată reflectă condiția noastră de muritori, din perspectiva supraviețuitorului care extinde prezența partenerului, pe care o percepe ca reală: “Principalul este să te simt lângă mine, după ce uit că eu te-am inventat.”

Este retrăirea trecutului, prezentului și viitorului, în durerea ce luminează. Granițele temporale sau lumești, ce ar putea limita emoția plenară sau ar primejdui păstrarea intactă a memoriei, sunt desființate. Relația în doi se menține prin efortul unilateral al celui ce supraviețuiește, căci da, „e mai greu să fii viu...”. Vorbim aici despre o intimitate în doi, găsită în singurătate, ce se bazează pe tăria credinței că nedespărțirea prin moarte este, în fapt, posibilă.

Pentru mine, este dovada triumfului iubirii asupra morții.

MILENA MUNTEANU

FESTIVALUL DE CREAȚIE ȘI
INTERPRETARE

„ANA BLANDIANA”

Inspectoratul Școlar Județean, Brăila, Liceul „Anghel Saligny”, Structura: Școala Gimnazială „C. Sandu-Aldea”, Asociația Culturală „Ars Poetica”, Muzeul Brăilei „Carol I”, Teatrul „Maria Filotti”, Liceul de Arte „Hariclea Darclee”, Liceul Pedagogic „D. P. Perpessicius”, Universitatea „Dunărea de Jos” - Facultatea de Litere, Galați, Direcția Județeană pentru Cultură Mureș, alături de alte instituții partenere din țară și din străinătate, vă invită să participați la a VIII-a ediție a FESTIVALULUI DE CREAȚIE ȘI INTERPRETARE „ANA BLANDIANA”, cu tematica - *Umbre de cuvinte, inclus în CAEN, 2019, Anexa 8, Domeniul Cultural-artistic; Literatură, poziția 65.*

Concursul se va desfășura pe 5 secțiuni: **I. Creație literară**, Subsecțiunea I: clasele V-VIII, Subtema: „O umbră a ierbii/ Ce poate fi mai firav/ Decât o umbră a ierbii...” - trei poezii sau un text în proză (1-2 pagini); Subsecțiunea a II-a: clasele IX-XII - Subtema: „O umbră a ierbii/ Ce poate fi mai firav/ Și mai imposibil de șters?” - patru poezii sau un eseu (2-3 pagini); **II. Analiză literară / Traduceri (engleză/ franceză)**; Subsecțiunea I: Analiză literară: clasele V- VIII;

Subsecțiunea a II-a: Analiză literară: clasele IX-XII; ***Se va alege pentru interpretare câte o poezie din lirica scriitorilor Ana Blandiana (una dintre poeziile recomandate: *Umbrei mele i-e frică, Dreptul la umbră, Ceața care coboară, Vânătoare, Trup, Stăpânul morii, Vânătoare în timp, Călătorie*, din volumele *Pleoape de apă și Orologiul fără ore*) și Matei Vișniec (una dintre poeziile recomandate: *Ultimul turist posibil, Călătorul prin ploaie, Câteva lămuriri. Întâlniri de o secundă, Despre cum se va sfârși această poezie...*, din volumul *Orașul cu un singur locuitor*); Subsecțiunea a III-a: Traduceri: clasele IX-XII - (vor fi traduse câte două poezii din volumul *Variațiuni pe o temă dată, Ana Blandiana*); **III. Recitare:** Subsecțiunea I: clasele IX - XII - o poezie de Ana Blandiana (din volumul *Pleoape de apă*), o poezie de Matei Vișniec (din volumul *Orașul cu un singur locuitor*); Subsecțiunea a II-a: clasele II - IV - *** vor fi alese două poezii din volumul - *Întâmplări de pe strada mea*, Ana Blandiana; **IV. Interpretare folk:** două piese muzicale: 1.prelucrare din lirica scriitoarei Ana Blandiana sau a scriitorului Matei Vișniec, 2.prelucrare din creația românească de gen; **V. Secțiunea de comunicări științifice: MOTIVUL UMBREI ÎN LITERATURA ROMÂNĂ ȘI UNIVERSALĂ Simpozion cu participare directă și indirect:** Secțiunea A - elevi, Secțiunea B - profesori preuniversitari și universitari, studenți.

*

Etapile desfășurării Festivalului „Ana Blandiana”: 14 februarie - 17 martie; promovarea regulamentului în școli, licee, universități; **înscrierea participanților**, pe secțiuni; desfășurarea la nivel local a unor etape de selectarea a lucrărilor reprezentative; **18 martie -14 aprilie 2019;**

expedierea lucrărilor reprezentative pe secțiuni; 15 aprilie - 13 mai 2019 evaluarea lucrărilor; redactarea antologiei festivalului ce va cuprinde lucrările premiate; **16 -18 mai;** manifestările artistice ale Festivalului de Creație și de Interpretare „Ana Blandiana” (lansări de cărți / reviste literare, desfășurarea Sesiunii de comunicări științifice, dramatizări, momente poetice, recital folk, premiarea concurenților); **20 mai - 31 august;** expedierea premiilor în țară și în străinătate.

*

Premierea

*Se vor acorda premii pentru fiecare dintre secțiunile/subsecțiunile concursului (Premiul I; Premiul al II-lea; Premiul al III-lea, Mențiuni; Marele Premiu „ANA BLANDIANA” ; Premii Speciale), într-un cadru festiv.

*Creațiile premiate vor fi publicate în Antologiile Festivalului. (Editura Vatra veche, Târgu-Mureș)

*Lucrările Simpozionului, evaluate de Comitetul științific al Universității „Dunărea de Jos”, Facultatea de Litere, Galați, vor fi cuprinse într-un volum, format electronic.

*Diplomele participanților la secțiunea de comunicări științifice vor fi trimise în format electronic.

*Premiile finaliștilor concursului, care nu vor putea ajunge la festivitate, vor fi expediate prin poștă.

Invitați de onoare:

Scriitoarea ANA BLANDIANA - membră a Academiei Române, a Academiei Europene de Poezie, a Academiei de Poezie „Stéphane Mallarmé” și a Academiei Mondiale de Poezie (UNESCO), scriitorul NICOLAE BĂCIUȚ - membru al Uniunii Scriitorilor din România, redactor - șef revista VATRA VECHIE; director - Direcția Județeană pentru Cultură Mureș

Președinți/Secțiuni:

Profesor univ. dr. Simona Antofi, Universitatea „Dunărea de Jos”, Galați Inspector școlar - Limba și literatura română, prof. Budur Eduard, ISJ, Brăila Inspector școlar - Învățământ primar - prof. Bonciu Ecaterina, ISJ, Brăila Inspector școlar - Educație permanentă - prof. Ion Aurelia, ISJ, Brăila

Informații suplimentare despre condițiile de participare, redactare etc. se pot solicita la: /telefon: 0744601422 su pe adresa de email: asociatiaarspoetica@yahoo.com.

Recurs la Eminescu

Ca element paratextual, titlul volumului de versuri "Poporul de proști versus Eminescu", al poetului Răzvan Ducan, este extrem de îndrăzneț, pentru cei foarte conformiști, dar îi asigură autorului un confort ce-i permite să se desfășoare într-un joc, ale cărui reguli ni le impune, fără ostentație. Răzvan Ducan cultivă insolitul în abordare, pragmatismul în însumarea ideilor, versatilitatea în comunicare. Nu rămâne tributari unui mod de gândire canonic, ci, escaladează, cu grație, rigorile poetice. Aroganța asumării se disipează, treptat, pe măsură ce se conturează intenția de la care pornește: aceea că are o responsabilitate față de un tezaur numit Eminescu. Poate părea șablonard, dar, după zeci de ani și mii de pagini scrise despre marele poet, Răzvan Ducan scrie o altfel de pagină. Volumul este un memento, o întoarcere la vârsta gândirii autentice, acum, când „într-un secol de nimic”, ne-am pierdut de noi înșine. El îl smulge pe poet din timpul său profan, care nu-i aparține, pentru a-l arăta lumii în esența ce nu se revelase până acum. Din articularea unor teme și motive cunoscute pe rafinamentul spiritual al d-lui Ducan, se naște o radiografie neconvențională a tot ce a fost și va fi fenomenul Eminescu.

În acest context, poeziile din volum se recomandă prin forța rostirii și a rostuirii în și prin cuvânt, iar cuvântul nu se scrie, ci curge solemn, fără propensiuni duioase sau encomiastice, doar prin adevărurile subiectiv-axiomatice, puse într-un înveliș lingvistic cu inflexiuni livrești. Face autorul un cult pentru genialul poet? Răspunsul îl găsim în poeziile volumului, care se cer lecturate cu mintea și cu inima.

„Eminescu la Bellu” este poemul nemorții poetului, ironia pentru snobismul contemporan, care cioplește data nașterii pe piatra funerară și este, în același timp, iubire, pentru că Eminescu este „rezervă estetică de sublimă uimire”. Ideea nemorții celui care nu spera să nvețe a muri este reiterată în catrenul „A fost...”: „A fost jupuit de aer/ și tăbăcit cu pământ,/ A devenit

imputrescibil/ prin cuvânt.” Într-un joc nevinovat, autorul pătrunde, prin efracție, „gândind gândul lui” și surprinde manifestări de copilărească genialitate, când pune aripi de bondari cuvintelor, ca să nu depășească infinitul.

Nu de flori, aplauze și încoronări are nevoie poetul nemuririi noastre și asta simte și spune și Răzvan Ducan, omagiul cel mai sincer fiind o „salbă de meteoriți”, „mari șoapte”, „stele coapte”, dar, mai ales, „ Pentru că Eminescu e și-acum aici./ Păstrați, vă rog, și iarna, teii înfloriți!” („La statuia poetului, de ziua lui de naștere”). „Măiastra arcuire de limbă”(„Eminescu”) îi deschide poetului Ducan calea pentru a intercala în poezie „Fanta E minescu”, ce atinge din nou orgoliul de a ne revendica, existențial și artistic, de la tot ce e fibră de unicitate: „ Și vorbim, vorbim, doar ca să ne-auzim”.

Despre poezia „Încă de copil”, d-l Coșereanu spunea că „ are o candoare poetică aparte”. Mie mi-a atras atenția pentru că , natural și nesofisticat, îmbină aspecte ale etapelor vieții poetului cu trăirea ludică, dar într-un registru de seriozitate jovială. Reperle biografice sunt o constantă a volumului, re-crează o atmosferă în care-și dau mâna pitorescul și insolitul, interogativul și meditativul. Peregrinările Luceafărului prin țară și fiecare oprire sunt o aleasă pribegire, iar Răzvan Ducan recurge, în poezia „ Vorbind cu Blajul”, la un artistic joc de cuvinte, cu toponime și antroponime : „Ave Mica Romă” și „ Ave Micu Klain,„, în care, Mica și Micu au semnificații profunde pentru Eminescu. În registrul popular- arhaic și cu inflexiuni de doină, dar cu mijloacele artei moderne, se reface, din metafore reverberante, drumul poetului „ cu straița-n spate”, peregrinând prin spații românești, magice, între cer și pământ, păzindu-și povara de Căi Lactee și cuibare și învățând „o carie-n turlă să viseze” („Drum”). „Ceva de mâncare” nu cere și nu cumpără, ci, valorifică, jovial, transformarea în sursă poetică a oricărui fapt banal, a oricărui convenții, lăsându-ne a înțelege că hrana poetului e nepământeană, „ roiuri de lumini”, „ciorchinii sorilor”, „stupii galaxiilor”.

O trecere în revistă a miturilor fundamentale românești o găsim în

poezia „ Trepte”. Peste mitul estetic, al creației, „ O Ană din spatele unui zid de cărți”, se așează mitul transumanței, cu „ trei ciobănei”, apoi mitul etnogenezei cu reîntregirea neamului, „Trăiască nația!” și se rotunjesc într-o nemurire, prin mitul Eminescu, născut în „ ziua când a devenit indezirabil / Tot poporul lui ESCU”.

Cu atât mai notabilă această viziune, cu cât Eminescu însuși a fost un creator de mituri și de lumi. Iar teii, „planeții”, visul, compun și recompun un peisaj spiritual familiar, care face din el atât un blând semen pământean, cât și un căutător de muzici diafane, un orchestrator de inefabil și un regizor în „Teatrul teilor”.

Despre ipocrizie fardată și trecerea lui Eminescu în dimensiunea nemăsurabilă, despre ipostaza de „aură pentru îngeri” și cea de „limbă de clopot” vorbește Răzvan Ducan, cultivând, cu nesaț, terminologia poetică, dar și pe cea tehnică, monosemantică, într-o logică emoțional-subiectivă.

Fără să greșesc, voi spune, în concluzie, că volumul oferă o resemantizare a locurilor prea comune și prea bătătorite în decenii, o interpretare sui-generis, legitimată de experiența scriitoricească, o plăcere suverană de a se juca prozodic și o retorică la patru ace.

Din aceste simple și curate ingrediente, Răzvan Ducan are orgoliul de a crea o adevărată mitologie, care se numește atât de românește : EMINESCU.

PROF. LILIANA TOMA

AL DOILEA INDRIS

Sub același exotic și enigmatic *topos* scriitural, aș spune sub același *lironim*, e vorba, iată, de *indrīs*, Liliana Spătaru publică a șasea sa carte, **Necunocuta iubire** (Editura Astra, Sibiu, 2019). Și aici, poeta (care mai e tentată și de miniaturile japoneze, *tanka* și *haiku*) îl descrie fără a-l explica (nu știm adică, de exemplu, mai mult decât ce anunțăm cu ocazia volumului precedent, că e vorba de *indrīs*-ul hispanic, o invenție a ibericului Isidro Iturat Hernandez, autor odată al poemelor în formă fixă, toate cu titlul **Luna** – de exemplu, **Luna menguante**, **Luna crecinte** etc.); îl descrie numai, vreau să spun, precum în acest frumos poem cu același titlu: „De mă vei gândi vreedată./Să mă salvezi la toamnă îți cer./Cu toate închipuirile noastre de noi//Ninge-mă odată cu poezia/Brațelor tale de peste margini mă poartă/și nu mai privi înapoi.//În urmă rămâne doar vina c-am fost/manifest de iubire nescris., (**Indris**).

E vorba aici de o poetică anume, i-aș zice orfică: descinderea cântărețului antic la Euridice este deschiderea, cum ne încredințează francezul Maurice Blanchot, a nopții, urcarea cu cântul din obscuritate, de sub vâl, la poezie, la operă. Opera lui Orfeu ar fi așadar nu doar apropierea către un țel aflat în adâncuri, dar ea este aceea de a aduce ceea ce este ascuns la lumină, dându-i va să zică lumină: o formă și, prin urmare, realitatea. Mai întâi drumul – pierdut,

căutat -, ademenirea cu lumina iubirii peste margini a timpului ce duce la pierdere și rătăcire, ca în **Călătoresc cu tine**: „Călătoresc cu tine/Cum niciodată nu am mai călătorit./Uit cine sunt nu știu unde mergem//doar lumina din lacul inimii/mă surprinde cu timpul/de la marginea tuturor lucrurilor.//Să ne întoarcem? Am pierdut iluzia...drumul?!//Urmele ei au dispărut de mult în oglinda liniștii,..

Poezia nu vorbește, ea nu doar numește, poezia, ne convinge același eseist, celebrează; continuă să spună chiar și atunci când ceea ce e de spus se destramă într-un murmur amoros – emoția erotică e fără de nume, ea este însă invocată și celebrată, ca aici, în **Cât o iubire**: „Eu sunt la marginea tuturor lucrurilor /Până la nemărginire ești *Tu*, cu iubirea.//Eu sunt la margine de ceas, la margine de verde./*Tu* ești cuminenția anotimpurilor.//Eu mă hrănesc din lumina pământului/deși e-tunecat de atâtea strigăte!//Mai târziu dansez în zori cu fluturii./Pe umerii macilor și a vântului, vara//Căci toamna, mă surprinde-n cuvântul/de la marginea tuturor lucrurilor.//Legământ sunt Doamne, cât o privire!., (Menzione d’Oro – Sezione „Il Parnaso International,, , Concorso di Poesia „Il Parnaso Premio Angelo La Vecchia – I Edizione 2015-2016, Italia). Să înțelegem că totuși pierderea stăruie încă? „La marginea lucrurilor,, - aceasta nu înseamnă totuși căderea în absență, dar, ca să împrumutăm expresia lui Blanchot, este o prezență într-o absență infinită: chemarea amoroasă e neconținută. Ca în aceste memorabile versuri din poemul **Eram povestea de atunci**: „...și-am coborât în zorii vremurilor de-atunci. Eram/poveste de iubire. Parc-atingeam acea iubire, eram/mândrie fără capăt, virtuți, prejudecăți călcate//priviri ce-ți dau fiori, priviri ce-ncoronau porunci.../eram în vers//al păsărilor cântec și mângâierea zorilor prelungi./eram sărutat, în despletirea șoaptelor de-atunci!.,. O poezie va să zică de tandră celebrație, deja la limita intimismului – Liliana Spătaru nu-și îngăduie, cu alte cuvinte, erotica entuziastă, exultatntă, zgomotoasă, câteodată sedicioasă; adică acel eros, să-i zicem, absorbant, năvalnic și care inspiră nesățios lucruri ori gesturi, emoții și simțăminte dezgolite: e mai degrabă

aci un amor al tăcerii și al bucuriei liniștite: „Distanța dintre cuvinte/este iubirea neștiută de nimeni.//Agonii răzvrătite/fi-vom când fără să știm./asfinți-vom în toate cuvintele//din iubirea noastră neștiută de nimeni., (**Neștiută**).

Stările existențiale transmise de poemele Liliane Spătaru sunt, cum le percepem, mai mult indicii decât contururi, suficiente însă spre a ivi, crepusculară, aproape somnoroasă, contemplația - starea în care emoția pare a parveni la îngândurare. Inventarul memoriei afective, cum l-a numit cineva, nu se deapănă la lumina zilei, ci în murg ori, mai bine, înainte de ivirea zorilor – climatul favorabil începutului, inițierilor, atingerilor și despletirilor tainice. Iată, parcă ne îmbie Orfeu, din lumea aceea de misterii : „Ninge-mă odată cu poezia/Brațelor tale ce peste margini mă poartă/și nu mai privi înapoi.,

A.I.BRUMARU

Așteptând-o pe Venus

Mircea Teculescu (*Venus de februarie*, Fundația Culturală Libra, București, 2016) scrie o poezie cât o așteptare, una a împlinirii, a devenirii prin iubire, la margine de primăvară, luna februarie fiind una de trecere spre înverzire, înflorire sufletească și... trupească.

Boala încă acoperă orașul, dar și pe locuitorii săi, ținându-i în nemișcare („un submarin plin de molecule sunt acum, / eșuat pe o piatră de alabastru, / în orașul ce→

DANIEL LUCA

găzduiește seceta / și unde flori frânte / zac pe drumurile care te caută”), însă se întrezărește vindecarea prin cuvinte, acestea putând fi aflate mult mai ușor decât până acum („creionul este o seringă / pregătită întotdeauna, / singur îmi fac tratamentul / cu litere și cifre”).

Și singurătatea poate fi considerată tot un soi de boală, dar leacul ei nu e cuvântul, ci... Venus („stau singur, / cutreierat de imagini, / până departe, / unde îngerii pictează / tablourile mișcătoare / cu tine, / venus de februarie”).

O Venus enigmatică, misterioasă, sălășluind în tablouri ori în paginile unei cărți („... apoi, preocupați, ne-am întors, / fiecare la treburile lui: / tu, prin pagini de carte, eu la masa de scris”), în cuvinte („tănuțită vei fi mereu în cuvinte, / semnele misterioase că există”).

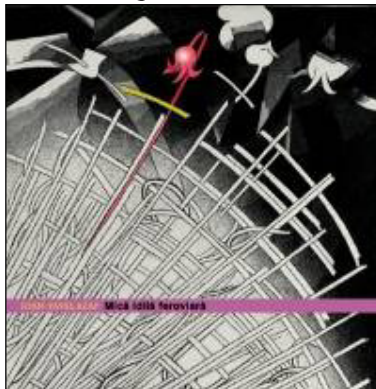
În fapt, o Venus de februarie din chiar acest volum, pentru că speranța unui viitor mai bun rămâne doar la acest stadiu („în fiecare seară tensiometrul. / pulsul, minima, maxima / și speranța că dulcele, îmbătătorul viitor / va schimba realitatea”), fiind însă preferată rămânerea între patru ziduri interioare, ca o retragere în propria realitate, plină de iubire și fericire, unde visarea este la ea acasă („iluzia ca o pasăre, / ascunsă în apartament / de cel care spera / că-și poate găsi cântecul preferat / în orice femeie”).

Pentru că singura femeie, capabilă de a-l înțelege pe poet și de a-l ajuta cu adevărat (ori măcar să încerce), e Venus de februarie, și nu din Millo („-Bună, sunt venus de februarie și îmi pare rău, / nu pot să-ți ofer un nici un fruct, / ca eva, odinioară, este încă iarnă, / aici și acolo, afară!”).

Subzistă însă pe undeva și temerea că într-un viitor incert locul lui Venus din poem va fi luat de altcineva („măine cine știe cine, poate un om de bine / ademenit într-un poem cutremurător, / autor, un fost turnător”).

Volumul de față reprezintă o căutare a sinelui, a eului interior, o încercare de refugiu în poezie, dincolo de propriile ziduri - din fața lumii înconjurătoare, neiertătoare, cruntă și insistent

NOBLEȚE DIAFANĂ

Mică idilă feroviară – antologie de autor (Editura Tribuna, 2018) e a șasea carte de poezie a lui Ioan Pavel Azap. Celelalte 5 sunt: *Autoportret cu mască* (Ed. RFT, Cluj Napoca, 1993); *Funigei* (Biblioteca Județeană „Paul Iorgovici”, Caraș-Severin, Reșița, 1997); *Poeme de cinci stele* (Ed. Limes, Cluj-Napoca, 2002); *Togă de gală* (Ed. Grinta, Cluj, 2008); *Ușa cu picioarele pe pământ* (Ed. Paralela 45, Pitești, 2011). Am putea adăug sau nu, un volum de catrene epigramatice, *Bărbi* (Grinta, 2002). O recenzie din 2010 - <http://www.caietesilvane.ro/articole/968/Cuvant-in.html> - referitoare la primele 4, ar fi cel mai consistent feed back public la poezia autorului. A cărui bibliografie și-a schimbat centrul de greutate spre specialitatea asumată, ca doctor (curând) în filmologie.

Vom renunța la obișnuita notificare a surselor selecției autorului. Dar importantă e armonia antologiei. Care poate fii citită făcând abstracție de natura ei selectivă.

Voi aplica schema personală quasiuzuală, citând o formulă critică și încercând, apoi, să-mi raportez propria lectură la aceasta. E adevărat, procedura am folosit-o mai ales la volumele de poezie ale editurii Neuma, plecând de la formulele intetice ale lui Horia Gârbea. Nu știu dacă omul orchestrează (termen uzat, care sper să fe acceptat de criticul poet) a citit sau nu poezia lu Ioan Pavel Azap, dar, dacă aș lua în serios afirmația acestuia dintr-o prefață, cred că-l va citi.

Iată ce spune Petru Poantă despre poezia lui Azap, cea anterioară

selecției antologice: „Este întrucâtva uimitor cum se conservă lirismul, o anume vibrație afectivă, într-o poezie care pare mai degrabă dispusă spre parodiarea și bagatelizarea propriilor criterii de constituire. Secretul constă în principal din simularea stîngăciei afit la nivelul versificației, respectiv al prozodiei, cît și al imaginarului. Existența e percepută aici din perspectiva unui banal mereu stupefiant, dar și cu „poante” neașteptate care dau dinamism aparentei deriziuni a vieții cotidiene. Farmecul de natură ludică vine în fond din mimarea subtilă a inocenței. Pînă și referințele livrești, la Bacovia îndeosebi, au aerul stîngaci al unor clișee. În realitate avem de-a face cu o deconstruire ingenioasă și cvasi-umoristică a solemnităților de tot felul și cu practicarea unui minimalism de un rafinament cu totul special. O formulă potrivită pentru modul acesta de poezie ar fi naivismul ironic.” Pasajul este extras din blogul lui Vasile Gogea, poet și filosof la rândul său:

<https://vasilegogea.wordpress.com/2011/09/26/prim-plan-cu-ioan-pavel-azap-in-usa-poeziei-dar-cu-picioarele-pe-pamint/>

Dacă, așa cum spuneam mă străduiam, recenzând volumele Neuma, girate de Horia Gârbea, să găsesc cel puțin unul-două puncte suplimentare definitorii, mărturisesc că dincolo de perfecțiunea formulării sintetice a consacratului – și mult regretatului – critic clujan, asumată implicit de la fel de consacratului Vasile Gogea, e extrem de dificil a găsi o dimensiune suplimentară pe care antologia de autor s-o releveze.

Cel mai bine îi reușesc lui Azap poeziile rimate (sau, uneori, semirimate). Cu care antologia chiar începe (*Togă de gală*): „Preschimbat în lumină amară așteptam reverii sacerdote / călăreții păgâni dezmoșteniți ai timpului se numeau / înfloreau lumânări și explodau bancnote / penitenții dimineților celeste privegheau.”

De fapt, fragmentul constituie rezumatul esențial al selecției. Mai departe exersează dezinvolt paradoxul (*Confesiune*, pg 12): →

RADU ILARION MUNTEANU

Niciodată nu mi-a fost
Atât de dor de tine
Ca înainte

De a te fi cunoscut.

Pare o filă din jurnalul lui
Colin, din *Spuma zilelor...*

Ba chiar se joacă de-a ars
poetica pe dos:

N-am să mai scriu poemul acesta, n-are rost,

Oricum îl știu pe de rost.

...

E un poem ca un glonț de argint...

...Dar iată că l-am scris și-am început să mint! (pg. 27)

Mă întreb dacă imaginea glonțului de argint e doar o găselniță întâmplătoare, sau autorul știe că argintul e otravă catalitică. Oricum nu asta e rostul poemului. Uneori poetul riscă. Clișeul „bătrâna doamnă” a căpătat o mare putere de iradiere și e greu de stabilit dacă de la Dürrenmatt cetire sau însuși dramaturgul i-a folosit forța intrinsecă. Oricum, deși poemul de la p. 29 este o ilustrare perfectă a diagnosticului lui Petru Poantă, are o respirație scurtă.

M-am întrebat de ce autorul a ales ca titlu al antologiei tocmai poemul *Mică idilă feroviară*. E adevărat, și acesta susține diagnosticul regretatului critic clujean și-i e caracteristic autorului, nu are rezonanța celor semnalate mai sus. Cel puțin în lectura mea subiectivă. Deloc neptrivrit, însă, ca etichetă identitară.

Desigur, a continua lectura aplicată poem cu poem, n-ar face decât să îmbogățească dosarul confirmii diagnosticului critic citat. aș putea găsi, o dimensiune decelabilă a poeziei lui Ioan Pavel Azap, pe care formula în jurul căreia am structurat raportul de lectură să n-i fi surprins? Cred că da. Pe de o parte această poezie filtrează, mai mult sau mai puțin discret, ceva din atmosfera boemei intelectuale clujene. Din fauna căreia autorul face parte. Pe de alta, iar asta e mai important, e că, dincolo de ludic, de parodic, de simularea rafinată a stângăciei (cu determinare blând autoironică), poezia doctorului în cinema are o abia sesizabilă melancolie subcentă. Dacă nu chiar o subtilă tristețe. Pe care ezită, de fapt, să le ironizeze. E ingredientul care dă materiei poetice o noblețe metafizică.

(<http://oldrimsix.info/noblete-diafana/>)

Ploaie de vară

Ana Urma (*Ploaie de vară*, haiku, Editura PIM, Iași, 2015) este unul din acei haijini care s-au deprins să gândească în dimensiunile absolut uimitoare prin simetrie, profunzime și rafinament, pe care această formă poetică tradițională niponă le conferă iubitorilor de frumos.

Scurtele notații dispuse în grupe de câte 3 versuri, cu structura 5-7-5, au cucerit-o definitiv, cu mulți ani în urmă. Dovadă a atașamentului ei pentru această specie literară, foarte populară în Japonia, sunt aparițiile ei periodice în revistele de profil, în alte diferite publicații, precum și multiplele premii la concursurile organizate pe teme date, de Romanian Haiku, sub atenta îndrumare a prestigiosului om de cultură Corneliu Traian Atanasiu, cel care a semnat buletinele sutelor de haijini, atât începători cât și avansați, din țară și străinătate.

După spusele autoarei, haiku-ul „este de fapt rememorarea unei clipe transpusă în imagine”. Cu alte cuvinte imortalizarea clipei, „a trăirii intense de o solemnă frumusețe” pe care, altfel am pierde-o din vedere, asupriți de instanțele zilei.

Asocierea haiku-ului cu o ploaie de vară, scurtă, intensă, răcoritoare și caldă în aceeași măsură, purificatoare, care spală ochiul de tina acumulată peste timp, sub ropotele căreia se scaldă copiii, jucându-se despuiți de cămășuțe și în picioarușele goale, în uliță, este cât se poate de justificată. Ploaia cu bulbuci care adună mici lacuri de acumulare în șanțuri, și straturi din grădini, prilej pentru a face vânt bărcuțelor de hârtie sau din frunze, lăsate în voie să plutească, la discreția unei adieri abia simțite: „zvon printre sălcii - / aproape de stăvilar / corăbioare” – spune Ana Urma.

Ploaia nestăvilită, suptă imediat de țărâna setoasă, care mai mult zvântă decât inundă, cine oare nu s-a scaldat în copilărie sub stropitoarea norilor a căror mânie scurtă se risipește imediat? Abia dacă apuci să joci tontoroii în picioarele goale în fierbințea țărână, că norii își iau vlea și totul e ca la început, de dinainte de repriza fulgerătoare.

A fi capabil să surprinzi aceste instantanee care-ți răcoresc, nu numai

pielea și ochiul, dar și gândurile, îți spală cuvintele și-ți înviorează statura, provocându-te la gesturi pe măsură este cu adevărat o artă. Dar mai cu seamă, să îmbini armonios tangibilul, corporalul, cu noțiunile abstracte, metafizice, într-o esență vitală, așa cum e sângele în organism, necesită o mare putere de concentrare, spontaneitate și originalitate. Ar fi de ajuns să privești florile perene sau cele cultivate-n grădină după o astfel de pluvioasă repriză. Ele își îndreaptă talia, se dezmeticesc de moleșea de dinainte, se îmbujorează, își scot la iveală armele de necombătut: suavele sau persistentele parfumuri, în efluvii amețitoare.

Grădina surâde, câmpia mulțumește, țărâna acceptă imediat darul de apă, copiii se joacă mai sprinteni, mai înviorați, cu strigăte și chioțe nestăvilite. Și vrăbiuțele, care mai devreme s-au scaldat neobosite în țărâna fierbinte, chemând ploaia precum paparudele, țopăie vesele și caută acum stropul răcoritor de pe frunzele încă umede.

Trecând cu privirea contemplativ prin anotimpuri, Ana Urma descoperă frumusețile naturii create de Dumnezeu, în sintonie cu stărire sufletești umane și bucuria lăuntrică stă să izbucescă într-o formă de lirism cu totul special, nu reprimat, nu sugrumat, dar esențializat până la stilizare. Este darul poetei de a putea chintesențializa o imagine, un fapt, o idee, a defini o categorie abstractă. Dar poți defini Lumina, aerul, apa, pământul, iarba, floarea abia deschisă?→

CEZARINA ADAMESCU

Acest lucru încearcă haijinul, într-o continuă revelație asupra frumuseții și rosturilor firii. E un joc uluitor de inteligență, spirit și har creativ, cea mai subtilă formă de materializare a inefabilului (dacă acesta s-ar putea materializa!). Desigur, haiku-ul nu se poate povesti, dar imaginile pot fi desfăcute precum cadrele cinematografice sau fotografice, în zeci de alte imagini virtuale care pot fi interpretate, în funcție de mișcarea lor. De altfel, există și astfel de creație poetică în spirit de haiku, inspirată de imaginea preexistentă, fotografie, tablou, imagine cinematografică, ca și creație pe temă dată: epigramă, catren ș.a.

Este ca-n **Rugăciunea inimii**: de la un timp, nu omul se roagă ci Duhul, mintea coboară în inimă și acolo înfăptuiește prefacerea din trup în Cuvânt. Unirea minții cu inima, presupune ca mintea să-și afle odihna în lăcașul inimii, acolo unde-L află pe Dumnezeu. Accesibilă tuturor, dar numai unii ajungând la perfecțiunea acestei taine, la profunzimea și subtilitatea ei.

Ceea ce e caracteristic acestei specii de poezie este neprevăzutul. Cu un început care fixează cadrul specific anotimpurilor, cu un cuvânt sezonal numit **kigo**, apoi, cu două imagini diferite legate între ele, iar ultimul vers, cu totul surprinzător astfel încât, poezia se transformă într-o poveste redusă ca dimensiuni, dar care are conținut, substanță poetică. Citim în enciclopedia liberă Wikipedia, referitor la haiku: „*Această nouă formă de poezie avea să fie scrisă, citită și percepută ca un poem complet, independent, și nu ca o parte a unui șir mai lung de versuri*”.

Eliptice, fie de subiect, fie de predicat, fie de alte părți ale vorbirii, (adverb, adjectiv), scurtele poeme au exact atât cât trebuie ca să creeze o imagine-blitz, născătoare de poveste. Este, dacă vreți, micul rezumat de la începutul fiecărui capitol dintr-un roman clasic, în care se relatează acțiunea pe scurt.

Ana Urma surprinde ceea ce este mai caracteristic în cele patru anotimpuri: „*schimburi tainice - / pe locul troienelor / primii ghiociei*” ; „*dezgheț timpuriu - / ramurile salciei / mângâie apa*” ; „*brândușele mov / în urma dezghețată - / pe vale satul*” ; „*tarabe cu flori / și mlada coșurilor /*

înmugurită” ; „*lăstarul plăpând - / la mântuirea iernii / ochi de mătșori*”, ș.a. (**primăvara**).

Și mici pasteluri de vară: „*plouă de vară - / între două tunete / capriciu de Bach*” ; „*plouă de vară - / în golul ulciorului / susură greieri*” ; „*aproape seară - / floarea soarelui pe câmp / debusolată*” ; „*plouă de vară - / rochița rândunicii / întinsă pe gard*” ; „*iarba mai verde / doar în jurul fântânii - / joc de sănzienă*” (**vara**).

Și toamna oferă o bogăție de imagini superbe: „*răcoarea nopții - / greierii s-au mutat în / căruța cu flori*” ; „*pasărea zburând / din cenușă de trestii - / soare la apus*” ; „*stoluri de cocori - / semnul infinitului / pe colțul foii*” ; „*cântec de greieri - / cobzar oftând pe prispă / coardele în cui*” ș.a. (**toamna**).

Măreția **iernii** este surprinsă în imagini strălucitoare: „*culmile ninse - / în palmele bunicii / semințe de flori*” ; „*flori de chiciură / împodobesc măceșul - / fructele în ceai*” ; „*arginții iernii - / în palmele întinse / un strop de apă*” ș.a.

Se remarcă jocul măiestrit al simetriei dintre cuvinte și folosirea oximoronului pentru a sublinia antagonismul dintre imagini. /.../

Practicarea acestui gen de poezie te face să fii mai atent, mai receptiv la rosturile firii, să observi schimbările din jur, rotirea anotimpurilor, să pui în evidență frumosul, să gândești în imagini, să-ți pui în valoare virtuțile creatoare, să dăruiești fărăme de frumos semenilor tăi, să atragi atenția asupra unor aspecte, fără să fii moralizator, să-ți ordonezi viața după coordonate morale înalte. E în primul rând, o biruință asupra sinelui. Totodată, te învață să pui preț pe valorile de semnificație importante în viața ta și a altora. Dar și categoriile estetice care-ți fac sufletul să vibreze. /.../

Deși operează cu categorii cunoscute, decupate din natură, conform cunoașterii empirice, intuitive a haijinilor, poezia de spiritualitate niponă aduce ca noutate sistemul de gândire al inițiatorilor ei, bătrânii înțelepți care au rămas în istoria culturii universale drept filozofi ai esteticii literare, în proporții perfecte, armonioase, care scot la iveală frumusețea sufletului uman. În plus, provoacă emoții cu reverberări lirice. Paradigma poeziei

nipone păstrează proporția dintre formă și conținut, într-un echilibru perfect care creează armonie, pace, liniște, relaxare ca și muzica ambientală. /.../ De remarcat renunțarea definitivă la semnele de punctuație și folosirea doar a liniuței – a cezurii – **kireji** - pentru a separa cadrul de acțiune. **Kigo**-urile fiecărui anotimp, lapidaritatea, elipsa, dar și absența verbului și de cele mai multe ori a adverbului sau adjectivului sunt caracteristici ale acestei poezii condensate. Nichita Stănescu (și el autor de haiku) – ar numi aceste mici poeme: **Respirări**. Pentru că, într-adevăr sunt scurte respirații sau imagini frugale.

Ana Urma ne aduce prin acest volum „*un pic de infinit*”, un strop de nemărginire într-o formă personalizată. Desigur că această formă concentrată de poezie presupune o măiestrie și o înzestrare fără cusur, o cunoaștere a lumii, a naturii înconjurătoare și a naturii umane în același timp. E clar că poezia aceasta, în spirit nipon este un instantaneu, o străluminare a minții care dezvăluie o imagine, aidoma instantaneelor fotografice. Unele poeme au un fel de puritate a expresiei înduioșătoare: „*bătrânul cireș / înflorit peste noapte - / copil în rugă*” ; „*rafaală de vânt - / din cochilia albă / o buburuză*” ; „*ziua florilor - / cunună de salcie / pe brațul crucii*” ; „*flori în cădere / pe banca tot mai albă - / altfel de ninsori*”, ș.a. /.../ Dincolo de pragurile noastre senzoriale, poezia haiku conține simplitate, naturalețe, eleganță și mai ales, spirit.

Pentru cei neavizați, poemul de inspirație niponă poate părea prea simplist și, necunoscând regulile, lipsit de sens.

Poate că fiecare poem are povestea lui, așa cum este cel cu care autoarea a luat mențiune la concursul săptămânii de pe Romanian Haiku, etapa 152, pe care autoarea îl explică în continuare într-o evocare emoționantă: „*slujba de seară - / chiciura pe umerii / clopotarului*”. Poemul e comentat de Cornel C. Costea la sfârșitul volumului.

Aproape fiecare poem este o lecție de etică și de viață pe care autoarea a ținut să ni le ofere, în felul ei discret caracteristic. Ceea ce mi se pare remarcabil.

Cercul Poetilor

Irina Lucia Mihalca - Poezia
/prezentare pentru secțiunea din
antologia „Cercul Poetilor”,
volumul II, Editura Colorama,
Cluj-Napoca/

Revanșa eului liric marchează, dincolo de fardarea unei realități căreia i se explorează marota identității, o încremenire în semn. În semnul duratei, mai cu seamă, fiindcă retragerile nu diseminează nostalgii, cum destui cred și din păcate cred că așa trebuie să se exprime în scrisul literar, ci ascund posibile deschideri simbolice.

La Irina Lucia Mihalca, lumina e zidire lirică, majestate ființială, punct și contrapunct.

Asemeni dansului fotogramelor pe ecranul-iluzie freudian, totul alunecă într-un parcurs ascendent, viziunile sunt ficțiuni, fascinație și deopotrivă experimentări. Dar sinele pozitiv e și în esența lucrurilor, ele se pot reinventa, memoria ne conține, perversă e numai minciuna realității. Poezia aceasta încalcă, am zice că programat, scenariul spectacolului din real, pune voalul pudibonderiei acolo unde nu mai este nevoie decât de depășirea mesageriei idealităților, ea, idealitatea inspiră un alt miracol („Străbați furtuna deșertului în căutarea celei care/ și-a răscolit visele noapte de noapte,/cascadă curgând/în carnația coapselor/răsucite din unda de dragoste.”), poveste de dragoste fără sfârșit.

Blazonul acestei poezii pare să fie iubirea, viața e o simplă diatribă, doar dragostea e frisonul

fonogonomic. Nu există rateuri în acest imagism de efecte, trama ideatică fiind și ea un proiect vizionar. Demitizările, mereu surprinzând incasant zona acestor confesiuni abisale despre „construcția” universului din sentimente și emoții, aur ființial, soare și surâs, sunt parte dintr-un discurs interogativ bine pus la punct. Reverii convertesc meditația în vis frenetic, eul evocă, uneori emoțional-sarcastic, până și memoria puberă, filiera clasicizantă e însă foarte bine voalată și modernitatea acestei lirici arată o prospețime de invidiat între candidații de promoție la un podium al celor mai buni dintre cei mai buni.

Autoarea este protagonista unui metadiscurs, iar metaforizarea e mai degrabă concentraționară. Inconfundabilă, însă, pare poetica subsumeabilă, stilul pulsează aluvionări de imaginar, asimilări în interiorul discursului. Totul înseamnă un elaborat anti-utopic, polifoniile consacră un happening de răscumpărări ale ființei în relația cu universalul.

Modalitatea aceasta lirică descinde din expresionismul interbelic, dar ținuta de-acum arată o componentă dialogică foarte clară. Policromia discursivă arată în Irina Lucia Mihalca o poetă imprezvizibilă și de aceea foarte originală doar că revizitarea melancoliilor nu e o simplă reverență grației, ci un debușeu al explorărilor sentimentului. Lirică a armoniilor celeste și a vulturilor hymnice ale elementelor (și elementarului), poezia aceasta vine să sugereze puternic o gnoză, a reveriilor calme, cuminți, jurnal afectiv de liniște interioară, de ceremonial inițiativ al cuvintelor debrășate de la colocialul esenței, înluminând pedestalul timpului, durabilul. Infinitatea lumilor posibile se „cântărește”, ar zice eul liric, prin poem. Întors spre sine, eul se (auto)extrage din propria singurătate, este un eu multiplicându-și esența. Fiindcă numai dintr-un unu apocrif, (d)enuțul limitelor își are începutul, precum orice ieșire din labirint nu face decât descarcerează utopia, o șterge cu aceeași grație de iluzoriu și, *mise en abîme*, purifică discursul, înlătură primejdiile debrășării de la ispitirile modernismului liric.

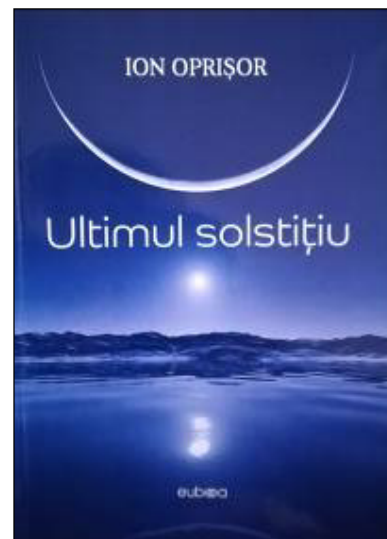
Iată de ce, bunăoară, distingem în insolitul scenariu al poeziei Irinei Lucia Mihalca, și paragrafe în care

inocularea perfidă a melancoliei între anti-teze nu e decât o gesticulație de frondă puțin relaxativă și fără exces convențional. Asta nu înseamnă că atipicul e aici autenticul; dimpotrivă, lirica nu este una computațională, cum o întâlnim la colegele promoției sale, iar imagismul coerențelor nu este siluit în vreun fel de edulcorări de sezon. Poezia aceasta are un corpus al ei bine articulată, seamănă cu o poveste care nu se mai termină, dar o poveste frumoasă.

Marja de manevră a eului e aceeași insolită, ca un „secret” al experienței, peste idealurile ființei, studiul gesturilor prin edificarea versului fiind resortul unei decodificări în simbolistica realului. Miraje pot fi, deci, viața și dragostea, dar lirismul vibrant e argumentul pretextual, focalizează vulnerabilul, redistribuie uimiri și impresii, erudiție și grație, metafore și „diviziuni” ale imaginarului precum așteptarea, stare de bază. Avem o poetă interesantă și acesta e un lucru foarte important dacă mai vrem să credem în destinul poeziei noastre.

IONEL BOTA

Femeia ca o nălucă

Ion Opreșor nu se dezmente. În volumul *Ultimul solstițiu* (Editura Eubee, Timișoara, 2018) rămâne același adept al serenității, al liniștii (autoimpuse), al sentimentului și al trăirii interioare și nu al exteriorizării brutale, violente.

Poezia e văzută ca un loc al retragerii din tumultul și neliniștile →

DANIEL LUCA

vieții, locul unde orașul se întâlnește cu deșertul, iar zeul le ia sub aripa sa clocotitoare, ducându-le într-un timp al nălucirilor, stăpânit de „fata morgana”, cu o singurătate incertă („zodiile își vor scutura solzii / pe umerii altei vieți / și zeul însuși va săgeta văzduhul, / împărțindu-mă în două jumătăți // în una țin nevăzut restul zilelor / ca pe-o cămașă din hârtie creponată / cealaltă jumătate... / a murit mult, mult înainte de timp”).

Pentru că atât orașul („aici orașul destramă lumini / soarele răsare întâi și-ntâi / din părul tău născocind țărniuri / iar străzile înguste contopesc destine / cu propriile neliniși”), cât și deșertul (locul de origine al zeului începuturilor: „o nesfârșită întindere de nisip / înșelătoare ca o minunată grădină”) sunt spații ale pierzaniei, ale distrugerii, ale rătăcirii în cerc în absența unui ghid, a unui sprijin.

Iar solstițiul de iarnă, ce aduce cea mai scurtă zi din an, este propice penumbrelor, iluziilor deșarte, strivitoare („atât de aproape / vânzătorul de iluzii / strivind sub pași păsări / trece strigând”; „apoi trece nevăzut / prin cumpăna sângelui”), dar și al apariției... ei, ca o durere năzuită și plăcută („sint o durere ușoară apropiindu-se de degetul mic / - e mâna ta de departe împletind nălucirea ființei / cu liniștea diafană a cerului”).

Mâna ei e pe cât de ușoară, pe atât de zburdalnică și dornică de... zbor („măinile tale sunt aripi”). Dar și de trăire într-un spațiu deschis, fără opreliști, în sânul naturii, de confundare cu aceasta („ca din frunzișuri îi cădeau pe umeri / frânturi colorate de cer / părul ei mirosea a mere coapte / mâinile a iasomie”).

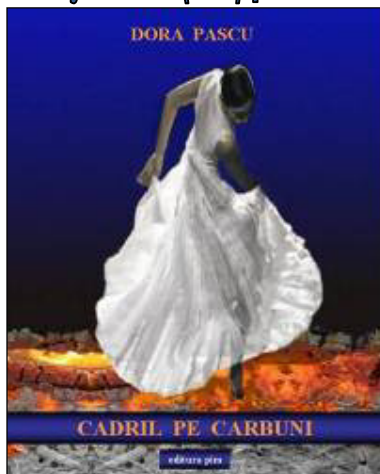
Însă femeia visată prinde contur cu adevărat numai în lucirea oglinzii, acolo unde își acceptă zidirea („apoi am zidit în oglindă trupul întreg / al unei făpturi între două vârste / și ea mi-a spus / că au înflorit merii”).

Pentru ca în cel din urmă poem din volum ea să își părească locuința vremelnică, prinzând puteri nebănuite, spre a pătrunde în adevărata realitate (acolo unde zeul dispare), așteptarea luând sfârșit, iar singurătatea destrămandu-se aproape pe nesimțite, cu binecuvântarea lui Dumnezeu („Doamne, prin oraș străzile / joacă zaruri cu amintirile / iar vestea ultimului solstițiu /

desprinsă din inima asfințitului / întinde aripi celei mai frumoase singurătăți // eu aștept la capătul mâinilor Tale / o otravă mai tare decât viața”).

Poezia lui Ion Opreșor are în prim-plan femeia ideală, visată și îndelung râvnită, cu multă speranță, în pofida întunecimilor ce par a acapara totul în calea lor.

În beția cadril(ului) pe cărbuni

Noua carte a Dorei Pascu, intitulată *Cadril pe cărbuni* (Editura PIM, Iași, 2018), readeuce în atenția cititorilor o poetă matură, stăpână pe mijloacele de expresie, care știe să metamorfozeze lacrimile în briliante și să împletească din suferință covor de stele. Poezia de debut a volumului, al cărei titlu constituie și titlul cărții, confirmă din plin că aventura sa pe meleagul literelor este una reușită, făcând-o să renască din propria cenușă și să-și (re)descopere paradisul din inimă: “Poezia-i făcută să cânte,.../ să mă urce pe culmi, să m-avânte,...// Să mă-nalțe și să mă coboare,.../ să mă scalde-n balsam când mă doare,...// Să-mi ucidă balaurii-n minte,.../ să-i strunească să joace cuminte,...// Poezia mă scaldă-n cucută,.../ mă cufundă-n durerea trecută”.

Îndârjirea sa de a scrie inspirată și (sau mai ales) de universul lăuntric, nu doar de cel exterior, seamănă cu a condamnatului ce se agață cu disperare de viață, în dorința sa arzătoare de a (mai) trăi, căutând noi posibilități în acest scop: „În vise, zborul e posibil/ peste câmpii și peste văi,/ spațiul îți este accesibil,/ și se

deschid atâtea căi”. Zborul sugerează nevoia de sublimare, de evadare din banalul cotidian sau din necazurile inerente vieții terestre, pe care Dora o resimte. El poate exprima, totodată, aspirația (poetei) de a se elibera de orice constrângeri care (i-)ar putea îngredi libertatea individuală și, nu în ultimul rând, de propriile neputințe. Mircea Eliade afirma, în acest sens, că actul zborului semnifică năzuința omului de a sfărâma barierele care îl țin legat de pământ. Căutarea armoniei interioare (și exterioare) este, de asemenea, sugerată prin zbor.

Visul, al doilea simbol important adus în atenție, ce reprezintă un mijloc de transcendere și o cale de a cripta imaginea lumii individuale, reflectă necesitatea (inconștientă) a Dorei de (auto)purificare și înălțare spre Lumină, spre absolut. Ideea de zbor și motivul visului, împreunate de pana măiastră a poetei, fac să rezulte o combinație ademenitoare: „Tot ce-ți dorești rămâne zborul,/ să zbori în vis e-așa plăcut,/ dacă nu mi-o muri... motorul/ cred că în vis am să mă mut!” (*Care zboară?*).

Dora Pascu își dezvăluie și în acest volum latura umoristică, așa cum ne-a obișnuit, ce o ajută să se elibereze din captivitatea mâhnirilor în care se scaldă, de regulă, ființa umană. Ea face haz de necaz, persiflând tendința unora de a evada în lumea lui Bacchus, din cauza fricii de a înfrunța cruda realitate: „Unii beau și beau de luni,/ alții nu beau și s nebuni,...// Marți se schimbă calimera,/ se-ncălzește atmosfera,...// Miercuria se bea în cerc,...// Joi se-adună toți nebunii,.../ și viuesc precum un roi/ de slujbași la suflet goi...”, iar săptămâna continuă în acest registru, până vine duminica; atunci „revin din paranormal,/ se curăță de păcate,.../ și încep a se gândi/ *că de mâine luni o fi*”, când o pot lua de la început, ultimul vers dând și titlul poeziei.

Poetica este, pentru Dora, un colac de salvare, o licoare dulce, care o ajută să digere mai ușor lehamitea instalată involuntar, în urma „ingerării” amarului cotidian: „Mi-e silă, mi-e lene, mi-e jale, mi-e fum/ mi-e de tot și de toate, de-atunci și de-acum,/ mi-e greu, mi-e târziu, mi-e doar negru și-amar,...// mi-e silă de sila călcatului strămb,/ mi-e urât, mi-e pustiu, mi-e mult și puțin,/ mi-e→

CAMELIA ARDELEAN

lehamite-n oase, mi-e rug și pelin”
(*Mi-e oricum, mi-e oricât*).

Schimbind puțin „macazul”, autoarea își exprimă dragostea pentru cel mai nobil animal, calul, dedicându-i versuri încărcate de magnetism. Cred că aducerea acestuia în prim-plan nu este întâmplătoare, calul fiind cunoscut ca un patruped inteligent, puternic, ce simbolizează curajul și grația, focul și cerul. Deși a fost domesticit de către om, în el clocotește dorința de libertate, ce curge și în venele Dorei, chiar dacă o (re)țin considerente legate de conștiință sau de altă natură: „Uneori așa îmi vine/ să-nham caii la trăsură/ și să plec, uitând de mine/...// să mân caii, de nebună/...// Și s-alerg pe drum de care,/ bidiviii să necheze”, concluzionând cu tristețea celui împăcat cu propria soartă: „Asta-s eu, nimic nu-mi merge,/ patimi n-am, nu am trăsură,/ n-am nici bidivii s-alerge/ și, atunci, de unde ură?” (*Să mân caii*).

O splendidă replică la poezia lui Adrian Păunescu (*Iubita mea, ți-am cumpărat un munte*) este *Muntele vrăjit*, în care autoarea deplânge, de asemenea, servindu-se de bogăția tropilor, masacrul nemilos asupra codrilor noștri dragi: „Iubitul meu mi-a dăruit un munte,/ l-au înșelat amarnic la cântar/ și-au bătut joc de straietele-i mărunte,/ că nu i-au dat întregul inventar/...// Și am pornit, în faptul dimineții,/ pe o cărare șerpuiind-n nori,/ când zdrențuind, la greu, perdeaua ceții/ tot muntele sări din subsuori/...// De sus de tot, se prăbușeau la vale/ trunchiuri de brazi golite de frunziș/ de ai fi zis că un frizer în cale/ s-a pus să-i bărbierească-n curmeziș”.

O poezie tulburătoare, dedicată mamei, este *Azi, ca și ieri*, în care poeta (își) amintește cu nostalgie de imaginea suferindă a celei ce i-a dat viață, pe drumul spre „ultima destinație”: „Și nu-mi cereai nimic, doar bob de rouă/ să-ți potolească setea de nestins/ și ți-l doreai micuț, chiar rupt în două,/ iar sufletul nu ți-l dădeai învins// Știam sfârșitul ce avea să vină/ și-l așteptam cu suflet împietrit,/ erai deja uscata-mi rădăcină,/ iar eu – păcatul tău cel mai iubit”.

Ecouri ale unei iubiri de mult pierdute se aud stins dintr-o altă poezie, în care natura poartă în faldurile sale fărâme din pasiunea de

altădată: „Pe plaja ta, nisipul plânge/ un soare ce-a rămas uitat/...// Pe plaja ta, nisipul doare/ și mă ucide val cu val/...// Pe plaja ta, nisipul geme/ de dorul undelor de-azur,/ de dorul vechilor trireme,/ de dorul gândului impur/...// Pe plaja ta, nisipu-ngână/ un cântec ce-a murit de mult” (*Pe plaja ta*).

Teama, acest dușman tăcut al omului, își face loc, precum un vierme sub coaja unui măr aparent sănătos, în sufletul poetei: “Trec păsări mari pe cer rotind/ tristeți în aripi, spaime mute,/ cu ochii-ncerc să le cuprind/ și spaima vor să mi-o mprumute// Renaște-n mine teama lor...” (*Cer rotind*). Frica de bătrânețe, devenită obsedantă, se regăsește și în poezia *Bătrânețile...*: „bătrânețile vin/ târșâind pe picioare,/ nu le pasă că vrei/ să mai fii ca o floare/...// vin din sud, vin din nord,/ vin pe sus, vin pe jos/...// fură păr, fură dinți/ șleauri fac în obraz,/ ba mai fură și minți/ tu nu știi și faci haz/...// ...tu rămâi năucit,/ nu mai poți face-apel”.

Pesimismul accentuat în care se scaldă aventura lirică a Dorei Pascu este evidențiat și în versurile poeziei *De dinăuntru*, acestea transmițând cititorului o stare acută de disperare și abandon (sufletesc): „Azi, am sunat la soneria mea,/ N-a fost vreunul care să-mi deschidă,/ Suna a gol, suna a nimenea,/ Chiar sunetul părea să se închidă/...// ...Și-am renunțat, că așteptam zadarnic!/ Am înghițit în sec, e-un caz închis,/ De dinăuntru, eu sunam amarnic!”.

Un alt poem emoționant, de data aceasta în vers liber, debarasat de lanțurile prozodice, cu rime neregulate/ocasionale, este *Valoarea unui sfert de ceas*: „Mă iartă tu,/ băiatul meu,/ că vreau să ne vedem/ mai des/...// să-mbătrânesc/ nu mi-am ales/...// iar dacă-ți cer/ un sfert de oră/...// e pentru că,/ de-acum, la mine,/ oricare sfert e cântărit/ și măsurat bine-n centime/...// atunci când vii/ aruncă-ți ceasul și tableta/ și telefonul și iphonul/...// că fură mult din sfertul meu”.

Poeziile Dorei, meditative în cea mai mare parte, sunt inspirate din viață, din problemele existențiale, a căror rezolvare nu (ne) este aproape niciodată la îndemână. Ea se pricepe să radiografieze sufletele oamenilor, să le decipteze emoțiile, uzând de această prețioasă abilitate pentru a

“confectiona” scenarii lirice de o deosebită plasticitate.

Aș încheia, folosindu-mă tot de versurile sale: „Câteodată,/ fără să te doară ceva/ simți un gol nesfârșit/...// n-ai nimic, ești întreg, ești tot tu,/ însă golul e gol/...// și te doare neștiința,/ neputința, credința,/ că nicicând, niciodată,/ n-ai să-l umpli...” (*Stare*). Din fericire, se pare că leacul împotriva alunecării în abis se află (tot) la ea: „Câteodată,/ când sufletu-mi urlă/...// mă refugiez în poezie,/ acolo unde negrul știe/ că și albul te doare/...// mă refugiez, cât încă mai pot,/ în greul mirării/ că încă sunt tot” (*Refugiu*). Eu îi doresc să poată să-și umple acest vid interior cu dulceața poeziei, astfel încât el să se piardă printre amintiri, până la dispariția sa definitivă...

Ce te-ai face dragoste, fără îndrăgostit?

Sunt o grămadă de speranțe, urmate îndeobște de iluzii, însă într-un mod crunt selectiv, mai rar se întâmplă ca unele să treacă dincoace/dincolo de pragul realității, fără a se împiedca sau a da cu capul de grindă. Femeile care mai de care de-a valma cam în ciuda bărbatului, se lipesc destule de retină, doar de suflet e mai cu dichis. Și e bine că e așa, altfel cum ar fi cu puterea infinită a dragostei, multiplicată indefinit... Ei bine, asta nu c-ar fi neapărat o regulă, mai sunt și unii ca mine care se ndrăgostesc tot la cinci minute.

În ce-l privește pe **Puiu Răducan**, lucrurile sunt bine așezate, există clar de tot „**Flecia** →

DANIEL MARIAN

zâmbetului meu” (Ed. *Antim Ivireanul*, 2015). E până la urmă omenește, am spune, dacă nu ar fi vorba de un poet, și aici se țese acea nuanță filigranată despre care voi face vorbire. Iar plimbându-mă prin largă paletă de expresie poetică, după cum mi-e firea, nu mă voi opri dintâi la textele care urmează canoane stricte, ci iată unde: „În parcul cu alei înguste/ Stau pomii rezemați de fuste./ Prin ramuri boite cu farduri./ Privește lumea printre garduri./ Cum pe sub fusta tremurândă/ Plutește-o mână... ca o undă...// Și-n noaptea singură ca dricul./ Intră în tremurici buricul...// Iar sâni strânși în chingi de lapte/ Se zbat și vor în libertate...// Și foamea lor se stinge-n sânge./ De dragu-amarului ce plânge./ În timpuri de-astea spâne, blege./ Nici pofta n-o poți înțelege./ Da-n noaptea când te frige spuza./ Iar lângă pom arde rău buza./ Sub fusta scurtă, înflorată./ Mai trece mâna, înc-o dată...// Mișcări lascive... unduioase.../ Ce-nchid toți ochii de la case./ În pași de muză vine toamna/ Și-n sâni dulci ce-i poartă doamna./ Se zbate laptele și frige...// Mai jos, un copilaș mic plânge.” (Prin parc). Cu rezervă asupra finalului grăbit și forțat, aș spune că acesta este un poem bun. Aici e poetul săltăreț, mai viu și mai puțin tomnatic. Și aici ar face bine să rămână. Doar că firea lui îl îndreaptă în zări mai voit/nevoit eufemistice, nu știu de ce, mai bine zis din ce pricini, considerente, nădufuri. Ei bine, producțiile de acest fel le voi lăsa în seama altora, avizați într-acolo.

Ceea ce în continuare mai remarc, face referire la capacitatea și disponibilitatea poetului de a fi concludent în mediul său pe care-l simt eu natural. Așadar: „Ca un soare-n asfințit-răsărit/ liniștea-ți surâde pe buze./ Timid mă apropii cu gândul/ de fruntea inimii tale/ și-i las în buzunar/ floarea de cireș/ cu care să-mi șteargă/ lacrima singurătății/ ascunsă-n liniștea vulcanică/ a nopților pustii...” (Liniștea). Interesantă construcție, nu-i așa? Are cam tot ce-i trebuie, poate ceva liant înspre a îndulci pe alocuri intersecțiile ascuțite cu altele curbe.

A! Și încă: „Marama norilor lănoși/ leagă cerul la ochi./ Lacrimile crucilor/ înrudite cu ploile/ acide/ merg pe poteci/ noduroase/ cu vorbe care dor./ În insula seninului ochilor

tăi/ dorul lânzește-n suspine./ Te-aș uita./ dar nu pot să-ți ascult inima...” (Norii).

Să nu fie cu păcat, să fie și aceasta: „Luna a umplut/ noaptea cu povești./ iar acum./ cu fermoarul la săni defăcut./ stă-n vârful plopului/ proaspăt văruit/ să le asculte./ Fluviul gândurilor niocurne/ străbate Valea Dragostei./ Câmpia Viselor./ Lanul Iubirii/ Coasta Dorului.../ în miresmele bățăilor/ de inimă crudă.” (Noapte cu povești).

Da! Simt cum se formează un cerc flexibil, fără a se închide, prin aceste patru repere.

În concluzie, Puiu Răducan poate fi poet cum vrea el, eu astfel îl văd cum mai sus poemele sale.

Umbră mării nu este marea

Într-o încăpătoare bancă de stări de suflet, intră la orice oră nefericirea, pe ușă sau pe sub ușă, înaintea fericirii care până se îmbracă, piaptână, rujează și machiază, de multe ori trece ora de închidere a băncii. Atunci când e îngrămădeală și nefericirea se satură cu biletul la ordin afișat la vedere, își aduce aminte de calitatea ei aceea de umbră de suflet. Oricum, nefericirea e ultima chemată și prima venită, insinuată, aproape predefinită.

Despre nefericire nu se țin lecții, cum nici despre umbre. Se poartă numai decoruri, de un straniu luciupal covârșitor. Astfel cred că s-a născut o carte-falie în memoria conștientă, care să cuprindă tocmai ceea ce în mod normal nu ar fi de cuprins, nici de dorit și nici cu puțință. „Umbră mării nu e marea” (Ed. *Junimea*, 2019) presupune ca

sintagmă o dublă frângere a spectrului fizic cel referitor la substanță. Chiar o compătimitare a substanței, dacă ne gândim că superba, neînfricată și neînvingătoare, după ce că nu ar prea avea umbră, din start umbra ei e definit condamnăta la neconcludență.

Liviu Antonesei, în știuta sa iscodire la marginile lucrurilor și chiar conceptelor, exclude temerile din registrul cu sentimente, dă la o parte înfățișările realului cele palpabile și procedează la un recurs în anulare pentru a se face înțeles în fața unei instanțe a percepției. „**Jocul arlechinilor**” se constituie într-o îmbinare între expresivitate gotică a nefericirii și dizertație despre nefericire aplicată. „Nu devii nefericit, nimeni nu devine așa./ te naști pur și simplu dintr-o conjurație a stelelor./ dintr-o întâlnire greșită între persoane greșite./ dintr-o chimie care a mișcat formula genetică./ sau din lenea ori capriciul unor zei smintiți –/ și asta e o condamnare pe viață, e scris/ pentru totdeauna, cu sincope uneori./ prilejuite de jocul vesel al arlechinilor./ minunați cei din Piața San Marco, cu/ hainele domino, gesturi pline de haz/ și salturi mortale, care îmi revin mereu/ în minte în momentele grele, pustii./ sau de muzica născută din mintea preclasicilor./ de albastrele bluesuri, uneori de combinațiile/ alcătuite aproape autonom de computer./ Și cite o femeie bintuită de geniul binefacerii/ pare, uneori, să-ți acorde amnistie, poate chiar/ o grațiere definitivă. Pare, da, pare.../ Încă nu s-a născut geniul care să spargă./ să pulverizeze definitiv nefericirea./ care să sfarme, să explodeze destinul/ în puzderie de cioburi strălucitoare./ Și aștepți. Mereu aștepți. Pentru că sigură/ nu este decât așteptarea fără sfârșit –/ ea arde, se consumă fără să se epuizeze...” Acesta fiind deznodământul unei determinări bine țintite, din „**Povestea timpului**”.

În „**Trei poeme pascale din AD 2018/ 5778**” (care sunt 27!), nostalgiile au cale liberă, se petrece confluența nostalgiilor chiar, atunci când drumurile ce trebuiau îndreptate către regăsiri în prezent se pierd într-un repetabil trecut. Iar în note tangente, se înscriu și poemele ample din „**Visul unei nopți de toamnă**”. Cu îngrijorare marinărească de a nu fi găsit marea, darmite umbra →

DANIEL MARIAN

mării dacă aceasta cumva ar exista, descindem în „**Povești filosofice cretane din AD 2018**”. Dacă nici aici nu cu mare, atunci unde să mai fie... Da, aici avem parte de un ansamblu de imagini și senzații care concluează în așa fel încât nu-ți mai vine să pleci. Pun aici poemul și nu mai plec: „Mai întâi, îmbrățișarea de dimineață a mării,/ apoi soarele cu razele sale atât de agere –/ și mîinile ei răcoroase întinzînd gelul acela bleu,/ făcîndu-l să intre în piele, să se substituie încet/ magaziilor de soare cuibărite toată dimineața acolo,/ sub pielea mea, înlăuntrul întregii mele ființe.../ Și deodată, n-am mai simțit răcoarea albastră,/ ci adîncurile fierbinți ascunse de umbra din jur./ Și nu era peștera nașterii zeului zeilor, grotă/ pietroasă și rece din podișul Lassithi, ci chiar/ grotă renașterii mele, după un somn lung cît noaptea/ și cît dimineața, pînă tîrziu, la vremea amiezii./ Și poate tocmai trăiam amiaza vieții mele...” (5. **Umbra mării nu este marea**).

Se cade o mărturisire de final și anume: de ieri mă învîrt ca într-o buclă nesățioasă de timp, am prilej de déjà vu, cum aș mai fi scris despre această carte, ceea ce nu cred că este posibil, dacă a apărut în urmă cu trei zile iar eu o am doar de ieri. Probabil, unele poeme îmi erau cunoscute de pe blogul autorului, sau cine știe. Dar cum se face că îmi pare cunoscut și ce am scris eu despre carte... Mda, sunt pe gânduri cu marea și cu *umbra mării* care nu este marea.

Dezvăluirea Soarelui învîluit de nori

Între (un) Prolog și Epilog, fără a fi postura unei menghine, cât a unor note explicative de început și de final, se desfășoară fragmentul de viață din acest nou roman propus de Gheorghe Jurcă, un scriitor, pe cât de prolific, pe atât de interesant și captivant. Subiectul său, ca și din romanele precedente, de altfel, este viața cotidiană, cu fapte reale sau închipuite, fluid din care răzbat personaje, situații, trăiri, fapte, descrieri, unde cititorul se regăsește, dezvoltă filiații și afecțiuni, sau chiar se îndrăgostește.

Autorul nu caută cu obstinație spectaculosul, ci narează adevăruri luate direct din viață, de acasă de la „mama lui” și nicidecum fabricate,

precum se mai întîmplă pe la alte „case”, unele chiar cu pretenții.

Dragostea, la stadiul germeilor primi, care ulterior câștigă aripi, mai mult sau mai puțin proeminente, este sentimentul predominant pentru care se bat personajele principale (la figurativ, desigur), se înfioră de plăcere sau suferă, la diversele sale grade de împlinire sau chiar de neîmplinire.

Un EL și o EA sunt pilonii pe care se sprijină întreg eșafodajul cărții. Un EL și o EA, care din perspectivele proprii: trăiesc, observă și judecă trăirile lor și ale altora. Partea comună a trăirilor lor, cu clipe de bucurie, dar și de tristețe și chiar deznădejde, dau coeziune și numitor comun romanului. Depărtările și despărțirile dintre ei, din varii cauze, obiective și subiective, fac așteptările și reîntîlnirile mai dulci. Neprevăzutul este cel care dă „sarea și piperul”, chiar dacă nu de fiecare dată este unul plăcut. Totul este verosimil, totul este viață reală, succulentă, plină de miez, totul are o mare probabilitate de a se fi întîmplat și poate s-a și întîmplat, subsemnatul neîntrebându-l pe autor, cât e real și cât e ficțiune. Și chiar dacă întîmplările și situațiile nu s-au întîmplat niciodată, ele, paradoxal, s-au întîmplat, fiind suficient de credibile pentru a afirma acest lucru.

Acel el, de care am amintit anterior, are un nume, Adonis, „nume de zeu”, predestinat parcă de a frînge inimi feminine. Și totuși, e un ins cu capul pe umeri care știe, încă de timpuriu, ce vrea de la viață: „*Eu știu foarte*

clar și ferm ce urmăresc în viață... Am nevoie să-mi croiesc o profesie și după aceea să plec cu dreptul în viață. Pe urmă, voi avea timp și de alte lucruri: aventuri, povești de amor, distracții, călătorii afară etc., etc. (...) Fără așa ceva nu se poate izbândi, nu vei face nimic. Rămâne să tai frunză la câini..”.

Acesta, Adonis Corduneanu, este până la urmă cel în jurul căruia este plasată toată narațiunea romanului, deși colateral, personajele mai importante își au propriile lor saga.

Adonis se află în postura „de prins”, în diversele etape de vîrstă (adolescentină, ca elev de liceu; apoi cea de student la Drept și, în fine, imediat după absolvirea facultății) într-un triunghi amoroș, unde fiecare dintre protagoniste: Lesia, Gina și Gloria, își pun pecetea pe trupul și mai ales pe sufletul său.

Pe Lesia, cea dintr-un sătuc de lângă Ploiești, numit Afteia, o cunoaște în adolescență, în urma unei excursii efectuate cu clasa la Costinești, în vara în care trecea în clasa a XII-a, iar pe Gina, pe când aceasta a fost angajată de tatăl lui, la biroul său notarial, ca tînară absolventă de Drept. De altfel, deși mai mare decât el, ea avînd 24 de ani și el, 18, („șase ani e nimica toată”, cum spune acesta) este cea care l-a învîțat și iubirea carnală. (Ulterior, aceasta va avea un copil de la dl. notar, informație pe care Adonis o primește de la mama lui, păstrînd-o totuși cu discreție). Spune undeva Adonis, în alt context: „...ce ți-e și cu fetele astea, îmi zic. Peste trupul de porțelan al Ginei se așterne amfora etruscă a Lesiei...”. În fine, Gloria, cea care ulterior, pe când relația lor părea că se derulează pe un drum firesc, pleacă intempestiv în S.U.A., la Universitate, la Harvard. Pasager apare și un alt nume de fată, Cecilia, de care, spunea Adonis, „am fost pe cale să mă-ndrăgostesc”.

Întîlnirile și convorbirile (fie têt-à-têt, telefonice sau prin S.M.S-uri) dintre Adonis și aceste tinere femei se intercalează, în momente și situații în care și respectivele „iubite” (cu și fără ghilimele) își au propriile vieți, „furate” fiind de conjuncturi și situații, de jocuri „de-a vrea și-a nu vrea,, conform vîrstelor și hormonilor lor jucăuși.

Adonis este departe de a fi un→

RĂZVAN DUCAN

novice, sau un naiv. Este un tânăr crescut frumos într-o familie de români ardeleni, dintr-un orașel, Montana, *"un orașel din Munții de Apus, care a fost cândva înconjurat de multe mine de aur, încât ar fi meritat să fie zidit din aur pur. Dar așa, l-au cărat străinii, mai întâi romanii, apoi dalmațienii, austriecii și alte seminții mai ales din Orient"*, locuind în paralel și la o casă de la țară, într-un loc numit Baștina, pe care acesta îl descrie suav: *"rubensienele mele dealuri"*. Despre părinții săi, unde tatăl său, notar de succes fiind, era potent financiar, va spune altundeva în carte: *"Dumnezeu m-a fericit cu o mamă nu bună, ci extraordinară și cu un tată, bărbat între bărbați"*. Viața lui Adonis, fără probleme, din punct de vedere al banilor și traiului, era totuși una echilibrată, amorul fiind, firesc vârstei, în faza încercărilor și experimentului.

Și totuși, dintre toate femeile cu care și-a intersectat pașii, Lesia părea că poate să-i ofere iubire și un echilibru pe termen lung: *"Iubirea lor, care la început nu fusese altceva decât este ea la toți oamenii, o frumoasă iluzie, se transformase astfel, de-a lungul celor patru ani într-o funcție organică a sufletului. În orele de tăcere petrecute împreună se înțeleseseră unul pe altul mai profund decât ar fi putut să o facă folosindu-se de cuvinte, acestea nefiind, în cele din urmă, decât niște instrumente de natură exterioară puse în slujba înțelegerii ori mijloace prin care se împiedică adevărata înțelegere. Învățaseră să participe la trăirea celui alt luând drept semn încordările chipului, încețoșarea ochilor, vreo trăsătură din jurul gurii ori felul de a atârna al unei mâini. Se spune că doi oameni care se cunosc foarte bine pot să tacă atunci când sunt împreună; dar și contrariul este adevărat: tăcerea îi apropie și mai mult, făcându-i de nedespărțit"; "O iubisem pe Lesia nebunește. Nu-mi dispărea nici o zi din minte. Vorbeam mereu la telefon, ne scriam misive pline de romantism, ne vedeam, chiar dacă întâlnirile noastre erau destul de rare și evazive: eu în Ardeal, student la Cluj, ea la București"*.

Dar nu a fost să fie, nimeni nefiind vinovat, deși după două accidente fizice nefericite ale acesteia (unul fiind ruptură de coloană vertebrală),

Adonis a căutat-o și a empatizat cu ea și familia ei, suficient încât, moral, să-i arate afecțiunea și chiar iubirea. Timpul nevederii, dar și cunoașterea de către aceasta a unui paramedic, Bernard (Beni), în timpul unuia dintre accidente, a bulversat-o și i-a schimbat optica și sentimentele. Spunea Lesia despre Beni: *"Vocea lui îmi rostește în ureche numele ca într-o șoaptă adâncă, făcându-l să sune ca un lucru de mare preț"*. A mai fost și distanța fizică dintre Adonis și Lesia și poate chiar sentimentele, insuficient consolidate. Scrisorile și S.M.S.-urile de justificare și păreri de rău, din final, ale Lesiei, nu aveau cum să schimbe destinul lor. Alea iacta est!

Refugiul lui Adonis a venit "taman de peste Ocean", de la New York, de la fosta prietenă, Gloria, devenită "miss" pe universitatea Harvard, deși la fel de bine se poate spune că și refugiul acesteia a fost în brațele lui Adonis, pe care-l invită în S.U.A, cu gândul de a petrece clipe „de neuitat”, pe un țarm însorit, fapt care se și întâmplă.

Bunica, Teodora; bunicul, Hodoroagea; sora, Melania; fratele mamei, Virgil; vărul Narcis, care era schior; tatăl, Damian etc. sunt familia lui, cea care îi dădea echilibru, afecțiune și "putere de mers", așa cum alte personaje, precum, Octavia și Mihael Columbeanu, părinții Lesiei, îi dădeau acesteia puterea de a fi. Pasager, sau cu oarecare consistență, apar și alte personaje, cu poveștile lor firești, sau nefirești de... triste: Liviuța,, sora Melania, paramedical Bernard (Beni), Vlăduța, Jimi, Donna, Mona, Bazil, Camil, etc. Aceste personaje "mobilează" textul și contextul, fiind decorul uman și totodată protagoniști fără de care "mișcarea scenică" a personajelor principale ar fi fost seci, fără consistență și congruență credibilă.

Gheorghe Jurcă are și rara calitate de a și intra în visceralele sufletelor personajelor sale, de unde descrie cu un rafinament rar, de psiholog născut și nu făcut,, trăirile acestora. Este până la urmă o viziune și din interior, care alături de cea exterioară, dă o imagine integratoare, arătând personajele din punctele lor consistente de sprijin.

Am mai remarcat erudiția autorului, cu descrieri de locuri, din țară și nu numai, folosirea dezinvoltă a unui

bagaj de cunoștințe și termeni din mai multe direcții și discipline de cunoaștere, cărora le dă valențe literare. De asemenea, conectarea sa la nou, inclusiv în termenii anglofoni, pe care îi stăpânește și în folosește fără înhibiții. Este un scris de om tânăr, până la urmă, inteligent și conectat la lumea reală, contemporană, *"că nu-i de lipsă fosforul pe-aici"*, cum ar fi spus Geo Dumitrescu. Nici patriotismul nu-i lipsește, invocat discret: *"Dacă toți plecați, a zis ea cu o undă de părere de rău, munții ăștia cui rămân?"*.

Pentru Gheorghe Jurcă, acest nou roman este o nouă piatră pentru templul său, cum al fi spus Lucian Blaga. Este o carte care "te prinde", fiind în acest sens o carte de recitare, în spirit nichitastănescian. Nu îți trebuie decât disponibilitate, ochii minții larg deschiși și sufletul capabil să se așeze pe trăiri. Doar așa se poate vedea **SOARELE ÎNVĂLUIT DE NORI***.

***SOARELE ÎNVĂLUIT DE NORI**, roman de **Gheorghe Jurcă**, Ed. Vatra veche, 2019

Literatura cu bune și... nebune

MAGDA URSACHE, **Literatura cu bune și...nebune**, Cuvânt înainte de LIANA COZEA, București, Editura Eikon, 2017

Prefațatoarea cărții remarcă inteligența nativă remarcabilă a autoarei, sensibilitatea, spiritul justițiar, gravitatea și adâncimea expresiei, profesionalismul, luciditatea, precum și caracterul captivant al acestei culegeri de articole.

Volumul, masiv, cu peste 500 de pagini, este dedicat celui care i-a fost aproape, în cuget și simțire, regretatului Petru Ursache, cititorul cel mai avizat și cel mai îngăduitor, cu speranța că va fi citit de îngeri, cei pictați în biserici cu cărți în mâini.

Magda Ursache, cadru didactic universitar, absolventă cu calificative maxime, dar nu cu „origine sănătoasă”, este o luptătoare curajoasă și avizată, denunțând atât minciunile, impostura, abuzurile, mergând până la crime, ale regimului comunist, cât și nedreptățile, manipularea și înșelătoriile de astăzi, din lumea literară, culturală și socială în general.→

CORNELIU VASILE

Perpetuarea moravurilor este legată de perpetuarea șefilor, situația generând mari îndoieli cu privire la revoluția sau evenimentele din decembrie 1989.

Un caz, după cum observă autoarea, ocolit de către decidenții din cultură și literatură, este cel al scriitorului dizident Paul Goma, expatriat în Franța cu două decenii înainte de revoluție, recunoscut doar drept cetățean al Basarabiei, unde s-a născut, nu și de România, nici de către Uniunea Scriitorilor, de unde fusese exclus. Cei care își dau cu părerea despre romanele lui Goma sunt cam aceiași dinainte de 1989 sau în aceeași direcție, desconsiderându-i opera pentru că se tem de o posibilă ascensiune a scriitorului pe plan literar, social sau politic.

Odată cu marginalizarea valorilor, se produce în cultura română propulsarea unor nonvalori sau mediocrități, prin procedeul, obișnuit și sub comunism, de mistificare a adevărului, de minciună prin omisiune, sau prin asigurarea maximei vizibilități unor (perso)nulități, cum sunt prezentați aceiași ocupanți ai spațiului cultural autohton. Această luare de poziție nu înseamnă însă negarea spiritualității românești, dimpotrivă, autoarea susține geniul național, reprezentat strălucit de Mihai Eminescu, talentul și originalitatea culturii noastre, împotriva denigratorilor de tot soiul, începând cu cei care neagă suferințele poporului român timp de 45 de ani și mai departe, în istorie, obligându-l să tacă și să admită că numai alții au suferit. Ciudata tăcere a unor intelectuali români de astăzi față de problemele asanării vieții literare și morale semnifică, de fapt, complicitatea cu denigratorii și falsificatorii istoriei, cu cei care vor să decimeze cultura noastră, înlăturându-i din librării, din manualele școlare și din cursurile universitare pe poeții, prozatorii, dramaturgii, criticii literari, pe oamenii de cultură de anvergură care au susținut ideea națională, specificul național, originea și continuitatea poporului român și a limbii române pe teritoriile românești, unitatea de neam, limbă și credință. Mai semnifică complicitatea cu cei care trec sub tăcere sau contestă prioritatea românească în mari descoperiri și originalitatea unor opere literare și artistice românești.

Autoarea nu agreează „politica aniversărilor”, însă nu ezită să exprime adevăruri ținute sub obroc, ignorate sau deformat. Astfel, Lucian Boia consideră că Petre Țuțea este un „autor fără operă”, Eminescu nu este „exponent suprem al românismului”, iar istoria noastră este pictată „în negru *absolut*”, astfel că „boiaua” Boia poate deveni, scrie autoarea cu umor, „reclamă la văruieli”!

„Bookaholică”, autoarea afirmă că „războiul cuvintelor este mai nimicitor decât oricare alt război”, nu aleargă să obțină o „imagine” falsă și nu are spirit de gașcă. Sancționează măgăriile, afirmațiile neadevărate și atacul nepotrivit sau murdar la persoană, lumea literară și a culturii în general oferind destule exemple. Contrar opiniei că proza bună se poate citi repede, în metrou, Magda Ursache aduce exemplul marilor prozatori Dostoievski, Proust, Thomas Mann, care nu pot fi citiți/parcurși între cartierul Apărătorii Patriei și Gară! Între „caracterele” vizate se numără turnătorii, „păreriiști”, adică indivizii care polemizează fără argumente, „lectrițele” de la TV locală, „care ar putea deschide un magazin de perii pentru umerii celor aflați în suișul scării sociale, cu bun profit pentru ele însele”. Ov.S.Crohmălniceanu, Sami Damian, Paul Georgescu, Dumitru Popescu-Dumnezeu, favorizați înainte de 1989, pe când polemica era aproape interzisă pentru ceilalți, beneficiau de cea mai mare vizibilitate, continuatorii de azi

reprezentând o civilizație „firavă”, cu ironii bicsnice și false știri, denigrându-i pe cei care nu fac parte din „grup”. La eliminarea autoarei din presă a contribuit Mircea Radu Iacoban, cumulară cu multe funcții la Iași, cel care a refuzat primirea lui Nichita Danilov în filiala USSR, pe când „acolo trona Ion Iliescu care, marginalizat, marginalizat, dar orișicâtuși de puțin, contează enorm”, citează autoarea un pasaj ironic scris de Radu Cosașu. Sunt amintite, pe baza unei serioase documentări, polemicele și disputele între scriitorii din perioada interbelică, apoi „înfierarea” postbelică a lui G.Călinescu, ajuns să fie înlocuit la Universitate de Vicu Mândra-Lewis și de dentistul I.Vitner.

În comunism, cine încerca să continue tradiția culturală, literară națională, era înlăturat, cum s-a întâmplat cu Ion Bănuță, editor și susținător al scriitorilor români de mare valoare: Agârbiceanu, Arghezi, Călinescu, Perpessiciu și al vocilor noi: Ana Blandiana, Ioan Alexandru, Cezar Baltag, Constanța Buzea, Leonid Dimov, Ion Horea, Cezar Ivănescu, Adrian Păunescu, Marin Sorescu, Gheorghe Tomozei, Nichita Stănescu, Ștefan Bănuțescu, Alexandru Ivasiuc, Nicolae Breban, Fănuș Neagu, Dumitru Radu Popescu, Dumitru Țepeneag, Constantin Țoiu, Matei Călinescu, Valeriu Cristea, G. Dimisianu, Nicolae Manolescu, Eugen Simion, Alexandru Raicu. În vremea când somitățile erau excluse din Academia Română („fasciști”, „hitleriști”, „dușmani ai poporului”), scoase din învățământ, trimise la munca de jos, cărțile fiindu-le scoase din biblioteci și librării și date la topit, pe când sovietizării jubila: „Sadoveanu juca alunelul cu Ana Pauker, iar Nina Cassian – hora cu Dej”. Urmarea „lămuririi” unor scriitori de către regimul prosovietic a fost conceperea unor scrieri de joasă factură: „Drum fără pulbere” de Petre Dumitriu, „Rădăcinile sunt amare” de Zaharia Stancu sau „Mitrea Cocor” de Mihail Sadoveanu și promovarea, inclusiv prin manualele școlare, a lozincilor versificate scrise de Otilia Cazimir, Maria Banuș ș.a. După anul 1989, a apărut fenomenul asmuțirii tinerilor contra vârstnicilor, s-au extins trivialitatea și pornografia, prin „opere” scrise de Al.Vakulovski→

(care îl are ca model pe Andrei Gheorghe, alții pe Dan Negru, ambii la televiziuni comerciale), Ioana Bradea, Elena Vlădăreanu sau Ioana Băețică Marpurgo. Cine se bucură să-și vadă „operele” în librării? Nu scriitorii, ci Mihaela Rădulescu, Rodica Tatoi, Bahmușanca etc., femei admirate de „cititorul ignorant, amator de pornografie”, unii care se dau „sexologi” și prozatoarele „liniei fierbinți”, vulgare, nelipsindu-le folosirea frecventă a cuvintelor care denumesc organe sexuale, acte sexuale sau necesități fiziologice, pe care chiar omul simplu, dar curat sufletește, le evită.

Capitolul „Ostenitori pe texte” este semnificativ pentru modul cum un critic, adică autoarea, apreciază scrierile altora, inclusiv pe ale altor critici. Astfel, Lucia Negoită, în „Carte cu poeți”, a ales foarte bine titlul volumului care cuprinde douăzeci și unu de poeți, născuți în intervalul 1940-1950, și procedează cu cordialitate, fără să insiste asupra unor probleme mai „gingașe”. Prin documentarea anticipată asupra personalității fiecărui intervievat și prin știința de a-l asculta până la capăt pe interlocutor, reușește să obțină răspunsuri adecvate și să-și câștige simpatia. Printre autorii aleși se află Constanța Buzea, Șerban Foarță, Ileana Mălăncioiu, Ion Zubașcu, Monica Pillat, Ana Blandiana, Grete Tartler, Doina Uricariu, Nicolae Prelipceanu, Radu Ulmeanu.

În „Limba română, o necunoscută”, Magda Ursache comentează, cu aplomb, nenumăratele greșeli de exprimare ale unor politicieni, miliardari, teleaști ori țoape, aducând ca sprijin afirmațiile și atitudinea unor oameni de cultură, care au constatat înlocuirea zodiei esteticului, promovată de șazeciști și de șaptezeciști, cu cacolalia, așa cum spune Nicolae Breban. Exemplele de exprimare trivială, exacerbarea și etalarea sexului, a necesităților fiziologice, presărarea propozițiilor cu dezacorduri, agramatisme, înjurături, cuvinte scabroase, aparțin deopotrivă bărbaților și femeilor, dar, în special, țoapelor nelipsite de pe ecranele TV și unor autoare de scrieri, care altfel n-au cum să fie remarcate. Dar pentru *homo consumericus*, care nu s-a săturat de intrigile și făcăturile cu imagini, se pare că încă nu este de ajuns.

Cartea mai cuprinde interviuri, toate pline de conținut și savoare, și aprecierile mai multor critici, din care cităm cuvintele lui Vasile Tărățeanu despre cărțile semnate Magda Ursache: „Așteptăm altele, că până la O SUTĂ DE ANI mai este timp pentru a ne bucura cu alte cărți, studii, articole pline de viață, de vervă sufletească, și de minte sclipitoare, și de curaj bărbătesc.”

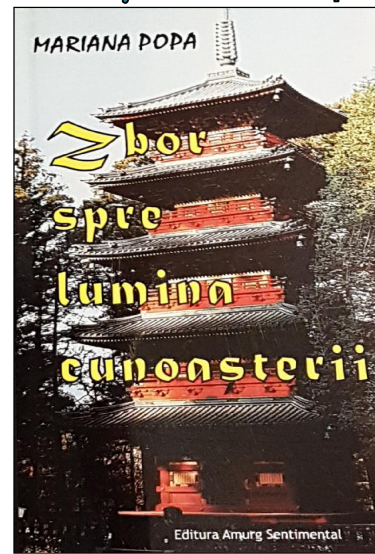
În „războiul nimicitor al cuvintelor”, scriitoarea Magda Ursache este o luptătoare curajoasă, care dorește reinstaurarea atât a esteticului în scrierile românești, cât și a civilizației scrisului și expresiei pure, clare, decente, corecte, având adversari numeroși, care nu vor înceta să facă exact ce au făcut până acum, adică să-și arate lenjeria intimă, pielea, lipsa de caracter, obsesia pentru lucrurile urâte și murdare, vocabularul de joasă speță, lipsa de educație și de școală. Lupta îi țintește deopotrivă pe „foștii” reșapați după 1989, tupeul și agresivitatea lor fiind ambalate în agramatisme, vulgarități, insinuări, brutalitate. Totuși, dezvăluirea unor chipuri odioase, strâmbe, prin prezentarea trecutului lor fericit sub dictatura comunistă, și continuarea, neașteptată, și în prezent, poate să-i determine pe cititori, pe oamenii culti, civilizați, bine intenționați, dornici de progres, de asanare a vieții culturale și sociale, să-și facă auzite vocile mai puternic. În acest volum, la susținerea ideilor autoarei s-au asociat, fiind citați, atât cărturarii mai vechi, cât și contemporanii cu coloană vertebrală.

Într-o perioadă când oricine poate să-și publice scrierile, chiar aberațiile, această carte este un real reper moral și intelectual, determinându-l pe cititor să o citească fără să o lase din mână.

Irina Gurin, Purple rain (detaliu), 2018, uledi pe pânză

Coincidențe sau întâlniri în spirit

Poate că nu întâmplător în biblioteca mea ultima carte a doamnei Mariana Popa, *Zbor spre lumina cunoașterii*, publicată la Editura Amurg Sentimental în 2018 se învecinează cu ultimele cărți ale lui Alexandru Surdu, *Monumente pentru eroii culturii române* (2018) și *La porțile împărăției* (2016), amândouă la Editura Contemporanul. Dacă Mariana Popa dă, cu patria în suflet, ocol lumii, pentru a se întoarce în ea, filosoful se întoarce la Noica, Blaga și în propriul sistem pentadec după largi rotiri heideggeriene prin și paste ideile lumii și timpurilor. Timpul prezintă o altă similitudine a celor doi autori: „Arcul de triumf al timpului” se numește o antologie de autor a poetei, după „Cascada timpului”, iar filosoful scrie despre clepsidră în prefața cărții sale de anul trecut: „Dacă reprezintă viața unui om, atunci nisipul care nu s-a scurs încă măsoară timpul care ți-a mai rămas, cu presupunerea că scurgerea nisipului se face în mod constant, ca și timpul pe care îl măsoară. Cine întoarce clepsidra fiecăruia nu se știe, dar odată întoarsă, scurgerea nu mai poate fi oprită. Treptat însă te cuprinde îngrijorarea, Sorge, cum îi zicea Heidegger, și nu-ți mai poți lua ochii de la clepsidră. Spengler zicea că fiecare popor își are clepsidra lui. Atenție la nisip! Mai ales când acesta este de aur.” Cei doi au similitudini și de ordin stilistic ceea ce →

MIRCEA DAROȘI

contează primordial, deoarece, la urma urmei, toți filosofilii și toți poeții sunt la numai un pas de obsesia timpului.

Mariana Popa și Alexandru Surdu vorbesc amândoi despre Marea Unire, cum este firesc în anul centenarului. Mariana Popa despre o relatare a mamei: „la 1 Decembrie 1918, bunicul meu a ajuns la Marea Unire cu carul cu boi. După multe zile și popasuri de noapte a fost luat în carul tras de boi al altor oameni entuziaști ai marelui act patriotic și istoric. Astfel, bunicul meu este și el un făuritor al visului Marii Uniri de la Alba. În toată copilăria mea l-am considerat eroul meu.” Tot astfel adolescența, dar nu numai această etapă din viața lui Alexandru Surdu a fost legată de personalitatea lui Andrei Șaguna, înainte de toate prin liceul pe care l-a absolvit. Este de înțeles bucuria academicianului la trecerea printre sfinți a acestei personalități tutelare a Ardealului. Aici voiam să ajung. Cei doi autori, cu toate diferențele radicale de natură a formării, locuiesc laolaltă nu doar într-o bibliotecă, ci sunt vecini în inima spirituală a Ardealului. Tema timpului înglobează durata existențială, cea a făptuirii, dimensiunea istorică mai ales, imposibil de desprins de etnie și loc. Așa cum cred valorile stilistice dau prima măsură axiologică a unei opere literare, din care îndrăznesc să cred că nu poate să lipsească umorul de orice factură, fie el umor negru, trebuie să zidim patriotismul la temelia oricărei înfăptuirii – fără însă a-l sacrifica.

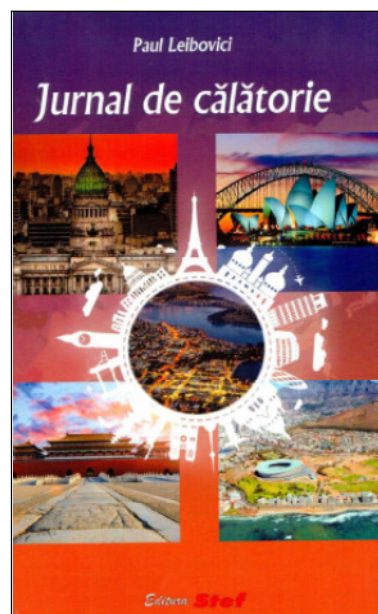

Chiar dacă el se revelează numai printr-o exprimare neîntinată în limba română, adică este imanent... patriotismul. Convingere de întărit prin cuvintele domnului Surdu: „Dar unde este oare Templul, pe frontispiciul căruia să punem Epsilonul nostru de aur? Veți zice că vor veni oricum vecinii să ni-l fure, sau se va găsi vreun deștept să-l facă, așa cum s-a procedat cu tezaurul țării, cadou lui Lenin pentru revoluția bolșevică. Nu, copiii ai durerii, căci aici este vorba de tezaurul limbii române, care zace în străfundurile sale și nu-l pot scoate la lumină decât Eroii Culturii Române, de talia lui Mihai Eminescu, sau, în filozofie, de talia lui Blaga sau Noica și a celorlalți despre care am tot vorbit.”

PAS PRIN LUME CU PAUL LEBOVICI

Paul Leibovici. Om al cuvântului ziditor, cu o cultură de excepție, scriitor, publicist, eseist, o gândire analitică și sintetică de mare profunzime, omul pe care îl consider un bun prieten, ceea ce mă onorează, deși nu ne-am întâlnit decât de trei ori în viață, a avut bunătatea și generozitatea de a-mi înfrumuseța trecerea într-un nou an (2019, conform calendarului gregorian) dăruindu-mi un eseu despre calendare și un volum de călătorii, intitulat chiar așa: *Jurnal de călătorii* (editura Stef din Iași cu un cuvânt înainte al autorului și o prefață de prof. Stelian Chiriac, coperte Horia Clejan)

Lectura excelentului eseu m-a determinat să fiu foarte atent atunci când folosesc date calendaristice, deoarece autorul ne demonstrează cu forța argumentelor că în lume sunt probabil mai multe calendare aflate în uz, decât țări ori poate chiar popoare. Afirmatia îmi aparține și, la rândul meu, o susțin cu informația obținută tot din eseu, precum că oamenii, chiar aparținând aceleași nații sau etnii, folosesc simultan mai multe calendare. De la cele oficiale, la cele tradiționale, sau chiar unele speciale, acelea ale unor ghilde profesionale ori culte religioase. Și, tot din această extrem de interesantă lectură, am înțeles că este necesară precizarea sistemului de referință atunci când facem trimeri la date calendaristice. Oricât ar părea de curios, chiar și în

relațiile cu oameni aparținând civilizației occidentale, această măsură se impune fiindcă și cei care trăiesc într-o societate liberă și democratică, pot aparține unor tradiții străvechi, aflate într-o altă raportare referitor la conceptul de timp calendaristic. Oricum, consider că acest eseu ar trebui citit de cât mai mulți oameni măcar pentru a înțelege că fenomenul multiculturalismului are și unele aspecte oarecum ascunse sau ceva mai subtile, deși aflate la vedere putând fi cercetate și cunoscute.

Volumul de călătorii însă fascinează printr-o abordare absolut personală a descrierii locurilor vizitate, dar mai ales a oamenilor întâlniți în acest adevărat periplu planetar. Ne putem întreba desigur, de ce este nevoie să apară asemenea cărți de călătorii când, iată, abundă ghidurile turistice, iar descrierile unor locuri, vorbind din perspectiva vremurilor, sunt poate cu sutele ori chiar cu miile, începând chiar cu unele legende precum cea a lui Ulisses ori a Sfântului Brendan. Mai este oare ceva interesant de povestit despre vreun colț de lume, când emisiunile dedicate turismului abundă cu imagini, filme sau comentarii despre cele mai bizare, ciudate ori îndepărtate locuri ale planetei?

Dacă ești tentat să spui că nu, nu mai sunt necesare astfel de scrieri, telefonează unui prieten ori alege singur cealaltă variantă. Să presupunem că zece oameni care nu se cunosc între ei vizitează un oraș,—

MIHAI BATOG-BUJENIȚĂ

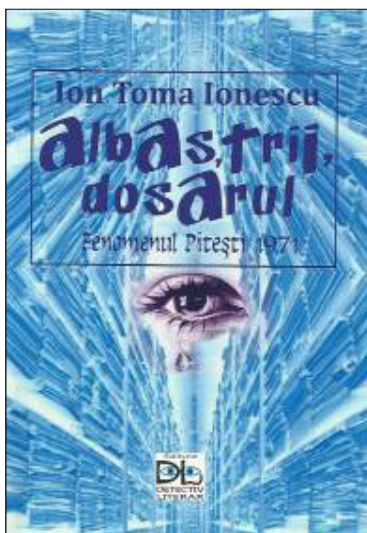
iar apoi fiecare dintre aceștia scrie ce a văzut, ce i-a plăcut sau nu, în fine, cei zece fac acele note de călătorie despre care am vorbit. Dacă un cititor parcurge cele zece descrieri va avea surpriza să constate că fiecare dintre turiști, aparent, a descris alt oraș, chiar dacă, pe ici pe acolo, unele amănunte, de regulă obiectivele importante, sunt aceleași. Iar acest fapt doar superficial surprinzător se datorează subiectivismului structural al ființei noastre, cea care ne face să privim absolut personalizat totul, prin prisma propriei culturi și informări, să găsim amănunte, culori, unghiuri, personaje pe care nici un alt privitor nu le-a decelat, iar scrierea noastră să devină în acest fel unică deși descrie același loc.

Prin urmare, lectura volumului m-a fascinat și am avut impresia că sunt alături de călătorul Paul Leibovici ori prin destul de puțin cunoscuta Australia sau prin insulele Noua Zeelandă, dar și prin misterioasa Republică Africa de Sud cu istoria ei complexă și cu acele contraste ale unei dezvoltări specifice, sau prin surprinzătoarea Țară a Soarelui Răsare acolo unde lucruri cât se poate de banale precum circulația trenurilor poate deveni un fapt extraordinar. Nu voi vorbi despre faptul că autorul, om cu ochiul veșnic larg deschis, cu abilitatea de a vedea dincolo de informația turistică lipsită de emoție, va găsi lucruri absolut speciale, spre exemplu comunități păstrătoare a tradițiilor evreiești în cele mai bizare locuri de pe acest pământ și va ști să ne povestească și de ce există asemenea locuri. Posesorul acelei magii a culturilor intersectate Paul Leibovici nu merge agale prin diferite locuri ci trăiește intens aventura cunoașterii, o completează fericit cu propriile sale cunoștințe, iar noi, cititorii, ne putem bucura de o lectură menită să incite, dar să și rămână una de referință pentru locurile vizitate. Voi aminti și de capitolul special rezervat Japoniei o țară aflată într-un permanent balans între tradițiile bimilenare și o dezvoltare tehnologică de referință, dar nu voi povesti nici una din impresiile sau întâmplările prin care trece autorul pe timpul acestor excursii. Merită să citiți cartea și mă tem că orice indiscreție a mea ar putea duce la o atitudine rezervată. Ar fi desigur efectul faptului că nu sunt un așa bun narator precum Paul

Leibovici și nu mi-aș ierta-o niciodată!

Închei spunând că dacă după lectură simțiți unele dureri în dreptul omoplaților nu vă speriați. Vă cresc aripile și nevoia de a zbura spre orizonturile prezentate în carte devine imperativă. Lăsați-vă pradă acestui minunat vis prezentat de un scriitor fermecător, invitându-vă totodată să răsfoiți și palmaresul său editorial acela prezentat la finele volumului!

Un dosar cât o eliberare

Ediția a doua a volumului lui Ion Toma Ionescu, *Albaștrii, dosarul. Fenomenul Pitești 1971*, este o binevenită incursiune în viața culturală a anilor '70 din țara noastră, înainte și după apariția Tezelor din iulie 1971.

O ediție cu mici modificări față de prima (exceptând tirajul), după cum mărturisește chiar autorul - tăind puțin și adăugând mai mult [„Adăugând (poate că mai mult decât ar fi trebuit, în capitolul dedicat uzinei!)” – este adevărat, acest capitol este mai întins, dar aici autorul surprinde prin proza poetică: „gheorghe sări tu gardul că mă duc la pușa să o rog să-l țină de vorbă pe ochelarișt / autorul nu poate nici confirma nici infirma exactitatea schimbului de replici / nu pot spune sigur dacă mi-au zis ochelarișt cu simpatie / sau de ciudă că în general nu lăsam să-mi scape produsele care nu aveau calitatea cerută / confirm însă slăbiciunile pentru pușa.../”].

De altfel, dacă ne raportăm la stil, autorul nu doar descrie faptele într-un mod obiectiv, detașat, nu doar redă fidel filele dosarului (atașate, de altfel, la finalul cărții), ci le și interpretează, le trece prin filtrul subiectivității, atât din perspectiva memorialistului, cât și a prozatorului; însuși autorul afirmă că nu e vorba de un roman, demers jurnalistic ori documentar, ci de trăire efectivă („Nu trebuie să iasă un roman, nici un demers jurnalistic, nici o cartedocument. Ce am trăit e important pentru noi, nu-i de interes public” – nu suntem de acord, opinăm că este totuși de interes public un astfel de demers, fiind vorba de adevărata realitate a acelor vremi, care trebuie scoasă la suprafață).

Din punct de vedere structural, volumul e împărțit în două dosare: unul din arhivele CNSAS (analizat din unghiul de vedere al autorului) și altul al lui Ion Toma Ionescu, cu notele din prezentul apropiat ale protagoniștilor acelor întâmplări (comentate prin prisma lor proprie): Gheorghe Cârstea, Geo Jugănar, Călin Vlasiu, Dorel Ștefănescu, Nicolae Radu, Alexandru Georgescu, Aurel Sibiceanu, Lucian Băjenaru, Vasile Iordache, Sanda Petria, Claudia Duminiță Keuterman.

Acțiunile în sine sunt simple. Un grup de tineri aspiranți (din Pitești) la porțile literaturii s-a desprins din cenaclul „Liviu Rebreanu” pentru a da naștere unuia nou, „Ion Minulescu” (la Casa Tineretului), cu speranța deșartă a înființării unei reviste („Albastru” – de unde i s-a și tras denumirea dosarului).

Problemele au apărut după publicarea unui grupaj de texte ale membrilor cenaclului în revista „Argeș”, despre care s-a făcut vorbire la radio „Europa liberă”.

Mecanismul de opresiune s-a pus în mișcare, fiind smulse ori fabricate dovezi spre a se constitui dosarul „Albaștrii” („Din construcția declarației se disting ușor pasajele unde organul a folosit presiunea și dictarea, ca modalitate de lucru, mai ales spre partea finală”). Unul subțire, ce-i drept, dar suficient pentru a schimba destine (ori nu?, după cum se întreabă Vasile Iordache: „Și eu?... Mi-ar plăcea să arunc vina pe ei, pe securiști, dar...→

DANIEL LUCA

Dacă tot așa ar fi fost drumul meu!?... dar dacă ... De unde să știu?”).

Au fost mai mulți participanți la ședințele cenaclului (continuate apoi la locuințele unora dintre ei), însă în urma flagrantului realizat în 9 octombrie au fost identificați următorii: Bădescu Georgeta, Radu Aglaia, Radu Nicolae, Badea Nicolae, Costea Aurel, Ionescu Toma Ion, Cârstea Gheorghe, apoi Bărbulescu Constantin, Vlasie Călin, Stancu Constantin. A fost adusă de la București Duminiță Claudia, iar lui Vasile Iordache i s-a luat o declarație la București.

Cu toții au scăpat de pușcărie, însă au fost reușiți și aduși la Casa Tineretului în 15 noiembrie pentru a fi înfierați: Iordache Vasile, Radu Nicolae, Voicu Aglaia, Ionescu Toma Ion, Cârstea Gheorghe, Duminiță Claudia, Bădescu Georgeta, Pia Alexandra („scoși din facultăți, dar salvați din pușcărie în ultimul moment, pentru vina de a gândi liber și a scrie poezie abstractă, în vers alb, evident fără fior patriotic a fost dezmembrat și trimis la reeducare, îngroșând rândurile clasei muncitoare”).

Scrierea și publicarea acestui dosar este văzută, pe drept cuvânt, ca o eliberare, ca o evadare din tenebrele amintirilor (o parte din ele pierdute, voit, pentru totdeauna) către un nou început.

Acest „dosar” nu este scris cu ură, cu părtinire, dar nici cu detașare, cum ar putea părea pe alocuri, ci doar cu dorința de a înțelege multiplele fațete ale celor petrecute în anul 1971, dar și pe sine însuși.

Dacă am spune mai multe despre această carte ar fi o greșală pentru că lectorul trebuie să-i descopere singur conținutul (extrem de captivant și tulburător) și să și-l aproprie în deplină cunoștință de cauză, nouă revenindu-ne doar sarcina de a o semnala.

Irina Gurin, Raze, 2017, guaș

Amintirea, singurul Paradis

Viața oferă surprize și iubiri târzii unor oameni care nu încetează să fie dinamici. Amintirile, întâlnirile, evenimentele neprogramate, viața și moartea formează împreună argumente pentru o privire spre lumea ascunsă în cuvinte. Astăzi există un zgomot de fond irezistibil la nivel global, lumea vorbește, lumea țipă de pe podul dintre un veac și altul – lumea, însă, nu mai comunică în mod real.

Voicu Lăzăruț se aruncă în marea aventură a societății de consum cu o foame după certitudini deschise. Cartea sa *Amintiri triste, sinestezii iliare*, apărută în regia autorului în anul 2018, la Deva: Tipografia Colofon, este una de memorii, de mărturie publică a omului ajuns la vârsta a treia, epuizat de speranțele deșarte. Memoria constituie averea cea mai prețioasă. El povestește cu o poftă crudă aventura vieții sale. Consideră că aceasta este cea mai importantă și relevantă pentru vremurile de pe urmă. El a trăit intens în două epoci diferite social, structurate în opoziție: comunismul denumit așa de presă și doctrină și capitalismul vesel în care ne-am trezit optimiști până la saturație. În fapt, două perioade contradictorii care au fost dominate de profesioniștii puterii, ei apelând la forța brută sau la forța economică a banului machiat în tot felul de doctrine ale libertății și democrației de propagandă...

Cel mai mare șoc al naratorului unic este bătrânețea dominată de forța neputințelor zilnice. Ajuns destul de liber, pensionar profesionist și liber cugetător, Lăzăruț are curajul unor spovedanii târzii destul de sincere, la limita în care toate povestirile sale constituie materia brută pentru un roman al vremii. Lui îi place la nebunie să fie personajul principal, să privească la lume și să dea sentințe de valoare generale sau individuale. Le vrea definitive, dar nimic nu este consolidat. Experiența de viață constituie un argument pentru valorile individului. Experiența sa devine inutilă în fața bolii, a neputințelor, a pierderii puterilor fizice și spirituale. Rămân amintirile, senzațiile bizare generate de societatea proximală, de miturile vremii, de speranțele deșarte

bazate pe averea altora...Iluzia că ar fi putut fi mult mai bine domină aceste narațiuni la persoana a întâia. Autorul, devenit personaj principal, nu are milă cu sine, cu iubirile sale, cu păcatele sale. Rezultă un om aproximativ, aflat pe trecerea de pietoni dintr-un veac în altul.

El mărturisește cu forță limitele umane, spectacolul trist al individului care joacă rolul principal într-o piesă cu personaje anonime, cele care fac parte din decor aproape, stau lipite de peisajul pictat din fundal și parcă vorbesc unele cu altele. Gesturi răpuse brusc, chipuri tăiate de regizor și directorul de spectacole mereu în goana după economiile necesare pentru o altă piesă, una care urmează, este chiar pe masa dramaturgului. Poate se va și naște acest dramaturg într-una din scenele prezentate...

De la superficialitatea care domină viața de zi cu zi la spectacolul străzii desfășurat în centrul orașului. De la fascinația minciunii la comedia din cimitir. Oameni în mișcare mereu, beți de iubire, atinși de filozofii incerte, de păcate capitale precum jocurile de societate sau jocurile de noroc, oameni care se iluzionează într-o realitate barbară. El ne aduce în față valul înalt de hormoni care băntuie lumea, de la amorurile ieftine la fotbalul care nu iartă vedetele. Este o poveste tristă și veselă despre tehnica înaltă a îmbătrânirii premature, despre simțuri în ceață sau despre lumea Internetului care nu iartă sufletele oamenilor. Ei cad în singurătate, singurătatea e iadul posibil și peisajul care ni-l oferă o viață trăită în grabă. →

CONSTANTIN STANCU

Cartea generează incertitudini, individul trăiește a doua oară povestind o poveste în care îi place să creadă. Uneori se mai moare și din dragoste, alte ori se moare la limită, sub ochii medicului neputincios devenit contabilul bolilor necesare.

Structurându-și cartea pe domenii, el lasă impresia unei organizări sociale redutabile. În fapt ne întâlnim cu haosul bine temperat de oamenii puternii. Fiecare capitol (sunt 25 de tablouri) poate constitui materia brută pentru un roman.

Este aici o lene dinamică, este boema de la ora cafelei amare, autorul se povestește pe sine. Un roman presupune povestea altora devenită mit pentru scriitorul preocupat de ultima frontieră a destinului.

În capitolul 15. *Viața după dosar* scriitorul invită cititorul să vadă diferența dintre viața sa reală și cea văzută de martorul interesat, cel care face din viața altora o marfă de doi lei: „Senzația aceea, când ești în fața trecutului tău, văzut de alții este însă o stare care merită trăită de fiecare om, care vrea să-și vadă cronică vieții, prin ochii altora. Caracterizările și poveștile din dosarele acelea erau în mare proporție negative, inventate, subiective, minciuni la adresa persoanei mele, pentru toate etapele vieții mele...” (p. 242). De ce turnătorii profesioniști? Răspunsurile vin amețitor: femeile pentru că li se ceruse la dosarul personal aflat la serviciul de specialitate, alții nu recunoșteau faptele, alții aveau filozofia bine temperată la dispoziție, pregătită cu atenție înaintea întrebărilor, alții motivau faptele prin faptul că trebuiau să trăiască, să reziste într-un sistem închis.

Alții mințeau senin, așa a fost lumea în vremea comunismului bine piperat. Erau declarații minore despre viața majoră a unui om, erau tatuaje sociale...

Voicu Lăzăruț analizează orașul în care trăiește, universul în care se mișcă. Regretă vremurile tinereții pentru că iubirile s-au dus în neant. El creionează un personaj mediu, un amoroș fără limite, neputincios în fața dragostei serioase pe care se clădește o familie. E drept, unele femei i-au dat motivații ilare, ca să-l cităm... Este apogeul curviei într-o țară creștină, modul prin care bărbatul își definea prezența, puterea, autoritatea.

Ca în comuna primitivă, masculul alfa care domina scena din fața peretelui de piatră al peșterii... Povestea lui Doru, bărbatul trecut de floarea vieții, la braț cu o tânără sportivă, mimând dragostea prin tufe de munte, cu flori roșii, căzut la datorie, făcând abstracție de soția pe care o iubise, penibil și fără ieșire este o poveste tristă.

Chipurile morții sunt diverse și schimonosite...Iată concluziile: „Amintirea este singurul Paradis din care nimeni nu te poate alunga. Dar amintirile din tinerețea iubărească și de viață trăită, mereu la limita dintre viață și moarte, te fac erou al propriei cărți și ale singurei tale vieți, invidiate de cei neputincioși, în a face și a putea înțelege iubirea” (p. 123).

Lăzăruț definește fenomenele sociale cu pasiune, o face aplicat, citează din oameni de cultură, din oameni de știință. Are nerv și provoacă receptorul la curiozități. El explică fenomenul social care este fotbalul, dă verdicte despre societate, critică sau își afirmă susținerile politice. Consideră cultura un spațiu al libertății. Scrisul este o evadare spre alte vieți.

La bătrânețe omul constată pe piele proprie și-n oasele sale cât este de fragil în univers: „Realitatea însă mă îngrozește și mă înspăimântă, când constat resemnat că ieri, a fost ca acum 20 de ani, alaltăieri, acum 40 de ani, iar dacă voi mai trăi, măcar, cât media părinților mei, optimist și matematic gândit, mai am viitor prezumtiv de 25 de ani. Nu mi-e frică de moartea bruscă, ci de una care vine după grele și inconștiente suferinți...” (p. 383).

Voicu Lăzăruț mărturisește că și-a dorit o libertate totală, o personalitate puternică. Viața i-a fost marcată de femei, de la mama care l-a iubit la neveste, amante, directoare de

descentralizate, la femeia birocrat, crypto-securistă... Oaza vieții sale vine la pensie, cu regrete și amintiri cenzurate de memoria prea liberă.

La terasa din centru, cu o bere sau o cafea lângă mâna sa dreaptă, cea care scrie textele acestea, el privește spectacolul lumii, unic și irepetabil prin repetarea neprogramată. Există și o masă a eșuaților la terasă... Un tablou simbolic, lângă noi trăiește omul minim.

Capitolul 8. *Sinestezii ilare la cimitir* este unul cu o tușă aparte, moartea este afacerea perfectă pentru cetățeanul mediu: „Meditațiile mele din cimitir devin parapsihologice, mai ales când zăbovesc mai mult în fața unor cruci ale unor oameni pe care i-am cunoscut și iubit” (p. 127). Împins de viață, memorialistul ajunge să intre în afaceri cu efecte funerare, aici, la limita dintre a fi și a nu fi, el descoperă tragedia umană. Citatele de pe cruci sunt adevărate filozofii necenzurate, un spectacol inutil a celui care a devenit țărână: „Învață să mori, învață să trăiești./ Înainte să te rogi, învață să crezi./ Înainte să vorbești, învață să taci./ Înainte să cheltui, învață să câștigi./ Înainte să scrii, învață să gândești./ Înainte să renunți, învață să încerci!” (p. 128 – citat de autor din Shakespeare).

O carte în care autorul se străduiește să-și retrăiască viața altfel, o posibilitate venită prin scrisul zilnic, prin exersarea memoriei fragile. El ar fi trebuit să dea o mai mare atenție modului cum își organizează materialul, pe unele locuri frazele sunt diluate, bucuria spovedaniei îl domină. Cuvintele o iau razna și pleacă la plimbare prin oraș, sfidând scriitorul rămas în fața oglinzii, cu aparatul de ras în mână...

Pe viitor ar trebui să-și reorganizeze materialul într-un roman al vremilor de tranziție de la iubire la spitalul de nebuni.

...Și subliniem, folosindu-i cuvintele: *De la vremea nevrerii, pierzaniei și irosirii, timpul tăcut al nedorințelor* pe o alee cu pisici, câini, politică și iluzii... Autorul exclamă spre final: *Amintirile sunt desertul vieții, sinestezii sunt minunile existenței!* (p.378).

Cu siguranță, e greu să rezisti când valorile sociale se schimbă și regulile în lume sunt doar de dragul statisticilor privitoare la statul de drept...

Irina Gurin, Raze, 2017, guas

DOI PE UN BALANSOAR

Am intrat de curând în posesia unei cărți, unicat în felul ei. „Autorii”, doi scriitori de incontestabilă valoare și indiscutabil talent, au pus umărul prietenește și au construit o carte de actualitate generată și de o percepție excelentă a realității. Astfel, încă din titlul elegant-amenințător, ei anunțând cititorul cam ce preparat spiritual-polemice îl așteaptă între cele două coperte.

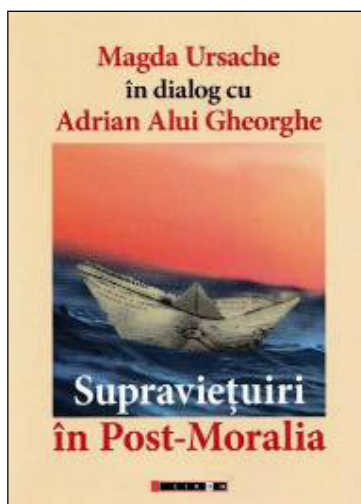
Apetisantă idee, iar materializarea ei este un răspuns prompt prin aplicarea unei rețete simple, însă care presupune, desigur, nu doar respectarea unor canoane asigurătoare de eficiență și valoare, ci și de transmitere a unui sau unor mesaje, fapt care creează anumite obligații tehnico-tactice.

Ca un fel de corolar, mai e nevoie să adaug că respectivii autori au pus la cale cu adevărat o carte cu un impresionant volum de informații proiectate spre noi prin aplicarea incisivelor... și cunoscutelor sisteme „foc cu foc” sau/și „foc continuu” într-un gen literar cam neglijat în literatura noastră din ultimii ani: *interviul literar*.

Parcurgând paginile cărții despre care va fi vorba în cele ce urmează, vom observa atât respectarea unor reguli bine statuate, cât și evitarea în mare măsură a întrebărilor-șablon. În această ordine de idei, spontaneitatea și dinamismul scrierii, ne vor conecta rapid la un spațiu ideatic în care cei doi protagoniști-interlocutori se completează și se întrec în a ne face părtași la un „scandal duet” de toată făinețea și al cărui miez se numește eseu-pamfletul...

În prelungirea celor spuse, personal consider că nu e deloc puțin lucru ca, într-o carte cu peste 200 de pagini, să „agresezi” cititorul menținându-l la aceeași tensiune a lecturii. Așadar, cum se petrec... ostilitățile?

Pentru al pune în gardă de la bun început pe prezumtivul cititor, așa cum aminteam, autorii au găsit un titlu de carte extrem de potrivit și de penetrant, cică: *Magda Ursache în dialog cu Adrian Alui Gheorghe: Supraviețuiri în Post-Moralia*. (Editura Eikon, 2018) Titlul ne amintește de Andrei Pleșu și cartea sa de eseuri filozofice *Minima moralia*,

ceea ce nu e rău deloc, dimpotrivă... Dar interesant este și că, atât Magda Ursache, interlocutoarea, cât și Adrian Alui Gheorghe, reporterul, par îndrăgostiți și legați indisolubil de „arta conversației” (v. *Arta conversației*, de Ileana Vulpescu) care, printr-o coparticipare a celor doi, de altfel efectivă și eficientă, rotunjesc zestrea valorică a cărții.

Se înțelege că Magda Ursache nu scapă această ocazie de a-și etala aproape la fiecare răspuns calitatea de polemist, redutabil desigur, dar și extrem de bine informat. Răspunsurile sale conținând o mare cantitate de... acid, valorificat pe spinarea vechiului sistem sau/și pe cel actual, cu precădere, demonstrează că interesul personal și goana după tot mai strălucitorul și salvatorul... ciolan, constituie materia primă care face deliciul răspunsurilor-comentarii. Făcând un salt, nu prea mare, de la abstract la concret, Magda Ursache subliniază ideea întrebând, pe bună dreptate: „Dar câți falși dizidenți nu ies în agora ca eroi culturalizatori! Cameleonii intră mereu în relație cu Puterea. Ieri la fel ca azi. Așa că o istorie literară a neputințelor noastre scriitoricești ar fi mai mult decât necesară, de vreme ce erorile și ororile nu conținesc, iar instinctele ca patima pentru putere, rapacitatea, ipocrizia s-au păstrat.” (p. 140). Particularizând, înțelegem din spusele interlocutoarei că, pentru a-și demonstra loialitatea față de putere, aceeași inși sau pe același calapod, procedează exact ca și înainte de '89, adică lasă în urmă, în scris, nivelul lor de gândire murdară. Pentru că, analizând pe ansamblu, Magda

Ursache are uimitoare capacitate nu doar de a recepta la maximum de înțelegere a întrebărilor lui Adrian Alui Gheorghe, ci și de a le folosi ca punte de plecare/suținere a punctelor sale de vedere. Și o face în așa fel, încât întreaga poveste, întrebare-răspuns, ia forma clară după modul ei de a gândi și de a reacționa, totul, dar absolut totul în format de... pamflet, în acest fel răspunzându-i pe șleau reporterului, referind-se la scriitorii: „(...)În presa noastră, domină conflictele de interes, nu de idei; injuriile, nu confruntarea de opinii; atacul la persoană, nu replica argumentată...” (p. 66). Din acest punct de vedere, și extrapolând puțin, trebuie doar un pic să facem pe pricepuții, pentru ca, printre rânduri, să conștientizăm că spusele Magdei Ursache au „bătaie” lungă și cu ramificații inclusiv în sfera politicului. Pentru că, desigur, cartea-interviu nu are ca tematică specială doar domeniul literaturii – nici pomeneală: Magda Ursache ne plimbă cu o dezinvoltură de sensibil evaluator inclusiv în lumea politicii de azi. În această ordine de idei, aș folosi următorul citat dintr-un răspuns al Magdei Ursache – cam lunguț el, dar edificator: „Un istoric cu barbă rară afirmă că n-am fi spus noi primii «Pe aici nu se trece!». N-om fi spus numai noi, dar, când am spus, nu s-a trecut. Președintele Emil Constantinescu dusu-s-a la Mărășești ca să-i anunțe pe veterani că «trecutul nu ține de foame». Mai lipsea să fie medaliat Csibi Barna care a spânzurat o păpușă închipuindu-l pe «crăișorul munților» și a făcut bucăți tricolorul. Dar câți nu consideră tricolorul cârpă bună de șters pe jos?” (p. 82).

Evident, fiind o adevărată expertă într-ale polemicii cu regim special, „tovarășa” de conversație a iscoditorului Alui Gheorghe, nu scapă nici cea mai mică ocazie pentru a introduce în propriul malaxor sarcastic lumea românească în toate ipostazele ei, aceasta, din punctul său de vedere, existând ca o valoroasă și inepuizabilă materie primă pentru dezlănțuirea-i critică neiertătoare. Dacă te conectezi în calitate de cititor la confortul pe care ți-l oferă cartea „celor doi”, satisfacția răzbunării pentru toate relele societății în care trăim, este deplină.

DUMITRU HURUBĂ

(XXIII)

David Prodan – probabil cel mai mare istoric român transilvănean din secolul al XX-lea –, în luptă cu unele înguste interpretări marxist-leniniste care nu admiteau prevalența „factorului extern” în „determinismul istoric”, se străduia să explice (și reușea în chip magistral) că descălecatul nu reprezenta un „factor extern”, fiindcă oamenii se mișcau în aceeași arie de civilizație românească. Cum să se spună că voievozii și cnezii români transilvani trecuți peste munți erau „factor extern”, când, în fapt, erau trup din trupul aceluiași popor? Numai mințile bolnave sau tendențioase puteau inventa asemenea aberații. Prodan era aici – ca și altminteri – pe linia mării istoriografii naționale perene. Azi, iluștri necunoscuți, fără operă de istoric, vin și ne învață că nu a fost nimic în trecut, că ne-am născut „inventati” de intelectuali deștepți, că unitatea națională a fost o iluzie și că Țara e un proiect falit. Cu alte cuvinte, „experți europeni” (cum am zice astăzi) constată în secolul al XVI-lea că noi, cei de-atunci – ardeleni și moldoveni –, ne-am fi unit, dar noi, cei de-acum, nevrednici, dar semeți epigoni, zicem că nu!

Aici, în această parte de țară și la această universitate, s-a plămădit sub aspect intelectual unitatea politică modernă a românilor, cu voia lui Grigore Ureche și Miron Costin, a lui Dimitrie Cantemir și Mihail Kogălniceanu, a lui Vasile Alecsandri și Alexandru Ioan Cuza. De-aici au pornit marile sinteze și monografiile ale lui Xenopol, Iorga și Gheorghe Brătianu. Sub comunism – spre cinstea lor – marii dascăli ieșeni au continuat curata erudiție, dar și ideea națională, afirmată la nivel cărturăresc.

Am să închei acest excurs cu o evocare. Student fiind și apoi dascăl de școală secundară, urmăream literatura de specialitate, ghidat de dascălul meu. Unul dintre aceștia mi-a atras atenția că apăruse o carte despre

unitatea românească medievală. Era cel dintâi volum dintr-o serie plănuită de profesorul Ion Toderășcu, acela care avea să-mi urmărească și îndrume, la rândul-i, drumul spre cunoașterea trecutului. Pot să spun acum, cu siguranța experienței dobândite între timp, că Domnia Sa – ca și marea majoritate a colegilor Domniei Sale de sub aceste venerabile cupole – se situa pe calea magistrală a scrisului istoric, cultivând cu onestitate și dorință de adevăr reconstituirea trecutului.

Dezbaterile istoriografice de astăzi sunt nu numai benefice, ci și absolut necesare dezvoltării domeniului. Dar să nu ne lăsăm amăgiți: istoria practică fără reguli, istoria-eseu, istoria-manifest politic, istoria-scenariu de film, istoria-artă etc. își au toate rolul lor, dar nu mai sunt istoriografie. Istoric este numai acela care este capabil să cerceteze trecutul prin izvoare, să compare și critice sursele și să extragă de acolo realitatea vieții din trecut sau prezentul oamenilor de odinioară. Restul sunt povestitori, amatori, esești, artiști, politicieni, analiști politici, oameni cu idei etc., dar nu istorici. Este bine să facem cu toții istoria, dar să-i lăsăm pe istorici s-o scrie! Ne pregătim să celebrăm împreună un secol de la Marea Unire și sunt destui – în context – care seamănă vânt ca să culeagă furtună, reînvățându-ne ba că „suntem aici de două mii de ani”, daci verzi care știau latinește înainte de Romulus și Remus și care erau creștini înainte de Hristos, ba că nu am fost, nu suntem și nu vom fi nimic altceva decât niște „omuleți patibulari” animați de mituri și admiratori naivi ai unui poet național bun de aruncat la coș!

Este bine, cred, să ne păstrăm cumpătul, să căutăm și să găsim – cât se poate – calea de mijloc. Am trăit circa o mie de ani ca popor, între secolele al IX-lea și al XIX-lea, despărțiți în varii formațiuni, am fost o visată țară de țări și am trecut cum am putut „de la sat la stat”. Unitatea nu era, poate, o necesitate și nici măcar o posibilitate multă vreme. Nu am aspirat secole la rând la unitate națională și nici nu am vrut să facem România în Evul Mediu. Am trăit nespectacular, în comunități modeste, pe văi mai mult decât pe dealuri, la adăpostul muntelui și al pădurii, pe

căi ferite mai mult decât la drumul

mare, la sat mai mult decât la oraș. Am fost țări de țărani, cuprinși de febra muncii tăcute, de care profitau alții. Dar am trăit și am ajuns până azi! De la o vreme, am văzut că unirea face puterea, că traiul împreună e mai bun decât cel risipit, că limba aceasta binecuvântată – a țăranilor și „a vechilor cazanii” deopotrivă – ne ajută să comunicăm. La finele Evului Mediu, elita românilor s-a gândit că, pornind de la solidaritatea locală, de la unirea din cugete, prezentă peste tot, ar fi bine să facem și unirea politică. Aceasta a fost strategia marilor bărbați ai națiunii noastre. A fost bine, a fost rău? E greu de răspuns hotărât acum, fiindcă nu au trecut nici o sută de ani de împlinirea idealului lor. Dar e bine oare să ne hazardăm și să judecăm așa de aspru, după o mie de ani de singurătate, sută de ani de unitate, chinuită și ciuntită și ea? Nu ne este bine, dar cui îi este bine? Cine strigă în gura mare că nu mai poate de bine?

Eu zic să ne pătrundem cu toții – pe scena aceasta ciudată a lumii ai cărei actori de-o clipă suntem – de „acel farmec sfânt” al poveștii fără sfârșit care este viața, să ne bucurăm că avem o comunitate și o țară mare pe lângă unele mai mici, că avem un loc și un rost sub soare, așa cum au voit neamul și conducătorii lui. Unirea nu a făcut-o o generație spontană și bezmetică; unirea au făcut-o generațiile de români care s-au gândit cum să se apere prin solidaritate, exact cum gândeau maramureșenii sărăciți de munții și de pădurile lor, la 1547. În loc să le punem voința la îndoială, s-ar cuveni să ne pregătim – așa cum fac popoarele civilizate – de ceremonia sărbătorii Marii Uniri și de muncă stăruitoare.

Acad. IOAN AUREL POP

România își cucerește Independența

„...„Țara noastră a fost călcată de vreo 4 – 5 ori în acest secol de către Rusia”

Pe 19 februarie 1878, Mihai Eminescu răspunde în „Timpul” unui articol publicat în „Nordul”, jurnal pe care poetul național îl apreciază a fi ca oficios al guvernului rus. Eminescu constată că „Nordul” reprezintă în Europa „ideile și tendințele politicii rusești”¹⁸, opinia lui, a ziarului, fiind apreciată ca „importantă”¹⁹.

Eminescu constată că până la acea dată de 19 februarie ziarul respectiv a păstrat asupra chestiunii Basarabiei „cea mai adâncă tăcere”²⁰, și doar după ce diplomația oficială rusească a pus problema „la ordinea zilei”²¹, și-a spus părerea despre chestiunea Basarabiei și gazeta. Poetul național e adânc convins că opiniile gazetei „Nordul” reproduc fidel „ideile,... chiar limbajul guvernului rusesc”²².

Eminescu are convingerea că ziarul rusesc, după modul cum face „istoricul chestiunii”²³ urmărește să poleiască „hapul pe care vrea să-l facă a-l înghiți România”²⁴. Argumentele folosite de oficiosul rusesc i se par lui Eminescu a fi solide doar pentru cei care „nu cunosc chestiunea”²⁵, aparent „binevoitoare României”²⁶.

Înainte de toate, subliniază Eminescu pentru cititorii săi, gazeta rusească nota cum că, la 1812, Basarabia a fost cucerită de ruși de la „populațiile sălbatice locuind sub corturi, asemănați cu cerchezii”²⁷. La 1856, mai susținea jurnalul rusesc, Basarabia n-a fost „restituită legitimilor săi proprietari”²⁸, ci unui stat străin de ea, România!

¹⁸ Ibidem.

¹⁹ Ibidem.

²⁰ Ibidem.

²¹ Ibidem.

²² Ibidem.

²³ Ibidem.

²⁴ Ibidem.

²⁵ Ibidem.

²⁶ Ibidem.

²⁷ Ibidem.

²⁸ Ibidem.

„Atâtea cuvinte, atâtea erori istorice”²⁹, notează Mihai Eminescu. La 1812 Basarabia făcea parte inseparabilă din Moldova, de care fusese „alipită de mai bine de patru sute de ani (subl. M. E.)”³⁰. Până la 1812 Basarabia „a urmat”³¹ soarta acestei țări „cărui i-a constituit aproape jumătatea”³². A fost independentă sub numele de Moldova și „sub dinastia Bogdanilor”³³ a purtat cu eroism și vitejie „acea luptă eroică și disproportionată contra islamismului”³⁴, a cărui cunună de glorie „au fost victoriile lui Ștefan cel Mare”³⁵. Această luptă, pe care a dus-o Moldova cu Basarabia împreună „cu mult înainte de apariția politică a Rusiei pe scena lumii”³⁶, a oprit la Dunăre, „parte prin arme, parte prin înțelepte tratate, progresele înspăimântătoare ale Semilunii”³⁷. De asemenea, Basarabia împreună cu Moldova intră „în relații cu Înalta Poartă în acele relații rău definite pe care diplomația modernă”³⁸ le-a numit „de suzeranitate și vasalitate (subl. M. E.)”³⁹. În realitate, între Moldova și Imperiul Otoman a existat „un fel de independență a celui slab protejat de cel tare”⁴⁰, în schimbul unor îndatoriri precise.

Așadar, la 1812, sublinia Mihai Eminescu, Basarabia împreună cu Moldova formau un singur stat „cu legile și prințul său”⁴¹. La 1812, Basarabia, în actele oficiale de cesiune, a „fost dobândită de către Rusia de la Poarta Otomană”⁴²; în realitate, lumina cititorii poetul național, Basarabia „a fost răpită de la legitumul și adevăratul său proprietar, care era Moldova, cu Basarabia împreună”⁴³. Turcia nu avea niciun drept „s-o cedeze la acel ce nu avea drept s-o ia”⁴⁴. La 1812 Basarabia cu niciun chip n-a fost „cucerită căci Rusia, atunci chemată îndărăt de invazia napoleoniană, se retrăgea în

²⁹ Ibidem.

³⁰ Ibidem.

³¹ Ibidem.

³² Ibidem.

³³ Ibidem.

³⁴ Ibidem.

³⁵ Ibidem.

³⁶ Ibidem.

³⁷ Ibidem.

³⁸ Ibidem.

³⁹ Ibidem.

⁴⁰ Ibidem.

⁴¹ Ibidem.

⁴² Ibidem.

⁴³ Ibidem.

⁴⁴ Ibidem.

grabă și încă și mai puțin cucerită de la populația musulmană-tătărăscă locuind în corturi”⁴⁵. Se prea poate ca la 1812, articula Eminescu o ipoteză, ca „în sudul Basarabiei, precum în Crimeea și sudul Rusiei”⁴⁶ să se fi aflat la acea vreme „câteva pîlcuri de bandiți nesupuși, tătari musulmani”⁴⁷. Dar, nota Eminescu, se poate oare „serios susține”⁴⁸ că rușii au cucerit Basarabia, dar ar fi fost vorba de cucerire, de la niște bandiți de stepă, oameni fără căpătâi? „Populația tătărăscă locuind sub corturi”⁴⁹ este o invenție, o descoperire „a corespondentului Nordului, pentru care ar trebui să solicite un brevet de invenție”⁵⁰.

Și chiar dacă, concede Mihai Eminescu, existau „în mlaștinile Deltei Dunării câteva triburi vagaboande de tătari”⁵¹ majoritatea absolută a populației Basarabiei „era compusă din români agricultori”⁵². Românii aveau limba lor, religia lor, portul lor, tradițiile lor, trecutul lor de luptă și de muncă aspră, Dumnezeu lor. Chiar astăzi, la 1878, accentua poetul național, în Basarabia de sub stăpânirea rusă, românii formează „o populație compactă de aproape 70.000 locuitori”⁵³.

Tocmai în baza acestor realități istorice, postula Eminescu, la 1856, „mica parte din Basarabia”⁵⁴ a fost restituită „legitimului său proprietar”⁵⁵.

GICU MANOLE

⁴⁵ Ibidem.

⁴⁶ Ibidem.

⁴⁷ Ibidem.

⁴⁸ Ibidem.

⁴⁹ Ibidem.

⁵⁰ Ibidem.

⁵¹ Ibidem.

⁵² Ibidem.

⁵³ Ibidem.

⁵⁴ Ibidem.

⁵⁵ Ibidem.

Patriarhul Miron Cristea

– 80 de ani de la trecerea sa în eternitate –

Elie Miron Cristea – așa i-a plăcut să-și zică chiar și atunci când a ajuns patriarh – a fost prezent în epocă și în multe alte domenii, decât cel bisericesc și cultural. Am putea spune că a fost prezent și activ în istoria Transilvaniei, cu toate problemele ei. A trăit în perioade aproape egale în secolele al XIX-lea și al XX-lea: treizeci și unu de ani în secolul XIX, treizeci și nouă de ani în secolul XX. A luat parte la toate luptele pentru drepturi și dreptate ale românilor din Transilvania și a căutat tot timpul mijloace de îmbunătățire a condițiilor lor de viață națională, spirituală și materială. S-a gândit la promovarea elementului cultural, înțelegând că fără acesta nu se va putea realiza niciodată ieșirea din impasul și complexul subjugării; s-a gândit la promovarea meseriilor printre fiii de români, pentru a-i elibera de dependența față de celelalte naționalități care, monopolizând acest domeniu al vieții sociale, îi lăsau pe românii dependenți doar de lucrul pământului, pe care erau de altfel iobagi; s-a gândit la înființarea de bănci românești, pentru a putea stimula întraajutorarea și accesul românilor la împrumuturi, care să faciliteze dezvoltarea gospodăriilor și a economiei lor. Așadar, în glasul patriarhului Miron Cristea a răsunat glasul norodului pe care-l păstora. De aceea, în ființa lui s-a înveșmântat acea neprefăcută înfățișare neaoșă a Nației. De aceea, în sinceritatea gestului și în dulcea sa sfătuire domoală, ca și în precipitarea poruncii, s-a tradus fidel sonoritatea întregii game de însușiri a poporului pe care-l oblăduia și din care descindea.

Despre Elie Miron Cristea s-a vorbit în epocă în termeni extrem de elogiosi. Legăturile avute cu personalități ale epocii și multiplele sale implicații în istorie, în literatură și în cultură în general scot în evidență o personalitate de prim rang în cultura vremii.

S-a născut în 1868, la 18 iulie, din părinți țărani. Primele patru clase secundare le-a făcut la liceul săsesc din Bistrița. Examenul de maturitate l-a trecut la liceul românesc din Năsăud. A făcut școală și la Sibiu, în

apropierea lui Șaguna, care-i vorbea parcă de dincolo de mormânt. După aceea, a fost numit învățător la Orăștie. A plecat apoi la Budapesta ca să studieze filosofia și filologia, obținând aici titlul de doctor cu o deosebită teză despre viața și opera lui Eminescu. Urmându-și chemarea, Ilie Cristea a intrat în monahism, primind numele de Miron. Obținând titlul de doctor în teologie, capătă diferite însărcinări bisericești, până când este ales episcop de Caransebeș, în anul 1909. Cariera sa se deschide sub amenințările jugului străin. Dar voința sa dărză nu se dă bătută. Ilie Cristea, ca episcop, duce o cumplită bătălie pentru triumful românismului. A luat parte activ la mișcarea memorandistă. În clipa când s-a dezlănțuit marele război, episcopul Ilie Cristea este în fruntea unioniștilor. Ia parte la adunarea de la Alba-Iulia și intră în delegația care avea să prezinte la București Regelui Ferdinand hotărârile Adunării.

La 31 decembrie 1919, este ales Mitropolit Primat al României Unite. Venit ca un sol al Unirii și înfrățirii, Miron Cristea a reușit în scurt timp să câștige încredere și iubire. Noul mitropolit primat a luptat cu îndârjire ca Biserica Română, parte din ființa neamului, să ajungă la rangul și autoritatea cuvenită. În această calitate, inaugurează o vigoasă luptă misionară.

În anul 1925, la 25 februarie, prin lege este ridicat la rangul de Patriarh. Era primul nostru Patriarh, și în această înaltă demnitate bisericească realizările sale au fost multiple. România devenise un fel de protecoare a Ortodoxiei răsăritene. Și Patriarhul Miron a lucrat cu râvnă

pentru strângerea legăturilor dintre Bisericile naționale ortodoxe. Figură impunătoare, cult și cucernic, a reușit foarte repede să-și afirme darurile monumentale sale personalități. România era centrul Ortodoxiei. Vasta cultură teologică, filosofică, literară, istorică, economică, grefată pe o mare inteligență și un talent deosebit, nu-l putea ține de o parte de viața culturală a patriei.

Patriarhul Miron este și rămâne un apostol al realismului românesc și ortodox. Din tinerețile sale, conștiința lui de român și de creștin s-a umplut de aceste două realități. Neamul și Credința, două realități care se contopesc în indivizibila entitate pe care o numim „lege strămoșească”.

În această iluminare național-ortodoxă, s-a înălțat spre Dumnezeu conștiința lui și s-a îngemănat profund până la sfârșitul vieții sale cu însuși poporul. Providențial îl numim, fiindcă orice pas pe care l-a făcut în viața sa pământească a fost o apăsare pe pământul nedreptăților, peste care el trebuia să afirme, cu pumnul strâns și cu sufletul neîndurat, dreptatea românească. Numai așa îl văd ochii noștri, în cursul vieții și al muncii sale, ca un prooroc care pășește să străfulgere pe cei nedrepti și să consoleze pe românii însetați de dreptate. Se cuvine, așadar, cu precădere, ca întreg poporul român să aducă acestui mare om care a fost patriarhul Miron Cristea cinstire și laudă și să-i păstreze o vie și pioasă amintire celui care a scris o pagină de aur, atât în istoria poporului român, cât mai ales în istoria Bisericii ortodoxe române.

Dr. FLORIN BENGIAN

Irina Gurin, biserică, 2017, ulei pe pânză (detaliu)

Cuvântul - liant al Reîntregirii

„Ținta ne e cerul,
dar drumul duce pe pământ”⁵⁶

Săvârșită la 1 Decembrie 1918, Reîntregirea națiunii române s-a desăvârșit în timp. Așa cum o pregătise cu multă vreme înainte, cuvântul a continuat să o cizeleze după Ziua cea Mare.

Texte eclesiastice

Greu de imaginat liant mai durabil al edificiului românismului, de-a lungul istoriei, decât cuvântul. Așa cum primele scrieri românești izvorăseră din creștinism, cuvântul eclesiastic s-a strecurat între lespezile istoriei noastre ca un liant al românismului, dovadă și modul în care, după 1 Decembrie 1918, Biserica Ortodoxă și-a urmat cursul spre constituirea Patriarhiei Române.

Vistierie a subtililor semnificații ce depășesc convenționalismul cuvintelor, textele eclesiastice românești din Transilvania începutului de secol al XX-lea au anticipat și pregătit cu precauție Reîntregirea națiunii. Temele imaginare din universul religios al omului s-au contemplat și completat, iar uneori chiar substituit, prin cele de actualitate, referitoare la unitatea și unicitatea Bisericii Ortodoxe Române, în tumultul istoric al Reîntregirii.

Slavă Domnului, tema „1 Decembrie 1918” a însemnat, dincolo de cuvinte, Reîntregirea națiunii și nu o unire în premieră. Fuseserăm împreună veacuri întregi și vom fi de acum înainte.

Terenul pe care statul român se desăvârșea, începând cu anul 1919, în propriile-i făgașe și valori fundamentale, era dificil, căci apartenența anterioară la structuri statale diferite sedimentase diferențe, greu de estompat într-un răgaz scurt. Mai mult decât alte segmente ale obștii, biserica reușise să-și conserve caracterul compact, peste veacuri.

Respingerea încercărilor de subordonare a culturii și tradițiilor românești în timpul dualismului austro-ungar era absolut necesară pentru menținerea spiritualității bisericești a românilor din Transilvania. De aceea, scriitorii eclesiastici au fost constrânși

la cantonarea, pe cât posibil, într-o atitudine polemică față de autorități. În funcție de curajul asumat și de conjunctură, unii au suferit pedepse. Scrierile absolvenților de teologie nu se limitau strict la tematica bisericească și, de regulă, nu ocoleau subiectul național, adică soarta românilor în Imperiul Austro-Ungar. Jurnaliștii eclesiastici cultivau limba română ca pe o plantă ce trebuia ferită de buruieni: „...să ne ferim a grăi în limba pocită de influențe și împetrișări străine... Graiul popular este acela înțeles de toți, pronunțat în curățenia firească a limbii române”⁵⁷.

Un tânăr gazetar creștin

În curentul scrierilor eclesiastice transilvane din primele trei decenii ale sec. XX, Pompei Morușca s-a remarcat inițial prin articole sub pseudonim, până a venit vremea opiniilor nedisimulate, mai ales ca redactor al Revistei Teologice în perioada 1920-1922.

Maturizarea treptată a scrierilor sa-le a condus, mai târziu, la înființarea revistei Solia, peste ocean, în 1936.

Implicat în viața cetății într-o perioadă dificilă pentru spiritul românesc transilvănean, la început s-a limitat la cronica evenimentelor la care participa, exersându-și condeiul în *Telegraful Român*, încă înainte de înființarea, în 1907, a Revistei Teologice, sub îndrumarea prof. dr. Nicolae Bălan.

În vremea când urma cursurile Institutului Teologic-Pedagogic Andreian din Sibiu (1902 - 1905) făcea jurnalistică într-un mediu filoromân, cu profesori de mare ținută academică și colegi ca Moise Balea și Trandafir Scorobeț. Acel mediu i-a insuflat sentimente patriotice bine conturate, susținute atent în articolele

sale. Într-o competență schiță a scenei politice din 1906, se întoarce în timp la Compromisul austro-ungar din 1867, pentru a susține folosirea limbii române în armată, parcă presimțind că va deveni confesor militar, în Primul Război Mondial: „Nu Coroana a stabilit clauzele Compromisului, ci Parlamentul ungar. Și, între aceste clauze, niciuna nu vorbește despre limba de comandă, maghiară, în armată, ci din contră, se vorbește despre o armată unitară comună, asupra căreia orice drept de dispunere este în competența domnitorului. Deci și dreptul de a stabili limba de comandă”⁵⁸.

Instinctul de conservare și sfatul vârstnicilor îl îndemnasera ca, atunci când se expunea prea mult, să semneze cu pseudonim, mai ales în timpul războiului, când îl înrolaseră confesor militar în armata cezaro-crăiască.

Până la începutul lui 1919, deși prolific, s-a rezumat la scrieri relativ prudente, exprimând, totuși, opinii destul de limpezi despre război, cu speranța de consolidare a ființei neamului.

Membru al Asociației pentru Literatura Română și Cultura Poporului Român (ASTRA) încă din vremea studiilor la Sibiu, a susținut multiple conferințe despre istoria neamului românesc, în comunele Stenea, Hașag, Veseud și Șeica Mare⁵⁹. Organizarea preoțimii, cultura satelor, „școlile de adulți” (ceea ce azi numim life long learning - LLL), dotațiile (cvinvenalele) preoțimii, Conferințele preoțești (*Telegraful român* 1913) - cu frecvente referiri la Regatul României - se constituiau în teme predilecte ale gazetarului.

În 1905, semnând cu un simplu P., descria în *Telegraful Român* manifestările ASTREI, printre care și cea din comuna Cioara. Sub impresia acelui articol, am urcat și eu la mănăstirea Afteia - Cioara în 2017, identificând cu satisfacție descrierile de natură din articolul tânărului teolog. În 1906, sub titlul „*Naționalism și confesionalism*”, în aceeași revistă, expune opinii aproape axiomatiche, însă ținând cont →

RADU ȘERBAN

⁵⁶ *Telegraful Român* 1917 - „Eu merg la Tatăl meu”, Preotul P. Morușca

⁵⁷ *Revista Teologică* 1908, „Conferințele religioase - lămurirea unei propuneri făcute la Conferința preoțească a tract. Mediaș din 9/22 noiembrie”, Preotul P. Morușca

⁵⁸ *Telegraful Român* 1906, „Cine să cedeze?” - Sibiu, 25 octombrie

⁵⁹ *Revista Transilvania* nr. 4-5, iulie - octombrie 193, pg. 259

AICI E ȚARA MEA, NU ACOLO...

Firele de păr alb le moștenesc de la mama,
la fel și vorba de moldoveancă aprigă uneori.
Oricâți m-au dojenit și m-au luat peste picior
n-am putut sta să-nvârt aerul pe un mosor.

Când un neprieten umblă prin țară cu lopata
și tot cântă „hai la gropa cu furnici ba-i aici ba nu-i aici”
atunci mă încăpățânez și strig la fel ca tata.

Aici unde-s izvoare cu păr argintat
și cărduri de cerbi cu pui curajoși la apăpat,
unde-s brazii mai înalți și mai verzi în pădure
și mame duioase culegând pentru prunci mure,
unde cerul se întunecă de bătrâne urme
ce-au asfințit fără ca nimeni să le strige pe nume,
unde crucile stau ca niște soldați în așteptare
cu pieptul neclintit și brațele întinse până la hotare.
Aici unde-s mai dulci colacii și ulițele din sat
sunt parcă un semn de Dumnezeu lăsat,
unde fântânile sorb curcubee din soare
și dealurile sunt încă pline de ciobănei și de mioare,
unde mai au curaj să se ridice din stâncă haiduci
copii cu icoane în mâini, femei cu jalea în opinci,

preoți cu credința săpată-n inimă și-n tâmplă
adunați la luptă dreaptă ca pruncii lângă Maica Sfântă...

Aici e Țara mea sprintenă ca o căprioară
vânată de spurcați și trădători din zori și până-n seară.
E Țara mea de mii de ani lăsată de strămoșii și vitejii daci
oricât ai vrea de sângele ei sfânt și de eroi n-ai cum să o
dezbraci.

Aici e Țara mea încununată de laurii cerești,
sărman nebun, cum să-ndrăznești ca la fecioară să poștești?
Orice slugoi străin ai fi poți doar să te-amăgești
că ai să treci vreodată peste cetele îngerești,
ori că ai să vezi vreun strop din trupul străvechiul Ardeal!

Ne-ajunge Basarabia furată fără milă, deal cu deal!
Ne-ajung lacrimile ce au stârnit potop prin cuiburi an de
an.
Să ridicăm o catedrală de iubire în sufletul ei veteran...
Frații mei de sânge și de limbă, să ne închinăm la ea ca la
icoană
că de va fi să fie destrămată, n-are cine întregă să ne-o
mai întoarnă.

9 ianuarie 2019/ 6.PM, Târgu Secuiesc.

MIHAELA AIONESEI

că se afla în Imperiul Austro-ungar,
ele se constituie în acte de curaj.

Invocând conștiința națională în
acel context nefavorabil românilor
transilvăneni afirma că aceasta se
naște „din cunoașterea trecutului...”
și din însuflețirea fiecăruia față de tot
ceea ce înseamnă „ființa neamului al
cărui fiu este – iar aceasta se poate
realiza numai prin cultură. De aici
rezultă dragostea... față de tot ce
constituie bogăția națională, față de
tot ce a produs de-a lungul timpului
geniul neamului său și, îndeosebi,
față de tot ce au produs capetele lu-
minate ale poporului”. Pompei vedea
în cultură un element esențial în „tre-
zirea conștiinței naționale”. Era cu 12
ani înaintea Marii Reîntregiri a Ro-
mâniei, iar tânărul autor își permitea
să citeze din Alexandru C. Cuza, vi-
tor fondator al Partidului Naționalist
– Democrat din Regatul României:
„națiunea e individualitatea colectivă
cu caracter bine hotărât, cu interese
proprii; ea se prezintă ca un
organism care nu poate trăi decât
prin organele proprii, care sunt
clasele formate în sânul său”. Un
asemenea citat nu putea trece
neobservat de către cenzură.

Poate tocmai de aceea,
argumentează temelia ecleziastică a
culturii unui popor european cu
citatul din Goethe: „criteriul pentru a
verifica viața și puterea unui popor

va fi atitudinea sa față de Biblie⁶⁰”.

În anul 1908, publicându-și
„Cuvântul la introducerea ca preot în
Șeica Mare”, fără urmă de
dogmatism, pe înțelesul mirenilor, își
enunțase părerea, comparând
cuvântul cu „unđita cu care se
pescuiesc oamenii, mijlocul care
apropie pe om de om”. Tânăr
entuziast, se prezentase cu onestitate
enoriașilor: „Nu aduc cu mine averi
sau faimă, dar vă aduc o inimă
curată și largă, cuprinzătoare și
înțelegătoare; vă aduc lumina minții
mele, câștigată prin stăruință...”.

Surprinzătoare pentru firea sa
fermă, prudentă făcea casă bună cu
limpezimea exprimării: „Îndeosebi în
această vreme de primenire continuă,
când poate este cea mai mare lipsă
de înrăurire binefăcătoare asupra
neamului nostru, preotul este chemat
să sprijine avântul pornirilor bune și
să îndrume pe cărări prielnice...”⁶¹

Cunoscător al literaturii creștine
clasice, cu începuturile la apologetii
greci și latini, își aducea pildele în
zilele noastre, asumându-și statutul de
părinte duhovnic la cei numai 25 de
ani ai săi, spovedind români ce-i fuse-
seră contemporani lui Avram Iancu.

Bisericele românești din
Transilvania se confruntaseră

permanent, în perioada 1867-1918, cu
încercările guvernelor maghiare de a
le limita autonomia și a se amesteca
în problemele lor școlare și
bisericești. Asemenea tendințe se
materializaseră în Legea Trefort,
Legea Apponyi, legislația privind
crearea „zonei culturale” și multe alte
norme de acest fel, ostile culturii
române. Rezistența în fața acestor
tendințe s-a datorat, în cea mai mare
parte, clerului și elitelor sale.

La centenarul lui Andrei Șaguna,
în 1909, tot în Revista Teologică își
manifestase românismul cu
prospețimea tineretii, lansând
chemarea „să învățăm a ne iubi cu
patimă neamul, cu toate comorile lui
sfinte, între care, cea mai scumpă să
ne fie limba dulce românească, pe
care să ne silim a o desăvârși...iar cu
cât vrăjmașii se arată tot mai porniți
împotriva ei, cu atât să ne-o facem
mai dragă, mai prețuită, căci limba
este semnul cel mai vorbitor despre
ființa și dăinuirea unui neam;
precum, de asemenea, lepădarea de
această limbă va aduce, fără vreme,
prăpădirea noastră”⁶². O asemenea
provocare la adresa autorităților
dualiste austro-ungare îl putea aduce
pe banca acuzaților, în acele timpuri.

⁶⁰ Pompei Morușca, „Zidire sufletească”, vol. I, pg 238, Ed. Dacia 2009

⁶¹ Zidire sufletească vol. I, pg 30

⁶² Preotul P. Morușca, „Cuvânt la centenarul marelui mitropolit Andrei Baron de Șaguna”, Revista Teologică, 1909

Convorbiri duhovnicești

Ioan al Banatului

„Ne îndeamnă Hristos să fim lumină în lumea aceasta și sare pământului.”

L.C.: Înaltpreasfințite Părinte Mitropolit, vă rog să-mi permiteți să fac referire la cuvintele Înaltpreasfinției Voastre cu care începeți predicile: „Binecuvântat să fie Dumnezeu care ne cheamă să ne împărtășim din harul iubirii Sale!” În fiecare duminică, în bisericile ortodoxe de la o margine la alta a lumii, unde sunt creștini ortodocși de orice neam, se citește câte o sfântă evanghelie, așa cum au rânduit Sfinții Părinți. Vă rog să ne oprim acum asupra pericopei evanghelice *despre grijile vieții*. Pentru a-l reaminti cititorilor, redau textul:

„Luminătorul trupului este ochiul, de va fi ochiul tău curat, tot trupul tău va fi luminat. Iar de va fi ochiul tău rău, tot trupul tău va fi întunecat. Deci, dacă Lumina care e în tine este întuneric, dar întunericul, cu atât mai mult! Nimeni nu poate să slujească la doi domni, căci sau pe unul îl va urî și pe celălalt îl va iubi, sau de unul se va lipsi și pe celălalt îl va disprețui, nu puteți să sujiți lui Dumnezeu și lui Mamona.

De aceea zic vouă: Nu vă îngrijiiți pentru sufletul vostru ce veți mânca, nici pentru trupul vostru cu ce vă veți îmbrăca; au nu este sufletul mai mult decât hrana și trupul decât îmbrăcămintea? Priviți la păsările cerului, că nu seamănă, nici nu seceră, nici nu adună în jnițe, și Tatăl vostru Cel cereș le hrănește. Oare nu sunteți voi cu mult mai presus decât ele? Și cine dintre voi, îngrijindu-se, poate să adauge staturii sale un cot? Iar de îmbrăcămintea de ce vă îngrijiiți? Luați seama la crinii câmpului cum cresc; nu se ostenesc, nici nu torc. Și vă spun vouă că nici Solomon, în toată mărirea lui, nu s-a îmbrăcat ca unul dintre aceștia.

Iar dacă iarba câmpului, care astăzi este și mâine se aruncă în cuptor, Dumnezeu astfel o îmbracă, oare nu cu mult mai mult pe voi, puțin credincioșilor? Deci, nu duceți grijă, spunând: Ce vom mânca, ori ce vom bea, ori cu ce ne vom îmbrăca? Că după toate acestea se străduiesc neamurile; știe doar Tatăl vostru Cel

ceresc că aveți nevoie de ele. Căutați mai întâi Împărăția lui Dumnezeu și dreptatea Lui, și toate acestea se vor adăuga vouă” (Matei 6, 22-33).

Îps. Ioan: Hristos Domnul vorbește în această evanghelie despre ochi. Vedeți, nu numai de omul în integralitatea lui, ci vorbește despre ochi. Ce este ochiul? *Ochiul omului este o fereastră prin care noi privim spre cer.* Este o fereastră prin care noi privim și vedem creația lui Dumnezeu. Și tot prin acest ochi a îngăduit Dumnezeu ca să-L vedem pe Fiul Său pe Domnul nostru Iisus Hristos, adică să-L vedem pe Dumnezeu.

Printr-o fereastră poți să privești din interiorul ei și noi iată ce vedem din interiorul nostru prin această fereastră, însă printr-o fereastră poți să vezi și din exterior ce este înăuntru, și de afară, din exterior, pe această fereastră privește Dumnezeu înlăuntrul nostru și vede ce este tainic și ascuns în inima noastră.

Vedeți de ce l-a creat Dumnezeu pe om cu ochi! Întâi să-L vedem pe El, ori El să ne vadă cele din adâncul inimii și vieții noastre. Să avem fiecare grijă în viața aceasta să ne păzim ochii. Cum spune o mamă despre copilul ei când îl lasă în grija cuiva? *Ai grijă de copilul meu ca de lumina ochilor!* Auziți! Ochii sunt mai presus decât un fiu, decât o fiică.

Acum v-aș întreba: câți ochi i-a lăsat Dumnezeu omului? Cu câți ochi l-a creat Dumnezeu pe om? Doi îi vedem noi, însă Dumnezeu i-a mai creat omului un ochi. Acela este inima. Inima este al treilea ochi cu care l-a înzestrat Dumnezeu pe om.

În lumea aceasta am întâlnit atâția oameni orbi și totuși ei L-au văzut pe Dumnezeu cu inima. Există o vorbă în popor care spune: *omul acesta nu are inimă.* Și se mai spune:

acesta nu este om, pentru că nu are inimă. N-are inimă și nu este om. Dacă-ți pierzi ochii aceștia, poți să rămâi mai departe om, dacă ai inimă. Dar, dacă ai doar ochii aceștia și nu ai inimă, atunci nu ești om, așa cum au spus și cum spun bătrânii noștri: acest om n-are inimă, nu este om.

De aceea vă îndemn, prin spovedanie, prin pocăință, prin lacrimi, spălați acest al treilea ochi al fraților voastre care este inima, căci cu inima iubim sau cu inima urâm, însă Dumnezeu ne spune să iubim pe semenii noștri și să-L iubim pe El. Nu cu ochii aceștia îl iubim noi pe Dumnezeu, ci *cu inima și din inimă.*

L.C.: Înaltpreasfințite Părinte, vă rog să vă referiți în continuare la versetele din evanghelie care vorbesc despre slujirea la doi stăpâni.

Îps. Ioan: Sfântul Evanghelist Matei a mai consemnat din cuvintele rostite de Hristos, spunând: Nu puteți sluji la doi domni, lui Dumnezeu și lui Mamona. Nu puteți sluji la doi stăpâni! Cuvântul „Mamona” din limba aramaică se traduce în limba română: bani, arginți, deci nu putem să-I slujim lui Dumnezeu sau banilor, averilor, averiilor, îmbogățirilor necinstite - nu putem! Ori îi slujim lui Dumnezeu ori îi slujim lui Mamona. Nimeni, ori sărac ori împărat, nimeni n-a plecat din lumea aceasta decât cum a venit din pântecul maicii sale.

L.C.: Vă rog, Înaltpreasfințite Părinte Mitropolit, să vă referiți și la versetul care are în vedere grija omului pentru îmbrăcăminte.

Îps. Ioan: Sfântul Evanghelist Matei însemnează cuvintele lui Hristos despre îmbrăcăminte, pentru că, după pâine, omul caută apoi să aibă îmbrăcăminte. Se știe din *Vechiul Testament* modul extraordinar cum se îmbrăca Împăratul Solomon, însă crinii câmpului erau mai frumoși când i-a îmbrăcat Dumnezeu. Se spune că pe om îl va îmbrăca Dumnezeu mai presus decât un crin sau cum s-a îmbrăcat Solomon.

Aș pune o întrebare credincioșilor: cu ce sunteți îmbrăcați? Cu hăinuțe pe care, muncind cinstit, le-am cumpărat de la un magazin. Nu le-am furat. Sunt hăinuțele mele pe care le folosesc. Așa este. Noi ne îmbrăcăm tot din firul ierbii pe care a lăsat-o Dumnezeu →

**A consemnat
LUMINIȚA CORNEA**

pe pământ pentru noi. Însă îmbrăcămintea cu care noi suntem îmbrăcați, pe aceasta o mănâncă moliile și se distruge în timp. Însă Dumnezeu-Tatăl a avut grijă să ne îmbrace pe noi cu ceva mai presus de orice veșmânt pe pământ.

Pe noi, la botez, ne-a îmbrăcat Dumnezeu în Hristos. Ați auzit cum se cântă la botez? „Câți în Hristos v-ați botezat, în Hristos v-ați și îmbrăcat.” Ce minune! Să te îmbrace Dumnezeu nu așa cum l-a îmbrăcat pe un crin, ci să te îmbrace cu Hristos!

O! Dacă admirăm o ploaie de crini atât de frumoasă dar cât de frumos și de plăcut lui Dumnezeu trebuie să fie omul, care este îmbrăcat cu Hristos! Mult mai frumos decât un crin. Credincioșii prezenți în sfintele biserici sunt mai frumoși decât orice crin de pe pământ. Bucurați-vă că v-a îmbrăcat Tatăl în Hristos!

Câtă frumusețe aveți frațiiile voastre îmbrăcați în Hristos! Nu lepădați iubii mei acest veșmânt sfânt care este Hristos! Nu vă lepădați de Hristos, ci rămâneți îmbrăcați în El, așa cum ați fost în taina botezului! De aceea pruncul, la botez, când se afundă în cristelniță este gol, atunci îl îmbracă Dumnezeu în Hristos. Ne-au îmbrăcat apoi părinții noștri cu hăinuțele albe și totuși, totuși ce față are omul care e îmbrăcat cu Hristos și ce față are omul care s-a dezbrăcat de Hristos? Rămâneți îmbrăcați pentru veșnicie în Hristos!

L.C.: Înaltpreasfințite Părinte, se pare că preocuparea noastră permanentă este purtarea de grijă. Aceasta înseamnă, oare, că nu avem încredere în Dumnezeu?

Îps. Ioan: Da. Mai există un cuvânt central oarecum în această evanghelie, anume acela al purtării de grijă. Se pare că prea mult ne purtăm de grijă și vrem să ne purtăm de grijă mai mult decât ne poartă Dumnezeu.

Să-L căutăm pe Dumnezeu și El ne va purta de grijă! Amintiți-vă de Noe, cum i-a purtat Dumnezeu grijă în timpul potopului! Amintiți-vă de Iona din pântecul chitului și acolo i-a purtat Dumnezeu de grijă. Amintiți-vă de Iov! Era pe gunoi, plin de bube și i-a purtat de grijă Dumnezeu. Amintiți-vă de momentul când Hristos era răstignit pe cruce și n-a plecat din lumea aceasta până nu i-a purtat de grijă și maicii Sale, încredințându-o apostolului iubirii, Apostolul Ioan.

Dar veți zice: *Părinte, în grija cui ne-a lăsat Hristos pe noi?* Hristos ne-a lăsat pe noi în grija Duhului Prea Sfânt. După Înălțare, ne-a lăsat în grija Duhului Sfânt, căruia i-a spus *Mângâietorule*, adică Duhul Sfânt e acela care mângâie fiecare inimă îndurerată și întristată din viața aceasta.

L.C.: Vă rog, Înaltpreasfințite Părinte, să spuneți un cuvânt de învățătură despre ultimul verset din evanghelia citată.

Îps. Ioan: La sfârșitul textului acestei pericope evanghelice, a spus Hristos: „*Căutați mai întâi Împărăția lui Dumnezeu și dreptatea Lui și toate celelalte se vor adăuga vouă*” (Matei 6, 33). Ce înseamnă lucrul acesta? Să căutăm mai întâi Împărăția lui Dumnezeu?! Ne arată că, mai întâi, destinația noastră finală e Cerul, nu pământul. Căutați mai întâi Împărăția lui Dumnezeu, Împărăția Cerurilor – iată ce trebuie să caute omul în viața aceasta!

Însă noi căutăm mai mult aur și argint și mai puțin căutăm Împărăția lui Dumnezeu. Mă veți întreba: *Părinte, dar care este cărarea? Care e drumul care duce către Împărăția lui Dumnezeu? Unde este Împărăția lui Dumnezeu pe pământ? Ca s-o ating. Ca s-o vad. Ca să merg spre dânsa.*

Începutul cărării care merge spre Împărăția lui Dumnezeu pornește din ochi, din lacrima de pocăință ce curge pe obrazul tău. *Lacrima aceea îți arată drumul pe care trebuie să mergi ca să găsești, să afli Împărăția lui Dumnezeu.* O, cât de puternice sunt lacrimile pocăinței! Ele despică

Irina Gurin, Motive

munții și valurile ispitelor și necazurilor din lumea aceasta. Ați văzut Oltul? Izvorăște de la poalele Muntelui Hășmașului și viiine... brăzdează Ardealul și apoi a despiciat munții. Jiul, la fel și el a despiciat munții. Mai tare decât valurile Oltului și Jiului sunt lacrimile care curg și brăzdează fruntea mamei care plânge pentru copii, pentru soț, pentru părinții ei și așa mai departe. Deci drumul către Împărăția lui Dumnezeu începe din lacrimile de pocăință care pornesc din ochii tăi. Dar de aici și până la Împărăție mai este drum.

Unde veți zice să căutăm mai departe Împărăția lui Dumnezeu? Să o căutăm printre cei bolnavi! Să căutăm Împărăția lui Dumnezeu printre cei ce sunt în temnițe! Să o căutăm printre cei săraci, printre cei care n-au un acoperiș deasupra capului! Tot pe acolo este drumul care duce către Împărăția lui Dumnezeu.

Drumul care duce către Împărăția lui Dumnezeu trece prin inimile semenilor noștri și prin sfânta biserică, de aceea cercetează și mângâie o inimă tristă, o inimă înlăcrimată, căci prin inima semenilor noștri trece drumul mai departe către Împărăția Cerurilor. Iată cărarea începe din lacrima de pe ochi, se duce prin acest spațiu. Aceasta este cărarea care duce către Împărăția lui Dumnezeu.

Unde putem să-L găsim pe Hristos? În lumea desfătărilor, sau Îl găsim printre cei în nevoi, printre cei în necazuri și în dureri din lumea aceasta? Lumină! *Ne îndeamnă Hristos să fim lumină în lumea aceasta și sare pământului.* Dacă v-ați întreba cine luminează minunata noastră planetă albastră, cred că mi-ați arăta fiecare astrul zilei. Mi-ați spune: *Părinte, soarele luminează pământul pe care trăim.* Într-un fel, din punct de vedere al fizicii, așa este: soarele luminează pământul, însă nu soarele face să strălucească, să se vadă din cer pământul, ci *oamenii*, credincioșii care sunt mereu, mereu la sfânta biserică. Când credincioșii din biserică ies pe ulițele cetății, se umple cetatea de lumină. Când toți credincioșii din bisericile noastre ies de la Sfânta Liturghie, se minunează îngerii lui Dumnezeu văzând cetatea plină de lumină.

Dumnezeu să reverse har și lumină în inimile cititorilor, să lumineze cetatea lor și ziua și noaptea!

Asterisc

Răzbunarea soției

Anuntul afișat în ziar spunea următorul lucru: "De vânzare: vilă lângă mare, cu trei etaje, piscină și grădină. Preț – Un dolar".

Ce prostie! – a mormăit boschetarul și a aruncat ziarul. Mergând mai departe în cautare de hrană, a văzut anunțul pe perete: "Vilă de vânzare lângă mare, trei etaje, piscină și grădină. Preț – Un dolar".

Probabil e o greșeală de tipar... – s-a gândit el și a mers mai departe. A ieșit pe bulevard, iar atenția i-a fost atrasă de un banner imens: "De vânzare vilă lângă mare, cu trei etaje, piscină și grădină. Preț – Un dolar".

Boschetarul a devenit foarte curios – oare ce prost a putut să scrie aceste lucruri? – și a decis să cerceteze această situație. Nu avea nimic de

pierdut, cu excepția ultimului dolar din buzunar. Ajungând la adresa din anunț, a rămas cu gura căscată văzând acea vilă. Timid, a sunat la ușă. O femeie frumoasă i-a deschis ușa.

Îmi cer scuze pentru deranj, am văzut anunțul dumneavoastră... Aceasta nu este o glumă?

Nu, nu, doamne ferește! Totul e corect! Și costă numai un dolar? Așa este?

Da, un dolar. Dacă sunteți interesat, puteți vedea vila.

Încântat de ceea ce a văzut, a dat ultimul său dolar și a devenit proprietarul vilei de lux. Dar totuși a vrut să știe de ce vila are un asemenea preț. La care femeia a zâmbit și i-a spus:

Înainte să moară, soțul meu a declarat în testament că-și dorește să vând vila, iar banii obținuți din vânzare să fie transferați în contul amantei sale. Nu pot să nu-i înde-

plinesc ultima dorință! Anuntul a fost dat acum șase luni, iar dumneavoastră sunteți singurul care a răspuns. Toate cele bune!, a mai spus femeia, apoi s-a întors și a plecat.

Morala: Ferește-te de răzbunarea soției!

**Pr. GHEORGHE NICOLAE
ȘINCAN**

DESTINUL, OPȚIUNILE, CORONIȚA, FIREA

Spiritul și pulberea pământeană s-au vrut deopotrivă a pritoici omul, au fost anunțate intențiile, regulile ce-i asigurau urmarea, să meargă în pasul îndelung pregătit, sfârșitul, spuneau toți acoliții, va încununa deplin perpetuarea.

Ne-a rămas pentru azi să răzbunăm

amânarea binelui așteptat, Nu vă grăbiți, mai răbdați-ne lucrarea, proiectul nostru își va arăta luminița, zarea!

Nu vă grăbiți, mai răbdați-ne lucrarea, Gradul absurdității vieții pare de atâtea ori lăsat pe seama a ceea ce urmează. Ne înțelegem puțin ori deloc resorturile. O contraondere în fața acestei situații de nepătruns, a acestei forțe de a hotărî, ne-o prezintă conștiința, spiritul.

Ce piatră de pe suflet ni s-ar lua dacă ceea ce urmează ar fi purtat de caracter de noblețe ori cel puțin acestea de-ar putea să ne influențeze viața, timpul atât de măsurat. Așa cum stăm cu posibilitățile, trebuie să ne căutăm casa potrivită, școala, locurile de muncă, ne consolăm cu câștigurile, plățile, procentul probabilităților. Mai ținem seama de proverbul „capul plecat sabia nu-l

taie”.... Trecerile de la o categorie socială la alta se fac tot cu suspin, greutate. Dacă este vorba de venirea de la țară la oraș, parcă e și mai dificil, cu excepția după care satele sunt numite orașe...Rămâne mulțumirea de a mai prinde o zi însorită, veți zice că-i prea puțin, -e atât cât ne poate oferi timpul nostrum favorabil.

Ce se poate alege, hotărî depinde de bani, mediul în care trăim, susținere familială, disponibilități intelectuale, și nu în ultimul rând de cei asociați în rivalități. La tot pasul observăm, trăim rivalitățile, vai tot la al doilea pas sunt absurde.

De la un moment apare, pentru un procent, o alegere conștientă, inspirație, un simț al istoriei, așa cum ni s-a arătat Anul Marii Uniri 1918, cu acel 1 Decembrie al său.

În diferite sfere ale creației, activităților, talentelor, pe palierele pe deplin observabile sau mai puțin, spectacolul se perpetuează. Promovări și pedepse meritate, circumstanțiale, spectacole de bun simț, grație, dizgrație și întinsa suferință, absolutul a fost trecut în destin., prin notele sale, manierele sale.

A câștiga favoarea unuia ajuns în posturi înalte a devenit o încercare ce promite deschideri ursitei, o altă tentativă conștientă. Pare, pentru că de dimineața până la cea de a doua zi multe cupe ale sorții poți servi.

-Umiliința se apleacă până la pământ în fața vanității protectorului ales, cu atât mai mult cu cât aspirații la ascensiune sunt conștienți de marea concurență, de o carte ce trebuie jucată până la capăt. Să privim la istoria noastră, la cuvintele măgulitoare ce intoxica, îngrețosau și, în implacabilitatea lor, trebuiau și trebuie să pară inspirate, mereu prospete. Sigur, avem pilde de o factură inversă, istoria arătându-ne viețuiri angajate, însuflețiri admirabile, e adevărat că suferința le-a însoți pas cu pas.

Iată, bătălii după bătălii, diferențele sunt mari în aceste confruntări, dezastre devenite opțiuni. Pe de-o parte, oamenii de creație, știință, tehnică, artă etc., cu utilitatea, valoarea lor, cu lucrări ce nu pot fi falsificate în aceeași măsură. (Kitschul este prezent...) Ce păcat, pe de altă parte, interesele egoiste, păguboase neamului, sunt duse cu emfază, cu o ipocrizie, înșălăciune, insistență, ce parcă și-au pus în suflet fibra unui destin nenorocit.

A simți laurii, coronița înseamnă a simți pașii, curajul răsplătit de destin.

Așa va rămâne pentru totdeauna, zi și noapte, omul mai adaugă câte puțin sau va scădea la puterea lui, la firea lui, la destin.

„Destinul e scuza celor slabi și opera celor puternici” (N. Titulescu)

DANIEL MUREȘAN

DESPRE FRANCMASONERIE

(VI)

Lobby PSD-ist

IPS Teofan Tomitanul (fost Snagoveanul, fost Episcop Vicar la Mitropolia Bucureștilor) a ajuns strategic în Dobrogea cu sprijin clar PSD, în contextul în care, *influența Marelui Maestru al Marii Loji Naționale (MLN) din România, Eugen Chirovici, a fost folosită ca Arhiepiscopia Tomisului să fie ridicată la rang de Mitropolie*. Manevra avea un dublu scop: trebuia să aducă masiv voturi pentru PSD și, pe de altă parte, să creeze șansa unei contra-candidaturi la funcția de Patriarh, celei tradiționale, a Moldovei. Cu alte cuvinte, să schimbe cutuma alegerii șefului Autocefaliei române. Rezultatul alegerilor din toamna lui 2004 a dat peste cap (sau, poate, a amânat) aceste planuri. Arhiepiscopia Tomisului ne va rezerva și alte surprize publicistice cu dezvăluiri financiare. În ce-l privește pe **IPS Ambrozie Sinaitul**, acesta a participat între 18-21 martie 2005 la hirotonirea secretarului Sf. Sinod al Patriarhiei Ecumenice, **prea-cuviosul Elpidofor Lamridiadis**, membru în Loja de Constantinopol, iar exemplele pot continua. La 19 aprilie 2005, **PS Episcop Vincențiu Ploieșteanul** s-a întâlnit cu **Joseph Lorent**, redactor la cotidianul „Luxemburger Wort”, secretar general al Consiliului Presei din Marele Ducat de Luxemburg și **marcant membru al Ritului Scotian Antic și Acceptat**. Evident că un mare lider mason nu-și trimite înainte CV-ul, înaltului for BOR care urmează să-l primească, dar nici nu credem că serviciul „de identificare” al BOR n-ar ști ce factor de influență este respectiva personalitate. Menționăm ca abordăm azi Ortodoxia drept ceea ce este ea în fond, o ierarhie, o scară de Putere, o instituție, și nu ca expresie a spiritualității românești majoritare preferențial acreditată, cum apare ea în suma sondajelor de opinie din ultimii 15 ani. De asemenea, abordăm Masoneria nu ca pe o Oculță, cum apare ea în suma textelor puse în circulație de autori superficiali de la ziare de scandal, ci ca formă de influențare de tip lobby-st, compusă din oameni care duc simultan, la bun sfârșit activități economice, cu finalitate politică și cu influență radiantă de mai mică și de mai mare anvergură.

Din cauza faptului că într-un deceniu și jumătate textele pro și

antimasonice au abundat în presa românească într-o dulce devălmășie, aducând mai multă dezinformare decât în alte câmpuri de interes public (din cauza luptei acerbe pentru recunoaștere internațională și a beneficiilor materiale ce derivă de aici), ne-am propus să facem și o scurtă radiografie a mișcărilor masonice așa cum se prezintă ele la sfârșitul anului 2005. Marele Maestru al Lojii Naționale, **Eugen Ovidiu Chirovici**, susține proiectul Marii Catedrale.

Rădăcinile comune ale Bisericii și Masoneriei

Să privim o primă definiție a Masoneriei post-'89 făcută de un maestru în înțelegerea de mecanisme, Alexandru Paleologu, cel căruia i se oferea cu generozitate în anul 1990 un titlu onorant de Mare Maestru, refuzat în cele din urmă. Secvența provine din interviul luat în 1997 de Cătălin Dumitrescu, azi arhidiacon la Sibiu: „În general, Masoneria își asumă o tradiție filosofică, este chiar o societate filosofică sincretistă. Sincretismul acesta care culege foarte mult din tradițiile ezoterice ale antichității și din cele ale Orientului, capătă o anumită linie de ordinul acesta: nu se constituie chiar ca o Biserică, dar nici ca o non-Biserică și îi numește profani pe cei care nu fac parte din ea. Deci, era ceva care, la un moment dat, ținea de Biserică pentru oamenii care erau înclinați spre un anumit fideism, pentru o anumită viziune mai ecumenică pe plan mondial, dar aceasta mi se pare azi că nu mai este operantă, cel puțin în Europa. Este mult decăzută în ceea ce privește calitatea participării și se constată o linie relativ mediocră. Este de înțeles curiozitatea aceasta, a oamenilor mai tineri care nu au apucat vremea când Masoneria funcționa plenar. Însă, după mine, azi este un interes excesiv pentru un lucru cam răsuflet. Acum, noi l-am reluat, dar nu am impresia că joacă rolul de odinioară.

Nu știu dacă vorbim de un lucru bun sau rău”. Conceptul de „Regular” este vechi din anul 1723, când pastorul protestant Andersen a redactat **Constituția actuală a Masoneriei de Rit Antic și Acceptat**, generând în timp, recunoașterea „regulară” a Lojilor naționale subsumate. Constituția regulată pretinde Lojilor membre prezența Cărților Sacre la ceremonii (Biblie, Coran, Tora etc.), precum și credința în Dumnezeu și în nemurirea sufletului. Deci, tangente clare cu ierarhia bisericească creștină a timpului. Între anii 1755-60, francezii, la cea oră, „eterni” dușmani ai britanicilor, au organizat Marele Orient al Franței, generând o masonerie „iregulară”, care nu pretinde prezența Cărților Sacre, permite accesul ateilor și agnosticilor în Ordin (urmarea va fi chiar Revoluția Franceză), iar după anul 1850, ca o consecință a mișcării Subretelor, permite Lojile mixte cu femei în componență. În 1992 au apărut în România două Loji Mari, regulate, tot până atunci, Franța înființând alte trei, iregulare. **Italia** sprijinită de **SUA (California)** a mai înființat în 1991, prin **Costel Iancu și Nicu Filip**, **Marea Lojă Națională a României**. Tot la începutul anilor '90, apar în Transilvania grupul de la Alba-Iulia, Lojile maghiare, dar și Ioaniții – Loja Simbolică Ioanită de Ardeal – cu 18 Loji în Transilvania, al căror Venerabil a fost **Adrian Marino**. Cel care încerca să le coordoneze, **Lucian Cornescu-Ring**, a fost „desființat” de venerabilul **Marcel Shapiro**, liderul care a ținut steagul sus al Masonilor din exil în timpul regimului comunist din România: „Cornescu este un fantezist. Nici un ban nu mai are. În Franța nu avea voie să semneze un cec. S-a căsătorit cu o fată ca să-i ia dota, a plecat în Israel, nu a divorțat de ea, dar s-a recăsătorit a doua oară zicând că în Israel poate să aibă două-trei neveste. A ieșit cu scandal. S-a instalat la București, l-a zăpăcit și pe Nicu Filip. I-am zis: vreau să evit să fi dat afară, așa că demisionează. A doua zi mi-a trimis demisia în plic. Este un iresponsabil”.

O unificare importantă a lojilor a avut loc în anul 2001 în favoarea organizației condusă de Marele Maestru **Eugen Chirovici**, ex-ministru în fostul guvern Năstase, dar prezent și în guvernul Tăriceanu, în cadrul actuală Agenției pentru întreprinderi mici și mijlocii și cooperare.

Din aceasta s-a rupt însă gruparea **Danacu-Nicu Filip** sub numele de **MLN a României**.→

EUGEN MERA

Singurătatea vinde bilete peste tot

Ninsoare blândă, fluturi reci de ceață
Se rătăcesc în ochi sticloși de ciuturi,
Când hăul dintre toamne se răsfăț
În luntrii de tăcere, printre țurțuri...

Cutează-n taină un fior să-adie,
Cu gingașe miresme-n geam să-ți
bată,
Iar din fântâni de crini, o poezie
Îți crește-n tâmpla caldă, înrouată...

Și-o rugă-ți umblă-n liniștea de
gheață –
Să nu mai simți durerile strânsurii
Când, prizonier în propria ta viață,
Primești botezul pietrei și arsării.

Doar umbrele din scrinul vechi, de
ceară,
(ciulini cu chip de maci și trandafirii
În țipăt de-nflorire prind să doară
Îngenunchind pe cioburi de-amintiri.

Dar nu le-auzi, nu vezi, mergi înainte
Nu mai dai pe durere nici un zlot
Căci inima ta știe, nu te minte:
Singurătatea vinde bilete peste tot!...

Săcuieu, 2 ianuarie 2019

Trandafirii nu cresc în mlaștini....

Auzi cum crapă-n dinții iernii pietre?
–
Cu colți de ger tăcerea-n luturi ară,
Mai spun povești tăciuni aprinși pe
vetre
Iar frigul... le-a-nvățat pe dinafară.

Pocnesc din bice feți-frumoșii gheții
–
Pe fruntea-ți 'naltă sunt sculptate
ceteri.
Cad umbre reci în palma dimineții
Și-o iscălesc cu pulberi de luceferi...

Și viscolesc zăpezile prin tine,

Doar chiciuri moi încumintești pe
geană...
Când trece-un tăvălug peste destine
Și-o primăvară dintre ierni te
cheamă.

Tu n-ai văzut că-n fața ta sunt
mlaștini –
Nămolul de sub ghețuri blestamate
Te-a speriat. Și nu vrei să te clatini,
Nici să te-nspini în resturi vinovate.

Păstrându-ți cald surășul de pe buze
Teși visuri noi din gânduri strecurate
Prin calendar de rouă și de frunze
Și prin strânsura dorurilor, toate...

Mai ștergi de colb fereastra amintirii
Dar nu privești cu ură înapoi.
Și n-o să uiți nicicând că trandafirii
Nu cresc în mlaștini, ci-n pământ de
soi!...

Săcuieu, 20 ianuarie 2019

GEORGETA RESTEMAN

SONETUL PRIMEI ÎNTÂLNIRI

Ții minte, iubito, cum ne-am
cunoscut?
Prima-ntâlnire am avut-o în vis,
Tu tocmai fuseși aleasă miss,
Eu mă întorceam dintr-o luptă sub
scut.

S-a-ntâlnit o regină c- un biet
proscris,
A stat soarele în loc când a văzut
Întruparea frumosului absolut;
O eră nouă, în viață, mi-ai deschis.

Mi-a fost dor de o floare violetă,
Am sădit-o într-o lădiță-n casă,
Am prins-o la rever drept amuletă

Și, peste noapte, -ai devenit vedetă.
Acuma de nimica nu-mi mai pasă,
Că am aleasă din cea mai mireasă.

SONET CU DARURI

Iubito, cu târzi ninsori în plete,
Cu privirile precum doi scutieri,
De unde-ai adunat atâtea averi
Cu care boiul tău vrea să mă-mbete?

Ce îți lipsește, ce ai mai vrea să-mi
ceri?
Nu te grăbi, ia-o mai pe-ndelete!

Pot să-ți dedic și câteva sonete,
Să te strivesc, n-aș vrea, sub alte
poveri.

De ce îmi zâmbești, iar vrei să mă
topesc?
(Nu găsesc alt termen ceva mai
livresc)
Am să-ți ofer și niște sfaturi sbțiri

Din arsenalul nostru cel strămoșesc.
Adună toată frumusețea-n priviri
Și-al tău va fi tot din tot ce poți s-
admiri.

SONETUL FEMEII

Femeia e-n toate, toate-s în una,
Deschisă poartă spre (ne)fericire,
Punctul sacrosanct pentru pomenire,
Pentru acces în paradis, arvuna,

Unic antidot pentru pustiire,
Setoasă de iubire-ntotdeauna,
Furtună uneori, dar și Fortuna,
Un felinar într-o ceață subțire.

E al magnetice fascinații semn,
Pe scena vieții, tot primă solistă,
Poate chiar și într-un cadru nesolemn

Să-nsuflețească și-o inimă de lemn,
Motiv ca lumea să nu fie tristă,
Dovadă că Dumnezeu există.

SONET CU SONATINĂ

Ne-am zărit la raza unui sentiment
Când planeta s-a oprit puțin din zbor,
Să-și tragă sufletul pe-un plai cu
picior
Și ne-am îndorurit în acel moment.

Uimit, am simțit deodată că zbor
Și am strigat din toti rărunchii
“prezent”,
De-nălțime devenisem dependent,
Trei zile am stat pe creasta unui nor.

Când am revenit la sol un pic mai
calm,
Eram o nebuloasă de napalm,
Un amestec de gelatină fină,

Gata pregătit să-ți scriu un
sonetpsalm.
Pe cer a apărut o lună plină,
Luceferi intonau o sonatină.

MIHAI MERTICARU

ÎNTÂLNIRI ÎN SPAȚIUL CANADIAN **RAUL DUDNIC**

Jurnalist, realizatorul emisiunii de televiziune "Noi Români", difuzată pe canalul "Rogers - OMNI", Canada.

Veronica Pavel Lerner: *Te-am întâlnit la sfârșitul anilor 90, când venisem în Ontario - transferată de compania la care lucram- după 15 ani de Montreal. Prima oară te-am auzit la radio. Întâmplător, căutând un alt post, am dat peste emisiunea ta, care m-a atras imediat. Mi-a plăcut foarte mult tot conceptul emisiunii și, mai târziu, te-am întâlnit la o manifestare românească. Urmărindu-ți parcursul, am aflat apoi că ești și muzician. Ai putea să-mi prezinți principalele repere ale drumului urmat de tine de la începuturile din România și până în prezent*

Raul Dudnic: Sunt arădean prin naștere, timișorean prin strămutare. Nu m-au atras niciodată cele tehnice, de aceea am evadat din clișeele acelor vremuri, și am aterizat la facultatea de agronomie din motive idilico-semănătoriste. În paralel mă vizita și muza muzicii, așa încât din liceu am început să cant la chitară, mai întâi în trupa liceului (Logaritm), apoi în cea a facultății (Linia 27). În facultate am cântat într-un duet pop-folk bine primit la vremea aceea cu **Adrian Dinu**. Visul semănătorist a durat 3 luni, drept care am lăsat baltă agricultura și am început să cânt ca basist în "Cargo". În 1990 am fost într-un turneu de 6 săptămâni cu trupa în Franța.

Tot în '90 am început să scriu la "Forum Studențesc", revista studenților timișoreni, apoi am urmat un curs de broadcasting la BBC, am colaborat cu Radio Timișoara, am lucrat ca redactor la televiziunea "Europa Nova", la ziarul "Timișoara", apoi la ziarul "Realitatea Bănățeană". Am mai cântat în "Cargo" până în '93, între timp am deschis împreună cu trei prieteni o firmă de traduceri în Timișoara și am început a doua facultate (neterminată) de Jurnalism-Limba Engleză.

În 1993 am cunoscut-o pe actuala și singura soție, Sonia, studentă la medicină în Timișoara. În 1995 ne-am decis să emigrăm și am ajuns în Canada. În același an, în octombrie am avut prima emisiune de radio, una TV ("Realitatea Românească") și un

ziar de viață scurtă cu același nume. În anul 2000 am început o nouă emisiune radio ("Radio Nostalgia") și la scurt timp, împreună cu regretata **Simona Catrina** am pornit ziarul "Jurnalul Românesc", a cărei producție a încetat cu întoarcerea Simonei în România. Din 2002 am început emisiunea "Noi Români" la televiziunea OMNI care mai trăiește și astăzi, după 17 ani.

VPL: *Frumos parcurs. Și-mi dau seama că aproape în întregul tău timp petrecut în Canada te-am urmărit pas cu pas, datorită calității tale de bun reporter, dar și de talentat muzician. Evoluția ta mi s-a părut deosebită. Îți urmăresc emisiunile TV, care, după ce ani buni a avut o durată de o jumătate de oră, recent s-a extins la o oră și, în plus, are și numeroase reluări. E nevoie de o acreditare specială pentru a obține timpul unei emisiuni pe postul "OMNI"?*

RD: Canalul OMNI (fost CFMT) este parte din trustul de presă "Rogers", care mai include, printre altele și "City TV". În anul 2002, televiziunii OMNI i-a fost alocat un al doilea canal, OMNI 2. În acel moment am fost contactat, ca și alți producători, pentru a produce o emisiune în limba română. Evident, a fost nevoie de mai multe probe și teste pînă când am primit avizul favorabil. Faptul că emisiunea noastră este apreciată de managementul OMNI a făcut ca de-a lungul anilor să creștem de la o jumătate de ora și o reluare pe săptămîină, la o oră de emisie și patru reluări.

VPL: *Care a fost factorul care te-a determinat să începi emisiunea "Noi Români"? Ai avut vreun model? Te-ai inspirat de la emisiunile TV ale altor grupări etnice?*

Premiera lui Raul Dudnic, de către Doru Liciu

Radio, octombrie 2007

RD: Ca să fiu sincer, dragostea mare în presă a fost și încă este radioul, în special cel "live". Pentru că în România am lucrat însă și în televiziune în funcția de coordonator de programe și redactor la "Europa Nova" în Timișoara, nu mi-a fost greu să mă re-adaptez la ale vizualului. Model nu am avut (în general nu am și nu am avut modele sau idoli), am folosit cunoștințele și informațiile adunate până la momentul X și i-am dat bătaie. Cu poticnelile inerente începutului, evident. Nu m-am inspirat din producțiile altor programe etnice, nici nu era nevoie, deoarece prin contractul pe care îl am cu televiziunea OMNI/Rogers, eu, ca și toți ceilalți producători etnici, trebuie să difuzez circa 70-75% conținut comunitar local, restul, conținut din patria mamă.

VPL: *Emisiunile tale sunt un mijloc și de a-ți exprima punctele de vedere. Intervențiile tale, scurte și foarte la obiect sunt pline de curaj. Într-una din ultimele emisiuni afirmai că misiunea mass-mediei este de a spune adevărul și tu o faci nu numai prin afirmațiile personale, dar și prin tot ce filmezi. Știi foarte bine să alegi interviurile, filmările la evenimentele culturale ale comunităților românești din Ontario, etc. Faci totul din instinct, sau ai învățat de undeva toate aceste tehnici, inclusiv pe cea a filmărilor propriuzise?*

RD: Meseria de jurnalist este o meserie cu mari responsabilități. Jurnalistul are puterea de a schimba și a afecta, ca să nu spun a otrăvi, mințile celor care se hrănesc cu știri. În final jurnalismul este o meserie, mult mai mult decît talent, care se învață pas cu pas. Norocul meu a fost să am dascăli buni, începînd cu regretatul **George Șerban**, fost redactor șef la ziarul "Timișoara", frații **George și Florin Boieru** de la televiziunea →

VERONICA PAVEL LERNER
Toronto, ianuarie 2019

"Europa Nova" și instructorii de la BBC la cursul de broadcasting. Acolo am învățat despre etica jurnalistică în care, dincolo de știrea care trebuie să fie interesantă (exemplul clasic – un câine a mușcat un om nu e știre, un om a mușcat un câine, da, este știre), această, doamnă știre, trebuie să fie adevărată. Am învățat să verificăm informația din două, chiar trei surse. Chiar și în satirele pe care le includ în emisiune, folosesc informații reale în jurul cărora croiesc satiră. Apropo, acest comentariu satiric a pornit cu și de la **Simona Catrina** a cărei scriitură o consider și astăzi inegalabilă.

După cum vezi, emisiunea nu intră la categoria de știri, ci se numește oficial și este un "mozaic comunitar", adică, la un loc, evenimente comunitare, portrete din comunitate, fie din aria culturii, sportului, afacerilor, divertisment și anunțuri comunitare.

O notă de subsol, cu permisiunea ta – emisiunea noastră nu primește ajutor financiar, sau de altă natură, nici de la guvernul canadian (provincial sau federal), nici de la cel din București, ci e susținută exclusiv prin reclamele difuzate în cadrul ei. Mai mult, în trei rânduri am aplicat pentru susținere financiară la "Direcția pentru Românii de Pretutindeni" (care de-a lungul anilor și-a schimbat numele, dar nu și nărvurile), și tot în trei rânduri am fost refuzați, politico, refuz însoțit cu câte o scrisoare de mulțumire pentru promovarea imaginii României în Canada. Cu toate acestea colaborăm cu persoane din România, nu cu instituții sau asociații, colaborări bazate fie pe reciprocitate, fie pe onestitate și simpatie.

VPL: *Și eu cred că textele Simonei Catrina erau inegalabile. Păcat că s-a stins atât de tânără, o urmăream cu mare interes. Emisiunea ta e complexă și, ceea ce îmi place este că ești peste tot unde se întâmplă ceva interesant. Cum te informezi? I-ai luat interviuri Simonei Halep de fiecare dată când a venit în Canada. Zilele trecute ai avut un dialog cu Andrew Scheer, șef al partidului Conservator al Canadei, care, după cum îți spuneai, are ceva origini românești și i-a plăcut recenta vizită la București. Care-i sursa ta de informații pentru a ne ține și pe noi la curent cu principalele evenimente ale comunității?*

RD: Sunt conștient că ratez multe dintre ele, ca și personaje sau întâmplări interesante pentru comunitate,

însă cele la care ajungem, ca echipă, se datorează în mare parte colaboratorilor, rețelei de prieteni și relațiilor clădite de-a lungul vremii. **Radu Secășan** e cel mai valoros și mai apropiat colaborator, iar mai recent **Andrei Pora**. Colaborăm foarte bine cu Consutul României la Toronto și cu câteva biserici, nu cu toate, ce e drept. La fel de drept însă este faptul că avem "intrări" în locuri și la persoane mai greu accesibile publicului, - politicieni, sportivi, artiști, fie din România, fie din Canada, vezi exemplul cu **Andrew Scheer**, liderul federal al conservatorilor pe care l-am intervievat de patru ori până acum. Ca o curiozitate, familia bunicului său din partea tatălui vine din România.

VPL: *Acum doi ani, la festivitatea de la Consulat cu prilejul Zilei Naționale a României, ai primit un premiu de la d-l Consul din acea vreme, Doru Liciu. Ne poți da câteva detalii?*

RD: Am fost luat prin surprindere, a fost un premiu pentru contribuția la vizibilitatea comunității, dacă țin bine minte. M-a surprins plăcut și mulțumesc Consulatului că s-a gândit că fac o treaba bună. Eu cred că poate fi și mai bună, însă un echilibru între viața personală și cea profesională e absolut vital, mai ales când treci în zona crepusculară a semicentenarilor.

VPL: *Am văzut cât ai fost de surprins la Consulat când ai primit premiul și mi-a plăcut să constat, în afară de calitățile tale profesionale, pe care le știam (pe cele muzicale n-am avut ocazia să le urmăresc), că ești și foarte modest.*

În încheiere, mulțumindu-ți pentru interesantul dialog, aș vrea să te întreb dacă emisiunile tale pot fi urmărite și de românii din afara Canadei.

RD: Și eu îți mulțumesc pentru acest interviu. Fragmente din emisiunile "Noi Românii" pot fi revăzute pe YouTube, canalul "Noi Românii Toronto TV", sau pe Facebook, "Noi Românii TV"

Cu Simona Catrina

Premiile Uniunii Ziaristilor Profesioniști din România Pentru anul 2018

Uniunea Ziaristilor Profesioniști din România lansează concursul **Premiile UZPR** pentru lucrările apărute ori difuzate în cursul anului **2018**, prilej de cultivare și confirmare a valorilor jurnalismului românesc.

Tema concursului: „TOT CE-I ROMÂNESC NU PIERE”

Valorile unui popor rămân să depună mărturie pentru devenirea acestuia. Poporul român a dăinuit și va dăinui prin valorile sale.

Prin activitatea jurnaliștilor, valorile neamului nostru nu doar că sunt făcute cunoscute, dar ele se constituie și modele morale și identitare.

Artei jurnalistice îi revine datoria de onoare de a susține și promova valorile naționale, făcându-le și prin scris nepieritoare.

Sunt invitați să participe atât profesioniștii din mass-media, cât și tinere condeie jurnalistice (elevi și studenți) din țară, jurnaliști români din țările limitrofe și diaspora românească.

Criteriile de evaluare vizează originalitatea abordării subiectului, abilitățile jurnalistice ale autorului, creativitatea și relevanța în acord cu tema concursului. Vor fi premiate cele mai bune producții la următoarele secțiuni: • presă scrisă • presă on-line • carte de specialitate • radio • televiziune Juriul, alcătuit din specialiști și profesioniști în domeniul mass-media, va alege cele mai bune trei lucrări din fiecare secțiune. Ca în fiecare an, se va acorda și **Marele Premiu** pentru întreaga activitate jurnalistică.

Termenul limită de depunere a materialelor jurnalistice este 31 martie 2019

Lucrările pot fi trimise pe adresa UZPR, Bdul Gheorghe Magheru, nr. 28-30, Sector 1, București. Acestea trebuie să fie însoțite de un formular de înscriere (postat aici) cuprinzând datele de contact ale concurentului.

Toate materialele scrise trebuie să fie însoțite de dovada redacției în care au apărut (link pentru presa online, pagina scanată cu articolul semnat de autor și antetul publicației tipărite). Materialele audio-video vor fi prezentate pe suport electronic (CD/DVD) cu dovada difuzării la o redacție radio-tv.

Premiile vor fi decernate în ultima decadă a lunii mai 2019.

Japonia – note de călătorie

(X)

Vizităm, dintre celelalte monumente de patrimoniu, templul budist *Daitoku-ji* și *Grădina zen Daisen-in* adică „Evantaiul”, construită pentru Tokugawa Ieyasu. Cumpărăm de aici un minuscul călugăr zen cu toiaș și pălărie largă din pai de orez, din ceramică, gol pe dinăuntru unde are o pietricică ce-l face să sune ca un clopoțel.

Koyto a devenit **Kyoto City** prin ordonanță de guvern, dată la 1 septembrie 1956, un titlu pentru orașele cu peste 500. 000 de locuitori, iar în decembrie 1997 aici s-au desfășurat lucrările acordului internațional privind reducerea emisiilor poluante pentru țările industrializate, cunoscut ca „Protocolul de la Kyoto”.

Templul budist *Kiyomizu-dera*, cu numele oficial: *Otowa-san Kiyomizu-dera*, monument istoric al străvechiului **Kyoto**, listat UNESCO, mai existând două temple cu nume asemănătoare: *Kiyomizu-dera* în orașul **Yasugi** din prefectura Shimane, celălalt având numele *Kiyozumi-dera*, în **Kanogawa** din prefectura Chiba, asociat preotului Nichiren și aflat pe ruta celor 33 de temple ale Pelerinajului Sangoku. Acest *Kiyomizu-dera* situat în estul **Kyoto City** și-a luat numele de la cascada din interiorul complexului (*kiyomizu* însemnând *apă limpede*, sau *apă curată*), a fost întemeiat în anul 788 de Sakanoue no Tamuramaro, general și *shōgun* premergător perioadei Heian (794-1185), iar clădirile actuale au fost construite în 1633, de șogunul Tokugawa Iemitsu. Întreaga structură nu are niciun cui din metal. Afiliat de la început vechii și puternicei secte Hossō din perioada Nara (710-794), întărită în perioada Meiji (1868-1912), la 1965 custozii templului *Kiyomizu-dera* autointitulându-se membri ai sectei „Kitaihossō”. Clădirea principală are o verandă pe stâlpi înalți, de unde poată fi admirată o vedere impresionantă din vârful unui deal, asupra orașului. Se credea că săritura în gol de pe înalta terasă a clădirii de pe culme i-ar fi oferit, celui ce supraviețuia căderii de la 13 metri, împlinirea dorințelor. În perioada Edo (1603-1868) s-au înregistrat 234 de sărituri, din care 85,4% cu supraviețuitori. Practica săriturilor este în

prezent interzisă. Dedesubtul clădirii principale se varsă cascada Otowa, a cărei apă băută de vizitatori se crede că ar avea puterea să le îndeplinească dorințele. Complexul are mai multe edificii pe lângă clădirea cu cascadă, între care: *Altarul Iubirii*, o grădină cu lac, o frumoasă pagodă.

Altarul Iubirii, de la *Kiyomizu-dera* în Kyoto

Cartierul Gion, al gheișelor din **Kyoto**, cu celebrele străzi *Ponto-cho* sau *Hanamikoji*. Pentru a deveni *geisha* ori *geigi*, generic numită și *o-shaku* (literal: „cineva care toarnă în pahar”) adică animator profesionist tradițional, fetele își încep din tinerețe pregătirea, ca ucenice purtând numele de *maiko* („femeia dansului”) sau *hangyoku* („jumătate de nestemată”, adică numai pe jumătate gheișă), în acest timp fiind plătită cu jumătate din ce încasează o *geisha*, pregătire ce include practicarea a numeroase arte: muzică japoneză clasică interpretată vocal și instrumental (prin tradiție, la *shamisen* o lăută cu trei coarde), dans tradițional, recitarea de versuri, antrenarea în jocuri spirituale și conversație ușoară, – pentru întreținerea în mod tradițional cu bărbații, iar în prezent și cu clienți de sex feminin. Plata foarte scumpă pentru școlarizare era adesea asigurată de o doamnă bogată, uneori căsătorită, numită *danna*. Podoabele pot revela cunoscătorilor detalii personale despre o *maiko*, așa cum bunăoară *tsunagi-dango*, un ac de păr cu decor verde purtat pe stânga capului arată vârsta sub 18 ani. Ele pot angaja flirtul în discuția profesională, dar clientul știe că nu se poate aștepta și nu poate cere nimic mai mult. Prostituația nu era nici presupusă și cu atât mai puțin obligatorie în prestația unei *geisha* sau *geiko* așa cum cred majoritatea persoanelor din occident și cu precădere turiștii americani; obligația contractuală a unei astfel de „femei de artă” supereducate fiind aceea de a oferi clientului o plăcută destindere, o liniștitoare petrecere a timpului privat, la domiciliul acestuia

sau în faimoasele „Case ale ceaiului”, cum ar fi *Ichiriki Ochaya* din Gion, mult vizitate de străini. Este știut că prin tradiție farmecul soțiilor japoneze era în mod ideal încarnat de persoane modeste, sobre, responsabile, supuse tatălui, soțului, fiului, iar prin comparație, gheișele atrăgeau bărbații prin diferențele față de soțiile acestora, ele comportându-se ca niște persoane adorabile, costumate și machiate tradițional, elegante, manierate, foarte curate, și aparent lipsite de orice griji – o stare benefică transmisă clientului lor. Termenul însuși de *geisha* este compus lexical din *gei* care înseamnă artă, aptitudine artistică și *sha*, persoană care practică ceva. Arta unei *geisha* era considerată una din cele mai respectabile meserii pentru o femeie. Pentru servicii sexuale se pregăteau altfel de prestatoare, numite curtezane sau prostituate. Prin 1830 a apărut o clasificare ce făcea deosebiri nete între ele, astfel că unele întrețineau relații sexuale cu clienții (fiind considerate prostituate, după 1892), celelalte rămânând strict prestatoare de arte tradiționale. Dacă la început erau prin definiție nelegate prin căsătorie dar se puteau mărita dacă renunțau la calitatea lor publică, în prezent gheișele se pot căsători. Gheișele se găsesc în case ale gheișelor, conduse de gheișă-mamă care primește banii și plasează gheișă sau pe *maiko*. Aceste case sunt organizate în comunități de breaslă numite *kanamachi*, dar în cartierul *Gion* prestatoarea nu se prezintă niciodată ca *geisha* care s-ar traduce simplu prin „artistă”, ci își spune *geiko*, termen ce o desemnează în mod esențial ca „femeie de artă a ospitalității”. Pe strada *Ponto-cho* s-au filmat o serie de cadre din filmul *Shōgun*, o ecranizare – serial de televiziune american – a romanului omonim publicat în 1975 de James Clavell, în regia lui Jerry London, scenariul de Eric Bercovici, cu Richard Chamberlain, Toshiro Mifune și Yōko Shimada (actriță recompensată cu un Glob de Aur) în rolurile principale. Anual, în cele cinci cartiere de gheișe din **Kyoto**, toate *geiko* și *maiko* apar în spectacole publice de dans, primul de acest fel datând de la expoziția organizată în 1872. Între cele mai populare dansuri prezentate cu acest prilej de *geiko* și *maiko*, între întâi și 30 aprilie: *Miyako Odori* – „Dansul Vechii Capitale” sau „Dansul Florii de Cireș”.

MIHAI POSADA

Gândurile unui Imigrant Român

(III)

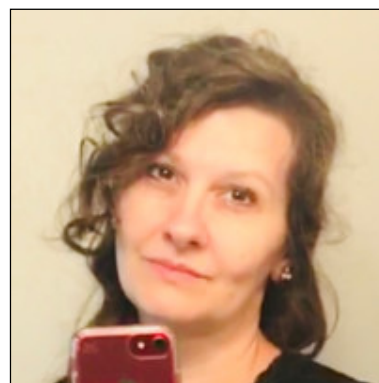
Mă gândeam deunăzi la primii mei ani în Statele Unite, acum șaptesprezece ani când am sosit la studii în Cincinnati, Ohio. Am simțit încă din aeroport cum întrebările și îndoielile mă agasau, dar totul împrejurul meu fiind atât de nou, mă lăsam dusă de speranțe, căci pe pământ american toți venim cu mari speranțe. Dar întrebările de sine se tot furișau, ca nu cumva să le uit. Verificându-mi pașaportul, agentul de vamă mi le aducea aminte: «Care este scopul călătoriei dvs. în Statele Unite? «Am venit la studii.» «Ce fel de studii?» «Istorie. «Istoria cui?» «Istoria țării mele, Istoria României.» «Și ai venit până aici ca să studiezi istoria României? Nu era mai bine să o studiezi în România?» »

A scrie jurnalism, istorie, eseistică în Statele Unite e un compromis pe care un autor european îl face cu propriile sale valori. Căci, valorile americane deși stabile, perfect cuibărite în cetățeanul de rând american, și în armonie cu trecutul european, sunt diferite de valorile intelectualilor, care pretutindeni promovează valori fluctuante, generalizate, universale care și-au pierdut, sau nu avut avut niciodată un specific local american. Discursul public nu dezvoltă nimic străinului despre esența Americii, ci oferă doar speranțe. Citind literatură americană clasică, turistul poate extrage aceste valori care de câteva secole rămân solid ancorate în viziunea protestantă. Doar ele singure pot separa speranțele de întrebările de sine.

Sosită aici, mă frământam dacă voi reuși să scriu istoria țării mele într-o altă limbă, precum engleza, atât de diferită de alte limbi europene încât părea neadecvată scopului. Prin engleză parcă scoteam istoria țării mele din lumea ei europeană și o transplantam într-un loc străin, unde nici o structură de limbaj nu se acordă pe cel românesc, și nici o particularitate locală nu o primea, și unde nu era sortită să trezească vreun ecou. Poate că istoric vorbind, detașarea de Europa este un instinct prin care poporul american inovează și răspunde nevoilor locale fără a fi anti-European în principiu. Dorința

de libertate și călătorie liberă (sense of spaciousness) atât de celebrată de clasicii literaturii americane a însemnat și explorarea Europei, nu numai a Vestului american. Dar o explorare a valorilor europene fiind mai mult un lucru mental și dificil, presupunând erudiție și un spirit creștin și o cultură națională de adâncime, a rămas cu mult în urma explorării geografice, fiind aproape total inaccesibilă chiar și intelectualilor. Rămâne ca explorările de valori americane să fie observate aici pe aproape, printre localnici. Valorile de familie, de exemplu, în prezent asaltate de conflictele de gen, rămân resiliente și preiau inspirație din modelul istoric de familie european, tatăl fiind implicat în câștigarea pâinii, și decizii de viață publică a membrilor familiei, iar mama fiind atotputernică în ale casei, mesei, educației copiilor. Stilul de viață bazat pe înfrângerea greutăților vieții și mândria de a le înfrânge este o valoare tipic americană, inclusă în cântecele de stil country (cum ar fi cântecul tradițional scris în 1969 de Merle Haggard, «The Fightin' Side of Me»), sau în etica muncii, ele motivând puternic o populație care simte exclusiv american, și care este acum, mai mult ca niciodată conștientă de aceste distincte valori.

Ecolul, într-adevăr, s-a lăsat așteptat. Aici am întâlnit două lumi, o lume românească pe deplin înțeleasă și apreciată doar de un singur American mi se pare mie, și o lume academică, care a îmbrățișat pe deplin simbolurile general valabile ale umanității, fără culoare națională și rafinament: diversitate, egalitate și universalul care se opun oricărui vestigiu de cultură și tradiție etnică. Ori dacă ne gândim că etnicitatea românească este transcendentă, ar fi nevoie să adăugăm și vestigiul religios. Rebecca Mead, așa cum relatează în articolul său «The Return of the Native, A new Citizen decides to leave the Tumult of Trump's America» in *The New Yorker* (Aug. 20, 2018) este un immigrant britanic a cărei devenire reflectă un compromis și un parcurs de scriitoare finalizat cu dobândirea cetățeniei americane dar nu și a unei identități de suflet cu americanii de rând. Așa cum spune Mead: «I mumbled the oath», «Am mormăit jurământul!». Este o identitate care apare

oportună, superficială, de clasă socială superioară, pe deplin ancorată într-un individualism care nu este protestant, ci internațional.

Între speranțe și îndoeli și întrebări de sine, iată-mă începând un nou capitol în viața mea, poate cel mai important, căci, prin greutatea ideilor la care am aderat, un nou sine s-a creat în mine și alte obstacole insurmontabile au apărut mai cogeamite decât cele de la venire. Sensul libertății pe care individul îl dobândește de îndată ce pășește pe continentul american însă nu se extinde și la alegerea de a deveni un etnic american. Pentru că nu este o alegere pur și simplu, nici o formalitate de acte, nici o voință de a se încadra într-o clasă socială, ci este o devenire, care ia decenii și care poate fi articulată și înțeleasă mai ușor de cei ce citesc, și doar simțită pe furie de cei ce rămân izolați în enclava lor etnică. Libertatea de a alege o etnicitate nu poate fi o decizie ad-hoc, iar cei ce se consideră neatașați vreunei etnicități doar se laudă cu puterea lor nelimitată pe care nu o au. Căci totii oamenii au o etnicitate prin părinții lor, care poate fi suprapusă de-a lungul deceniilor într-un proces lent de către o alta ce se cuibărește încet, fără zgomot, prin armonie cu cea existentă. Sau se poate cuibări cu mare zgomot și conflict și traumă sufletească, prin atașamentul fata de simbolurile umanității fără culoare națională.

Un atașament profund față de o agendă culturală este inevitabil, un set de idei care ne deschid o ușă spre o carieră, spre facilități formale. Mărșăluind cu stindardul acestei agende în gând putem pretinde că o nouă etnicitate în timp ni s-a instalat pe nesimțite, împreună cu o nouă personalitate. Dar se instalează →

POMPILIA BURCICA

Starea prozei

Falsificator de tablouri

Parcă sunt un falsificator de tablouri, numai că, în timp ce eu mă schimb și-mi dau la tâmpă cu var de plop, ele, tablourile.... rămân la fel. Oglinda mea bătrână îi pocește, le pocește nutrele.

Mă duc acasă! Mă duc în Șasa să ascult cântecul plopilor proaspăt văruiți, mereu veseli și-ntr-un picior! Îmi este nădușeală și dor de muzica lor. I-am părăsit de aproape 55 de ani. M-am schimbat rău, ei cântă la fel. O țără aș vrea să-i mai ascult.

Of! Stau pe malul Șasei să-i ascult, ei tac!

-Hai, mă, dați-i drumul! Frunzele nu mai tremură, au înțepenit. Intonează imnul părinților.

Cu lacrima-n țărână, încep eu să cânt. Să-mi cânt copilăria.

Ei se miră, io plâng!

GHEORGHE RĂDUCAN

Fitoterapie cu Vâsc

Furtuna durase șapte zile, fulgerul brăzdase cerul pe tot cuprinsul, spori și semințele erau purtate pretutindeni. Cu totul întâmplător au ajuns și în Pădurea Grinilor de la marginea lumii, la gurile Orientului. Acolo s-a născut viitorul "Înțelept". Putea la fel de bine să vadă lumina zilei oriunde exista un copac suficient de puternic pentru a-l hrăni și pe El. Și-a înfipt firele nevăzute în coaja netedă a stejarului, mai la vârf, că lui nu-i pria pământul, mirosea urât.

Vâscul, că despre el e vorba, privea arborii din Pădure și chiar spre falnicul stejar, nemulțumit.

"Ce noroc are acest copac

să-l înfrumusețez cu lăstarii mei veșnic verzi! Mi-e greață când îl privesc, toate frunzele îi cad la cel mai mic ger și primăvara se ridică de jos un miros înăbușitor, de rahat dospit! Toată Pădurea e urât mirositoare! Nu mai suport. Doamne cât mă chinui să-l civilizez, degeaba, rămâne la fel de primitiv și nu renunță la noroiul în care își înfige adânc rădăcinile".

Au trecut anii și falnicul stejar a fost copleșit de lăstarii de vâsc. Frunzele sale îngălbenite în toiul verii au început să cadă. În cele din urmă s-a uscat și la prima furtună mai puternică s-a prăvălit. O dată cu stejarul a murit și Înțeleptul Vâsc. În primăvara următoare, prin bălegarul de frunze putrezite, din rădăcinile noduroase au scos capul zeci de stejărei, imuni la spori de vâsc.

NICOLAE AURELIAN
DIACONESCU

GÂNDURILE...

→cu mare zgomot și traumă prin conflict cu identitatea anterioară, și e urmată inevitabil de decizia de a deveni o voce politică afirmată prin scris. Mulți dintre scriitori și jurnaliști au devenit, fără îndoială, o forță politică, sprijinind valori s-au aflat în coliziune nu numai cu opoziții politici dar și cu oamenii de rând (« I felt indignation, but I was an American, I am one. Like it or not », "M-am indignat, dar devenisem americană, eram americană. Vrei ori nu vrei").

Fiind apolitică și profund atașată ideilor culturale și spirituale, am simțit că o dată ce ai o etnicitate, nu o poți contesta, mai ales dacă una nouă se suprapune liniștit pe nevăzute. Cea veche și cea nouă în viața mea nu se exclud, nu se contrazic, iar eu nu o pot contesta sau pune la îndoială, nici nu o pot supune unui examen critic, nici pe cea veche nici pe cea nouă. Au trecut mulți ani, și noua identitate nu mai mi se pare ca ceva amuzant, ciudat, precum ai vedea un moderator asiatic vorbind la televizor o engleză ca un nativ. O nouă identitate se așează în sufletul meu ca un om la masa care se uita și se roaga la cer, și ale cărui valori anterioare nu încetează ci se întrepatrund cu cele nou-dobândite. Căci am simțit o bază

comună între mine și poporul american, situată în conștiința protestantă și cea ortodoxă, ambele profunde atașate valorilor morale intransigente, și care în mijlocul diversității strălucesc de suflet divin.

. Sperața de a-i integra pe noii imigranți ca fiind o misiune națională în acord cu trecutul țării, căci doar tara a fost fondată original de imigranți este deșartă. A considera pe imigranții recentii ca fiind fundamentul pe care se sprijina

societatea american înseamnă a ignora generațiile de americani care nu au fost niciodată imigranți, și care doar ei reprezintă fundamentul societății, nicidecum noii-veniți. Un imigrant nou-venit în Statele Unite este precum un copil.

Invață cuvânt după cuvânt prin imitație, și după două decenii se poate considera un adult începător în ale vieții.

El este plin de întrebări de sine și de îndoieli și până se cuibărește în sufletul lui o nouă identitate impletindu-se cu cea dobândita de la părinți, el nu are speranțe pentru sine, ci poate doar pentru copiii săi.

Si iați-ne pe toți imigranții de aici peste ocean divizați între cei cu speranțe și cei cu întrebări de sine. Pătura care ar trebui să ne țină de cald tututura are prea multe găuri prin toate colțurile și în porțiunile de mijloc încât a devenit un simbol sau un mit.

Este mitul care ne ține de cald mai mult decât obiectul fizic. Când vocile etnicului se prăbușesc acoperite, rămâne simbolul. Căci atributul tipic american de a înfrânge greutatea vieții cu mandrie, printr-o munca titanică și cu o putere nemaivăzută este mai activ decât oricând, legând generațiile prezente de cele ancestrale prin puterea trecutului.

Irina Gurin, Zborul, 2014, ulei pe pânză,

Frumoși sunt suferii, dar ei nu pot înlocui o Cetate

În dialog cu mentorul meu – Poetul și publicistul

TRAIANUS (Traian VASILCĂU)

-Poezia este muzica sferelor înalte. Cum ați descrie această muzică și cum ați mai defini Poezia?

Traian Vasilcău: Dragă Alexandra MIHALACHE, pe parcursul nesfârșitei mele vieți de până acum am definit în mai multe feluri Poezia. Se pot lesne găsi aceste definiții în cele 70 de cărți ale mele, dar mai ales în cărțile de Sinteză, apărute în ultimii cinci ani. Mă refer la "Operele Netăcute în 9 volume", cu unic titlu „Inscripții pe Etern”. Abia după ce am definit Poezia, precum m-a dus cugetul cugetului și cugetul inimii, mai ales, mi-am dat seama că nu trebuia să o fac deloc. Era cel mai bine să nu mă fi apucat niciodată de catalogat ori de definit Poezia, cu P mare și nu poezia, cu minusculă, evident.

Știți de ce? Fiindcă Poezia e de o vîrstă cu Biblia, cu Cartea Cărților. Poezia este cuvînt din Cuvînt, adică literă din Dumnezeu, literă de Dumnezeu, dacă vreți. "Psalmii lui David și Core" sunt muzica sferelor înalte. "Pildele lui Solomon" sunt muzica sferelor înalte. "Cîntarea Cîntărilor" e muzica sferelor înalte...

Asta și este, de la început și pînă la urmă, adevărata definiție a Poeziei: Cîntarea Cîntărilor pentru Cel de ne-a creat! În caz contrar, dacă nu locuim sub Acoperămîntul Cuvîntului, în van mai facem umbră pămîntului.

-Cînd ați scris prima poezie și cum rememorați unicitatea aceluia moment?

- Este cea mai grea întrebare pentru mine. Nu țin minte care să fi fost prima poezie, deoarece nu s-au păstrat pînă azi toate înfiripările de talent ce mi s-a dat. Probabil că au fost mai multe poeziile cele dintîi. Eu cred că prima poezie a fost cuvîntul simplu: Mama. Cel mai frumos poem pe care l-am scris este tot cuvîntul simplu: Mama, iar ultimul poem pe care am să-l las neterminat în viața aceasta de humă va fi tot cuvîntul simplu: Mama. E atît de necuprins și de plin de frumuseți, încît, aproape ajuns la 50 de ani prihăniți, trebuie să vă spun că nu am scris decît o strofă din acest Poem. Numai Maica

Domnului știe cît de greu este să poți ajunge la ultima strofă a Poemului "Mama" și să nu mori!

-Ce misiune considerați că poartă cu el Poetul și cum l-ați defini?

- Poetul este un preot fără de patrafir. Nu de azi, nu de ieri, ci dintotdeauna așa a fost să fie considerat Poetul de lume și de Creator, iar Părintele Constantin Galeriu zice că "Dumnezeu așa de mult mai iubește poezii, încît uneori le dă lor înfîietate și nu sfinților".

Vedeți ce mare responsabilitate așează pe umerii Poetului Dumnezeu? E posibil de suportat și de dus o asemenea povară? Poeții adevărați, din tagma cărora constatăm, cu regret, că avem tot mai puțini, sunt niște misionari ai Frumosului netrecător. Toatele vor trece, numai Dragostea în veci nu va trece, nu va cădea, glăsuie Sfînta Scriptură. Ce altceva decît un Apostol al Dragostei trebuie să fie și să rămîna Poetul, acum și pururea, și în vecii vecilor?

-Unde credeți că mai putem regăsi profunzimea poetică? Pictorii și muzicienii (pianisti, violonisti, etc) pot fi considerați și ei Poeți?

- Eu cred că nu s-a scris niciodată mai multă poezie decît se scrie acum. Tone de poezie în zi, pe care dacă o îngurgitezi căpiezi. Să mă explic, nu? Scria Vasile Alecsandri că la români fiecare al doilea se crede poet. Afirmăția bardului de la Mircești este însă depășită de timp. Acum tot românul se crede poet, prozator, debutează ca romancier, este și critic literar, și eseist, și publicist, și filosof, este omul-orchestră, născut, din păcate, AFON!

Se comite, mai bine zis, o cantitate enormă de literatură fără de nici o calitate. Culmea e că anume aceasta s-a cocoțat în capul mesei, fiind premiată și onorată cu de toate,

de la naștere și pînă la groapă (mai post-modern spus: pînă la crematoriu).

Un tînăr în căutarea de modele literare, nu de idoli, nu, se va arunca în oceanul de maculatură premiată și considerată emblematică pentru întreaga literatură română, devenind, în foarte scurt timp, la fel ca și autorii citați: pornografic și dornic de a fi canonizat cît mai curînd de adulterii și patronii găștii din care face parte.

Noi avem și abonați permanenți la Nobel și la multitudinea de Premii Naționale, care sunt niște antiscriitori sadea, dar cu toate acestea nu mai conțin să scuipe în folclor, în poezia clasică și-n tot ceea ce înseamnă Trecut și Valoare spirituală românească. Am ajuns să aud că unii autori de această speță sunt supărați la culme pînă și pe versul rimat, considerîndu-l vetust și dăunător, ei avînd pregătită o idee bicisnică în acest sens: de a-l interzice prin lege!

Dacă am ales Libertatea, spun ei, atunci trebuie să scriem numai versuri libere. Libere de orice talent, asta nu este greu de înțeles, asta vor, și de asta sunt capabili aceștia mereu. Profunzimea poetică a cam dispărut din edituri, dar și din librăriile tot mai înghesuite și tot mai puține. Știți de ce? Ea nu se regăsește nici în poeți, nici în actori, pictori, muzicieni, nici în alții, fiindcă Sufletul, stăpînul adevărat al trupului nostru, este pe moarte, dacă n-o fi murit, între timp, la majoritatea dintre artiști. Lucrările lor evidențiază în plan pozitiv-idealism doar carnalul, instinctul, sexualitatea, violul, pedofilia, avortul, incestul! Ce poate fi mai urît? S-au inversat temele predilecte ale autorilor. Teatrele abundă de actrițe goale, ale căror "vaginuri monologhează", iar cărțile autorilor CELEBRI cam de ce ar rămîne în urma CIVILIZAȚIEI, aflate în goană acerbă după NIMIC?

-Știința și Credința sunt adevăruri diferite: Știința e un adevăr exact, Credința este un Adevăr profund. Însuși Einstein mărturisea: "Mă interesează ce gîndește Dumnezeu. Restul sunt detalii." De ce doar știința lui Dumnezeu, anume Credința, rămîne cea mai frumoasă cunoaștere?

Traian Vasilcău: Pentru că e cea mai nemărginită dintre toate cunoașterile. Credința reprezintă →

ALEXANDRA MIHALACHE

Imensitatea Sfintei Treimi: a Tatălui, a Fiului-Mîntuitor și a Sfîntului Duh, combustie divină, lucrătoare în amîndoi. Dacă unui scriitor ori artist i s-a dat o fărîmă de Sfînt Duh creativ și el miră cu această fărîmă un întreg Univers, atunci vă dați seama ce înseamnă să fii dăruit cu mai mult Duh Sfînt? Adevărat se spune în Biblie că nu va putea nici un om să vadă Fața nevăzută a lui Dumnezeu și să rămînă viu! Lucrare mai profundă și mai frumoasă decît Nașterea, Moartea și Învierea lui Iisus Christos nu există în cer, sub cer și sub pămînt! De-aceia mă și uit cu ațîta durere în jur și constat că scriitorii și artiștii, în general, se ocupă de nimicuri, era să zic: absolute, abor-te, dînd teme minuscule, de caldarîm, avînd tema Iisusiacă la îndemînă. Dar, în același timp, îmi spun tot eu, că numai de la cel căruia i s-a dat mult i se cere mult, iar avalanșa aceasta de nescritori ce mișună azi și domină Realitatea nu e decît un chip reflectat în oglindă al aceleiași Realități despre care vorbim. Pe parcursul ultimilor ani m-am convins iremediabil de un adevăr de netăgăduit: Cine nu-l are pe Dumnezeu în orice gîndește și făptuiește, acela nu are nimic! Poate avea lipit chipul său, cu cartea în mînă sau cu vreo vioară pe umeri, în orice stație de troleibuz, poate să-și decimeze cu volumele sale părinții de vii, dar scriitor înnobilit de har așa și nu va fi niciodată.

-Poezia Dumneavoastră este o Rugăciune lirică. Nu doar eu o spun. "Penița lui Dumnezeu", v-a numit într-o cronică publicată în ARETZU. Au scris și alți numeroși scriitori români. Au scris și douăzeci de academicieni români. De ce e important să treci de barierele lumești și să evadezi în strălucirea și frumusețea celestă?

- Fiindcă Dumnezeu nu înseamnă numai Cunoaștere, ci și Trăire prin Iubire și Milă nemăsurată. Domnul a zis că trebuie să iertăm ca să fim iertați de El, adică trebuie să iubim pe ceilalți, ca să fim iubiți de El, adică trebuie să-i miluim pe ceilalți, ca să fim miluiți de El. E atît de simplu și atît de complicat totodată.

De ce, oare?

Fiindcă trăind în Lume nu vrem să nu fim decît ai Lumii, care Lume a fost și este una a goanei după deșertăciuni și aprig vînt.

Toți vor să fie imortalizați de vii, nu mai au răbdare să moară, voiesc totul ACUM sau NICIODATĂ, nu contează că vor trebui să calce peste aproapele de alături, nu contează că Dumnezeu a spus să-i acordăm Lui slava deplină și nu nouă înșine.

Trăim într-o lume tot mai lipsită de Dumnezeu și asta explică golul, mai bine zis: Hăul ce se adîncește în om și pe care vine repede Diavolul și-l populează cu armia sa.

Eu pot fi considerat om primitiv, semănătorist, învechit, impostor, obscur, antiom chiar, dar cu toate acestea nu voi putea concepe existența umană în afara Rugăciunii neîncetate, care pentru mine a devenit sinonimă cu Poezia și viceversa. Dumnezeu mi-a arătat de atîtea ori că fără El nu sunt nimic, nici măcar o felie de țărînă, încît nu-mi schimb acest Crez, chiar dacă risc să rămîn dincolo de poarta Literaturii vegheate de unele și aceleași persoane din veac în veac. Instruire au toți preoții, diaconii și călugării, dar Trăire au așa de puțini dintre ei... Ce să mai vorbim atunci despre scriitorii cei prihăniți, dintre care, vorba Apostolului Pavel, cel dintîi sunt chiar eu?!

-Mama este una dintre temele fundamentale ale creațiilor dumneavoastră. Puțini Poeți au cîntat acest simbol într-o manieră atît de adîncă. Ce frământare lăuntrică sau mîngăiere cerească v-a determinat să îi dedicați atîtea cîntece lirice?

- Lucrurile sunt simple. Fără de Dumnezeu n-ar fi fost Mama, iar fără de Mama n-aș fi fost eu pe pămînt, cu viciile și calitățile mele, cu plusurile și minusurile mele, mai ales cu minusurile pe care știu că multe le am. Cînd ne-a părăsit tata, mama era însărcinată cu mine de șase luni... De la înmormîntarea tatălui și pînă la ziua de naștere a mamei mele era doar vreme de o zi... Cred că am bătut atîtea lacrimi în acele zile! În cele trei luni de zile, ce mai rămîneau pînă la nașterea mea, mama a fost somată de emisari ai organelor de stat ca să nu mă nască, fiindcă eram fiu de spion român, condamnat la cinci ani de pușcărie de Secția SMERȘ (Moarte Spionilor) a NKVD-ului sovietic pentru traversarea Prutului dinspre malul drept, unde tata avea o soție și o copilă, pierdute pe veci, pre malul sfîng, unde tata avea numai o soră și-o... mamă.

Eroină adevărată a fost mama mea, pe care trebuie să o scriu cu Majusculă, fiindcă ascunzîndu-se de toți ogarii Puterii a trebuit să fugă într-o noapte cu un căruțaș în alt sat, unde m-a născut. Cînd au aflat sovieticii că a apărut cel de-al cincilea copil de spion n-au mai avut ce spune, pentru că Mama le-a tăiat-o scurt: "Știți ce? Ia mai lăsați-mă în pace! Unde vor mînca patru, acolo va mînca și al cincilea!". După asta cum să n-o cînt pe Mama în versuri pînă acum?

La cinci ani urma să plec din viață. Dacă nu mă găsea Mama repede lîngă fîntînă cine avea să o mai cînte în versuri pînă acum?

În Armata Sovietică urma să fiu exterminat fizic. Dacă nu mă salva Mama cine avea să o mai cînte în versuri pînă acum?

Dumnezeu m-a bătut, după merit, de atîtea ori în viață, Mama mea însă niciodată, deși a avut un milion de motive obiective s-o facă. Poate că dacă-o făcea eram mai bun și nu-l huleam pe Dumnezeu pînă mai ieri...

Maica Domnului și Mama mea sunt, într-Adevăr, două mîngîieri cerești pentru sufletul meu. Atunci cînd mă poticnesc și cad, mîinile lor mă ajută întotdeauna să mă ridic.

Nu înainte de a mă ruga, printr-o rugăciune lirică, astfel: "Ajută, Maică, să fiu/Candelă pînă tîrziu,/Pînă cînd s-o termina/Untdelemnul Tău din ea".

-Cartea este adăpostul în care oamenii își odihnesc simțurile. Cu toate acestea, în ultimul timp, s-au depărtat de ea și au găsit alte refugiuri. De ce credeți că s-a întîmplat acest fapt și ce ar trebui să conștientizeze oamenii pentru a se reîntoarce la acest unic adăpost?

- Mai întâi trebuie să conștientizeze că e timpul să se întoarcă, în sfârșit, Acasă. Omul fără o carte frumoasă (în sensul conținutului, nu al calității grafice) în mîini este un om pierdut. Cărțile bune educă oameni buni, din răi făcîndu-i buni, din buni—mai buni, și mai buni, și mai buni... Cărțile rele formează oameni răi, pe care nu-i mai poate reeduca în bine nici o pușcărie. Pe timpuri se spunea că cine are carte are patru ochi, acum se spune că cine are carte și n-are bani ori relații n-are nici un ochi. Acum mai toți citesc doar cărți de CEC-uri, CARD-uri și alte neroditoare cărți.

Gîndesc cu groază la ziua cînd vor dispărea cărțile bune, cele ziditoare de Suflet. Că cele rele, cele demolatoare de Suflet, nu cred să dispară cît mai degrabă.

-În cît timp ați scris și realizat colecția "Inscripții pe Etern- Opere netăcute în 9 volume", care reunește toate scrierile Dumneavoastră și cronicile confrăților români de pretutindeni, referitoare la creația Dumneavoastră?

- Am scris-o în 48 de ani. Cel puțin atîția aveam atunci cînd am văzut tipărit și volumul IX al respectivei Colecții. Dacă e să răspund în termeni concreți, ar trebui să spun că mi-a trebuit un cincinal de nesomn ca să-mi adun din cele 60 de volume conținutul necesar pentru cele 9 volume. Dumnezeu a voit ca această Colecție, căreia eu i-am spus: Proiectul vieții mele, să apară. Să recitești și să mai și redactezi, pe alocuri, 5400 de pagini, nu e deloc lucru ușor. În ziua lansării întregii Colecții acad. Mihai Cimpoi mi-a sugerat să purced la întocmirea unui singur volum din cele 9. La o Antologie lirică, ce ar însemna, de fapt, Opera poetică într-un volum. De atunci caut cel mai exigent și neînvidios redactor din Lumea română!

Cunoașteți cumva care e numele lui?

-Ce proiecte literare aveți în realizare momentan?

- Interesante și nenumărate... Am inaugurat de curînd o nouă Colecție de carte duhovnicească "Trîmbițele lui Dumnezeu", unde au apărut deja patru volume despre viața sfîntă a Părintelui Ioan Zlotea, unul dintre care îmi aparține și e de versuri inspirate din Gîndirea, Proorocirea, Trăirea și Făptuirea Părintelui prea

puțin cunoscut în Basarabia și în Țară. Urmează să apară 20 de volume în această colecție. Lansăm în cel mai apropiat timp Enciclopedia scriitorilor români contemporani de pretutindeni, cu 1 200 de nume sonore ale Literaturii române. După asta va urma Antologia Poeziei românești din mileniul III. Despre cărțile mele viitoare nici nu știu dacă e bine să vă spun (surîde-n.n.).

Cineva mi-a spus să nu-mi divulg proiectele înainte de-a lor împlinire. Nu l-am crezut și poate de-aceea a trecut prin chinuri sisifice lucrul la Enciclopedia despre care-am vorbit...

La 2 aprilie 2019 mă voi uita în pașaport și voi afla că am trăit tocmai jumătate de veac. Tatăl meu-45, Mama mea-62. Și voi crede că e incredibil, dar nu voi putea să nu mulțumesc Mamei mele și tatălui meu, care, cu îngăduința Părintelui Veșnicilor, m-au adus printre voi.

Un spin printre flori, da, un spin, însă rîvnitor de atîta Lumină!

-Ce sfaturi aveți pentru tinerele talente care vor să urmeze această cale, a Scriului?

- Nu pot da sfaturi pe care nu le-am trăit. Scriul însă este o viață în Viață, pe care am trăit-o pe muchie de cuțit, adică dureros, ca dintr-o sală de operație în alta. Nici o împlinire literară de-a mea nu mi-a adus doar bucurii, ci și destule însulișări sub coastă. Bineînțeles că e departe de mine ideea de a mă considera un răstignit pe Crucea Literaturii române, fie ea și din Basarabia.

Să știți că eu încă mă mai consider tînăr talent. Așadar, pentru colegii mei tineri aș avea un singur sfat: să nu știe ce este Invidia și să se încreadă numai în Dumnezeu. A te încrede în tine însuși sau în oameni e ca și cum ți-ai face zid de întărire din niște nuferi. Frumoși sunt nuferii, dar ei nu pot înlocui o Cetate!

Viața mea, de pînă acum, a fost ca un rîu, care și-a urmat curgerea predestinată între Nu și Da. Faptul că sîrma ghimpată, care mi-a ținut ca-n niște cătușe copilăria, a căzut, mi-a amintit de tata, care a fost reabilitat abia în 1992 de către Comitetul Securității de Stat al Republicii Moldova (fostul KGB), dar anii pierduți nu i-a mai întors tatălui meu nimeni, nicum, niciodată!

-Ce presupune să iei calea Scriului și să o urmezi viața întregă?

Dorul Eminescu

Cum o duce Eminescu? Eminește!
Scrie-ntruna,
Ce uitat e Eminescu, timpul-n el s-a rătăcit,
Nu primește nici o veste și-l salută numai luna,
Cînd își dă în leagăn visul, cuvîntînd fără sfârșit.

Ce visează Eminescu? N-are vise!
Soarbe ceață,
Că-i prea înrăită lumea, cum nu s-a nîmplat nicicînd.
Are dor de România, dar ea-și dă cu fard pe față,
Se dă zilnic în petreceri, trece strada surzînd.

Fericirea mi-l pîndește? Este trist și el de-o vreme,
Mite Kremnitz nu-l mai știe, Bălăuca-i jar preastins,
Vin să-l nege scribii țării, pervertiți fără probleme
Și el, geniu trist, mi-i vede și continuă de scris.

Ce gîndește moartea lumii? Zi și noapte-l tot așteaptă
Și cînd România pare ctitorie fără rost
Dor ne este de Luceafăr, ca de maicile din poartă,
Coborîte-n flori să-și strîngă amintirile ce-au fost.

TRAIAN VASILCĂU

- Nu am gîndit vreodată că voi merge pe această cale, fiindu-i rob credincios peste măsură.

În aceste barbare vremi pentru literatură este un act de mare curaj să perseverezi în ideea că ceea ce faci tu poate fi lucrare utilă și pentru alții.

Cred cu tenacitate că literatura necomercială este numai domeniul celor îndărătnici, dar puternici cu Duhul, care știu că nu au altă cale de ales.

Scriitorul e, ca să ajungem la firul începutului interviului nostru, un misionar într-un teritoriu părăginit. De rîvna lui, de puterea lui de caracter, de harul lui, de nesomnul lui, de binecuvîntarea lui Dumnezeu depinde dacă pe acel loc va răsări vreodată o floare.

Dacă se va trezi într-o dimineață și îl va saluta în limba română un crin înseamnă că truda lui poate obține Premiul ceresc, Cununa neveșezită a Divinității.

MEDITAȚII DIN SPITAL

ARCADIA

Soției mele

Am străbătut Arcadia-mpreună
Și zeii murmurau, scrâșnind, furioși,
Pe cap niciunul nu purtam cunună
Dar fericirea ne-oglindea frumoși.

Ei nu puteau pricepe și-nțelege
Arderea din suflet a doi muritori,
Viscolul de patimi, hărăzit să-i lege
Și mai puri să-i facă decât orice zori.

Cerul și văzduhul erau doar livezi,
Ocotite-n veci de floarea nemorții,
Iar locul în care puteai să te-așezi
Era nesupus hatărului sorții.

Așa am trecut prin Arcadia noi;
Mereu împreună, mereu amândoi.

7.I.2019

AMALGAMATUL CAIER

Prea deseori
ne pare că ceea ce nu-i, este,
iar ceea ce este pare că nu-i,
perceptibilul ne pare miracol
iar miracolul, simplă iluzie,
adevărul cel mai limpid
ne pare adesea fetiș,
iar fetișul – regele adevărului
și tu, bietul, forfecat
între siguranță și-ndoială,
între posibil și imposibil
cum să mai descâlcești
amalgamatul caier?

20.I.2019

VĂMILE

Să trecem vămile senini
C-am petrect și ierni și veri,
Cu zile – jerbe de lumini –
Cu visuri, astăzi ca și ieri.

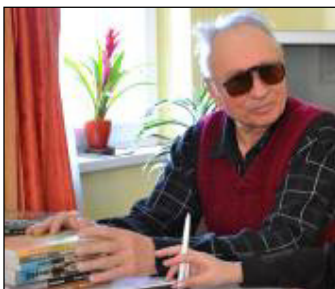
Nu ne-au oprit nedumeriri
Nici vreun instinct insomniac,
Și-am străbătut nemărginiri
Cu zborul minții peste veac.

N-am fost nici demoni și nici zei
Dar am crestat, cu har, pe timp
Potop de crezuri și idei
Fără s-ajungem în Olimp.

25-26.01.2019

ENIGMELE

Știe omul câte umbre

Stau de starjă-n preajma lui,
Și câte vestale sumbre
Îi vor vâlva focului?

Știe el ce e fiirea,
Nefiirea și neantul,
Înălțarea, nemurirea,
Duhul ce-l preschimbă-n altul?

Și știe ce focuri sfinte
Îl înalță-n sfere pure?
Dar ce-i spus fără cuvinte,
Și ce chin poate să-ndure?

Și când întâmplări nebune
Se prăvale peste tine
El mai poate să se-adune
Pricepând de unde vine,

Care-i sensul vieții sale
Întro lume strămbă, mică,
Între căile astrale
Și cutremurări de frică?

11-12.I. 2019

ISPITA ADEVĂRULUI

Când spiritul trăiește pur, frenetic,
Ca un vulcan în vaste, lungi erupții,
Nimic din noi nu-i fals și nici
mimetic
Zăgăzuind năvala de corupții.

Snobismul voluptos nu ne cuprinde,
Facilul derizoriu ne irită;
Desfidem falsul și pe cel ce-l vinde
Și judecata oarbă și pripită.

Nici insignifiantul nu ne-ncântă
-Purtând în el întreg nimicul firii –
Ispita adevărului ni-e sfântă
Și-eterna strălucire-a omenirii.

30. I.2019

SPITALUL

Spitalul fierbe clocotind
în vulcanul fabulos
de visuri și iluzii și speranțe.
Luceafărul de ziua

-strălucitor, magnific,
pulverizând magie –
clipește suveran
pe cerul de mătăasă
azurie.
Mireasa dimineată
își despletește mândră
cosițele ca jarul
și-nveșmântează orașul
în zale aurite.
Străpuns de catetere
cutreier alte lumi
dar tot admir vrăjit
sublima feerie
sperând cu-nverșunare
la încă mulți „alți mâine”!

*

RĂSPUNS CUMINTE

Când mă-ntrebați ce-aș vrea cu-
nverșunare
Și ce-mi doresc din tot ce e posibil,
Mă voi preface-n pescăruș de mare
Ca să despici văzduhul incredibil

Spre bolta infinită de-alabastru,
Ori spre opalul șfichiuit de valuri,
Tot fascinat de preamăritul astru
Sau ispitit de vraja de pe maluri,

Ori timp v-aș cere, timp pentru gândire,
Să mă feresc de-orgolii și trufie,
Căci vreau să mă păstrez în fel și fire,
Ca judecata limpede să-mi fie.

Și-apoi răspunsul va sosi cuminte;
Că îmi doresc doar ce mi se cuvine:
Nici măreții și nici odoare sfinte,
Ci-un loc al meu, cum își dorește-
oricine!

FINAL

Am străbătut prin labirintul
Neștiutului și-al firii,
Și-am tot crezut în infinitul
Și în vecia fericirii,

Dar ne-nduratele vestale
Ale infernului vieții
Ne-au hărăzit o altă cale
Pe care și-au durat peceții,

Iar tu te-ntrebi, îndurerată,
Ce duhuri vor să se răzbune
Dar n-o să înțelegi vreodată
Singurătatea ce m-apune,

Și scalzi în lacrimi ne-nțelesul
Acestei vieți ce nu mai este
Tărâmul care-a fost alesul,
Ci doar sfârșitul de poveste!

IULIU IONAȘ

„Argumente pentru pace”

în luna martie

Pentru România, luna martie a însemnat și încheierea actelor necesare consolidării oricărui stat: recunoașterea internațională a independenței, primele legi fundamentale comune ambelor principate, recunoașterea națiunii române, prima Constituție modernă, transformarea în regat a Principatelor, recunoașterea de facto et de jure a unirii Bucovinei și Basarabiei la România, integrarea în alianța N.A.T.O. Astfel:

▪ În martie 1830 se redactează Regulamentele Organice. Acestea au servit celor două țări române drept lege fundamentală până la 1858. Comisiile de redactare ale Divanurilor Moldovei și Țării Românești, formate din reprezentanții marii boierimi, sub președinția consulului general rus, Matvei Lvovici, încheie elaborarea Regulamentelor Organice, adevărate constituții care înzestrau Principatele cu instituții și legi menite să răspundă dorințelor de modernizare ale acelor timpuri.

▪ În 4.03.1849 la Viena se publica noua Constituție imperială prin care se restabilește autonomia Transilvaniei și se admitea existența națională a românilor.

▪ În 14/26.03.1881 Parlamentul a votat Legea prin care România devenea regat.

▪ În 28.03.1923 este promulgată prin decret regal Constituția României Mari, votată de Parlamentul României în 26.03.1923, una dintre cele mai avansate și democratice constituții din Europa aceluși timp.

În luna lui Marte pacea a reușit de cele mai multe ori să triumfe...

Una dintre tendințe este de a da păcii finalitate și aplicabilitate. Astfel mai multe conferințe de pace începute în februarie își încheie lucrările chiar de la începutul lunii.

Doar marii cuceritori deschid noi campanii în martie. Armatele lumii preferau să înceapă în această lună, noile campanii de cucerire. Menționăm pe scurt doar trei campanii „de primăvară”:

• Astfel, nu întâmplător, la 25 martie 101, Traian a pornit războiul care a fost declarat solemn la Roma, prin rituri tradiționale. Apoi a pornit spre Dunăre, în fruntea a peste 100.000 de oameni, o armată enormă pentru acele timpuri.

• Din martie 1241, până în martie 1242 – are loc o mare invazie tătară. Este menționată căderea primelor orașe

Rodna și Brașov la 31 martie. Într-un târziu are loc și victoria *“regelui din țara vlahilor”* asupra tătarilor, conform cronicii lui Filip Mousket. Aceasta îl va determina pe Batu-Khan în martie 1242 să se retragă din Țările Românești și Câmpia Panonică.

• În martie 1395 începe campania sultanului Baiazid I împotriva Țării Românești. Armata otomană, susținută de către vasalii sârbi, intră în țară pe la Orșova, îndreptându-se spre Curtea de Argeș.

Calendarul tratatelor de pace ale lunii martie cuprinde și evenimentele:

➤ Pe 7.03.1395 se semna la Brașov tratatul de alianță dintre Mircea cel Bătrân și regele Ungariei, Sigismund de Luxemburg. Acesta a fost primul tratat de alianță anti-otomană din istoria Europei de Sud-Est, zonă aproape în întregime transformată în pašalâcuri la acea vreme. S-a încheiat după victoria lui Mircea de la Rovine, din 1394. Deși învingător pe câmpul de luptă, în perioada imediat următoare, până la sfârșitul lui 1396, otomanii reușesc să divizeze Țara Românească cu ajutorul unui contracandidat la tron – Vlad. Acesta încheie și el o alianță cu regele Poloniei, Vladislav Jagello. Calitățile militare și diplomatice au suplinit neajunsurile care l-ar fi putut transforma pe Mircea într-un domn fără tron. Tratatul stabilea modul de ajutor dintre cele două regate situate pe picior de egalitate în lupta comună, sub stindardul creștinătății, împotriva otomanilor aflați în plină cucerire a sud-estului Europei. Acesta i-a oferit domnitorului auspiciile necesare recuceririi tronului periclitat și i-a consfințit dreptul deplin de posesie asupra Banatului de Severin, a Făgărașului și Amlașului, teritorii pierdute anterior de domnitorii dinastiei Basarab, în favoarea regatului maghiar.

➤ Alexandru cel Bun, domn al Moldovei, în 12.03.1402 încheie un tratat de vasalitate cu regele Poloniei, Vladislav Jagello, care va fi reînnoit în 1404, 1407 și 1411. Prin acest tratat,

Alexandru a căutat să se apere de pretențiile lui Sigismund de Luxemburg, regele Ungariei, care vroia să reinstaureze suzeranitatea maghiară asupra Moldovei și, mai ales, să controleze Chilia, punctul terminus al drumului central-european spre gurile Dunării.

➤ În 15.03.1412, Vladislav Jagello și Sigismund de Luxemburg semnează tratatul de la Lublau. Acesta prevedea ca, în cazul neparticipării lui Alexandru cel Bun la campania antiotomană luată în considerare, Moldova să fie împărțită între cei doi conducători, Poloniei revenindu-i Suceava și Cetatea Albă, iar Ungariei, Romanul și Chilia. Tratatul de la Lublau nu a fost pus niciodată în aplicare, pentru că Alexandru și-a onorat obligațiile asumate.

➤ Pentru a contracara expansionismul domnitorului Vasile Lupu, politica externă a lui Matei Basarab a fost bazată pe alianța cu voievozii Transilvaniei. A păstrat relații strânse cu Gheorghe Rakoczy I și cu fiul acestuia, Gheorghe Rakoczy al II-lea, încheind tratate cu ei. Astfel în 16.03.1635 se reconfirmă un tratat anterior, iar noua alianță avea de acum și valențe militare. Alianța s-a dovedit salutară – i-a salvat viața și tronul. După doi ani, în toamna lui 1637, Vasile Lupu intra în Țara Românească cu oaste. Matei îi iese în întâmpinare, trimițând în același timp o solie de ajutor în Ardeal. La 13 noiembrie, o armată de zece mii de ardeleni sosește în ajutorul său. Vasile Lupu e obligat să se retragă.

➤ În luna martie 1779 se încheie convenția ruso-turcă de la Ainali Kavak, confirmă (articolul VII) privilegiile Moldovei și Țării Românești acordate prin hatîșeriful din 1774.

➤ În 30.03.1821 a avut loc întâlnirea dintre Tudor Vladimirescu, conducător al revoluției din Țara Românească, și Alexandru Ipsilanti, liderul Eteriei. În ciuda unor grave divergențe, cei doi ajung la un acord, în urma căruia județele dinspre munte trec sub autoritatea lui Ipsilanti, iar Oltenia și județele de câmpie, sub cea a lui Tudor.

➤ În 29.03.1830, conform Tratatului de pace ruso-turc de la Adrianopol, au început lucrările Comisiei pentru delimitarea granițelor dunărene dintre Principatele române și Imperiul otoman.

Prin alte tratate „seniorii păcii și ai războiului” stabilesc noile frontiere pentru vasalii lor. Moldova și Țara Românească au reprezentat granița comună și sfera comună de interes. →

Prof. CORINA SIMEANU

pentru cele trei imperii ale vremii – țarist, austriac și otoman. Poate de aceea, chiar și atunci când teritoriul lor nu a devenit teatrul de operațiuni, la fiecare nou tratat s-a hotărât rectificarea frontierelor acestora în funcție de învingători. Astfel:

➤ În 18/30.03.1856 se încheiau, la Paris, lucrările Congresului de pace, care reprezentau punctul terminus al Războiului Crimeii. Prin tratat este înlăturat protectoratul rusesc asupra Moldovei și Țării Românești. Tratatul de pace, semnat de Austria, Franța, Marea Britanie, Prusia, Regatul Sardiniei și Imperiul Otoman, pe de o parte, și Rusia, pe de altă parte, hotăra și retrocedarea către Moldova a Deltei Dunării și a sudului Basarabiei (județele Cahul, Bolgrad și Ismail), primite de Imperiul țarist prin pacea de la București din 1812.

➤ În 3.03.1878 se încheiau și tratativele de pace, cele de la San Stefano. Lucrările la tratatul de pace preliminar dintre imperiile țarist și otoman, tratat care pune capăt războiului ruso-româno-turc (1877-1878). Prin tratat se recunoștea și independența României.

➤ În 5.03.1918 se încheiau la Bufta, discuțiile dintre C. Argetoianu, ministru român de Justiție, și reprezentanții Puterilor Centrale și se semna un tratat de pace preliminar, defavorabil României.

➤ În 27.03.1918 Sfatul Țării, întrunit în ședință solemnă la Chișinău, votează, după 106 ani de dominație rusă, Unirea Basarabiei cu România.

➤ În 3.03.1920 Consiliul Suprem al Conferinței de Pace adresează guvernului Al. Vaida-Voievod o notă semnată de premierul britanic David Lloyd George, prin care îi aduce la cunoștință decizia conferinței privind recunoașterea actului unirii Basarabiei cu România.

➤ În 3.03.1921 se încheia convenția de alianță româno-polonă: cele două state se angajau ca în cazul unui atac neprovocat din partea U.R.S.S să se ajute reciproc.

➤ În martie 1944 începeau tratativele de la Cairo. România era reprezentată de Barbu Știrbey.

➤ În 25.03.1957 are loc semnarea Tratatului de la Roma, tratat prin care s-au pus bazele Comunității Economice Europene.

➤ Din 29.03.2004 România devine membră N.A.T.O.

Sursele articolului se pot vizualiza pe pagina
[https://calendarele.eu/bibliografie/de-pe-site-ul-aplicatie – Calendar românești](https://calendarele.eu/bibliografie/de-pe-site-ul-aplicatie-Calendar-romanești)

Muzica **ADRIAN IVANIȚCHI**

**„Odată am știut să zbor, odată,
Dovadă n-am dar îmi aduc aminte”**

(Arsura de Adrian Popescu,
muzica Adrian Ivanițchi)

Îmi torn o ceașcă de cafea și m-așez într-un cot la masă, cu capul sprijinit în căușul palmei stângi și, parcă pentru prima oară, îmi simt propria mângâiere pe obraz. Ce interesantă senzație! Deși mirosul cafelei mă-mbată, nu mă-ndemn să sorb nicio gură, mi-e bine așa, mângâiată în atâta osteneală... și, parcă, mi-aș cere mai degrabă o porție de somn. Un somn lung care să-nceapă cu un plâns abundent.

Palma stângă, oare de ce stânga? Îmi ridic capul și-o privesc. Mi-a slăbit destul de mult vederea în ultimul timp. Îmi scot ochelarii din etui și-i așez grăbită la ochi și caut, cu din ce în ce mai mult interes, liniile din palmă. Ce desen ciudat: triunghi în triunghi, o mulțime de cruci... și degetele mele parcă au o strălucire sîdfie... Verigheta de aur, pe inelar, iar pe degetul mijlociu un inel de-argint... parcă acum îl văd pentru prima oară! Îl studiez cu atenție și descopăr că port prin el simbolul infinitului sau, poate, mai degrabă al AND-ului, pentru că seamănă cu două scărițe care se răsucesc. Număr orificiile dintre fuștei: 10. Oare ce reprezintă această cifră? $1+0=1$. Sunt născută pe 19... $1+9=10$... 1! În numerologie fiecare cifră are o semnificație aparte și mie îmi place să cred în toate teoriile astea.

De când m-am ales cu el, oare, de unde-l am? Nu-mi mai amintesc nimic despre cum a ajuns la mine. L-am primit, l-am găsit, mi l-am cumărat...asta în niciun caz! L-am purtat pe deget pe la toate urmele creștinătății pe care le-am mângâiat în Israel și, da, de-atunci îl port, dar l-am luat cu mine de-acasă. A fost ca un prieten de drum lung și de-ntoarcere înapoi.

Brusc, mi-amintesc de alte două inele pe care le-aveam pe degete, odată, demult, când eram domnișoară. Două inele pe care le-am comandat la o argintărie din Bistrița, imediat după ce m-am stabilit acolo, dintr-un bănuț de argint pe care mi l-a dat tata din colecția sa numismatică.

Dumnezeu să-l ierte! Unul avea o sferă mică iar celălalt trei flori mititele. Două inele discrete...nu cred că aveau mai mult de trei grame, împreună. Inelele mele simple și unice! Inelele mele dragi de argint și care, oarecum, nu știu cum, semănau cu mine! Prietenele mele apropiate - martore la emoțiile care mă-ncercuau prin tremurul mâinilor pe vremea când eram la Căminul *Flacăra* și care, purtate tot pe aceste două degete, mângâiau griful chitarei și-mi purtau noroc. Chiar așa: oare unde au dispărut pentru a doua oară (...) inelele mele?! Cu siguranță, după ce am început să le port, undeva în toamna-iarna lui 1980 - '81, a avut loc și prima mea colaborare cu Adrian Păunescu. Realiza emisiunea *Antena vă aparține*, la Televiziunea Română, și mergea în fiecare județ din țară să descopere și să promoveze talente locale.

Eu și Magdi eram deja *mici vedete* în Mureș, aveam înregistrări la Studioul Teritorial de Radio și formam un duet de muzică folk numit *Ecou*. Ne-a botezat așa domnul Zaharie Man, directorul Casei de Cultură a Tineretului *George Enescu* - instituție pe care o reprezentam la festivaluri de gen (și aduceam trofee de peste tot) și unde, mai târziu, am ajuns chiar director.

Îmi plăcea culoarea verde și colegii de la serviciu mă suspectau că aș fi ungueroaică. Nici nu-i de mirare, după tată mă chema Feier (feher în limba maghiară înseamnă alb). Îmi spuneau că am și un accent în vorbire diferit de-al lor. Veneam din Mureș, preferam verdele și vorbeam cu accent - eram ungueroaică, sigur! Mi-a fost destul de greu să-i conving că sunt româncă, cu toate că nu mă deranja de loc să fiu ce doreau ei! Până odată!

Ei bine, vine Adrian Păunescu la Tg. Mureș. Între cei selecționați pentru înregistrări a fost și duetul *Ecou*, adică Sorina Feier și Magdalena Pușkas. Adrian Ivanițchi, membru consacrat al căminului, era→

SORINA BLOJ

colaboratorul lui Păunescu la realizarea emisiunii. Cum toți cei selecționați cântau în limba română și trebuiau reprezentați și etnicii maghiari, ni s-a propus să cântăm în ungurește. Foarte bine! Dar ce ? Eu nu știam ungurește și aveam în repertoriu doar creații originale.

Nu puteam compune o piesă muzicală pentru un text într-o limbă pe care nu o vorbeam și nu o înțelegeam. Magdi a căutat un text al unui poet de limbă maghiară, care se potrivea pe una dintre creațiile mele anterioare, compusă chiar la Bistrița. Am renunțat la textul meu - *Ninge și sunt singură pe stradă* - și, după ureche, am învățat cu greu să pronunț cuvinte în ungurește.

În cele două ore de program la televiziune, când toată populația României era cu ochii pe ecran, colegii mei de serviciu de la Bistrița m-au văzut cântând ungurește. M-au prins, adică! Ce mai conta! Gazdele mele, Doina și Sandu Mureșan, erau mândri de *vedeta* care locuia la ei. Numai tata, român sadea, n-a mai vorbit cu mine vreo două luni și a suportat toate șicanele prietenilor săi.

Sandu cânta bine la chitară. Avea un verișor cantautor, George Munteanu, care debutase și el în Cenaclul *Flacăra*. Lor le-am cântat pentru prima oară piesa *Cana cu vin*. Era o familie tânără, din Telciu de origine, și aveau o fetiță de vreo trei anisori, Bianca. Au fost niște gazde minunate care m-au prețuit și care au suferit când, peste noapte, așa cum am procedat mai mereu în viață, fără să stau prea mult pe gânduri, am schimbat macazul, și m-am întors la Reghin. Mândră de chiriașa ei, Doina și-a amintit că-l cunoaște pe poetul Ioan Cristian Miloș și mi-a fixat o întâlnire cu acesta, într-o seară rece de toamnă târzie. Parcă-l văd: înalt și subțire, ca un ascet, cu un pardesiu lung, lăbărțat și închis la culoare, părul ceva mai lung decât permiteau normele vremurilor, înconjurat permanent de un grup de admiratoare. Teatral, interesant, misterios... cel mai boem personaj din lumea culturală a Bistriței de-atunci. M-a ascultat cântând, m-a ascultat recitând, și ... a început să-mi compună versuri, să mă distribuie în piese de teatru pe care dorea să le regizeze, chiar am fost la câteva repetiții. Apoi a început să-mi scrie scrisori, deși ne întâlneam de câteva ori pe săptămână. Ei bine,

nefiind atât de romantică precum par, n-am putut intra în acel joc și, pur și simplu, brusc, fără explicații, am ieșit din peisaj.

Tot datorită Doinei l-am cunoscut și pe poetul Luca Onul, cea mai prominentă personalitate culturală a Bistriței de-atunci. M-a onorat întâlnirea cu ei și i-am și citit.

Imediat după ce m-am stabilit la Bistrița, în prima parte a lui septembrie 1980, la Sala Polivalentă, a avut loc un concert extraordinar de muzică folk iar *cap de afiș* era Adrian Ivanițchi. Pentru prima oară am mers singură la un concert. De fapt nu eram singură, aveam inelele! Stăteam în tribună alături de oameni pe care nu-i cunoșteam și care mă ignorau. Nu aveam cu cine să împart bucuria pe care mi-a stărnit-o în suflet muzica lui dar, cu siguranță, mi-am rotit inelele pe degete tot timpul. Îmi amintesc și-acum cât de mult m-a răscolit piesa *Amiaza* pe versurile lui Aurel Șorobetea: *În cimitir paște un cal/ peste Primul Război Mondial și al Doilea Război Mondial/ Se apără de soare, se freacă de prun și pășește arar/ peste Primul Război Mondial și al Doilea Război Mondial/ plâng melodios doamnele cu voal/ bărbații din primul și fiii din al Doilea ...mondial (...). Arsura (v. A. Popescu), Fisă personală (v. A. Păunescu), Floare de ger (v. Adrian Popescu), Pământ de flori (v. A. Păunescu), Amintirea paradisului (v. Cezar Ivănescu) - sunt doar câteva dintre creațiile sale profunde și provocatoare în a medita asupra vieții, asupra vremurilor, asupra condiției umane. Are multe compoziții sensibile la care semnează și textul.*

Puiu - cum îi spun prietenii, s-a născut la Sighișoara în 15 septembrie '47 și a absolvit Facultatea de Filologie a Universității Babeș-Bolyai din Cluj. Compozitor, textier, cantautor, profesor de chitară, și-a legat numele și de înființarea formațiilor *Coral*, *Melody* și *Bastion*, în orașul său natal.

Fascinat de recitalurile la chitară ale unor sași din Sighișoara, Adrian a început să studieze acest instrument și a fost atras mai întâi de muzica rock. În anul 1965 se mută la București unde colaborează cu formația *Coral*. În '67, alături de Liviu Tudan, Mugur Wincler, Mircea Drăgan și Fane Mihăilescu, însoțește formația *Sideral* în turneul de pe Litoral, unde le

acompaniază pe Anca Agemolu, Dida Drăgan, Aura Urziceanu, Luminița Dobrescu. Apoi, până la plecarea în armată, a cântat în formația *Sfinx*. Întâlnirea cu Dan Andrei Aldea îi deschide mai mult interesul către folk. Întors la Sighișoara înființează formația *Tarabostes* dar, cu timpul, rămâne să cânte singur și, astfel, vrând-nevrând, adoptă acest gen. Făcând parte dintre veteranii Cenaclului *Flacăra* (debutează în 1974), alături de scriitorul George Stanca, în primii doi ani de la înființare îndeplinește și sarcini organizatorice.

În relația pe care am dezvoltat-o împreună, ca mureșeni, în cenaclu, a fost un coleg onest, serios, corect, pe cuvântul căruia am putut conta și în preajma căruia am simțit siguranță. Dacă nu aș fi avut încredere că îmi va fi alături ca membru calificat al juriului și ca sfătuitor, nu aș fi început seria evenimentelor folk la Reghin (*Chitara de argint și Prima iubire*). Acumulând o vastă cultură muzicală, înzestrat cu mult simț artistic (din tinerețe fiind pasionat și de arhitectură) Adrian Ivanițchi s-a impus ca autoritate în ceea ce privește selecția celor care experimentează creația folk.

Apreciindu-se faptul că e unul dintre cei mai prolifici promotori ai culturii din frumoasa cetate transilvană unde s-a născut, la propunerea jurnalistului Vasile Luca i s-a decernat titlul de Cetățean de Onoare, ocazie cu care face următoarea declarație: *am activat în Cenaclul Flacăra din 1974, până în 1981, am venit din al doilea an fiindcă acesta a început în 1973. Am lucrat cu Păunescu la Antena vă aparține un an și jumătate. Adrian Păunescu m-a luat în echipa sa fiindcă avea nevoie de specialist în ceea ce privește selecția muzicală. După perioada cenaclu, m-am retras la Sighișoara, am lucrat, am fost director la Casa de Cultură și la Clubul Tineretului.*

Deși buchetul de ghiocei îi strălucește onorant la tâmplă, Adrian Ivanițchi este încă foarte activ în spațiul de exprimare al muzicii folk. Este invitat în comisiile de jurizare la festivalurile care parcă au prins să se înmulțească și susține recitaluri încununate de succes în toată țara.

Adrian Ivanițchi, un pionier al genului folk din România, merită omagiul meu și al tuturor aceluia care sunt sinceri în a aprecia valorile culturale românești.

Vatra veche dialog cu

actorul și profesorul
Paul Chiribuță

(V)

- Pentru proiectele legate de această școală de teatru Ministerul Culturii din Franța v-a onorat cu titlul de *Chevalier de l'Ordre des Arts et des Lettres*. Nu ați fost ispitit să vă stabiliți în Franța definitiv?

- Nicio secundă. Oricât ar părea de ciudat am stat cu bagajele făcute, fizic un an de zile și în suflet toată perioada. Artistul s-a adaptat mai repede, omul a avut multe dificultăți. Schimbarea bruscă de situație, chiar dacă oferea perspective interesante, a fost traumatizantă. Un alt mod de a trăi, de a relaționa, de a aborda profesia, de a argumenta și chiar de a judeca realitatea inconjurătoare. Obligația de a fi performanți, înainte de a pricepe bine unde ne aflăm, a pus o presiune suplimentară pe acest efort de adaptare. Pentru Silviu a fost mai ușor din cauză că valoarea evidentă a spectacolelor s-a impus imediat, cu toate că ecoul în presă nu a fost pe măsura reușitei din scenă. Pentru mine lucrurile au fost mai complicate din cauza necunoașterii sistemului de învățământ vocațional și a chichițelor administrative. Franceza pe care o vorbeam, chiar dacă destul de corectă, era săracă pentru argumentația de care era nevoie în construcția proiectului școlii. Denis Triclot, administratorul teatrului, și Alain Garlan, cel care îl seconda pe Silviu Purcarete, m-au ajutat enorm în eforturile mele și împreună am reușit, într-un timp relativ scurt, să găsim o soluție surprinzătoare și extrem de atractivă pentru mediul profesional. În Franța, învățământul continuu e un domeniu căruia i se acordă o atenție deosebită. Statul oferă, prin diverse organisme, posibilitatea ca orice angajat să evolueze profesional

urmând diverse cursuri. Când am ajuns noi în Franța, aceste cursuri existau aproape pentru fiecare profesie, dar nu pentru actori. Gândul nostru a fost să imaginăm o structură care să-i ajute pe cei care au intrat în profesie fără o școală de specialitate și care simțeau nevoia să-și acopere lacunele. În Franța, la epoca respectivă, nu te întreba nimeni de diplomă. Te puteai considera actor dacă cineva te plătea pentru asta și dacă rezistai în profesie trei ani. Acești actori aveau destule dificultăți și căutau să se perfecționeze.

Académie Théâtrale de l'Union din Limoges a stârnit un interes deosebit în breaslă și a avut, încă de la început, foarte mulți candidați. Primele promoții au impus formula și școla în peisajul instituțiilor profesionale.

Ca o recunoaștere a valorii școlii pe care am creat-o, am fost numit responsabil pentru partea franceză în proiectul european intitulat „Ecole des Maîtres”, care reunea în fiecare an, sub bageta unui regizor recunoscut internațional, un grup de tineri actori proveniți din cinci țări ale Uniunii Europene: Franța, Italia, Spania, Belgia și Portugalia. Finanțat prin programul „Culture 2000”, acest proiect, în care erau implicate ministerele de cultură ale țărilor respective, a fost considerat cel mai important proiect de învățământ alternativ al deceniului, în Europa. Rezultatele obținute cu școala și în coordonarea acestui proiect mi-au adus titlul de „Chevalier de l'Ordre des Arts et des Lettres” acordat de Ministerul Culturii din Franța.

- *Vă întoarceți în România în 2009 și vă „apropiați” de Teatrul de Comedie din București și de cel din Târgu-Mureș, unde ați ocupat funcția de consultant artistic. Cum ați regăsit teatrul românesc după 11 ani?*

- Vreau să precizez că m-am întors în primul rând în U.N.A.T.C., cu ajutorul lui Gelu Colceag, cu care colaborasem la un proiect interesant, în care am realizat spectacolul *Tartuffe*, la două mâini, cu o distribuție româno-franceză, spectacol care s-a jucat atât în Franța cât și într-un turneu în România, la Universitățile din Cluj și Târgu Mureș. Cât despre Teatrul de Comedie apropierea, cum o numiți dv, s-a produs firesc în urma unei discuții cu George Mihăiță. Aveam capul plin de proiecte și am reușit să-l conving de necesitatea unei acțiuni culturale în mediile defavorizate de la periferia Bucureștiului. Așa s-a nă-

cut proiectul de educație prin teatru **Opera Prima**, finanțat de Consiliul General al Capitalei. Timp de un an am fost prezenți în școlile de la periferie alături de studenții și tinerii absolvenți ai U.N.A.T.C. Am jucat spectacole de licență și master cu caracter educativ și am înțeles că bătaia pentru cultură și frumos nu este pierdută și că doar nepăsarea autorităților face ca acele zone să devină pete albe pe harta culturală a capitalei și, de ce nu, chiar a țării. Mărturia emoționantă a unui copil, care ne-a spus că în viața lui n-a văzut ceva mai frumos, decât spectacolul la care a asistat, ne-a obligat să ne luptăm cu lacrimile câteva secunde. La Târgu Mureș, am ajuns în urma recomandării lui Tompa Gabor, pentru a prelua conducerea companiei de limbă română „Liviu Rebreanu”, din cadrul Teatrului Național. Din nefericire, am nimerit în cadrul unor lupte, prin tribunale, dintre fosta conducere și Ministerul Culturii. Starea de provizorat n-a fost propice lansării unor programe ambițioase pe termen lung și singurul lucru pe care l-am reușit a fost o ușoară activare și mobilizare a secției române. Oricum experiența n-a durat atât de mult încât să pot stabili un dialog real cu cei de acolo. Mă întrebați cum am găsit teatrul românesc la întoarcere. Este greu de răspuns în câteva cuvinte. Impresia cea mai puternică a fost o lipsă de motivare a celor din breaslă. Parcă nimic numai conta cu adevărat și parcă nimeni nu se mai implica total în ceea ce se petrecea pe scenă. Nu vreau să fiu înțeles greșit, am văzut spectacole bune, dar „modalitatea de ardere” părea diferită de ceea ce știam.

- *La U.N.A.T.C. București pe lângă profesor, ați avut și funcții de conducere - prodecan și decan. Având și experiența școlii din spațiul francez, ați încercat să le îmbinați? Ce e, mai mult sau mai puțin, diferit în școala românească de teatru? Ce e bine, ce e mai puțin bine?*

- Vorbind despre școlile de teatru pot spune că ele sunt clădite pe două concepții diferite. În Franța odată intrat într-o școală de teatru ești tratat ca un artist, căruia i se împărtășesc experiențele artistice ale celor care intervin ca profesori, sperând ca tânărul artist să fie capabil să extragă ceva din aceste întâlniri. Noi considerăm studentul un învățăcel, →

TAMARA CONSTANTINESCU

căruia trebuie mai întâi să-i deschizi ochii, pentru ca el să vadă ceva în aceste experiențe. Nu cred că putem judeca cele două direcții decât prin prisma psihologiei diferite a celor două națiuni. Am văzut că rezultate remarcabile se pot obține în ambele cazuri. Capacitatea de analiză a unei situații este remarcabilă la studenții francezi, dar noi stăm mai bine la nivelul judecății intuitive, mult mai adaptată vitezei cu care se desfășoară evenimentele în scenă. Ce ne deosebește, din nefericire, este seriozitatea cu care în Franța studenții abordează procesul de învățământ. Nu există absențe și nu există ierarhii ale materiilor predate. Nu se învață pentru notă și timpul este exploatat la maximum pentru a acumula cât mai mult. Ca Decan al Facultății de teatru am încercat să readuc în discuție fundamentarea parcursului curricular, ce s-ar putea desfășura în această formulă de trei ani. Atunci când am trecut în sistemul Bologna s-a redus un an fără reorganizarea întregului parcurs, cum ar fi fost necesar. Școala românească se află în situația de a rezolva parcursul celor trei ani, sau de a reveni la cel de patru ani, mai adaptat, cred eu, unui proces de maturizare specific nouă.

-Sunteți și directorul Festivalului Internațional al Școlilor de Teatru de la Suceava. Ce ați reușit, pentru școala românească, cu acest proiect?

- Suntem la ediția a cincea și festivalul s-a mutat în București, sediul universității noastre. Nu uit însă contribuția esențială a autorităților sucevene la nașterea acestui festival. Primele trei ediții au avut loc la Suceava, iar succesul obținut acolo a contribuit poate la accelerarea procesului de înființare a Teatrului „Matei Vișniec” din localitate. Știm cu toții cât de importante sunt întâlnirile colegiale în perioada studenției. Faptul că tinerii artiști au posibilitatea să vadă spectacolele colegilor din țară și din Europa, să discute, dar mai ales să se situeze într-un cotext mai larg al mișcării teatrale, nu poate fi decât benefic. Festivalul e un adevărat laborator, care poate structura spiritul unei generații, într-o lume fără granițe fizice. Câștigul cel mai mare pentru studenții noștri cred că este încrederea, pe care și-o întăresc an de an, că procesul educativ în care sunt implicați este unul care-i face competitivi, cel puțin în plan european.

Teatru

Striptease la Bazin

(Comedie horror sau oroarea de comedie) (XII)

Scena 10

(Acceși)

[*Babu ia din nou capacul de pe cosciug și îl așează ca pe o bancă în fațapublicului. Babu și Baba se așează pe el, ținându-l cu drag la mijloc pe Dezmořilă.*]

Babu – Așa, care va să zică...

Dezmořilă – Păi,... după ce călăuza ne-a dus la un loc mai ferit am înnotat amândoi în noapte până când ne-a luat un curent foarte puternic. Atunci am început să ne zbatem și cred că am făcut prea mult zgomot, așa că de pe mal un proiector a început să măture apa, iar vreo două bărci au pornit după noi. Cum nu ne-am oprit la somații, grănicerii au deschis focul iar un glonț mi-a făcut cărare prin păr pe dreapta,... deși eu o port pe stânga...

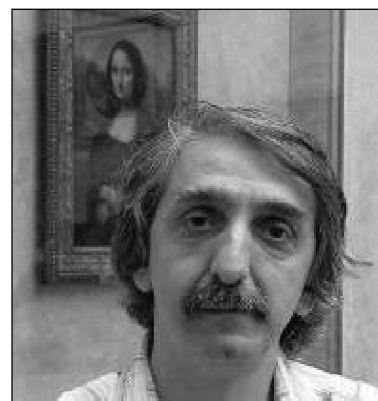
[*Babu și Baba sunt scuturați de fiori.*]

Dezmořilă –... am înnotat aproape până la leșin, iar în cele din urmă, nu știu cum, m-am trezit agățat de o creangă ce atârna dintr-un mal. Și cel mai fericit moment din viață s-a întâmplat când niște grăniceri care mă amenințau cu armele au început să vorbească... sârbește! Firește că m-am predat și apoi am făcut tot posibilul să trag de timp ca să apară și frate-meu... Dar nimic!

Babu și Baba – Cum nimic?!?

Irina Gurin, Ecouri, 2018

Dezmořilă – Așa... ca și cum l-ar fi înghițit apele... (*tăcere lugubră*). Apoi, cu moartea în suflet am făcut cerere de azil politic și a urmat expulzarea în Occident. Dar între timp – credeți-mă dragii mei – că am făcut tot posibilul să află ceva de Amořilă al nostru: nimic, nimic... și încă odată nimic! Nici la sârbi, nici prin lagărele de refugiați din Europa... Credeam că știți voi ceva de el. Că, dacă a fost cumva prins, a înfundat pușcăriile de pe la noi și-l așteptați să iasă.

Baba – O mai fi el în viață acum?

Babu (*sumbru*) – Tare mi-e teamă că acum chiar va trebui să vorbim cu preotul să-i facă de înmormântare...

Dezmořilă – Dar ce-i cu graba asta? Că doar nu am aflat nimic în plus!

Baba – ... Aoleuuu, că are dreptate! Când ne-au luat să ne bumbăcescă la „intrigatoriu” milițienii ăia pomeneau mereu de fuga „amândorura”. Deci, nu au pus mâna pe el!

Babu – Da’, dar dacă la ei nu e, cu Dezmořilă vedem bine că nu e, atunci unde o fi?... Dacă o mai fi!?...

[*Începând cu un zumzet, cei trei vor contura ca un bocet melodia populară:*

„Triști și negrii rămân norii, / Hai, Dunărea mea /

Toamna când plecă cocorii de cum se revarsă zorii / Hai, Dunărea mea /

Cât ești Dunăre de mare / Tu curgi liniștită-n vale / Și n-ai nici o supărare / Hai Dunărea mea /...”,

în acest timp Dezmořilă scoate o sticlă plată dintr-un buzunar, varsă câțiva stropi pe pământ, după care ia o dușcă; părinții lui vor face la fel, iar la urmă vor spune în cor: „Fie-i țărâna ușoară”, făcându-și cruce. Baba vrea să aprindă o lumânare, dar Amořilă nu o lasă, făcându-i semn că ar putea fi reperați.]

CRISTIAN STAMATOIU

Scena

Jake și femeile lui, o rețetă pentru succes

Celebrul dramaturg american Neil Simon ne-a părăsit în luna august a anului 2018, la vârsta de 91 de ani, după o carieră de mare succes. Prin textele sale a adus o nouă linie în comedie. A scris peste 40 de piese (multe dintre ele și ecranizate), traduse în întreaga lume, ca: *Biloxi Blues*, *Un cuplu ciudat* (*The Odd Couple*), cel mai mare succes de casă al dramaturgului, sau *Desculț în parc* (*Barefoot in the Park*). Câștigător a numeroase premii, printre care premiul Pulitzer, dramaturgul a scris și originale scenarii pentru filme, cum este binecunoscutul *Adio, dar rămân cu tine!* (*Goodbye Girl*). Piesa *Jake și femeile lui* (*Jake's Women*), ultima premieră a Teatrului „Maria Filotti” din Brăila, a fost scrisă în 1992 având posibile nuanțe autobiografice.

Erwin Șimșenshon, regizorul spectacolului, cu măiestria-i caracteristică, reușește și de această dată să își aleagă cea mai bună echipă, atât în privința distribuției, cât și a scenografiei (Andrada Chiriac), a lighting design-ului (Lucian Moga) sau a sound design-ului (Cătălin Țopa), echipă pe care cu imaginație și inteligență regizorală o ghidează. Montarea are astfel toate ingredientele necesare unei realizări de succes, de care publicul se poate bucura, spectatorul care înțelege prezența sa în sala de spectacole ca pe un act de relaxare și destindere, dar și cel care asociază această prezență cu un act de cultură.

Textul, uneori cu umor alteori cu nuanțe dramatice, ne proiectează în culisele vieții unui scriitor. Jake, pentru care este „mai mare plăcerea creației decât plăcerea reală”, trece printr-o perioadă cu reale probleme sentimentale, cărora nu este capabil să le facă față, retrăgându-se în imaginar, în propria-i minte, locuită de femeile din viața lui, transformate în eroinele unui viitor roman. Scriitorul încearcă astfel să repare prin replicile personajelor din roman, ceea ce este greșit în propria-i realitate, pendulând, foarte aproape de nebunie, între planul real și cel imaginar.

Decorul conceput de Andrada Chiriac se subordonează perfect viziunii regizorale, exploatând cu rafinement spațiul de joc, ce reprezintă apartamentul lui Jake. Un loc important este rezervat spațiului-cuție, acel spațiu închis în care creatorul se izolează pentru a lucra. Peretii se pliază sau apar fante prin care personajele din mintea lui Jake pătrund și se retrag spectaculos, completate de sugestive efecte de sunet și lumină.

Valentin Terente (Jake) susține bine dozat osatura întregului spectacol, dialogând convingător, cu farmec și naturalețe, nu numai cu partenerile sale ci și cu publicul. O partitură dificilă, ofertantă, cu tușe de comic și dramatic, pe care actorul le trasează cu multă emoție și sensibilitate. Jake, uneori stăpân pe el, alteori în derivă, nu se poate despărți de trecut, de imaginea primei sale soții, dispărută în urma unui accident de mașină, la numai 35 de ani, lăsând în urmă o fiică ce și-a așteptat mult timp mama și un soț constrâns să accepte că drumul trebuie continuat. Petronela Buda (Maggie), ce-a de-a doua soție a scriitorului, actriță invitată de la Teatrul Dramatic „Fani Tardini” din Galați, se integrează perfect în distribuția brăileană, aducând în scenă exact nuanța de feminitate care lipsea. Actrița își trece personajul, cu expresivitate și tonuri de umor, prin multe stări, de la timiditatea și stângăcia primelor întâlniri cu Jake și fiica acestuia, până la femeia stăpână pe sine, care ar vrea să părăsească o căsnicie din

Petronela Buda, Ramona Gîngă și Valentin Terente

Valentin Terente și Narcisa Novac Elena Andron (Karen), sora lui

care imaginea primei soții n-a dispărut.

Jake, care trăiește singură cu filmele ei, înfățișează o delicioasă Superwoman energică, exagerat de grijulie, de un comic savuros. Narcisa Novac (Julie), soția perfectă, idealizată în timp de mintea lui Jake, realizează cu finețe și rafinement, un personaj luminos, plin de tandrețe, de căldură, de iubire maternă.

Monica Ivașcu (Edith) psihoterapeuta care nu vindecă, dar acceptă că demența te face uneori să te simți foarte deștept, construiește cu mult haz.

Tot în registrul comic o regăsim și pe Ramona Gîngă în Sheila, cea care și-ar dori o posibilă relație cu Jake, sexy, apetisantă, dozând cu pricepere scenică notele de umor.

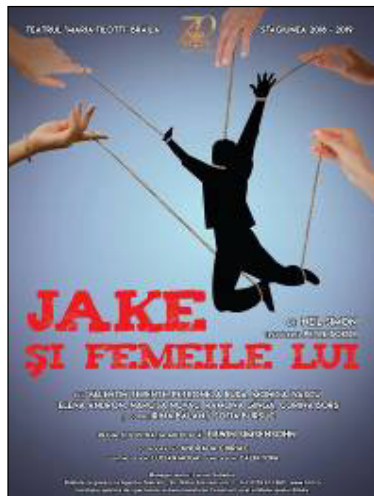
Corina Borș (Molly la 21 de ani) cu delicatețe, reușește un personaj emoționant, confidenta și cea mai bună sfătuitoare a tatălui său, cu care are o relație foarte puternică.

Irina Bălan și Sofia Bursuc, cu inocență, firesc și real talent, în dubla distribuție, o imaginează pe Molly la 11 ani.

Un text de succes, o echipă de succes, care are toate motivele să se bucure din plin de personaje, jucând cu convingere într-un spectacol de succes.

TAMARA CONSTANTINESCU

Fotografii – Maria Ștefănescu

Sevalet

Destinării ale unui suflet călător în Univers...

Irina Gurin s-a născut în data de 25.12.1992.

A urmat Academia de Muzică, Teatru și Arte Plastice, Facultatea „Artă Teatrală, Coregrafică și Multimedia”, specialitatea “Scenografie de Teatru și Cinema”. Pictor- scenograf.

Locuiește în Chișinău, Republica Moldova.

„Prind” câteva programe românești la televizor, mai exact trei... Uneori arată și un program din Republica Moldova și mă bucur că pot urmări „Învingători - vremuri și destine” moderată de Dana Ciobanu. Așa am văzut emisiunea cu Petru Hadârcă directorul Teatrului Național „Mihai Eminescu” din Chișinău și artista Irina Gurin, mai este invitat și o persoană care cântă la orgă electronică.

Mi-a plăcut cum Irina Gurin i-a făcut portretul unui mare actor, un om deosebit directorului Petru Hadârcă !

Așa am luat legătura cu pictorița.

Apoi după câteva schimburi de scrisori electronice, Irina mi-a spus că-mi face portretul după o fotografie. Și a făcut un portret de o extraordinară realizare ! Mulțumesc din suflet !

Irina Gurin este un artist adevărat și complex: actriță, pictorița și scenografă. Peste ani se va auzi de ea tot mai mult și doar de bine !

I-am trimis câteva întrebări legate despre viață și artă. Iată ce mi-a răspuns :

„Probabil unele persoane ce apar în viața noastră schimbă cursul călătoriei noastre stelare nesemnificativ la nivel cosmic, dar esențial din punct de vedere al vieții noastre ulterioare. Și cum deseori se întâmplă fără voia lor, noi ne transformăm și evoluăm în direcții nebănuite până atunci, ne descoperim și redescoperim iar și iar... oameni și întâlniri...momente și veșnicii...aici și dincolo... acum și întotdeauna...

Prima întâlnire cu ea fusese la lecția de arta plastică. Aveam cred 11 ani. Trecuram clasa a V-a. Ea și pictura. Ea și culorile ei: acuarelă, guaș. Fascinație generală. Primele noțiuni despre culoare, lumină, umbră. După ce visasem o lungă perioadă să devin astronom și să explorez cosmosul, entuziasmul

pentru artă preluase controlul asupra ființei mele inocente și visătoare. Pictura devenise atunci un scop, o menire, o dimensiune ce mi se părea nemaipomenită, de o noblete sufletească de neconceput. A fi Pictor ar fi însemnat să-mi întipăresc numele în veșnicie precum Da Vinci, Van Gogh, Picasso...

Rădăcinile care-mi demonstrează apartenența genetică la neamul meu, la plăiul natal, nu mi-au dezvăluit încă cine din familie ar fi avut aptitudini artistice, nu sunt sigură până la urmă că așa fi eu cea care le-ar avea neapărat, desi cred că sămânța harului divin este codificată în fiecare om, trebuie doar dezvăluită și eu cel mai probabil, am avut norocul să-mi fie descoperită și ulterior cultivată. Desigur, pasiunea e cea care dictează mai târziu rezultatul, succesul, recunoștința. Și acest lucru e valabil pentru orice domeniu.

Când lucrez acum la ceva ce mă interesează: portret, compoziție, peisaj, etc., mă surprinde libertatea și măiestria mâinilor mele indiferent de tehnică (desigur, uleiul e un pic mai complicat totuși), plăcerea care mi-o provoacă aceste momente de muncă, liniștea interioară în care mă cufund și contopirea ființei mele cu forma vizuală ce se naște sub ochii mei și cu ajutorul acestor mâini și a forței interioare pe care o expun... Procesul poate dura de la câteva minute la săptămâni întregi de muncă, totul depinde de tehnică, format, idee, concentrare. Uneori, ideea se materializează instantaneu, alteori nu poate prinde formă materială luni întregi. Cea mai periculoasă fază e renunțarea și insuflarea proprie a eșecului. De aceea există fraza celebră: talente sunt multe, caractere mai puține. E extrem de importantă

încrederea în sine, ambiția, îndrăzneala și depășirea momentelor de frică și ezitare.

Foarte mult timp am gândit greșit unele lucruri despre produsul artistic. Credeam că succesul e ceea ce dictează fericirea unui artist, remunerarea materială e ceea ce motivează, afirmarea în plan profesional ar fi însemnat celebritate și solicitare pe piață. A trebuit să treacă ceva timp și să mă aflu în adâncul eului meu ca să înțeleg că nimic din toate astea nu m-ar face să mă simt la fel de împlinită cu mine însămi cum ar face-o plăcerea și satisfacția procesului de muncă și obținerea rezultatului visat. Poate că acel Catharsis despre care Aristotel menționează încă din antichitate e cel mai autentic sentiment ce îl poate avea atât receptorul operei de artă cât și însuși artistul. Cred că mereu va funcționa aceeași lege universală în artă: artistul va crea pentru a se oferi lumii.

Diferența dintre un amator și un profesionist constă probabil în faptul că profesionistul anulează toate cunoștințele academice pe care le are și își impune propriile viziuni artistice ca fiind autentice și indiscutabile. Un amator va încerca permanent să aplice niște tehnici cu stângăcie fără a se regăsi pe sine în ceea ce face. În orice caz, un lucru important consider că e sinceritatea; nimeni nu va crede în opera ta dacă tu nu crezi în ceea ce faci.

Pictura m-a făcut să visez. M-a făcut să privesc lumea cu alți ochi, să văd frumosul în orice, să contemphez, să idealizez. Știu că nu e cel mai bine, dar ea a devenit un mediu în care pot să mă retrag ori de câte ori îmi este trist sau greu, pot să mă exprim liber, pot să-mi depășesc limitele, pot să fiu eu însămi, pot absolut totul..."

Dragă Irina îmi place stilul tău, ai amprenta Ta, ceea ce este foarte important pentru un artist ! Felicitări pentru tot ce faci !

ADALBERT GYURIS

Lumea lui Larco

ÎN LUNA MARTIE

Muncile-n oricare sat
Domnul știe să le-mpartă:
Ies țărani la arat
Și vecinele...la poartă.

SOȚ GRIJULIU

Bun pescar, ca el mai rar,
Stând o zi la pescuit,
Seara ia din galantar
Pește gata rumenit.

LA CONSTRUCȚIA AUTOSTRADEI

Terminată să o vadă,
O tot îngustau, se pare,
Și în loc de-autostradă,
Rezultat-a o cărare.

E PRIMĂVARĂ!

În urmă n-am lăsat regrete,
Sosită este primăvara,
Cu flori e inundată țara,
Natura vrea să ne desfete.

Din zori și până vine seara
S-adună ciutele în cetee,
În urmă n-am lăsat regrete,
Sosită este primăvara.

Cum frigul n-o să se repete,
Un greier iese cu chitara,
La țară-i plină ulicioara,
Venind și berzele...la fete!
În urmă n-au lăsat regrete.

UNUI ȘOFER

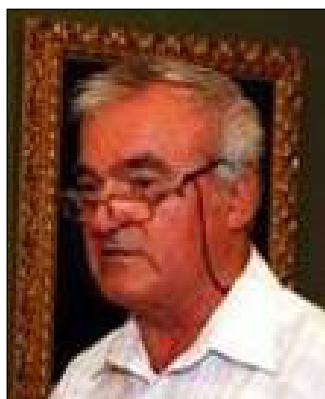
Circulând în mare vervă,
Ghinionul nu-i exclus,
Ai o roată de rezervă,
Însă n-ai și-o viață-n plus!

DRAGOSTE LA PRIMA VEDERE

Doamne, am avut noroc,
L-am ochit azi dintr-un foc,
Și de nerăbdare ard
Să-i văd... suma de pe card!

MUNCĂ ȘI VENIT

Oamenii din „lumea bună”
Știu averea cum s-adună:
Șase luni pe an chiulesc,

Iar apoi se...odihnesc!

RONDEL NOSTALGIC

O rustică localitate
De Domnul binecuvântată,
Nu-i nici săracă, nici bogată,
Venind din vremi îndepărtate.

Dar multe-ncep: cu-a fost odată,
Căci datinile nu-s păstrate,
În rustica localitate,
De Domnul binecuvântată.

Doar de cei vârstnici nu-s uitate,
Iar tineretul îi desfată
Prin *Internet* și le arată
Că toate sunt de-un timp
schimbate...
În rustica localitate!

ÎN AJUN DE ZIUA FEMEII

Adam, în noaptea înstelată,
Privind spre-ndepărtații fagi,
Își aminti așa, deodată,
De ziua Evei sale dragi.

Sări în sus de bucurie
Că n-a uitat de astă dată;
Mult supărata lui soție
Va fi la față luminată.

Dar tot în clipa fericită,
Îl frământă o întrebare:
Să-i iau o frunză potrivită
Ori s-o dezmierd c-o sărutare?

Și tot așa, o noapte-ntreagă,
Bărbatul vitregit de soartă,
S-a chinuit ce să-i aleagă
Să fie-n ton cu ce se poartă:

Rotunde frunze, alungite,
Triunghiulare, vestejite,
Cât podul palmei sau zimțate
Ori să o bucure cu toate.

Abia-n târziu, spre dimineață,
Ieși din gheara de-ncețare
Când un cocoș cu creastă crează
Îl întrerupse din visare.

VASILE LARCO

De la un clasic citire: VASILE MILITARU 1886-1959

După chip cunoști o floare,
Ciocârlia după cânt,
Aurul după culoare,
Iar pe om, după cuvânt!

Triste zile mai duc astăzi
Oamenii-n grădina vieții:
Trandafirii mor în umbră
Și se lăfăiesc scaieții!

Poți să pierzi averi și ranguri,
Fericiri cu raiu-n spic;
Dacă n-ai pierdut credința,
Încă n-ai pierdut nimic!...

Vrei să scapi de-un om
nemernic?
Împrumută-l cu parele
Și-ai să vezi că niciodată
Nu-ți va mai ieși în cale!

Sărăcia nu-njosește
Sufletele mari nicicând,
Dar nici aurul nu-nalță
Pe cei josnici și de rând!...

Selecție VASILE LARCO

EPIGRAME

Eppur si muove?

E cu lacătul la gură
Adevărul științific.
Azi avem altă cenzură:
E corect sau nu politic.

Întrebările incomodante ale lui Trump (privind statutul ambasadorului UE)

Statele zise Unite
Sunt, de fapt, un singur stat.
Cele în UE șoldite
Stat sunt sau conglomerat?

Procedura de infringement a Comisiei Europene contra Austriei (în chestiunea alocațiilor pentru copiii lucrătorilor strănieri)

CE pune ferm - nemaivăzut! -
picioru-n prag,
Oricât eternul vals al Vienei i-i de drag:
N-avem noi țări de mân' - a doua
printre noi,
Și nici copii, nici lucrători de sortul
doi!

Unui nene cam țâfnos,

Ce mă ia de sus în jos

Nu strâmba din nas vulpoi
La schimbări că-s cam greoi.
Eu și când cobor din pom,
Ni-s maimuță, ci sunt om.

Bruxelles-ul condiționează alocarea de fonduri europene

Nu mai vrea de-a puia-gaia
Și-a-nțarcat pe loc bălaia.
Cine nu vrea stat de drept
Pună-și mâinile pe piept.

În Uniunea cu mai multe viteze

Ne cred a cincea roată la căruță,
Dar existența noastră ne-o prezervă,
Căci, de se sfarm'-obada - fugi
duluță? -,
Salvarea lor e roata de rezervă.

Cine/ce provoacă exit-ul?

„Nucleu dur” și „nucleu slab”,
„State cu două viteze”...
Aroganța de nabab
Cât de mult poa' să dureze?

Unii caută, alții potcovesc

Iar ne-a potcovit Parisul?
Soarta nu ți-o tragi la sorți.
Noi cătăm, cu tot dichisul
Vechi potcoave de cai morți.

Tunuri de apă inutile

Un primar (al Londrei pare)

A tăiat ca în curechi
Că, decât să tragă-n soare,
Mult mai bine - la fier vechi.

Nervi întinși

Țaru-și ține cu greu frâna:
Trump întinde iar râzâna.
Care-o fi, oare, pricina?
Ridna sestra: Ucraina*.

*Ridna sestra: *Ukraina* (ucr.): Sora
dreaptă: Ucraina.

Indignarea unui veteran de război rus (din actuala regiune Kaliningrad)

Cum să poarte-aeropotul
Nume de-nțelept: I. Kant,
Plus că-i neamț cu tot confortul?
Dacă-i neamț, e ocupant!

Rușii testează o nouă rachetă supersonică

Construim, dar fiecare
După propriul feleșag:
Noi - un scut de apărare,
Ei - rachete de atac.

La muzeul din Krasnodar

Scriș citeț pe bronzul plăcii:
„Ăștia-s solii noștri-ai păcii”.
Ce hulubi, råde-un bondoc,
Cu ogive-n loc de cioc?!

Cum e Tansa e și Manda

Rușii, fie neguri, fumuri,
Merg, cum la măsca cam trag,
Înspre țel pe două drumuri,
Iar rachetele - -n zigzag.

Dispută-ntre-un rege și-o prințesă

Don Felipe - vesel tare
Partener când își găsi.
Las că-i tare-n guvernare,
Dar în fotbal - și mai și!

Vizită-fulger (neanunțată) în Israel

Ce răvaș a dus hulubul,
Ce secrete mari de stat,
Cine i-o fi strâns șurubul,
De-a zburat inopinat?

Promotorii principiului corectitudinii politice

Nici n-a dat hoarda bulucea,
C-au și prins a da jos crucea,
Iar de-o da, Doamne ferește,
Primii-or șterge-o englezește.

Principiul draconic al corectitudinii politice

Prostului să nu-i spui prost de rage,
Nici femeii blondă că-i. Taifun!

Dar ia zi că n-ai vreo două doage:
O să-ți spună toți că ești nebun!

La statuia domnitorului Ștefan cel Mare și Sfânt din Chișinău

Prinde-un rus să se bulbuce:
-De ce-n dreapta ține-o cruce?
Dintr-o parte, moldoveanul:
-Dar tu ce-ai vrea? Iataganul?!

Sub teascul terorii și secretomaniei comuniste

Au fost sute de răscoale,
Iar poporul nu știa
Că, ades, și sub pistoale,
Mămăliga exploda.

O cultură a tăcerii supraviețuitorilor închisorilor comuniste?

Aveau lacăte la gură
Să nu le știm rinocerii.
O fi asta o cultură
Sau teroare a tăcerii?

Vine tăvălugul mancurtizării

Hai de mână prin istorii:
Sighet, Munți, Canal, Pitești...
În curând demolatorii
Îți vor spune că-s povești.

Om sucit, memorie retrospectivă (sau Preș. Dodon se-ncurajează)

Suspendat, gimnast la bară,
De cinci ori eminamente,
El ne spune că o țară
Dădea mii de-avertismente.

Președinți - frați de suferinți

Deși nu-s, parc-ar fi frați:
Nalt orgoliul, nalt și statul,
Amândoi luptă cu statul
Și tot ambii-s suspendați.

Zeciuială pe coarne

Cică-un neam zgârcit, dar ținteș,
Coarnele la vaci le-ar rupe
Nu c-ar fi cumva de फिल्деș:
Un impozit nou erupe!

NICOLAE MATCAȘ

Curier

De la „Vatra” veche, la noua „Vatra veche”

Felicitări stimate maestre Nicolae Băciuț pentru apariția ultimei reviste „Vatra veche” de iarnă, acum este luna martie, așadar:

Vedem cu toții că pe-afară
Sunt muguri mici de primăvară,
Și eu voi prinde fin în ramă
Un mugurel de... epigramă!

VASILE LARCO

Maestre Băciuț, am răs cu lacrimi (deși e de plâns!) citindu-vă pățania cu sfinția sa Stelian Gombos!! Încă o dovadă că viața bate filmul!! Nu-l ierțați!

R.L.

Mulțumim, felicitări pentru număr!!

Cornel Ungureanu

Mulțumesc. Numărul arată foarte bine, bravo!

V.P.L.

Stimate domnule Nicolae Băciuț, scriitor și editor,
Vă trimit prezentarea unei cărți, pentru revista pe care o editați.

Mulțumesc pentru trimiterea numerelor revistei, online, și vă admir pentru talentul și perseverența cu care promovați literatura română și pe scriitorii noștri în inima Ardealului, în Mureș și în toată Transilvania.

Cu multă stimă,

Corneliu Vasile

Felicitări și mulțumiri pentru revistă, abia așteptăm să o citim! Ca de obicei, un număr cu un conținut bogat, titluri incitante, teme importante care ilustrează "starea" literaturii și a culturii române. Multă prețuire pentru munca Dvs. deosebită, atestată pe toate palierele culturii naționale!

Maria Monica Stoica

Mă tot mir de Stelian Gombos... Chiar așa? Sănătate și succese!

Luminița Cornea

Am primit cu părere de rău această știre, drept urmare, articolul respectiv a fost șters de pe site:
http://confluente.org/stelian_gombos_1547815103.html. Vă mulțumim pentru semnalarea acestei situații.

Cu respect,

Aurelia Zaharia

Felicitări pentru tot ceea ce faceți, pentru evenimentele create și mai ales pen-

tru că învățați românii să redevină români.

Nicolette Orghidan

Domnule Băciuț, meritați să fiți primit în Academie, și în Moldova, dar și la noi! Eu nu am văzut un român mai activ și eficient, care să ducă mai departe, profesionist, produsele culturale ale românismului nostru! Ar fi bine să se autosizeze cei din Academiile astea!

Gheorghe Sarău

Stimate domnule Nicolae Băciuț, Am primit revista și am lecturat-o cu plăcere și interesul firești față de o publicație superioară calitativ din toate punctele de vedere. Vă mulțumesc și pentru postarea recenziei volumului scris de bunul meu prieten Harry Ross care anul acesta va împlini 90 de ani. Cred că bucuria acestei cronică îi va lumina zilele, iar acest lucru vi se datorează. Vă mai trimit o cronică a unei cărți foarte interesante, dar și a unui studiu făcut de scriitorul și publicistul Paul Leibovici al cărei destin dumneavoastră îl veți hotărî. Cu cele mai bune gânduri,

M.B.B.

Maestre Drag,

În fiecare început de lună aștept să vină de la capătul țării, *Vatra veche*, revista unică (datorită sumarului și ilustrelor condeie care îl alcătuiesc!) în spațiul românesc. Apariția VV este o sărbătoare a spiritului care îmi însesinează zilele mohorâte de vremi și vremuri. Măcar... mai trăim bine vindecați de miracolul cuvintelor...Vă mulțumesc pentru dar. Al dv. frate de la Dunăre,

Florian Copcea

Mulțumesc frumos!

La cât mai multe și mai bune "Vetre"!

Aurel Podaru

Vă mulțumesc, d-le Nicolae Băciuț, pentru revista Vatra, pentru publicarea articolului. Am mai trimis un articol, parcă înainte, „Destinul, opțiunile, coro-nița, firea”, probabil că s-a pierdut... Obiceiul meu de a însoți materialele la rev. dumneavoastră cu o convorbire telefonică fost întrerupt, blocat de pierderea telefonului, o alunecare din buzunar, petrecută cu câteva luni bune în urmă, așa că n-am mai avut adresa telefonică... Vă rog să-mi retrimiteți nr. Dvs. de telefon

Sănătate, inspirație și noroc, multe și mari bucurii dumneavoastră, familiei.

Cu stimă,

D.M.

Felicitări pentru nr. 2 al revistei. Aceeasi ținută literară și în nr 2 al *Vatrei vechi*. Ilustrațiile cu lucrări de Monseniorul Ghika sunt superbe, iar cuvintele lui rămân în suflet: "*Există oare lucruri mari și lucruri mici, atunci când faci totul din iubire pentru Dumnezeu și numai pentru El?!*" Cu toată umilința, îmi vine să cred că afirmația e valabilă și atunci când facem ceva "pentru aproapele nostru", dar ideea aceasta nu e și ea cuprinsă în cuvintele Monseniorului? Cu toată stima,

V.P.L., Canada

Vă mulțumesc d-nule Băciuț pentru frumoasa revistă „Vatra Veche” pe care mi-ați trimis-o! Într-adevăr o revistă despre artă, literatură cultură, o revistă cu o înaltă ținută editorială, nu mai spun de prezentare și conținut, toate plac, atrag, și, citind-o te simți cu adevărat român. Da, aceasta-i vatra noastră veche: cultura și istoria. Fără ele, un popor nu se poate dezvolta, fără ele o țară nu poate exista. Vă felicit pe dumneavoastră și întreg colectivul redacțional pentru munca pe care o desfășurați, pentru această sublimă menire.

Nicolette Orghidan, Brașov

Vă mulțumesc mult de revistă! Sunteți prompt, ca de obicei, cu o conștiinciozitate de admirat! O s-o citesc cu mare plăcere/interes! Vă mulțumesc (și) de publicarea poeziilor mele, mă simt onorată! Atunci pentru numărul următor nu vă mai trimit materiale, cred că au mai rămas poezii din cele trimise și mai aveți de la mine cronica (prescurtată) la cartea "*Cadril pe cărbuni*", de Dora Pascu!

Cu aleasă prețuire,

Camelia Ardelean

Am postat numărul 2 pe pagina Friends Who Like Inner Research Gate.

Simona-Ioana Cucuian

Mulțumesc pentru revistă, domnule Băciuț! M-a uimit povestea cu interviul plagiat... Gânduri bune,

Delia Muntean

Mulțumim!

Felicitări pentru omul care nu poate trăi fără cultură, care respiră literatură!

Irina Goanță

A devenit un truism să spun că primesc și parcurg o revistă de înalt nivel literar, informativ, patriotic, educativ. Felicitări și mulțumiri.

Nicolae Rotaru

Stimate Domnule Nicolae Băciuț, Și de data aceasta am avut plăcerea de a lectura materiale interesante în acest nr. 2/2019 al revistei.

Mulțumesc și succes și pe mai departe. Cu cordialitate,

Hans Dama

Foarte bun și acest număr din revistă. Felicitări!

Ioan Dănilă

Vă mulțumesc foarte mult, multstimat Nicolae Băciuț. Sunt profund impresionat de activitatea dv. generoasă pentru literatură română.

**Ognean Stamboliev,
PEN Bulgaria**

Stimate Nicolae Băciuț, Conduceți o revistă de mare tradiție și cu o mare implicare la publicul cititor. Pentru mine, revista *Vatra veche* este o floare cu un parfum deosebit, care-mi umple sufletul de frumusețe. Mulțumesc din toată inima pentru publicarea în paginile numărului 2 pe acest an, a celor opt poeme. M-a bucurat atât de mult încât în noaptea ce a urmat, somnul m-a ocolit, abia spre dimineață am avut un vis afectiv contemplativ. De fapt, pentru mine orice text publicat, mă face să mă despart foarte greu, simțindu-mă ca atunci când am debutat. Așa sunt eu și cred că nu supără pe nimeni acest lucru. Mulțumesc încă o dată, Nicolae Băciuț. Cu stimă,

Miron Țic

Stimate domnule Nicolae Băciuț, Vă mulțumesc din suflet pentru generoasă găzduire. Regret pentru ce vi s-a întâmplat în cazul interviului cu nea Grig preluat de fecundul Stelian Gomboș (pe care chiar îl admiram cât de mult publică) și atribuit sieși cu nonșalanță. Neverosimil, inimaginabil! Felicitări pentru revistă! Atașez câteva epigrame (politice) noi. Tot respectul,

N. M.

Vă mulțumesc încă o dată pentru materialele pe care mi le publicați. Va trimit cronică unui spectacol de la Teatrul din Brăila. Premieră a avut loc în 27 ianuarie. Publicați cronică cât de curând aveți spațiul! Vă trimit două mail-uri

pentru că fotografiile ocupă mult loc. Tot binele! Inspirație multă!

Tamara Constantinescu

Vă mulțumim pentru revistă, stimate domnule Nicolae Băciuț! Vă citim cu interes,

Ben Todică

Dragă Nicule, Este incredibil plagiatul lui Gombos! Și văd că lucrează în mediul teologic! Omul acesta ar trebui dată afară urgent de unde lucrează, nu decorat de Patriarhul Daniel. Cum este posibil așa ceva? Voi prelucra cazul cu studenții jurnaliști clujeni! Te rog să îi scrii, să vezi ce suze invocă!

Ilie

Mulțumim. Felicitări pentru intensa activitate!

Catinca Agache

Mulțumesc mult. Nu mă uitați niciodată. Gânduri bune de la Lugoj!

Vasile Gondoci

Stimate domnule Nicolae BĂCIUȚ, Vă mulțumesc din suflet pentru fiecare număr al revistei VATRA VECHE și vă trimit un nou grupaj de poezii. Să aveți un an plin de sănătate, iubire, inspirație și bucurii! Cu prețuire,

Cornel C. Costea

Exceptional număr! Felicitări din suflet!

Irina Airinei

Mulțumim mult! Felicitări pentru felul în care ați reușit să mențineți și să îmbogățiți această oază de cultură și intelectualitate.

Carmen Sima

Stimate domnule Băciuț, Vă mulțumesc pentru noul număr din *Vatra veche*. Sănătate și noi împliniri!

Mihaela Mudure

Mulțumesc mult de tot. Citesc cu mare plăcere. Multe salutări

Elisabeth Anton

Superb număr în memoria lui Ion Brad! Felicitări. Excelență prezentare! Mii de mulțumiri!

George Roca.

Dragă Nicolae, Am primit revista ta, dar și suplimentul ION BRAD. Te felicit. Suplimentul are o însemnătate deosebită acum, când, din păcate, acest mare om și intelectual a părăsit această lume.

L-am cunoscut și eu, ba mai mult, la o întâlnire la București, pe mine și pe dl Ion Horea ne-a invitat acasă la domnia sa. Am petrecut în acea minunată casă o după-amiază frumoasă și calmă. Era după moartea soției sale....

Te felicit din toată inima. Faci lucruri minunate și meriți toată cinstea.

Cu prietenie,

Mariana Pândaru Bârgău

Mulțumim frumos pentru amplul supliment., Ion Brad". Dumnezeu să-l odihnească în latura celor drepti!

N. Suci

Felicitări și mulțumesc, maestre Nicolae Băciuț, pentru realizarea și pentru trimiterea: „Ion Brad, In memoriam”. Cuprinzător omagiu, binemeritat, o aducere aminte și încă un prilej de întipărire în minte, spre neuitare. Dumnezeu să-i lumineze calea spre nemurire! Îi suntem recunoscători pentru tot ce a realizat!

Vasile Larco

Este uluitor ce ai facut! Elevii lui Aron Pumnu i-au scos broșura celebra de ziua inmormantării, iar tu cu o zi înainte de inmormantare. Felicitari! Scriitorul merita din plin acest privilegiu! Cu drag,

Ilie

Felicitări! Un număr frumos și emoționant!

Irina Iorga

Excelent număr dedicat unui poet de obște. Am citit pe îndestulate, mai ales că erau texte mici, adevărate pilule-esențe tari în recipiente mici...Felicitări, domnule redactor! Revin cu rugămintea să-mi trimiți în attach 2-3 articole despre lirica Anei Blandiana din revista voastră, cu note bibliograice clare-nr revistei și pagina-. Te rog nu uita.

Anca Sîrghie

Dragă domnule Băciuț, Vă mulțumesc cu încântare pentru revistă. Numărul 2 (122) pe februarie 2019 este, ca întotdeauna, dens, interesant, frumos și plăcut. Felicitări!

Ce m-a consternat este faptul că se pot petrece gesturi atât de absurde, de meschine și dezonorante în lumea culturală românească, între oameni cu pretenții de educație aleasă, instruire științifică, cetățenească, spirituală, umană. Dar să trimiți autorului real, un material furat, cu pretenția să îți publice acest plagiat, depășește orice închipuire. Probabil, autorul suferă de Alzheimer, altfel ce să mai crezi?! Sau, poate, se răzbună pentru vreun refuz din trecut? Poate-s de vină horoscoapele cu vreun Marte retrograd, războinic? Oricum, rămâne un gust amar. Revista nu se cutremură din atâta lucru, doar conștiințele noastre.

Cu bune gânduri,

Mihai Posada

Panoramic cultural

Blaj, Concursul „Ocrotiți de Eminescu”

Sărmașu, Biblioteca Orășenească „Liviu Rusu”,
Omagiu lui Caragiale

Bilbor, Harghita, Colocviile Naționale „Octavian C.
Tăslăuanu”

Reghin, Omagiu lui Grigore Vieru

Târgu-Mureș, Vernisaj Vladimir Dobre

Sărmașu, Biblioteca Orășenească „Liviu Rusu”,
„Grigore Vieru – un verde care ne vede”

Reghin, Biblioteca Municipală „Petru Maior”,
Omagiu lui Vasile Netea

Solvăstru, aniversarea Ansamblului „Dor solovestrean”,
la Ardeal TV

OCHIUL CICLOPULUI

Irina Gurin, Meditație, 2014, ulei pe pânză

Directori de onoare
Acad. MIHAI CIMPOI
Acad. ADAM PUSLOJIC
MIHAI BANDAC

Redactor-șef adjunct
GHEORGHE NICOLAE ȘINCAN

Redactori:

Cezarina Adamescu, Mihaela Aionesei, Emilia Amariei, Florin Bengean, Diana Dobrița Bîlea, Sorina Bloj, Luminița Boboc, A.I. Brumaru, Mariana Chețan, Geo Constantinescu, Luminița Cornea, Melania Cuc, Iulian Dămăcuș, Răzvan Ducan, Suzana Fântânariu-Baia, Dumitru Hurubă, Alexandru Jurcan, Vasile Larco, Rodica

Lăzărescu, Cleopatra Lorințiu, Ioan Marcoș, Cristina Sava, Maria Dorina Stoica, Mihaela Malea Stroe, Nicolae Suciuc, Titus Suciuc, Gheorghe Sarău, Ilie Șandru, Gabriela Vasiliu

Correspondenți: Elisabeta Boțan (Spania), Darie Ducan, (Paris), George Filip (Canada), Andrei Fischof (Israel), Veronica Pavel Lerner (Canada), Gabriela Mocănașu (Franța), Dorin Nădrău (SUA), Dalila Özbay (Turcia), Mircea M. Pop (Germania), Aliona Grati, (Chișinău), M. N. Rusu (SUA), Alexandra Scherer (Franța), Ognean Stamboliev (Bulgaria), Silvia Urdea (SUA).

Lunar de cultură editat de ASOCIAȚIA „NICOLAE BĂCIUȚ” PENTRU DESCOPERIREA, SUSTINEREA ȘI PROMOVAREA VALORILOR CULTURAL – ARTISTICE ȘI PROFESIONALE Președinte SERGIU PAUL BĂCIUȚ

Tiparul executat la S.C. Intermedia Group, Târgu-Mureș, str. Iuliu Maniu nr. 14, România. • Nicio parte a materialelor nu poate fi preluată fără acordul editorului. • Copyright © Nicolae Băciuț 2018 • Email : nbaciut@yahoo.com; vatraveche@yahoo.com • Adresa redacției: Târgu-Mureș, str. Ilie Munteanu nr. 29, cod 540390 • telefon: 0365407700, 0744474258. • Materialele nepublicate nu se restituie. • Responsabilitatea asupra conținutului textelor revine autorilor. Opiniile reflectă exclusiv punctul de vedere al acestora.

